

**Fundusze Europejskie**

**Program regionalny  
Fundusze Europejskie  
dla Łódzkiego 2021-2027**

Wersja 2.1



Fundusze Europejskie  
dla Łódzkiego



Rzeczpospolita  
Polska

Dofinansowane przez  
Unię Europejską



województwo  
**łódzkie**

**Program SFC2021 wspierany z EFRR (cel „Inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu”), EFS+, Funduszu Spójności, FST i EFMRA – art. 21 ust. 3**

CCI	2021PL16FFPR005
Tytuł w języku angielskim	European Funds for Łódzkie 2021-2027
Tytuł w języku (językach) narodowym (narodowych)	PL - Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027
Wersja	2.1
Pierwszy rok	2021
Ostatni rok	2027
Kwalifikowalny od	1 sty 2021
Kwalifikowalny do	31 gru 2029
Nr decyzji Komisji	
Data decyzji Komisji	
Nr decyzji zmieniającej państwa członkowskiego	
Data wejścia w życie decyzji zmieniającej państwa członkowskiego	
Przesunięcie inne niż istotne (art. 24 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów)	Nie
Korekty błędów o typograficznym lub redakcyjnym charakterze (art. 24 ust. 6 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów)	Nie
Zatwierdzone przez komitet monitorujący	Tak
Regiony NUTS objęte programem	PL71 - Łódzkie PL711 - Miasto Łódź PL712 - Łódzki PL713 - Piotrkowski PL714 - Sieradzki PL715 - Skierniewicki
Oдноśny fundusz lub oдноśne fundusze	EFRR EFS+ FST
Program	<input type="checkbox"/> w ramach celu „Inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu” wyłącznie dla regionów najbardziej oddalonych

## Spis treści

1. Strategia programu: główne wyzwania i odnośne rozwiązania polityczne .....	21
Tabela 1 .....	30
2. Priorytety .....	64
2.1. Priorytety inne niż pomoc techniczna .....	64
2.1.1. Priorytet: 1. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA INNOWACYJNEGO ŁÓDZKIEGO .....	64
2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO1.1. Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii (EFRR) .....	64
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy .....	64
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+: .....	64
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: .....	65
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+ .....	66
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	66
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	66
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	67
2.1.1.1.2. Wskaźniki .....	67
Tabela 2: Wskaźniki produktu .....	67
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu .....	68
2.1.1.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ..	69
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji .....	69
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania .....	71
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne .....	71
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+ .....	72
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST .....	72
2.1.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO1.2. Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych (EFRR) .....	73
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy .....	73
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+: .....	73
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: .....	75
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+ .....	75
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	75
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	76
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	76
2.1.1.1.2. Wskaźniki .....	76
Tabela 2: Wskaźniki produktu .....	76
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu .....	77
2.1.1.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ..	77

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji .....	77
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	78
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne .....	78
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+.....	78
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	78
2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO1.3. Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne (EFRR).....	79
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy .....	79
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	79
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	80
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+ .....	80
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.....	81
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	81
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	81
2.1.1.1.2. Wskaźniki .....	82
Tabela 2: Wskaźniki produktu .....	82
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu .....	83
2.1.1.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ..	83
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji .....	83
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	85
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne .....	85
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+.....	86
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	86
2.1.1. Priorytet: 2. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ZIELONEGO ŁÓDZKIEGO.....	87
2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO2.1. Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych (EFRR).....	87
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy .....	87
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	87
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	89
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+ .....	89
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.....	89
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	90
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	90
2.1.1.1.2. Wskaźniki .....	91
Tabela 2: Wskaźniki produktu .....	91
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu .....	92
2.1.1.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ..	92

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji .....	93
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	94
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne .....	94
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+.....	95
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	95
2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO2.2. Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001 w sprawie energii odnawialnej[1], w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju (EFRR).....	96
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy .....	96
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+: .....	96
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: .....	97
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+ .....	97
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	97
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	98
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	98
2.1.1.1.2. Wskaźniki .....	99
Tabela 2: Wskaźniki produktu .....	99
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu .....	100
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	100
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji .....	100
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	101
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne .....	101
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+.....	102
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	102
2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO2.4. Wspieranie przystosowania się do zmiany klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego (EFRR).....	103
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy .....	103
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+: .....	103
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: .....	104
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+ .....	105
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	105
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	106
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	106
2.1.1.1.2. Wskaźniki .....	106
Tabela 2: Wskaźniki produktu .....	107
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu .....	107

2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	108
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji .....	108
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	109
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne .....	109
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+ .....	109
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	109
2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO2.5. Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej (EFRR) .....	111
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy .....	111
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+: .....	111
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: .....	112
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+ .....	112
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	112
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	112
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	113
2.1.1.1.2. Wskaźniki .....	113
Tabela 2: Wskaźniki produktu .....	113
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu .....	114
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	114
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji .....	114
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	115
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne .....	115
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+ .....	115
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	116
2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO2.6. Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej (EFRR).....	117
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy .....	117
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+: .....	117
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: .....	118
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+ .....	118
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	119
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	119
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	119
2.1.1.1.2. Wskaźniki .....	120
Tabela 2: Wskaźniki produktu .....	120
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu .....	120
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	121

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji .....	121
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	122
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne .....	122
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+.....	123
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	123
2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO2.7. Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia (EFRR) .....	124
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy .....	124
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+: .....	124
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: .....	125
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+ .....	125
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	126
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	126
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	127
2.1.1.1.2. Wskaźniki .....	127
Tabela 2: Wskaźniki produktu .....	127
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu .....	128
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji .....	129
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji .....	129
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	129
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne .....	130
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+.....	130
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	130
2.1.1. Priorytet: 3. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA MOBILNEGO ŁÓDZKIEGO (Cel szczegółowy dotyczący mobilności miejskiej określony w art. 3 ust. 1 lit. b) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności) .....	131
2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO2.8. Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej (EFRR) .....	131
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy .....	131
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+: .....	131
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: .....	133
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+ .....	133
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	134
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	134
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	135
2.1.1.1.2. Wskaźniki .....	135

Tabela 2: Wskaźniki produktu .....	135
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu .....	136
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	136
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji .....	136
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	137
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne .....	138
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+.....	138
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	138
2.1.1. Priorytet: 4. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA LEPIEJ POŁĄCZONEGO ŁÓDZKIEGO	139
2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO3.2. Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej (EFRR).....	139
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy .....	139
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	139
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	141
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+ .....	141
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	142
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	142
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	143
2.1.1.1.2. Wskaźniki .....	143
Tabela 2: Wskaźniki produktu .....	143
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu .....	144
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	144
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji .....	145
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	146
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne .....	146
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+.....	146
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	146
2.1.1. Priorytet: 5. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ROZWOJU LOKALNEGO W ŁÓDZKIEM .....	147
2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO5.1. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwojowi społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich (EFRR).....	147
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy .....	147
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	147
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	149
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+ .....	149
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	149



Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	150
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	151
2.1.1.1.2. Wskaźniki .....	151
Tabela 2: Wskaźniki produktu .....	151
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu .....	152
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	152
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji .....	152
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	153
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne .....	153
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+.....	154
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	154
2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO5.2. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwojowi społecznego, gospodarczego i środowiskowego na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie (EFRR) .....	155
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy .....	155
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+: .....	155
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: .....	156
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+ .....	156
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	156
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	157
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	157
2.1.1.1.2. Wskaźniki .....	157
Tabela 2: Wskaźniki produktu .....	157
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu .....	158
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	158
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji .....	158
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	159
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne .....	159
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+.....	159
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	159
2.1.1. Priorytet: 6. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ŁÓDZKIEGO PRZYJAZNEGO MIESZKANCOM.....	161
2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO4.2. Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online (EFRR).....	161
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy .....	161
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+: .....	161
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: .....	163

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+ .....	163
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	163
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	164
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	164
2.1.1.1.2. Wskaźniki .....	165
Tabela 2: Wskaźniki produktu .....	165
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu .....	165
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji .....	166
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji .....	166
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	166
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne .....	166
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+ .....	166
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	167
2.1.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO4.3. Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne (EFRR).....	168
2.1.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy .....	168
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+: .....	168
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: .....	170
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+ .....	170
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	171
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	171
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	172
2.1.1.1.2. Wskaźniki .....	172
Tabela 2: Wskaźniki produktu .....	172
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu .....	173
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji .....	173
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji .....	173
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	174
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne .....	174
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+ .....	174
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	174
2.1.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO4.5. Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej (EFRR) .....	175
2.1.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy .....	175

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	175
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	177
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	177
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	178
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	178
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	179
2.1.1.1.2. Wskaźniki:	179
Tabela 2: Wskaźniki produktu:	179
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu:	179
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji:	180
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji:	180
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania:	180
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne:	180
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+:	181
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST:	181
2.1.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO4.6. Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych (EFRR):	182
2.1.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy:	182
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	182
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	184
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	184
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	184
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	185
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	185
2.1.1.1.1.2. Wskaźniki:	186
Tabela 2: Wskaźniki produktu:	186
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu:	186
2.1.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji:	187
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji:	187
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania:	187
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne:	188
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+:	188
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST:	188
2.1.1.1. Priorytet: 7. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ZATRUDNIENIA I INTEGRACJI W ŁÓDZKIEM:	189
2.1.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.1. Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy – w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez	

wdrażanie gwarancji dla młodzieży – dla osób długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej; (EFS+).....	189
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy .....	189
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+: .....	189
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:.....	190
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+ .....	190
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	191
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	191
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	191
2.1.1.1.2. Wskaźniki .....	192
Tabela 2: Wskaźniki produktu .....	192
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu .....	192
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	193
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji .....	193
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	193
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne .....	193
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+.....	194
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	194
2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.2. Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy (EFS+).....	195
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy .....	195
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+: .....	195
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:.....	195
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+ .....	195
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.....	196
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	196
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	197
2.1.1.1.2. Wskaźniki .....	197
Tabela 2: Wskaźniki produktu .....	197
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu .....	197
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	198
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji .....	198
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	198
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne .....	198
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+.....	199

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	199
2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.8. Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji (EFS+) .....	200
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy .....	200
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+: .....	200
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: .....	202
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+ .....	202
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	203
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	203
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	204
2.1.1.1.2. Wskaźniki .....	204
Tabela 2: Wskaźniki produktu .....	204
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu .....	204
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji .....	205
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji .....	205
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	206
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne .....	206
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+ .....	206
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	206
2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.9. Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów (EFS+) .....	208
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy .....	208
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+: .....	208
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: .....	209
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+ .....	209
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	210
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	210
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	211
2.1.1.1.2. Wskaźniki .....	211
Tabela 2: Wskaźniki produktu .....	211
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu .....	212
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji .....	212
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji .....	212
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	213
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne .....	213
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+ .....	213

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	213
2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.11. Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej (EFS+) .	214
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy .....	214
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	214
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	216
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+ .....	216
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	217
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	218
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	219
2.1.1.1.2. Wskaźniki .....	219
Tabela 2: Wskaźniki produktu .....	219
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu .....	219
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	220
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji .....	220
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	220
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne .....	220
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+.....	221
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	221
2.1.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.12. Promowanie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci (EFS+) .....	222
2.1.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy .....	222
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	222
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	224
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+ .....	224
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	225
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	226
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	226
2.1.1.1.2. Wskaźniki .....	227
Tabela 2: Wskaźniki produktu .....	227
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu .....	227
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	227

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji .....	227
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	228
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne .....	228
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+.....	228
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	229
2.1.1. Priorytet: 8. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA EDUKACJI I KADR W ŁÓDZKIEM .....	230
2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.3. Wspieranie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w tym poprzez dostęp do przystępnej cenowo opieki nad dziećmi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (EFS+).....	230
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy .....	230
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	230
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	231
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	231
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	232
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	232
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	232
2.1.1.1.2. Wskaźniki .....	233
Tabela 2: Wskaźniki produktu .....	233
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu .....	233
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	234
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji .....	234
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	234
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne .....	234
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+.....	234
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	235
2.1.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.4. Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia (EFS+) .....	236
2.1.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy .....	236
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	236
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	238
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	238
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.....	239
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	239
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	239
2.1.1.1.1.2. Wskaźniki .....	240

Tabela 2: Wskaźniki produktu .....	240
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu .....	240
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	241
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji .....	241
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	241
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne .....	242
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+.....	242
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	242
2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.6. Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (EFS+).....	243
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy .....	243
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	243
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	245
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+ .....	246
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	247
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	247
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	247
2.1.1.1.2. Wskaźniki .....	248
Tabela 2: Wskaźniki produktu .....	248
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu .....	248
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	249
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji .....	249
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	249
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne .....	249
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+.....	250
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	250
2.1.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.7. Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej (EFS+).....	251
2.1.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy .....	251
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	251
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	252
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+ .....	252



Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.....	253
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	253
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	253
2.1.1.1.2. Wskaźniki .....	254
Tabela 2: Wskaźniki produktu .....	254
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu .....	254
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	254
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji .....	255
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	255
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne .....	255
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+ .....	255
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	256
2.1.1. Priorytet: 9. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ŁÓDZKIEGO W TRANSFORMACJI.....	257
2.1.1.1. Cel szczegółowy: JSO8.1. Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie (FST) .....	257
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy .....	257
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+: .....	257
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: .....	259
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+ .....	259
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.....	260
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	261
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	262
2.1.1.1.2. Wskaźniki .....	262
Tabela 2: Wskaźniki produktu .....	262
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu .....	263
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	265
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji .....	265
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	269
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne .....	269
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+ .....	270
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	270
2.2. Priorytety pomocy technicznej .....	271
2.2.1. Priorytet pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: 10. POMOC TECHNICZNA EFRR .....	271
2.2.1.1. Interwencja w ramach Funduszy .....	271
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. e) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	271
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: .....	274

2.2.1.2. Wskaźniki .....	274
Tabela 2: Wskaźniki produktu .....	274
2.2.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ...	275
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji .....	275
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+ .....	275
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST .....	275
2.2.1. Priorytet pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: 11. POMOC TECHNICZNA EFS+ .....	276
2.2.1.1. Interwencja w ramach Funduszy .....	276
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. e) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	276
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: .....	279
2.2.1.2. Wskaźniki .....	279
Tabela 2: Wskaźniki produktu .....	279
2.2.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ...	280
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji .....	280
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+ .....	280
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST .....	280
2.2.1. Priorytet pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: 12. POMOC TECHNICZNA FST .....	281
2.2.1.1. Interwencja w ramach Funduszy .....	281
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. e) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów .....	281
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: .....	284
2.2.1.2. Wskaźniki .....	284
Tabela 2: Wskaźniki produktu .....	284
2.2.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ...	284
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji .....	285
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+ .....	285
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST .....	285
3. Plan finansowy .....	286
3.1. Przesunięcia i wkłady (1) .....	286
Tabela 15A: Wkłady na rzecz InvestEU* (w podziale według roku) .....	286
Tabela 15B: Wkłady na rzecz InvestEU* (zestawienie) .....	286
Uzasadnienie z uwzględnieniem sposobu, w jaki kwoty te przyczyniają się do osiągnięcia celów polityki wybranych w umowie partnerstwa zgodnie z art. 10 ust. 1 rozporządzenia w sprawie InvestEU .....	287
Tabela 16A: Przesunięcia do instrumentów w ramach zarządzania bezpośredniego lub pośredniego (w podziale na lata) .....	287
Tabela 16B: Przesunięcia do instrumentów w ramach zarządzania bezpośredniego lub pośredniego* (zestawienie) .....	287
Przesunięcia do instrumentów w ramach zarządzania bezpośredniego lub pośredniego – uzasadnienie .....	287
Tabela 17A: Przesunięcia między EFRR, EFS+ i Funduszem Spójności lub do innego funduszu lub funduszy* (w podziale na lata) .....	287
Tabela 17B: Przesunięcia między EFRR, EFS+ i Funduszem Spójności lub do innego Funduszu lub Funduszy (zestawienie) .....	287
Przesunięcia między funduszami objętymi zarządzaniem dzielonym, w tym między funduszami polityki spójności – uzasadnienie .....	288

Tabela 21: Zasoby przyczyniające się do realizacji celów określonych w art. 21c ust. 3 rozporządzenia (UE) 2021/241 .....	288
3.2. FST: alokacja w programie i przesunięcia (1) .....	288
3.2.1. Alokacja z FST na program przed przesunięciami według priorytetu (w stosownych przypadkach) (2) .....	288
Tabela 18: Alokacja z FST na program zgodnie z art. 3 rozporządzenia w sprawie FST, przed przesunięciem .....	288
3.2.2. Przesunięcia do FST jako wsparcie uzupełniające (1) (w stosownych przypadkach).....	289
Tabela 18A: Przesunięcia do FST w ramach programu (w podziale na lata).....	289
Tabela 18B: Przesunięcie zasobów z EFRR i EFS+ do FST w ramach programu .....	289
Tabela 18C: Przesunięcia do FST z pozostałych programów (w podziale na lata).....	289
Tabela 18D: Przesunięcie zasobów z EFRR i EFS+ z innych programów do FST w ramach programu .....	290
Uzasadnienie uzupełniającego przesunięcia z EFRR i EFS+ na podstawie planowanych rodzajów interwencji.....	290
3.3. Przesunięcia między kategoriami regionu wynikające z przeglądu śródkresowego .....	290
Tabela 19A: Przesunięcia między kategoriami regionu wynikające z przeglądu śródkresowego w ramach danego programu (w podziale według roku) .....	290
Tabela 19B: Przesunięcia między kategoriami regionu wynikające z przeglądu śródkresowego do innych programów (w podziale według roku).....	290
3.4. Przesunięcia z powrotem (1).....	291
Tabela 20A: Przesunięcia z powrotem (w podziale według roku) .....	291
Tabela 20B: Przesunięcia z powrotem* (podsumowanie).....	291
3.5. Środki finansowe w podziale na poszczególne lata.....	292
Tabela 10: Środki finansowe w podziale na poszczególne lata.....	292
3.6. Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe .....	293
Tabela 11: Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe.....	293
4. Warunki podstawowe.....	295
5. Instytucje programu .....	351
Tabela 13: Instytucje programu .....	351
Podział kwot refundowanych z tytułu pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, jeżeli wskazano więcej niż jeden podmiot otrzymujący płatności od Komisji.....	351
6. Partnerstwo .....	352
7. Komunikacja i widoczność .....	355
8. Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami .....	357
Tabela 14: Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami .....	357
Aneks 1: Wkład Unii w oparciu o stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe i stawki ryczałtowe .....	358
A. Podsumowanie głównych elementów .....	358
B. Szczegółowe informacje według rodzaju operacji.....	359
C. Obliczanie standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych..	359
1. Źródło danych wykorzystanych do obliczenia standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych (kto przygotował, zgromadził i zapisał dane, miejsce przechowywania danych, daty graniczne, walidacja itd.): .....	359
2. Proszę określić, dlaczego proponowana metoda i obliczenia na podstawie art. 94 ust. 2 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów są właściwe dla danego rodzaju operacji: .....	359
3. Proszę określić sposób dokonania obliczeń, w tym w szczególności założenia przyjęte w odniesieniu do jakości lub ilości danych. W stosownych przypadkach należy zastosować dane statystyczne i poziomy odniesienia oraz przedstawić je – na wniosek – w formacie pozwalającym na wykorzystanie przez Komisję. ....	359

4. Proszę wyjaśnić, w jaki sposób zapewniono, by jedynie wydatki kwalifikowalne były uwzględniane przy obliczaniu standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych:	359
5. Ocena przez instytucję(-e) audytową(-e) metody obliczania i kwot oraz ustaleń mających zapewnić weryfikację danych, ich jakość, sposób gromadzenia i przechowywania.	360
Aneks 2: Wkład Unii w oparciu o finansowanie niepowiązane z kosztami	361
A. Podsumowanie głównych elementów	361
B. Szczegółowe informacje według rodzaju operacji	362
Aneks 3	363
Terytorialny plan sprawiedliwej transformacji - TPSTFEŁ. Terytorialny Plan Sprawiedliwej Transformacji Województwa Łódzkiego (null)	364
1. Opis procesu transformacji i wskazanie terytoriów w obrębie państwa członkowskiego, które będą najbardziej dotknięte jej negatywnymi skutkami	364
2. Ocena wyzwań związanych z transformacją w przypadku każdego ze wskazanych terytoriów	367
Terytorium: Obszar Transformacji	367
2.1. Diagnoza skutków gospodarczych, społecznych i terytorialnych transformacji w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050	367
2.2. Potrzeby i cele w zakresie rozwoju do roku 2030 służące osiągnięciu neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050	370
2.3. Spójność z innymi odpowiednimi krajowymi, regionalnymi lub terytorialnymi strategiami i planami	372
2.4. Rodzaje realizowanych operacji	374
3. Mechanizmy zarządzania	377
4. Wskaźniki produktu lub rezultatu specyficzne dla danego programu	379
Uzasadnienie konieczności stosowania wskaźników produktu lub rezultatu specyficznych dla danego programu w oparciu o rodzaje przewidywanych operacji	379
Tabela 1. Wskaźniki produktu	380
Tabela 2. Wskaźniki rezultatu	380
DOKUMENTY	381

## 1. Strategia programu: główne wyzwania i odnośne rozwiązania polityczne

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. a) ppkt (i)–(viii), art. 22 ust. 3 lit. a) ppkt (x) oraz art. 22 ust. 3 lit. b) rozporządzenia (UE) 2021/1060 (RWP)

### ROZWÓJ GOSPODARCZY

W Europejskim Rankingu Innowacyjności Łódzkie znajduje się w grupie tzw. *Emerging Innovators* (wschodzący innowatorzy – najsłabsza grupa). Przyczyn niskiej innowacyjności województwa można upatrywać w przestarzałym profilu gospodarczym, mało konkurencyjnym przetwórstwie przemysłowym i przewadze mikroprzedsiębiorstw, charakteryzujących się zazwyczaj niskim potencjałem innowacyjnym. Wyzwaniem w perspektywie najbliższych lat jest **transformacja przemysłowa regionu** poprzez rozwój sektorów i działów bardziej zaawansowanych technologicznie, która umożliwi włączenie firm regionalnych w międzynarodowe łańcuchy wytwarzania innowacyjnych produktów.

W 2019 r. nakłady wewnętrzne na B+R w województwie stanowiły 4,49% nakładów w skali kraju. Sektor przedsiębiorstw jest odpowiedzialny jedynie za ok. 1/3 z nich. Konieczne jest więc zwiększenie zaangażowania firm w realizację projektów badawczych i wspieranie współpracy sektora nauki z obszarem biznesu w celu stworzenia trwałych relacji. W 2019 r. w Łódzkiem jedynie 33,4% podmiotów działających w obszarze B+R było wyposażonych w aparaturę naukowo-badawczą, a jej stopień zużycia należał do jednego z najwyższych w Polsce (blisko 86%, 15. pozycja w kraju). Niewystarczająca dostępność infrastruktury badawczej w połączeniu z wysokim poziomem jej zużycia może stanowić barierę dla efektywnych badań rozwojowych, dlatego niezbędne jest dofinansowanie w tym zakresie.

Wyzwaniem dla województwa jest też **niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców i wykorzystanie potencjału regionu w zakresie usług (w tym innowacyjnych i logistycznych)**. Stąd istotna jest internacjonalizacja przedsiębiorstw, wspieranie wdrażania innowacji w MŚP, dalsza profesjonalizacja usług na rzecz MŚP, wspierających ich rozwój oraz wprowadzanie rozwiązań Przemysłu 4.0.

Zmiana paradygmatu wsparcia dostępu przedsiębiorstw do usług instytucji otoczenia biznesu z podażowego na popytowy, która nastąpiła w perspektywie 2014-2020, skutkowałą przebudową sposobu finansowania usług IOB dla przedsiębiorców. Liczba IOB i zakres świadczonych przez nie usług uległy zmniejszeniu. Zasadne jest więc wsparcie IOB w rozwoju usług i poszerzaniu ich zakresu, w celu stworzenia oferty adekwatnej do potrzeb przedsiębiorstw.

Postęp technologiczny przedsiębiorstw powinien następować z poszanowaniem zasad zrównoważonego rozwoju, więc niezbędne jest wspieranie ich efektywności energetycznej, czy działań z zakresu GOZ.

Wzrost gospodarczy Łódzkiego wymaga też **zwiększenia aktywności zawodowej ludności**. Mimo wzrostu w latach 2010-2020 współczynnika aktywności zawodowej osób w wieku produkcyjnym, faktyczna liczba osób aktywnych zawodowo w regionie zmniejszyła się o 224 tys. osób. Jest to efekt niekorzystnych zmian w strukturze demograficznej ludności województwa łódzkiego, kurczenia się liczby ludności w wieku produkcyjnym oraz migracji młodych i może świadczyć o narastającym problemie luki na rynku pracy. W Łódzkiem istnieje nadal potencjał do dalszej aktywizacji zawodowej, szczególnie kobiet, osób o niskich kwalifikacjach, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów.

Istotnym wyzwaniem jest również **łagodzenie skutków powstającej luki pokoleniowej na rynku pracy, spowodowanej starzeniem się społeczeństwa** i powiększeniem grupy osób w wieku poprodukcyjnym. Prognozy dla Polski wskazują, że do 2025 r. na rynku pracy może brakować nawet 1,5 mln pracowników[1]. Ze względu na zaawansowanie niekorzystnych procesów demograficznych problem ten w szczególnym stopniu może dotknąć województwo łódzkie.

Biorąc powyższe pod uwagę nadal prowadzona będzie interwencja w obszarze zatrudnienia, której efektem będzie wzrost zatrudnienia i kompetencji zawodowych oraz zmniejszenie poziomu bezrobocia.

Ważne jest też wzmocnienie regionalnej gospodarki w celu jej uodpornienia na sytuacje kryzysowe, np. w kontekście zagrożenia pandemicznego. Ważne jest dalsze wsparcie, które pozwoli na utrzymanie konkurencyjności przedsiębiorstw i ich pracowników, wzmocnienie ich odporności na zmiany w

gospodarce i podniesienie ich zdolności adaptacyjnych. Konieczne jest też wdrażanie wyników prac B+R związanych z poprawą bezpieczeństwa biologicznego i ochrony społeczeństwa, stymulacja innowacji w obszarze zdrowia.

## E-USŁUGI PUBLICZNE

Rozwój społeczno-gospodarczy Łódzkiego wymusza zastosowanie w coraz większym zakresie TIK, które służą pobudzeniu rynku przystępnych, wysokiej jakości i interoperacyjnych usług publicznych. Doświadczenia z czasu pandemii COVID-19 również pokazały, jak istotny jest rozwój infrastruktury cyfrowej i e-usług dla funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa. Perspektywa finansowa 2014-2020 znacznie przyspieszyła cyfryzację treści i usług publicznych w regionie, ale proces ten jest daleki od zakończenia i konieczne jest zwiększenie jego dynamiki. Wyzwaniem jest **dalsze poszerzenie zakresu usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną** z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Niezbędne jest też zapewnienie wiarygodnych i wysokiej jakości danych zawartych w rejestrach publicznych.

Inwestycje w obszarze TIK pozwolą na podniesienie dostępności usług cyfrowych, wpłyną na poprawę stopnia ich wykorzystania przez mieszkańców Łódzkiego, zwiększą efektywność funkcjonowania służb publicznych i poprawią poziom bezpieczeństwa cybernetycznego w instytucjach regionalnych.

## ENERGIA

Wytwarzanie energii z OZE jest istotnym elementem w dywersyfikacji źródeł wytwarzania w krajowym miksie energetycznym, co przyczynia się do zapewnienia niezależności dostaw energii i bezpieczeństwa energetycznego. Wpływa też pozytywnie na ochronę środowiska i stanowi odpowiedź na zrównoważoną transformację energetyczną w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, zgodną z polityką zrównoważonego rozwoju. Wyzwaniem jest **ograniczenie produkcji energii ze źródeł konwencjonalnych oraz dostarczenie czystej, przystępnej cenowo i bezpiecznej energii.**

Elementami warunkującymi wykorzystanie OZE w regionie są: położenie regionu w strefie umiarkowanych wiatrów i nasłonecznienia, znaczny potencjał do produkcji biomasy, znaczne zasoby wód geotermalnych oraz niewielki spadek rzek.

Według danych GUS w 2019 r. region zajmował 6. miejsce w kraju pod względem mocy zainstalowanej w elektrowniach wykorzystujących OZE. Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem w regionie wynosił 5,4% (14. miejsce w kraju), co wynikało z dużego udziału produkcji energii ze źródeł konwencjonalnych w województwie.

Doświadczenia z wdrażania funduszy europejskich wskazują na bardzo wysokie zainteresowanie wśród wnioskodawców projektami z zakresu OZE, szczególnie wykorzystującymi energię słoneczną.

Wyzwaniem jest **niska jakość powietrza, szczególnie w miastach**, związana m.in. z emisją powierzchniową, która skutkuje przekroczeniami emisji zanieczyszczeń, co powoduje powstawanie smogu. Pod względem przekroczeń dopuszczalnych norm gazów i pyłów miasta Łódzkiego znajdują się w krajowej czołówce. Niska jakość powietrza przekłada się na złą sytuację zdrowotną mieszkańców województwa, m.in. bardzo wysoką umieralność na choroby układu oddechowego (2. miejsce w kraju w 2020 r.). Spowodowana zanieczyszczeniami większa liczba osób chorych ma również istotne znaczenie w związku z pandemią COVID-19, zwiększając ryzyko zapadalności na COVID-19 i cięższego przebiegu choroby. Dodatkowym wyzwaniem jest też ubóstwo energetyczne, które w skali całego województwa dotykało 12% jego mieszkańców (2017 r.).

Programy ochrony powietrza obowiązujące na terenie województwa łódzkiego wskazują, że głównym kierunkiem działań naprawczych powinna być redukcja emisji z sektora komunalno-bytowego. W tym zakresie niezbędna jest realizacja postanowień uchwały antysmogowej, określającej wymogi dotyczące źródeł ciepła.

Jednym z celów szczegółowych *PEP2040* jest poprawa efektywności energetycznej. Duże straty energii, a tym samym jej większe zużycie wynika z nieodpowiedniej izolacji budynków, dlatego konieczne jest kontynuowanie wsparcia dla inwestycji w zakresie **poprawy efektywności energetycznej budynków**, które w perspektywie 2014-2020 cieszyło się dużym zainteresowaniem.

## ŚRODOWISKO

Wyzwaniem Łódzkiego jest **wysokie zagrożenie występowaniem suszy oraz innych ekstremalnych zjawisk pogodowych i klimatycznych**. Województwo będzie zagrożone wysokim niedoborem wody, a obszar deficytu wody obejmować będzie znaczną jego część. Najniższa w Polsce lesistość regionu oraz bardzo mała zdolność retencyjna zlewni zwiększa zagrożenie wystąpienia suszy. Dlatego też w Programie zaplanowano m.in. inwestycje w zakresie małej retencji, w tym retencji naturalnej. Zwiększanie się natężenia i częstotliwości ekstremalnych zjawisk pogodowych, które m.in. sprzyjają powstawaniu powodzi, wymusza konieczność adaptacji do zmian klimatu, w szczególności obszarów miejskich. Służyć temu będzie m.in. wsparcie inwestycji w zielono-niebieską infrastrukturę. W celu zmniejszenia skutków powodzi i suszy wspierane będą także działania w zakresie urządzeń wodnych i infrastruktury towarzyszącej. Pokłosem zmian klimatu jest też rosnące ryzyko pożarów, więc niezbędna jest interwencja w zakresie ochrony przed pożarami lasów i obszarów cennych przyrodniczo. W perspektywie 2014-2020 wsparcie doposażenia służb ratowniczych cieszyło się dużym zainteresowaniem, ale nie wyczerpano potrzeb w tym zakresie, dlatego działania te będą kontynuowane w celu usprawnienia działania służb ratowniczych.

Dużym problemem Łódzkiego jest **niska jakość wód powierzchniowych**, której istotnym źródłem nadal są ścieki komunalne i przemysłowe ze źródeł punktowych. Mimo dużego zainteresowania dofinansowaniem w zakresie gospodarki wodno-kanalizacyjnej w perspektywie 2014-2020, wyzwaniem jest **uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej**. W województwie wymogów dyrektywy Rady z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych (91/271/EWG) nie spełniają 23 z 38 aglomeracji z przedziału 2-10 tys. RLM oraz 4 z 8 aglomeracji z przedziału 10-15 tys. RLM. Wsparcia więc nadal wymagają niewystarczająco rozbudowane systemy kanalizacji. Interwencja wymaga też zagospodarowanie rosnącej, z racji rozbudowy systemów kanalizacyjnych, ilości komunalnych osadów ściekowych powstających w procesie oczyszczania ścieków. Obserwuje się też niewielki udział zakładów przemysłowych ponownie wykorzystujących oczyszczone ścieki do celów produkcyjnych (wyposażonych w zamknięte obiegi wody). W latach 2010-2019 udział ścieków ponownie wykorzystywanych w procesach produkcyjnym w ściekach odprowadzanych wzrósł o 1,2 p.p. do wysokości 1,6%. Wsparcia wymagają też przestarzałe stacje uzdatniania wraz z ujęciami wody i infrastruktura wodociągowa w celu zapewnienia mieszkańcom stałych dostaw wody pitnej z uwzględnieniem ochrony jej zasobów.

Wyzwaniem województwa jest **usprawnienie systemu gospodarowania odpadami**. Mimo wzrostu w regionie udziału odpadów komunalnych zebranych selektywnie w ogólnej masie zebranych odpadów do poziomu 38,7% w 2020 r. i udziału odpadów komunalnych przeznaczonych do recyklingu do wartości 26,1 % w 2020 r. (średnia krajowa 26,7%), są one nadal niskie. Obserwuje się też wysoki udział odpadów przemysłowych składowanych w odpadach wytworzonych. Inwestycje w duchu GOZ pozwolą na poprawę gospodarki odpadami z naciskiem na zapobieganie powstawaniu odpadów, a nie tylko zagospodarowanie odpadów już istniejących.

Kolejnym wyzwaniem jest **niewystarczająca ochrona i zrównoważone wykorzystanie walorów przyrodniczych, w tym różnorodności biologicznej**. W regionie w 2020 r. udział powierzchni obszarów prawnie chronionych stanowił 19,5% powierzchni województwa (15. miejsce w kraju, Polska 32,3%). Zagrożeniem dla zachowania różnorodności biologicznej regionu są m.in.: inwazje obcych gatunków roślin i zwierząt, spadek poziomu wód gruntowych na siedliskach hydrogenicznych, sukcesja wtórna w ekosystemach nieleśnych, obniżanie się kondycji zdrowotnej drzew w wyniku zmian klimatycznych, najniższa w kraju lesistość, dominacja monokultur sosnowych, presja inwestycyjna na obszary cenne przyrodniczo. Wyzwanie stanowią też tereny zanieczyszczone lub zdegradowane, w tym niezrehabilitowane zamknięte składowiska odpadów (w 2019 r. w województwie pozostało

20 niezrekultywowanych składowisk komunalnych) oraz miejsca nielegalnego składowania odpadów (tzw. dzikie wysypiska), będące potencjalnym zagrożeniem dla środowiska (m.in. pożary, skażenie chemiczne) oraz zdrowia i życia ludzi. Zaplanowany w programie zakres interwencji w powyższym obszarze wpłynie na zachowanie lub zwiększenie różnorodności biologicznej.

## TRANSPORT

Łódzkie zlokalizowane jest w centralnej części Polski i charakteryzuje się korzystnym położeniem na sieci transportowej kraju i Europy (TEN-T). Podejmowane do tej pory działania skierowane na poprawę stanu infrastruktury transportowej pozwoliły częściowo wykorzystywać tę korzystną lokalizację. Mimo to potrzebne są dalsze inwestycje odpowiadające na wyzwania w zakresie **niepełnej dostępności drogowej i kolejowej** oraz **niepełnego wykorzystania transportu publicznego**.

Województwo jest relatywnie dobrze wyposażone w drogi publiczne. Mimo szeregu inwestycji, infrastruktura drogowa regionu nadal wykazuje duże potrzeby inwestycyjne, szczególnie w odniesieniu do dróg wojewódzkich (prac modernizacyjnych potrzebuje 45,1% sieci dróg wojewódzkich) i lokalnych (prawie 22% z nich posiada nawierzchnię gruntową). Duże natężenie ruchu powoduje też zwiększone emisje oraz zagrożenie dla bezpieczeństwa ruchu (wysoka liczba wypadków i ofiar śmiertelnych). Istotne znaczenie będą miały przedsięwzięcia eliminujące przyczyny zatorów drogowych, które mają wpływ na wydłużenie czasu podróży. Duże natężenie ruchu na drogach w centrach miast powoduje zwiększoną emisję gazów cieplarnianych oraz ma istotny wpływ na stan jakości i poziomu zanieczyszczenia powietrza. Wykorzystanie potencjału regionu w postaci strategicznego układu autostrad i dróg ekspresowych wymaga ponadto zapewnienia odpowiedniej jakości systemu dróg dojazdowych do węzłów. Dlatego też wsparcie będzie skierowane na dalszy rozwój infrastruktury drogowej regionu.

Na przestrzeni ostatnich kilku lat dzięki inwestycjom w infrastrukturę kolejową, także o charakterze punktowym (stacje i przystanki kolejowe, dworce pasażerskie) oraz tabor kolejowy nastąpiła poprawa infrastruktury kolejowej i zwiększyła się oferta przewoźników kolejowych. Gęstość linii kolejowych w województwie jest jednak jedną z niższych w kraju, a region charakteryzuje się stosunkowo słabo rozwiniętą siecią kolejową, co skutkuje ograniczonym dostępem wielu miast do sieci kolejowej. Stąd istotne jest kontynuowanie działań służących poprawie stanu infrastruktury kolejowej i zwiększających atrakcyjność kolejowych przewozów pasażerskich m.in. poprzez wspieranie przedsięwzięć taborowych.

Oprócz kolei, publiczny transport zbiorowy oparty jest na komunikacji autobusowej. Istotnym problemem w tym zakresie jest niezadowalająca oferta i niedostateczna jakość infrastruktury publicznego transportu zbiorowego, w tym brak w pełni wykształconych zintegrowanych węzłów przesiadkowych łączących systemy transportu regionalnego i lokalnego oraz uzupełniającej infrastruktury dla niezmotoryzowanych uczestników ruchu. Najgorszą dostępnością transportu pozamiejskiego charakteryzują się obszary peryferyjnie położone względem miast i słabo zurbanizowane, oddalone od najważniejszych szlaków komunikacyjnych oraz nieobjęte działalnością dużych przewoźników. W programie zapewnione jest wsparcie autobusowego transportu pozamiejskiego.

W części miast regionu publiczny transport zbiorowy oparty jest na systemach miejskiej komunikacji autobusowej lub tramwajowej. W aglomeracji łódzkiej niezadowalający jest stan techniczny infrastruktury tramwajowej i taboru (pojazdy są przestarzałe). W przypadku taboru autobusowego, niski jest udział pojazdów wykorzystujących paliwa alternatywne. Niska atrakcyjność transportu publicznego sprawia, że wciąż wysoki jest stopień wykorzystania indywidualnego transportu samochodowego w miastach. Istotnym środkiem przemieszczania się na obszarach miast stał się w ostatnich latach rower, jednak mimo realizacji inwestycji w rozwój tego rodzaju transportu, nadal dla równoważenia mobilności niezbędna jest dalsza rozbudowa infrastruktury w tym zakresie. Kontynuowane będzie wsparcie skierowane na rozwój zrównoważonej mobilności miejskiej przyczyniające się do zmniejszenia negatywnego oddziaływania transportu na środowisko i klimat.



W perspektywie 2014-2020 wsparcie transportu cieszyło się dużym zainteresowaniem, a zaplanowana alokacja nie zaspokajała wszystkich zidentyfikowanych potrzeb. Dlatego też interwencja planowana na lata 2021-2027 będzie w dużej mierze stanowiła kontynuację działań rozwojowych w tym obszarze.

## **EDUKACJA[2].**

Ważnym wyzwaniem w obszarze edukacji jest **wyrównywanie szans rozwojowych dzieci**, w tym **zapewnienie dostępu do edukacji na każdym etapie rozwoju**.

Wśród ośrodków wychowania przedszkolnego w Łódzkiem przeważają ośrodki publiczne, w których w roku szkolnym 2020/2021 przebywało 78,5% dzieci korzystających z oferty ośrodków wychowania przedszkolnego. W 47 gminach wiejskich województwa nie ma publicznych przedszkoli, a potrzeby w tym zakresie są zaspokajane poprzez działalność publicznych oddziałów przedszkolnych lub punktów przedszkolnych, które m.in. ze względu na niższy wymiar godzin, nie realizują tak bogatego programu jak przedszkola. Mimo znaczącego postępu nadal występują dysproporcje w poziomie upowszechnienia wychowania przedszkolnego między miastami, a obszarami wiejskimi. W 2019 r. odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym wyniósł w miastach 101,8%, a na wsi 66%, co oznacza, że do przedszkoli w miastach uczęszczały także dzieci z sąsiadujących obszarów wiejskich. W celu zapewnienia dostępności do odpowiedniego poziomu edukacji na jak najwcześniejszym etapie kształcenia niezbędne są inwestycje w rozwój edukacji przedszkolnej, w tym wsparcie doposażenia i infrastruktury.

Analiza sytuacji kształcenia ogólnego w województwie łódzkim z 2022 r. wskazuje na konieczność wspierania szkół kształcenia ogólnego w zakresie tworzenia w nich warunków do wysokiej jakości kształcenia poprzez m.in. doposażenie szkół w materiały i sprzęt do zajęć dydaktycznych, szczególnie w pracowniach do nauki przedmiotów przyrodniczych oraz informatyki, ciągłe podnoszenie kwalifikacji nauczycieli oraz wzmacnianie i doskonalenie kompetencji kluczowych uczniów. Zasadne jest dalsze wspieranie tworzenia w szkołach warunków do nauczania eksperymentalnego, wspomaganie uczniów ze specjalnymi potrzebami, indywidualizacji nauczania i wsparcie dzieci szczególnie uzdolnionych z grup defaworyzowanych, celem jak najlepszego ich rozwoju.

W ostatnich latach daje się zauważyć **spadek zainteresowania szkolnictwem zawodowym**. Brak wysoko wykwalifikowanych pracowników fizycznych i techników stanowi jedną z najważniejszych przeszkód szybszego wzrostu gospodarczego. Problem jest szczególnie dotkliwy wśród podmiotów budujących Regionalne Inteligentne Specjalizacje Województwa Łódzkiego. Stąd konieczna jest współpraca pracodawców ze szkołami zawodowymi, co umożliwi dostosowanie oferty kształcenia do wymogów rynku pracy.

Niski stopień aktywności fizycznej dzieci i młodzieży przyczynia się do problemów zdrowotnych i chorób cywilizacyjnych, dlatego zasadne są dalsze inwestycje w przyszkolną infrastrukturę sportową.

Kolejnym wyzwaniem jest **niskie zainteresowanie mieszkańców kształceniem ustawicznym**. W 2020 r. w województwie łódzkim 2,8% osób w wieku 25-64 lata uczestniczyło w kształceniu lub szkoleniu (średnia dla Polski: 3,7%). Podnoszenie poziomu kwalifikacji i umiejętności przez osoby dorosłe staje się koniecznością w warunkach dynamicznie zmieniającego się rynku pracy, tym bardziej, że od kilku lat obserwuje się narastające trudności pracodawców ze znalezieniem pracowników o odpowiednich kwalifikacjach i doświadczeniu zawodowym.

Duże zainteresowanie Podmiotowym Systemem Finansowania w perspektywie finansowej 2014-2020 umożliwiło lepsze dostosowanie kwalifikacji pracowników wielu przedsiębiorstw do potrzeb rynku pracy, ale nadal występujące zapotrzebowanie pracodawców wymaga dalszego wspierania działań w tym zakresie.

Doświadczenia z czasu pandemii COVID-19 pokazały także jak istotne jest wspieranie edukacji w zakresie innowacyjności i technologii informacyjno-komunikacyjnych. Jak wynika z Zaleceń Rady UE na 2020 r. nagłe zawieszenie zajęć na wszystkich poziomach edukacji stanowiło wyzwanie systemowe,

jeżeli chodzi o zapewnienie nauczania na odległość. Aby nie pogłębiać nierówności, istotne jest zapewnienie dostępu do TIK w edukacji.

## USŁUGI SPOŁECZNE I ZDROWOTNE

Głównym wyzwaniem województwa jest **starzenie się społeczeństwa i postępujący proces depopulacji**. W regionie notuje się jeden z najniższych w kraju udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i najwyższy udział ludności w wieku poprodukcyjnym. Sytuacja demograficzna uwypukliła palący problem **niewystarczającego dostępu do infrastruktury i usług na rzecz integracji społecznej**, w tym świadczonych w sposób zdeinstytucjonalizowany. Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi praktycznie prawie nie rośnie. W regionie mieszka ok. 140 tys. osób potrzebujących wsparcia, a blisko 27% gmin nie zapewnia osobom starszym opieki w miejscu zamieszkania. Priorytetowe jest więc wsparcie procesu deinstytucjonalizacji i rozwoju usług środowiskowych oraz w warunkach bardziej zbliżonych do środowiska domowego.

Choć proces deinstytucjonalizacji usług jest najbardziej zaawansowany w obszarze opieki nad dziećmi, nadal wymaga on wsparcia, biorąc pod uwagę m.in. obserwowany od 2013 r. systematyczny spadek liczby podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej (szczególnie liczby rodzin spokrewnionych z dzieckiem i niezawodowych), czy niewielką i wciąż malejącą liczbę placówek wsparcia dziennego (taką placówkę posiada 26 ze 177 gmin) lub rodzinnych domów dziecka (które posiadało 13 z 24 łódzkich powiatów, a przeciętnie w 2020 r. na 1 rodzinny dom dziecka przypadało 6 dzieci). Zwiększenia wymaga liczba asystentów rodziny oraz działania w zakresie wsparcia merytorycznego i wytchnieniowego rodzin zastępczych.

Wsparcia wymaga też rozwój mieszkalnictwa m.in. o charakterze wspomaganym i chronionym. W 2020 r. na 24 powiaty w województwie jedynie 11 dysponowało mieszkaniem chronionym, dlatego dalsze działania w tym zakresie pozwolą w większym stopniu zaspokoić występujące potrzeby, w tym także wspierające osoby w kryzysie bezdomności i migrantów. Wśród osób najbardziej narażonych na wykluczenie społeczne są osoby z niepełnosprawnościami. Dużą ich część stanowią osoby bierne zawodowo, a region posiada ubogą infrastrukturę wsparcia ich aktywności zawodowej. Łódzkie należy do województw o jednym z najniższych w kraju (14. miejsce) nasyceniu podmiotami reintegracji społecznej w stosunku do liczby ludności. Wzmocnienie sektora ekonomii społecznej powinno w szczególności prowadzić do koncentracji tego sektora na realizacji usług społecznych użyteczności publicznej na rzecz osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Wg GUS w 2019 r. poniżej granicy skrajnego ubóstwa żyło w regionie 3,3% mieszkańców (Polska – 4,2%), a poniżej relatywnej granicy ubóstwa – 10% mieszkańców (Polska – 13%). Mimo lepszej niż przeciętnie w Polsce sytuacji dotyczącej ubóstwa, w regionie występują obszary i grupy społeczne szczególnie dotknięte tym zjawiskiem (m.in. osoby z niepełnosprawnościami, długotrwale chorzy, długotrwale bezrobotni, osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osoby będące w kryzysie bezdomności, a także mieszkańcy położonych peryferyjnie obszarów wiejskich – dużą część stanowią osoby bierne zawodowo).

Szansą na **ograniczenie skali ubóstwa i wykluczenia społecznego** jest rozwój ekonomii społecznej. W regionie funkcjonuje jednak relatywnie mało podmiotów ekonomii społecznej. Problemem jest również mała rozpoznawalność PES w lokalnych środowiskach. Konieczne jest wsparcie finansowe, doradcze i szkoleniowe sektora ekonomii społecznej, w szczególności prowadzące do koncentracji tego sektora na realizacji usług społecznych użyteczności publicznej na rzecz osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz tworzenia nowych miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych i wzmocnieniu ich konkurencyjności.

W kontekście włączenia społecznego istotna jest także integracja społeczno-zawodowa obywateli państw trzecich, w tym zwłaszcza obywateli Ukrainy.

Region charakteryzuje **zły stan zdrowia** mieszkańców, najwyższy współczynnik zgonów w Polsce, najkrótsze w kraju przeciętne trwanie życia, nadumieralność osób w wieku produkcyjnym (szczególnie

mężczyzn), wysoka umieralność i zachorowalność na choroby cywilizacyjne, w tym: cukrzycę, choroby układu krążenia i nowotwory oraz duża zachorowalność na choroby psychiczne.

Sytuacja zdrowotna mieszkańców przekłada się niekorzystnie na rynek pracy, zwłaszcza w odniesieniu do sytuacji osób powyżej 50. roku życia, wśród których 83% cierpi przynajmniej na jedną chorobę przewlekłą.

Kolejnym wyzwaniem jest **nierówna i nieadekwatna do potrzeb dostępność do usług ochrony zdrowia**, w tym świadczonych w sposób zdeinstytucjonalizowany.

Priorytetowym wyzwaniem w obszarze zdrowia jest zmiana proporcji udzielanych świadczeń zdominowanych przez leczenie szpitalne, w kierunku opieki podstawowej, ambulatoryjnej i środowiskowej oraz rozwój opieki koordynowanej. Kolejne pod względem ważności jest zwiększenie dostępności opieki długoterminowej, gdzie duże potrzeby związane są z zapewnieniem opieki środowiskowej, zwiększeniem dostępu do świadczeń dziennych udzielanych np. w DDOM i opieki domowej. Region zajmuje 4. miejsce w Polsce pod względem zachorowań na choroby i zaburzenia psychiczne i przoduje w kraju pod względem absencji chorobowej pracowników z tego tytułu. Istotne jest więc podjęcie działań, które doprowadzą do upowszechnienia środowiskowego modelu psychiatrycznej opieki zdrowotnej dla osób dorosłych, co zwiększy dostępność usług w pobliżu miejsca zamieszkania.

Pandemia COVID-19 wzmogła problemy systemu ochrony zdrowia, więc podejmowane będą działania zwiększające jego odporność w czasach kryzysu. Niska zgłaszalność na badania profilaktyczne i niska świadomość zdrowotna w tym zakresie negatywnie wpływa na aktywność na rynku pracy, zwłaszcza w kontekście chorób układu krążenia, nowotworowych, a także tych, które mogą do nich prowadzić (np. otyłości). Wyzwaniem jest zwiększenie dostępności do rehabilitacji medycznej, aby utrzymać i przedłużyć aktywność zawodową mieszkańców.

Wsparcie z funduszy UE nie będzie przyczyniało się do segregacji, izolowania ani utrzymywania segregacji społecznej, edukacyjnej lub przestrzennej grup marginalizowanych. W ramach CP4 inwestycje infrastrukturalne w placówki świadczące całodobową opiekę długoterminową w instytucjonalnych formach są niedozwolone.

## **KULTURA, TURYSTYKA I REWITALIZACJA**

Doświadczenia z wdrażania RPO WŁ 2014-2020 pokazały duże zapotrzebowanie Łódzkiego na środki w obszarach kultury, turystyki i rewitalizacji, przekraczające dostępną alokację.

Słabe strony województwa w obszarze kultury to niski poziom współpracy między ośrodkami kultury, brak strategii działania instytucji kultury (zdefiniowanych adresatów, wizji i celów), brak badań potrzeb odbiorców (nowoczesna infrastruktura nie idzie w parze z nowym programem działań) czy niskie zainteresowanie środowisk kultury projektami sieciującymi region, międzyregionalnymi i międzynarodowymi. Brak strategicznego podejścia w obszarze kultury może być jedną z przyczyn niskiego zaangażowania sektora prywatnego w prowadzenie działalności kulturalnej.

Jednocześnie wśród trendów rozwojowych w obszarze kultury dostrzegalny jest wzrost roli dziedzictwa materialnego i niematerialnego w kształtowaniu określonych postaw społecznych, jak również rosnące wykorzystanie walorów dziedzictwa kulturowego dla rozwoju gospodarczego.

Zachowane dziedzictwo kulturowe regionu wpisuje Łódzkie w system Europejskich Szlaków Kulturowych (Bursztynowy, Cysterski, Romański) i wraz z tradycjami postindustrialnymi i filmowymi jest podstawą dla rozwoju turystyki. Duży, ale nie do końca wykorzystany potencjał województwa łódzkiego, stanowią walory przyrodnicze, tradycje regionu, czy tradycyjne wyroby spożywcze i sztuka kulinarna.

Wsparcie w obszarze kultury i turystyki będzie stanowiło odpowiedź na wyzwania związane z **niewystarczającym poziomem wykorzystania oferty kulturalnej i turystycznej** (poprzez wsparcie przygotowania zróżnicowanej, ale też spójnej oferty kulturalnej i turystycznej) **oraz niskim poziomem zaufania, więzi społecznych, kapitału relacyjnego i poczucia tożsamości** (poprzez wzmacnianie

tożsamości regionalnej i lokalnej, aktywizowanie i integrowanie lokalnych społeczności poprzez ich udział w kulturze). Istotne będzie wsparcie współpracy instytucji kultury i strategicznego podejścia w działaniach instytucji kultury oraz międzysektorowej współpracy, co będzie stanowiło odpowiedź na wyzwanie związane z **niewystarczającą sprawnością systemu zarządzania rozwojem na poziomie regionalnym i lokalnym oraz poziomem współpracy między JST, sektorem prywatnym i sektorem pozarządowym.**

Interwencja w zakresie turystyki będzie uwzględniać współczesne wyzwania cywilizacyjne, w tym środowiskowe, dlatego wspierana będzie turystyka zrównoważona.

**Szczególne nasilenie problemów społecznych prowadzących do wykluczenia społecznego następuje na obszarach zdegradowanych,** wymagających kompleksowej rewitalizacji. Kumulują się tam niekorzystne zjawiska społeczno-ekonomiczne, infrastrukturalne i środowiskowe. Wsparciu tych obszarów posłuży rewitalizacja, która umożliwi wyprowadzanie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego. Interwencja będzie stanowiła odpowiedź na wyzwania związane z **utrzymywaniem się obszarów ubóstwa i wykluczenia społecznego i degradacją układów i struktur funkcjonalno-przestrzennych w ośrodkach historycznych.**

W związku ze zmianami klimatycznymi i zanieczyszczeniem środowiska, jak również procesem starzenia się społeczeństwa, szczególną rolę w rewitalizacji przypisać należy działaniom środowiskowym oraz przekształcaniu przestrzeni publicznych przez jej dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami.

Kontynuacja procesów rewitalizacji będzie mieć szczególne znaczenie w kontekście przywracania funkcji użytkowych, w tym m.in. kulturalnych i turystycznych w odniesieniu do zdegradowanych zasobów.

Wzmocnieniu powyższych działań posłuży wykorzystanie mechanizmów terytorialnych, służących zapewnieniu spójności interwencji. Realizowane wsparcie umożliwi **przeciwdziałanie nierównościom terytorialnym i przestrzennej koncentracji problemów rozwojowych** i będzie stanowiło odpowiedź na wyzwanie związane z **niewystarczającą sprawnością systemu zarządzania rozwojem na poziomie regionalnym i lokalnym oraz poziomem współpracy między JST.** Istotne jest także skierowanie interwencji do 18 gmin, uznanych za obszary zagrożone trwałą marginalizacją, w których kumulują się problemy społeczne i gospodarcze.

Interwencja Programu pozwoli też na odwrócenie negatywnych trendów spowodowanych epidemią COVID-19 i wesprze podmioty działające w obszarze kultury czy turystyki w zakresie odporności na przyszłe kryzysy, przede wszystkim poprzez wzmocnienie efektu synergii.

Interwencja FEŁ2027 odpowiada na wyzwania określone w zaleceniach Rady UE z 2019, 2020 i 2022 r., wpisuje się w zawarte w Sprawozdaniu krajowym za rok 2019 wytyczne inwestycyjne dla Polski w zakresie finansowania polityki spójności na lata 2021–2027 oraz SUERMB. Działania realizowane w FEŁ2027 będą komplementarne z działaniami realizowanymi w innych programach.

Na realizację celów w zakresie różnorodności biologicznej planuje się przeznaczyć 4% alokacji programu. Wartość ta może ulec zmianie w kolejnych latach wdrażania FEŁ2027.

Podjęte zostaną starania do wspierania projektów, które łączą zasady zawarte w inicjatywie Nowego Europejskiego Bauhausu.

### **Wyzwania w zakresie zdolności administracyjnych, zarządzania i środków upraszczających**

Zapewnione zostanie odpowiednie zarządzanie programem. Kontynuowane będą działania na rzecz podnoszenia efektywności programowania i wykorzystania funduszy europejskich, przy uwzględnieniu wyzwań związanych z krótszym okresem wdrażania, co wymagać będzie:

- zapewnienia kadr o odpowiednich umiejętnościach i doświadczeniu;
- usprawnienia działań komunikacyjnych, w tym kontynuacji udziału w standaryzacji stron internetowych, dalszego wykorzystania nowoczesnych technologii do upowszechniania informacji;

-uproszczenia procedur ubiegania się o środki, w tym zmniejszenia ilości wymaganych dokumentów, obszerności wniosku o dofinansowanie, uproszczenia brzmienia kryteriów, uproszczenia analizy ekonomicznej projektów, szerszego stosowania uproszczonych metod rozliczania wydatków, stosowania elektronicznego generatora wniosków.

W przypadku, gdy beneficjentem jest jednostka samorządu terytorialnego (lub podmiot przez nią kontrolowany lub od niej zależny), która podjęła jakiegokolwiek działania dyskryminujące, sprzeczne z zasadami, o których mowa w art. 9 ust. 3 rozporządzenia 2021/1060, wsparcie w ramach polityki spójności nie może być udzielone.

Wszystkie inwestycje w infrastrukturę i usługi edukacyjne, społeczne i zdrowotne będą zgodne z wymogami Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych (w szczególności art.19), w tym Komentarzami Ogólnymi 4 i 5 i uwagami końcowymi dla Polski Komitetu ONZ ds. Praw Osób Niepełnosprawnych, z poszanowaniem zasad równości, wolności wyboru, prawa do niezależnego życia, dostępności i zakazu wszelkich form segregacji. Inwestycje wykażą zgodność ze strategią deinstytucjonalizacji i odpowiednią polityką UE i ramami prawnymi odnośnie przestrzegania zobowiązań w zakresie praw człowieka – Kartą Praw Podstawowych, Europejskim Filarem Praw Społecznych, Strategią na rzecz praw osób niepełnosprawnych 2021-2030, Konwencją ONZ o Prawach Dziecka (w szczególności art. 20 i 21). Zostanie to odzwierciedlone w kryteriach wyboru projektów.

[1] <https://www.pwc.pl/pl/media/2019/2019-01-22-luka-rynek-pracy-2025-pwc.html>

[2] <https://rpo.lodzkie.pl/artykuly/item/5732-dokumenty-diagnostyczne-dla-profilowania-wsparcia-w-ramach-fel2027-cel-polityki-4>

1. Strategia programu: główne wyzwania i odnośne rozwiązania polityczne

Tabela 1

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
<p>1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej</p>	<p>RSO1.1. Rozwijanie i wzmocnienie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii</p>	<p>Jednym z podstawowych celów UE jest stworzenie na jej obszarze najbardziej konkurencyjnego i innowacyjnego obszaru na świecie. Pomimo znacznych wysiłków na rzecz rozwoju innowacyjności w regionie, województwo łódzkie wciąż nie poprawia swojej pozycji zarówno w skali Europy, jak i kraju. Istotnym wyzwaniem jest stosunkowo niska innowacyjność przedsiębiorstw – Łódzkie znajduje się na 8. miejscu pod względem udziału przedsiębiorstw innowacyjnych w liczbie przedsiębiorstw ogółem (14,8% wobec 15,5% w kraju), choć należy także stwierdzić, że pod względem dynamiki wzrostu tego wskaźnika w latach 2010-2019 Łódzkie było na drugim miejscu (wzrost o 2,9 p.p.) w kraju i zarazem w grupie ośmiu województw, gdzie nastąpił wzrost. W podejmowaniu decyzji przez przedsiębiorców o rozpoczęciu działalności w zakresie B+R kluczową rolę pełni dostępność środków publicznych na ten obszar aktywności. MŚP nie mają wystarczającego kapitału własnego na tego typu przedsięwzięcia. Z kolei duże przedsiębiorstwa wprowadzają najwięcej innowacji i wykazują się największą skłonnością do współpracy w zakresie działalności innowacyjnej, ale konieczne jest ich dalsze wspieranie w celu lepszego rozwoju działalności B+R. Oprócz niskich nakładów na B+R w sektorze przedsiębiorstw bariery w tworzeniu i wdrażaniu innowacji stanowią niewystarczająca współpraca</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>sektora nauki i biznesu, a tym samym ograniczony transfer wiedzy i technologii i braki w zakresie infrastruktury B+R. Wsparcie w powyższych obszarach pozwoli na podniesienie poziomu innowacyjności regionu, a tym samym umożliwi poprawę konkurencyjności na rynku wewnętrznym i w skali międzynarodowej. Ponadto efektywne prowadzenie działalności B+R pomoże odpowiadać na wyzwania związane z bardziej dynamicznym rozwojem województwa. Realizacja wsparcia odpowiadać będzie na zalecenia Rady UE z 2022 r. dotyczące wzmocnienia zdolności gospodarki do innowacyjności, w tym poprzez wspieranie instytucji badawczych i ich ściślejszej współpracy z przedsiębiorstwami.</p>
<p>1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej</p>	<p>RSO1.2. Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych</p>	<p>Dostępność i jakość technologii cyfrowych warunkuje zarówno poziom życia mieszkańców, jak i sprawne funkcjonowanie i rozwój gospodarki. Z danych GUS wynika, że systematycznie rośnie grupa osób korzystających z e-usług administracji publicznej. W 2020 roku 98,5% jednostek administracji publicznej w województwie łódzkim oraz 99,3% jednostek w kraju udostępniało mieszkańcom usługi przez Internet. W latach 2014-2020 udział osób korzystających z usług administracji publicznej za pomocą Internetu w Łódzkiem wzrósł z 26,1% do 38,2%. Wsparcie cyfryzacji w sektorze publicznym pozwoli na wzrost jakości usług świadczonych na rzecz obywateli i firm oraz będzie istotnym ułatwieniem w kontaktach z mieszkańcami. W ramach celu szczegółowego przewiduje się podniesienie efektywności funkcjonowania instytucji publicznych w wyniku informatyzacji procedur</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>oraz upowszechnienia elektronicznego zarządzania dokumentacją w ramach urzędów. Poszerzenia wymaga zakres usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną z uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych. Ważnym obszarem działań na rzecz wzmocnienia zastosowań TIK jest również usprawnienie oraz poszerzenie dostępu do zasobów i usług elektronicznych w wyniku zwiększenia interoperacyjności systemów informatycznych i rejestrów publicznych wraz ze wsparciem danych cyfrowych o wysokim potencjale wykorzystania, wsparciem przetwarzania istniejących danych do postaci cyfrowej, poprawą jakości danych w rejestrach publicznych oraz cyfryzacją zasobów instytucji publicznych. Realizacja wsparcia odpowiadać będzie na zalecenia Rady UE z 2022 r. dotyczące dalszego zwiększania cyfryzacji przedsiębiorstw i administracji publicznej, w tym poprzez rozwój infrastruktury.</p>
<p>1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej</p>	<p>RSO1.3. Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MSP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne</p>	<p>W Łódzkiem odnotowuje się dość niski poziom przedsiębiorczości. W 2019 r. zaledwie 6,2% firm przemysłowych w województwie oraz 2,8% firm usługowych wprowadziło nowe dla rynku produkty. Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów podmiotów zaliczanych do wysokiej i średnio-wysokiej techniki plasuje województwo łódzkie na 11. pozycji (w roku 2019 wskaźnik ten wynosił 27,6% i był zdecydowanie niższy od średniej krajowej – 34,2%). Łódzkie ma też niewielki wkład w krajową strukturę podmiotów usługowych i przemysłowych wysokiej techniki opartych na wiedzy. Potencjał usług województwa koncentruje się w jego stolicy, jednak istotne jest</p>



Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>jego dalsze zwiększanie, zwłaszcza w zakresie nowoczesnych usług, generujących atrakcyjne miejsca pracy. Spośród monitorowanych przez Komisję Europejską tworzących się i funkcjonujących klastrów, warty odnotowania jest regionalny potencjał województwa łódzkiego w zakresie TIK i usług logistycznych. Duży rynek zbytu, popyt na usługi logistyczne, korzystne położenie geograficzne oraz dostępność infrastruktury komunikacyjnej zadecydowały o powstaniu w Polsce centralnej hubu logistycznego o znaczeniu europejskim. Przekształcenie regionów w regiony innowacyjne wymaga stworzenia dla przedsiębiorstw odpowiednich warunków, tak aby mogły one rozwijać się w warunkach globalnej konkurencji, m.in. poprzez ułatwienie dyfuzji technologii i wiedzy na poziomie regionalnym oraz dostęp do kapitału finansowego. Inwestycje produkcyjne, ułatwienie dyfuzji wiedzy i technologii, polepszenie dostępu do funduszy kapitałowych, wzrost umiędzynarodowienia i usieciowienia przyczyni się do wzrostu konkurencyjności MŚP, które stanowią 99% podmiotów gospodarczych województwa. Realizacja wsparcia odpowiadać będzie na zalecenia Rady UE z 2020 r. dotyczące wspierania gospodarki i ożywienia gospodarczego, promowania inwestycji prywatnych, ukierunkowania inwestycji na transformację ekologiczną i cyfrową. W celu zapewnienia kompleksowego wsparcia dla MŚP planuje się wspierać cyfryzację przedsiębiorstw. Powodem włączenia tego wsparcia jest uniknięcie problemów z oceną, interpretacją i sztucznym</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		dzieleniem inwestycji, co stanowi wniosek z wdrażania perspektywy finansowej 2014-2020.
<p>2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca ku gospodarce zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej</p>	<p>RSO2.1. Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych</p>	<p>Według GIOŚ w 2019 r. w woj. łódzkim poziom dopuszczalnej wartości średniodobowej stężenia pyłu zawieszonego PM10 osiągnął wartości powyżej normy w Łodzi, Brzezinach, Łowiczu, Opocznie, Pabianicach, Piotrkowie Trybunalskim, Radomsku, Rawie Mazowieckiej, Sieradzu, Tomaszowie Mazowieckim, Zduńskiej Woli, Zgierzu (najwyższe w Radomsku). Poziom docelowy benzo(a)pirenu w pyłe PM10 został przekroczony w 16 miastach województwa. Z kolei zbyt wysoki poziom dopuszczalnego stężenia pyłu zawieszonego PM2,5 odnotowano w strefie Aglomeracji Łódzkiej. Znaczące zanieczyszczenie powietrza w regionie rodzi obawy związane ze stanem środowiska oraz zdrowiem mieszkańców województwa. Dlatego zasadnicze znaczenie ma realizacja działań, które pozwolą na przeprowadzenie czystej transformacji energetycznej zgodnie z Europejskim Zielonym Ładem, którego głównym celem jest uczynienie gospodarki UE bardziej zrównoważoną. Efektywność energetyczna jest istotnym kierunkiem działań polityki energetyczno-klimatycznej UE, którego celem jest m.in. obniżenie strat energii i uzyskanie dzięki temu oszczędności oraz zmniejszenie emisji szkodliwych substancji do środowiska. Strategia KE na rzecz fali renowacji budynków zakłada zwiększenie wskaźników renowacji co najmniej dwukrotnie w ciągu najbliższych dziesięciu lat co przyczyni się do większej efektywności energetycznej oraz oszczędniejszego</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		gospodarowania zasobami. W związku z powyższym w województwie będą realizowane działania prowadzące do wzrostu efektywności energetycznej i zmniejszenia zanieczyszczeń poprzez realizację przedsięwzięć termomodernizacyjnych budynków użyteczności publicznej oraz wielorodzinnych budynków mieszkalnych, ich podłączenie do sieci ciepłowniczych i chłodniczych, czy wsparcie budownictwa pasywnego. Realizacja wsparcia odpowiadać będzie na zalecenia Rady UE z 2019 i 2020 r. dotyczące inwestycji w czystsza energię i ukierunkowania inwestycji na transformację ekologiczną.
2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca ku gospodarce zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej	RSO2.2. Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001 w sprawie energii odnawialnej[1], w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	W ramach realizacji ogólnounijnego celu na 2030 r. Polska deklaruje osiągnięcie co najmniej 23% udziału OZE w końcowym zużyciu energii brutto. Aby osiągnąć ten cel konieczne jest inwestowanie w OZE w województwie. Rozwój energetyki odnawialnej ma istotne znaczenie dla realizacji podstawowych celów polityki energetycznej. Wytwarzanie energii z OZE cechuje się niewielką lub zerową emisją zanieczyszczeń co zapewnia pozytywne efekty ekologiczne. Pakiet Czysta Energia dla Wszystkich Europejczyków również ma na celu zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii, przyspieszenie budowy wewnętrznego rynku energii elektrycznej oraz wzmocnienie pozycji odbiorcy końcowego energii, zwłaszcza konsumenta. Zgodnie z zapisami PEP2040 celem polityki energetycznej państwa jest bezpieczeństwo energetyczne przy zapewnieniu konkurencyjności gospodarki, efektywności energetycznej i zmniejszeniu

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>oddziaływania na środowisko przy optymalnym wykorzystaniu własnych zasobów energetycznych. Kierunkiem do osiągnięcia ww. celu jest rozwój odnawialnych źródeł energii, który pozwoli na obniżenie emisyjności sektora energetycznego oraz dywersyfikację wytwarzania energii. W związku z powyższym w województwie łódzkim będą realizowane działania w zakresie wsparcia infrastruktury służącej do wytwarzania energii elektrycznej, ciepłej, chłodu z odnawialnych źródeł, a także infrastruktury służącej do magazynowania energii ze źródeł odnawialnych działającej na potrzeby danego źródła OZE. Realizacja wsparcia odpowiadać będzie na zalecenia Rady UE z 2019 i 2020 r. dotyczące ukierunkowanie inwestycyjnej polityki gospodarczej na infrastrukturę energetyczną oraz transformację ekologiczną w szczególności czyste i wydajne wytwarzanie oraz wykorzystanie energii, co będzie przyczyniać się do stopniowej dekarbonizacji gospodarki.</p>
<p>2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca ku gospodarce zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej</p>	<p>RSO2.4. Wspieranie przystosowania się do zmiany klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego</p>	<p>Problematyka obserwowanych zmian klimatu jest kluczowym elementem polityki UE. W związku z postępującymi zmianami klimatu coraz większą wagę przykłada się do kwestii związanych z dostosowaniem do zmian klimatu i podejmowaniem działań zapobiegawczych, mających na celu łagodzenie skutków występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych. Zgodnie z SRWŁ2030, zmiany klimatu oraz związane z nimi ekstremalne zjawiska pogodowe (coraz wyższe temperatury powietrza, silne nasłonecznienie, deficyt opadów, ekstremalne susze), generują występowanie</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>deficytów wody w glebie, zmniejszenie zasobów wód powierzchniowych, gruntowych i podziemnych. W celu zapewnienia odpowiedniej odporności województwa łódzkiego planuje się wspieranie działań w zakresie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i odporności na klęski żywiołowe. Duży nacisk został położony na kwestie adaptacji miast do zmian klimatu, inwestycje w zakresie urządzeń wodnych i infrastruktury towarzyszącej służących zmniejszeniu skutków powodzi lub suszy, inwestycje w zakresie ochrony przed pożarami lasów oraz obszarów cennych przyrodniczo, retencję wody, a także zakup sprzętu do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zjawisk katastrofalnych lub poważnych awarii chemiczno-ekologicznych. Realizacja wsparcia odpowiadać będzie nie tylko na wyzwania zdiagnozowane w dokumentach strategicznych tworzonych na poziomie województwa, ale również na wytyczne inwestycyjne dla Polski w zakresie finansowania polityki spójności na lata 2021–2027 (będące załącznikiem do Sprawozdania krajowego - Polska 2019), dotyczące przystosowania się do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i odporności na klęski żywiołowe.</p>
<p>2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca ku gospodarce zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich,</p>	<p>RSO2.5. Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej</p>	<p>Ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczonych ścieków, a co za tym idzie ochrona środowiska wodnego (w zgodności z dyrektywą dotyczącą oczyszczania ścieków komunalnych) od wielu lat jest przedmiotem polityki UE. Koordynację działań podejmowanych na poziomie jednostek samorządu terytorialnego oraz</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej		<p>przedsiębiorstw kanalizacyjnych, w realizacji zadań z zakresu infrastruktury sanitacyjnej na ich terenach zapewnia KPOŚK, w którym oszacowano potrzeby i wskazano działania na rzecz wyposażenia aglomeracji powyżej 2 tys. RLM w systemy kanalizacji i oczyszczania ścieków. Ponieważ wody powierzchniowe województwa są silnie zanieczyszczone, a ich jakość uległa pogorszeniu, za co w dużej mierze odpowiadają zanieczyszczenia pochodzące ze ścieków komunalnych i przemysłowych niezbędne jest dalsze dofinansowanie działań, które poprawią gospodarkę wodno-kanalizacyjną w regionie. W związku z deficytami wody w województwie zasadne jest podjęcie działań w zakresie wspierania racjonalnego gospodarowania wodą oraz inwestycji w systemy zaopatrzenia w wodę pitną. Zgodnie z danymi GUS w 2020 r. w województwie łódzkim odnotowano 4622 awarii sieci wodociągowej, region zajmował 5 miejsce w kraju pod względem największej ilości zgłoszonych awarii sieci wodociągowych. Natomiast zgodnie z analizą przeprowadzoną na potrzeby "Programu Inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi" największe straty wody występują w gminach poniżej 10 tys. mieszkańców. W gminach w województwie łódzkim poziom strat procentowych przekroczył górną granicę strat średnich klasyfikując te gminy do jednostek o dużych stratach. Realizacja zaplanowanych działań przyczyni się do właściwego gospodarowania zasobami wodnymi poprzez ich oszczędzanie jak i ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczonych ścieków.</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		Realizacja wsparcia odpowiadać będzie nie tylko na wyzwania zdiagnozowane w dokumentach strategicznych tworzonych na poziomie regionu, ale również na wytyczne inwestycyjne dla Polski w zakresie finansowania polityki spójności na lata 2021–2027 (będące załącznikiem do Sprawozdania krajowego - Polska 2019), dotyczące promowania zrównoważonej gospodarki wodnej.
2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca ku gospodarce zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej	RSO2.6. Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	W 2015 roku Komisja Europejska opublikowała komunikat Zamknięcie obiegu - plan działania UE dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym. W dokumencie tym wskazano, iż przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym, gdzie wartość produktów, materiałów i zasobów w gospodarce jest utrzymywana tak długo, jak to możliwe, a wytwarzanie odpadów ograniczone do minimum, stanowi istotny wkład w wysiłki UE zmierzające do stworzenia zrównoważonej, niskoemisyjnej, zasobooszczędnej i konkurencyjnej gospodarki. Działania zawarte w Planie gospodarki odpadami dla województwa łódzkiego na lata 2019-2025 z uwzględnieniem lat 2026-2031 stanowią wkład do transformacji regionu w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym. Biorąc pod uwagę powyższe zasadne jest udzielanie wsparcia pozwalającego na przechodzenie od gospodarki linearnej do gospodarki o obiegu zamkniętym, w szczególności poprzez inwestycje dotyczące selektywnego zbierania, recyklingu odpadów, odpadów niebezpiecznych, bioodpadów, inwestycje mające na celu zapobieganie powstawaniu odpadów lub promujące ponowne użycie, wsparcie GOZ w przedsiębiorstwach. Wspieranie inwestycji w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym pozwoli

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>na zwiększenie konkurencyjności regionu z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju. Realizacja wsparcia odpowiadać będzie nie tylko na wyzwania zdiagnozowane w dokumentach strategicznych tworzonych na poziomie regionu, ale również wpisze się w wytyczne inwestycyjne dla Polski w zakresie finansowania polityki spójności na lata 2021–2027 (będące załącznikiem do Sprawozdania krajowego - Polska 2019), dotyczące wspierania przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym.</p>
<p>2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca ku gospodarce zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej</p>	<p>RSO2.7. Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia</p>	<p>Kwestie ochrony różnorodności biologicznej stanowią ważny cel UE, co znalazło odzwierciedlenie w Unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030. Na terenie województwa łódzkiego znajduje się wiele cennych siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk różnych gatunków zwierząt, roślin i grzybów. Jednocześnie, zgodnie z informacjami zawartymi w PEP2030, w województwie chronione są mniejsze obszary niż w wielu innych województwach zasoby przyrodnicze, a więc niski jest udział obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych w powierzchni województwa oraz obszarów NATURA 2000. Ponadto dokument wskazuje, iż duży obszar lasów ochronnych został uszkodzony przez przemysł a województwo posiada najniższy w kraju wskaźnik lesistości. Dlatego priorytetowe jest podjęcie działań gwarantujących poprawę ochrony gatunków i siedlisk. Zasadniczym celem interwencji podejmowanych w celu szczegółowym będzie wzmocnienie mechanizmów ochrony różnorodności biologicznej w regionie m.in.</p>



Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>poprzez zachowanie lub odtworzenie ekosystemów, siedlisk przyrodniczych, populacji gatunków, inwestycje w zakresie zielono-niebieskiej infrastruktury, wsparcie centrów ochrony różnorodności biologicznej i ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej, form ochrony przyrody. Ważny jest również aspekt związany z redukcją emisji i zanieczyszczeń poprzez działania na rzecz remediacji terenów zanieczyszczonych lub rekultywacji terenów zdegradowanych (m.in. składowisk odpadów), usuwanie zagrożenia ze strony niewłaściwie składowanych lub magazynowanych odpadów, np. tzw. dzikie wysypiska. Wsparcie będzie dotyczyło również inwestycji, które mają zapewnić ograniczenie degradacji środowiska przyrodniczego, oraz edukację ekologiczną. Realizacja działań zaplanowanych w ramach celu szczegółowego przyczyni się do wzmocnienia ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, a przez to do zachowania wysokiej jakości środowiska przyrodniczego regionu łódzkiego.</p>
<p>2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca ku gospodarce zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej</p>	<p>RSO2.8. Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej</p>	<p>Istotnym problemem dla funkcjonowania transportu w regionie jest niedostateczna jakość infrastruktury publicznego transportu zbiorowego - niezadowalający jest szczególnie stan techniczny infrastruktury tramwajowej, a także brak integracji systemów publicznego transportu zbiorowego (brak zintegrowanych węzłów przesiadkowych uzupełnionych o systemy Park&amp;Ride i Bike&amp;Ride). Słabością jest także stan taboru, który wpływa na komfort podróży i atrakcyjność transportu publicznego. Konieczna jest w tym</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>zakresie kontynuacja interwencji z poprzednich lat. Niska atrakcyjność transportu publicznego na obszarach miejskich powoduje nadmierny indywidualny ruch zmotoryzowany. Jego obniżenie, oprócz działań zmierzających do uatrakcyjnienia transportu zbiorowego (skierowanych na infrastrukturę i tabor), wymaga uzupełniających działań dotyczących niezmotoryzowanego transportu indywidualnego i ekologicznych form przemieszczania oraz innych rozwiązań sprzyjających rozwojowi zrównoważonego transportu miejskiego. Zidentyfikowane niedoskonałości rynku wymagają interwencji, która przyczyni się do poprawy jakości i efektywności systemu transportu publicznego na obszarach miejskich, poprawę stanu środowiska naturalnego, w szczególności ograniczenie emisji gazów cieplarnianych w kierunku osiągnięcia neutralności klimatycznej. Interwencja tego rodzaju zakładająca przejście na model zrównoważonej mobilności planowana jest w ramach CS (viii). Stąd wybór niniejszego celu szczegółowego.</p>
<p>3. Lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności</p>	<p>RSO3.2. Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej</p>	<p>Mimo zdynamizowania procesów modernizacyjnych nadal duża część sieci drogowej przeznaczonej dla ruchu regionalnego nie jest dostosowana do potrzeb transportowych w zakresie parametrów funkcjonalno- technicznych. Pomimo sukcesywnej poprawy jakości infrastruktury kolejowej, wciąż część miast województwa ma ograniczony dostęp do sieci kolejowej. Z uwagi na niedostateczną jakość infrastruktury służącej obsłudze pasażerów, niezbędne są także działania dotyczące stacji i</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>przystanków kolejowych, poprawiające ich dostępność i integrujące kolej z innymi środkami transportu zbiorowego. Dodatkowo czynnikiem obniżającym atrakcyjność komunikacji zbiorowej jest niezadowolająca oferta przewozów publicznym transportem zbiorowym regionalnej komunikacji autobusowej (zmniejszająca się siatka połączeń i częstotliwość niedostosowana do potrzeb pasażerów). Zidentyfikowane problemy wymagają działań, które wpłyną na poprawę dostępności transportowej województwa, także wewnętrznej (dla mieszkańców regionu) i umożliwią zdyskontowanie korzystnego położenia województwa łódzkiego w sieci transportowej kraju. Istotne jest, by wsparcie w tym zakresie zapewniało podniesienie jakości istniejącej w regionie infrastruktury, powiązanie między różnymi gałęziami transportu, a jednocześnie przyczyniało się do przesunięcia modalnego na rzecz rozwoju nowoczesnych, zintegrowanych i przyjaznych środowisku środków transportu. Interwencja tego rodzaju planowana jest w ramach CS (ii), stąd wybór niniejszego celu szczegółowego.</p>
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych;</p>	<p>RSO4.2. Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online</p>	<p>Inwestowanie w edukację leży we wspólnym interesie wszystkich państw członkowskich, gdyż jest siłą napędową zatrudnienia, wzrostu gospodarczego i dobrobytu, a przy tym wspiera pozytywną konwergencję społeczno-gospodarczą, zarówno między państwami członkowskimi, jak i wewnątrz nich. Istotnym wyzwaniem w zakresie edukacji jest wyrównywanie szans rozwojowych dzieci na jak najwcześniejszym etapie kształcenia. Wsparciem objęte zostaną przede wszystkim</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>przedsięwzięcia dotyczące opieki przedszkolnej oraz kształcenia zawodowego i ustawicznego, które pozwolą na zniwelowanie różnic terytorialnych w regionie oraz podniesienie jakości kształcenia, w tym w obszarze kultury fizycznej. Z KSRR 2030 wynika konieczność nie tylko podniesienia jakości kształcenia, ale przede wszystkim lepszego dopasowania kwalifikacji i umiejętności absolwentów do potrzeb rynku pracy, gdyż rozbieżności w tym zakresie skutkują bezrobociem w pewnych grupach zawodowych i jednoczesnym niedoborem pracowników w innych zawodach. Wyzwaniem jest usprawnienie systemu kształcenia, tak aby był on nakierowany na potrzeby regionalnych rynków pracy i wymagania innowacyjnej gospodarki, co w konsekwencji doprowadzi do zwiększenia jakości i wydajności zasobów pracy oraz poprawy pozycji konkurencyjnej regionu łódzkiego. Realizacja wsparcia odpowiadać będzie na zalecenia Rady UE z 2022 r., dotyczące wspierania wysokiej jakości edukacji i zdobywania umiejętności odpowiadających potrzebom rynku pracy, zwłaszcza poprzez kształcenie dorosłych oraz podnoszenie umiejętności cyfrowych. Ponadto konieczna jest zmiana tradycyjnych modeli nauczania i wykorzystanie nowoczesnych technologii, zwłaszcza narzędzi cyfrowych, które mogą stanowić wspomaganie procesu dydaktycznego (w tym on-line) dostosowane do wymagań i predyspozycji młodych ludzi.</p>
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych;</p>	<p>RSO4.3. Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz</p>	<p>Postępujące procesy starzenia się społeczeństwa i depopulacji uwidoczniły niewystarczający dostęp w województwie do usług społecznych, w tym</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
	<p>grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne</p>	<p>świadczonych w sposób zdeinstytucjonalizowany. Planowane działania w zakresie wsparcia dziennego i środowiskowego, rozwoju mieszkalnictwa, w tym chronionego i wspomaganego realizują zalecenia dla Polski wskazane w Sprawozdaniu krajowym dla Polski z 2019 r. (w tym w załączniku D) w zakresie wspierania działań na rzecz aktywnego włączenia skierowane w szczególności do osób starszych, z niepełnosprawnościami i wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Wzmocnienie działań sektora ekonomii społecznej będzie prowadziło do realizacji usług społecznych użyteczności publicznej na rzecz osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Konieczność wskazanego w CSR procesu integracji społeczno-ekonomicznej osób z niepełnosprawnościami zapewni zaplanowane w programie wsparcie podmiotów reintegracyjnych. Wskazane w CSR jako priorytetowe wzmocnienie systemu wsparcia rodziny oraz przyspieszenie procesu deinstytucjonalizacji nastąpi poprzez rozwój placówek wsparcia dziennego i rodzinnych form pieczy zastępczej, a w szczególności rodzinnych domów dziecka. W związku z obserwowanym spadkiem liczby rodzin zastępczych również w tym obszarze będą podejmowane działania mające na celu rozwój tej formy wsparcia. Zgodnie z zaplanowanym strategicznie procesem deinstytucjonalizacji planowane jest świadczenie usług w społeczności lokalnej głównie o charakterze środowiskowym i dziennym.</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych;</p>	<p>RSO4.5. Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej</p>	<p>Obszar ochrony zdrowia w województwie wymaga szczególnego wsparcia z uwagi na zdiagnozowane wyzwania związane z jego bardzo złą sytuacją zdrowotną. Zgodnie z kierunkiem wskazanym w Sprawozdaniu krajowym – Polska 2019 w ramach programu podejmowane będą działania wspierające optymalizację piramidy świadczeń tj. przejście od opieki szpitalnej do niższych poziomów opieki, prowadzące do wzmocnienia roli podstawowej opieki zdrowotnej i ambulatoryjnej opieki specjalistycznej, a także deinstytucjonalizacji opieki medycznej. Wobec postępującego procesu starzenia się społeczeństwa priorytetowe stają się działania związane z dostępnością oraz rozwojem usług dla osób starszych, w tym w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej i ambulatoryjnej opieki specjalistycznej. Zaplanowany strategicznie proces deinstytucjonalizacji zakłada rozwój opieki i wsparcia udzielanego w warunkach pozainstytucjonalnych, w środowisku lokalnym, w miarę możliwości w domu pacjenta lub jego rodziny. Opisane działania odpowiadają wymogom KE wskazanym w załączniku D w zakresie wspierania równego dostępu do przystępnych cenowo i wysokiej jakości usług opieki zdrowotnej. Dla poprawy poziomu bezpieczeństwa mieszkańców oraz poprawy jakości życia konieczne jest wsparcie koordynowanej opieki zdrowotnej, której wsparcie przyczyni się do zmian systemu ochrony zdrowia i adekwatnego zaspokajania potrzeb pacjentów oraz poprawie efektywności leczenia, w tym szczególnie w odniesieniu do osób starszych i</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>chorych przewlekle. Poprawa zdrowia psychicznego mieszkańców regionu wymaga zwiększenia dostępu do psychiatrycznej opieki środowiskowej, która w sposób systemowy poprawia funkcjonowanie psychiatrycznej opieki zdrowotnej. Wystąpienie pandemii COVID-19 ujawniło potrzebę wsparcia systemu opieki zdrowotnej w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom oraz konieczność podjęcia działań mających na celu wzmocnienie odporności i wydolności systemu opieki w czasach kryzysu.</p>
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych;</p>	<p>RSO4.6. Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych</p>	<p>Rozwój kultury i turystyki jest w UE ważnym elementem rozwoju gospodarczego, wpływającym na wzrost gospodarczy i zatrudnienie. Obszary te są ze sobą nierozdzielnie związane. Z turystyką powiązane jest dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze UE. Turystyka wraz z propagowaną dzięki niej kulturą umożliwia promowanie nie tylko atrakcji turystycznych, ale też unijnych wartości. Wsparcie udzielane w obszarze kultury oraz turystyki w perspektywie 2014-2020 cieszyło się dużym zainteresowaniem, przekraczającym dostępną alokację, co przełożyło się na liczne projekty podnoszące poziom dostępności do usług w tych obszarach. Potrzeby są jednak nadal znaczne. Dodatkowym kontekstem w tym zakresie stała się pandemia COVID-19, która spowodowała konieczność zmiany funkcjonowania wielu instytucji kultury i przedsiębiorstw turystycznych przyczyniając się także do ograniczenia ich finansowania, zmniejszyła też w sposób znaczny krajowy ruch turystyczny, doprowadzając okresowo do zaniku ruchu turystycznego w wymiarze międzynarodowym. Inwestycje</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>ukierunkowane na wsparcie materialnego i niematerialnego dziedzictwa regionu będą odpowiedzią na zdiagnozowane wyzwania związane z niskim poziomem zaufania, więzi społecznych, kapitału relacyjnego i poczucia tożsamości, jak również niewystarczającym poziomem wykorzystania oferty kulturalnej i oferty spędzania czasu wolnego czy niewystarczającym dostępem do infrastruktury i usług na rzecz integracji społecznej (w szczególności na obszarach pozamiejskich). Projekty realizowane w obszarze kultury i turystyki staną się podstawą do budowania międzybranżowej i międzyinstytucjonalnej współpracy, wpływając tym samym na gospodarczy i społeczny rozwój regionu. Wsparcie budowania partnerstw będzie również odpowiedzią na wyzwanie związane z niską sprawnością systemu zarządzania rozwojem na poziomie regionalnym i lokalnym oraz niezadowalającym poziomem współpracy między JST, sektorem prywatnym, sektorem pozarządowym w WŁ.</p>
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych;</p>	<p>ESO4.1. Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy – w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży – dla osób długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej;</p>	<p>Lata 2014-2019 odznaczały się poprawą sytuacji na rynku pracy w Polsce, jednak pojawienie się w 2020 r. pandemii COVID-19 i podjęte w związku z tym działania mające na celu ograniczenie jej rozprzestrzeniania się spowodowały pogorszenie wartości kluczowych wskaźników gospodarczych, w tym zwiększenie bezrobocia rejestrowanego. Stopa bezrobocia w województwie łódzkim wzrosła z 5.4 % w grudniu 2019 r. do 6,2% pod koniec 2020 r. Jednym z zaleceń CSR 2020 r., w które wpisują się działania w ramach FEŁ2027, jest więc łagodzenie skutków spowolnienia</p>



Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		gospodarczego na rynku pracy. Zwalczanie skutków kryzysu wywołanego pandemią COVID-19 będzie wymagało podjęcia działań na rzecz zwiększania dostępu do zatrudnienia i poprawy sytuacji na rynku pracy osób bezrobotnych i poszukujących pracy. Działania aktywizacyjne obejmą osoby znajdujące się w trudnej sytuacji na rynku pracy (m.in. kobiety, osoby młode, osoby starsze, osoby długotrwale bezrobotne, osoby o niskich kwalifikacjach, osoby z niepełnosprawnościami).
4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych;	ESO4.2. Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływow i mobilności na rynku pracy	Dynamicznie zmieniający się rynek pracy wymaga poprawy efektywności i jakości funkcjonowania regionalnych instytucji rynku pracy tak by pracownicy tych instytucji byli przygotowani do skutecznej i elastycznej pomocy świadczonej osobom poszukującym pracy. Podniesienie kompetencji oraz aktualizacja wiedzy i umiejętności pracowników publicznych służb zatrudnienia przyczyni się do realizacji celów KSRR2030, z których wynika konieczność wzmocnienia potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem.
4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych;	ESO4.3. Wspieranie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w tym poprzez dostęp do przystępnej cenowo opieki nad dziećmi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	Jak wynika z danych statystycznych kobiety są mniej aktywne zawodowo od mężczyzn (współczynnik aktywności zawodowej wśród kobiet w województwie łódzkim w 2020 r. wg GUS wyniósł 48,3%) oraz otrzymują niższe wynagrodzenie brutto w porównaniu z mężczyznami (wynagrodzenie kobiety stanowiło 88,1% wynagrodzenia mężczyzny - dane z października 2020). Niższy współczynnik aktywności zawodowej wśród kobiet wynika z

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>większego obciążenia obowiązkami zawodowymi, w tym opieki nad dziećmi, osobami zależnymi, dominacji tradycyjnego podziału ról rodzinnych, braku możliwości godzenia życia zawodowego z rodzinnym. Wśród innych czynników wpływających na aktywność zawodową kobiet można wymienić nieadekwatność ich wykształcenia do wyzwań współczesnego rynku pracy. Kobiety wybierają mniej atrakcyjne kierunki, niezwiązane z zawodami przyszłości. W związku z powyższym w ramach celu tematycznego c planuje się działania mające na celu wzmocnienie równości szans kobiet i mężczyzn poprzez m.in. projekty z zakresu równouprawnienia na rynku pracy, zapewnienia większej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, przełamywania stereotypów związanych z płcią oraz zapobieganie dyskryminacji na rynku pracy. Planowane działania są skierowane do pracodawców i pracowników.</p>
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych;</p>	<p>ESO4.4. Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględni zagrożenia dla zdrowia</p>	<p>Czynnikiem wpływającym na rozwój przedsiębiorstw i ich konkurencyjność, a co za tym idzie budowanie lokalnej gospodarki jest m.in. inwestowanie w zasoby ludzkie. W perspektywie finansowej 2014-2020 funkcjonowanie Podmiotowego Systemu Finansowania odpowiadało potrzebom przedsiębiorców i pracowników oraz umożliwiała ich rozwój. Wzrost kompetencji pracowników przyczynia się do realizacji celów rozwojowych przedsiębiorstw. Uzasadnia to konieczność kontynuacji wsparcia szkoleniowego i doradczego poprzez PSF PSF. . Pandemia COVID-19 spowodowała duże zmiany</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>na rynku pracy. Firmy musiały ograniczać koszty, co często wiązało się z redukcją zatrudnienia. Dynamicznie zmieniająca się sytuacja gospodarcza powoduje, że przedsiębiorcy zmuszeni są do zmiany profilu działalności, co również często wiąże się z zagrożeniem zwolnieniami. Dla regionu niezbędnym jest podejmowanie działań służących zapobieganiu dezaktywacji zawodowej. W odpowiedzi zaplanowano wsparcie w postaci działań outplacementowych, które mają na celu utrzymanie zatrudnienia przez osoby, które są zagrożone utratą zatrudnienia lub które mają na celu przywrócenie do zatrudnienia osób, które w wyniku negatywnych skutków zmian gospodarczych utraciły zatrudnienie. Sytuacja demograficzna województwa należy do najtrudniejszych w kraju. Region ma najniższy przyrost naturalny, najkrótsze przeciętne dalsze trwanie życia, najwyższy odsetek osób w wieku nieprodukcyjnym. Powyższe uwarunkowania wpływają negatywnie na gospodarkę i rozwój. Koniecznym jest podjęcie działań poprawiających stan zdrowia mieszkańców regionu. Interwencje związane z profilaktyką zdrowotną, rehabilitacją medyczną i eliminowaniem zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy mają na celu poprawę stanu zdrowia mieszkańców, co w efekcie powinno prowadzić do wydłużenia aktywności zawodowej. Działania są spójne z celami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, kierunkami wsparcia Ram Strategicznych Ochrony Systemu Zdrowia na lata 2021-2027, z perspektywą do 2030 r. „Zdrowa przyszłość” oraz celami Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030.</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych;</p>	<p>ESO4.6. Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami</p>	<p>Istotnym wyzwaniem w zakresie edukacji jest wyrównywanie szans rozwojowych dzieci od najwcześniejszego etapu kształcenia. Oferta i dostępność placówek wychowania przedszkolnego nie zawsze jest wystarczająca. Niezbędne jest zatem podniesienie jakości edukacji przedszkolnej i oferty dodatkowych zajęć oraz inwestycje w zakresie tworzenia nowych miejsc przedszkolnych na obszarach o niskim stopniu upowszechnienia i dostępności wychowania przedszkolnego .. W regionie diagnozuje się także konieczność wspierania szkół i placówek realizujących kształcenie ogólne w obszarze dalszego tworzenia warunków do wysokiej jakości nauczania i niwelowania różnic terytorialnych występujących w tym zakresie. Zwiększa się także liczba dzieci z niepełnosprawnościami, dysfunkcjami oraz uczniów z różnego typu trudnościami w nauce . Stąd potrzeba objęcia ich właściwą pomocą psychologiczno-pedagogiczną, oraz podniesienie kompetencji kadr oświaty w tym zakresie. Istotnym wyzwaniem są także działania dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi wynikającymi z ich szczególnych uzdolnień. W celu wsparcia uczniów w zakresie dokonywania właściwych wyborów edukacyjnych i zawodowych konieczna jest realizacja doradztwa edukacyjno-zawodowego co wiąże się z rozwojem kadry doradców oraz dostarczeniem narzędzi do pracy z uczniami. W dalszym ciągu rozwoju wymagają działania na rzecz propagowania oraz podnoszenia znaczenia i jakości kształcenia zawodowego. Istotnym wyzwaniem jest dostosowywanie oferty kształcenia dla uczniów</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		zarówno w zakresie zawodowym jak i rozwoju zainteresowań i uzdolnień czy kompetencji kluczowych, społecznych, umiejętności podstawowych, przekrojowych oraz doskonalenie zawodowe nauczycieli. Z uwagi na szybkie tempo zmian nadal obserwuje się rozbieżności pomiędzy ofertą szkolnictwa zawodowego a potrzebami pracodawców i rynku pracy, a także niewystarczające zaangażowanie pracodawców w realizację procesu kształcenia zawodowego, kształtowania ofert szkół oraz bazy miejsc odbywania praktyk i staży.
4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych;	ESO4.7. Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej	Tempo postępu i rozwoju, wprowadzanie innowacji, szczególnie technologicznych, w każdym obszarze życia sprawia, że zachodzi konieczność stałego podnoszenia i uzupełniania kwalifikacji, kompetencji. Ta potrzeba w sposób szczególny uwidoczniła się w okresie pandemii. Edukacja przez całe życie to nie tylko możliwość odpowiadania na potrzeby rynku pracy, ale także większe możliwości uczestnictwa w życiu społecznym, realizacji własnych aspiracji, potrzeb i zainteresowań. W województwie łódzkim występuje niski poziom uczestnictwa mieszkańców w kształceniu ustawicznym, co jest efektem m.in. niskiej świadomości społeczeństwa dotyczącej korzyści płynących z podnoszenia kwalifikacji i niewystarczającej oferty kształcenia w odniesieniu do potrzeb rynku pracy (za: Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030). Brak udziału w kształceniu ustawicznym przekłada się na niskie kompetencje, które są nieadekwatne do wymogów stawianych przez rynek pracy. Aby temu zapobiegać i tworzyć

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>nowoczesną i konkurencyjną gospodarkę konieczne jest wsparcie kształcenia ustawicznego. Pozyskiwanie wiedzy niezależnie od wieku, poziomu wykształcenia czy doświadczenia zawodowego to najlepsza inwestycja współczesnego człowieka, stanowi główny warunek rozwoju społeczno-ekonomicznego. Realizacja wsparcia wpisuje się w cele Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, gdzie wskazano konieczność podejmowania działań zmierzających do podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego jako warunek rozwoju gospodarczego i innowacyjności.</p>
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych;</p>	<p>ESO4.8. Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji</p>	<p>Budowanie spójności społecznej wymaga podejmowania szeregu działań mających na celu ograniczenie skali ubóstwa i wykluczenia społecznego rodzin i osób zaliczanych do grup defaworyzowanych. Zmieniające się relacje w strukturze ludności stanowią dla regionu łódzkiego problem społeczny. Związany jest on z jednej strony ze starzeniem się społeczeństwa, a z drugiej ujemnym przyrostem naturalnym. Województwo łódzkie charakteryzuje się najniższym odsetkiem osób w wieku produkcyjnym w Polsce. Kluczowe jest właściwe przygotowanie i zaangażowanie w procesy gospodarcze dostępnych zasobów ludzkich. Oznacza to zwiększanie aktywności zawodowej mieszkańców, z uwzględnieniem grup najbardziej zagrożonych biernością zawodową. W 2020 roku ludność aktywna zawodowo stanowiła w województwie łącznie 80,5% populacji w wieku produkcyjnym (ok. 1,14 mln osób), a osoby bierne zawodowo stanowiły 19,5% populacji. W związku z powyższym niezbędne jest wdrożenie</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>kompleksowych działań aktywizujących osoby z grup w niekorzystnej sytuacji społeczno-zawodowej poprzez realizację instrumentów społecznych, zawodowych, edukacyjnych, zdrowotnych w tym. działań w ramach inicjatywy ALMA. Włączenie i aktywizacja tych osób będzie odbywała się również w podmiotach reintegracji społecznej i zawodowej np.: CIS, KIS, ZAZ, WTZ. Kluczową rolę we wspieraniu integracji społecznej osób ubogich i narażonych na wykluczenie społeczne powinny odgrywać podmioty ekonomii społecznej i organizacje pozarządowe. Wzmocnienie sektora ekonomii społecznej powinno prowadzić do koncentracji ich działań głównie w obszarze usług użyteczności publicznej i wspieraniu rozwoju lokalnego. Wzmacniany i budowany będzie potencjał organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz wspierane będą działania bezpośrednio związane ze zwalczaniem wszelkich form dyskryminacji. Realizacja wsparcia odpowiadać będzie na wyzwania zdiagnozowane w krajowych i regionalnych dokumentach strategicznych np. Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030, Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej, Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030.</p>
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych;</p>	<p>ESO4.9. Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów</p>	<p>Zgodnie z danymi zawartymi na stronie internetowej <a href="http://www.migracje.gov.pl">www.migracje.gov.pl</a> liczba cudzoziemców w województwie łódzkim od kilku lat systematycznie rośnie. W 2021 r. ważny dokument pobytu posiada blisko 32 tys.</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>cudzoziemców, z czego status uchodźcy dotyczy ponad 1,3 tys. osób. Grupę tą w największym stopniu stanowiły osoby w przedziale wiekowym 20-39 lat, natomiast pod względem kraju pochodzenia najliczniejszą grupę stanowili Ukraińcy – ponad 19 tys. oraz Białorusini – ponad 1,7 tys. osób. W obliczu ruchów migracyjnych w Europie Polska, a także region łódzki, stają przed wyzwaniem integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym obywateli Ukrainy. Wsparcie dla cudzoziemców zamieszkujących województwo łódzkie powinno obejmować kompleksową ścieżkę integracji zakładającą między innymi zmniejszanie barier w asymilacji z lokalnymi społecznościami, wsparcie w wymiarze m.in. edukacyjnym, zawodowym, językowym; pomoc w rozwiązywaniu bieżących problemów. Budowany będzie potencjał JST oraz instytucji i organizacji wspierających obywateli państw trzecich. Podejmowane będą działania mające na celu przezwyciężenie segregacji uprzedzeń i dyskryminacji, w szczególności na rynku pracy. Wsparcie skierowane będzie również do społeczeństwa przyjmującego. Realizacja wsparcia odpowiadać będzie na wyzwania zdiagnozowane w dokumentach strategicznych tworzonych na poziomie kraju i regionu np. Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu Społecznemu Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030 i będzie komplementarne do działań realizowanych z Funduszu Azylu, Migracji i Integracji.</p>



Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych;</p>	<p>ESO4.11. Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej</p>	<p>Jednym z negatywnych zjawisk obserwowanych w województwie jest proces starzenia się społeczeństwa. Struktura wiekowa ludności ulega przemianom – zmniejsza się odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym (w 2020 r. ich udział wynosił 17,1%; 416,2 tys. osób) oraz w większym stopniu w wieku produkcyjnym (58,2%; 1 420,3 tys. osób), a zwiększa – w wieku poprodukcyjnym (w 2020 r. 24,7%; 601,5 tys. osób). Proces starzenia się społeczeństwa i związane z nim problemy zdrowotne wiążą się z ograniczeniem możliwości wykonywania czynności dnia codziennego. Rośnie zapotrzebowanie na określone usługi społeczne, w tym usługi opiekuńcze. Konieczna staje się kontynuacja działań przyczyniających się do rozwoju dostępności i jakości usług społecznych świadczonych w formach zdeinstytucjonalizowanych. Pozwoli to na wydłużenie pozostawania osób potrzebujących wsparcia w środowisku domowym, co wzmocni poczucie godności i podmiotowości tych osób. Działania przyczynią się także do odciążenia rodzin i zwiększą szanse opiekunów na zatrudnienie, wpłyną na poprawę jakości opieki w domu. Podejmowane będą działania mające na celu poprawę dostępu mieszkańców regionu do podstawowych usług zdrowotnych i profilaktyki. Zdrowie to jeden z czynników determinujących jakość kapitału ludzkiego i niezbędny warunek dla utrzymania aktywności społecznej oraz wysokiej jakości życia. Zły stan zdrowia mieszkańców jest poważnym wyzwaniem dla rozwoju województwa. Realizacja wsparcia odpowiadać będzie na</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>wyzwania zdiagnozowane w krajowych i regionalnych dokumentach np. Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030., Strategią Rozwoju Usług Społecznych polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.), Zdrowa przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027, z perspektywą do 2030 r., Mapie Potrzeb Zdrowotnych na okres od 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2026 r. Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 oraz opracowanym przez RCPS w Łodzi regionalnym planem rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji.</p>
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych;</p>	<p>ESO4.12. Promowanie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci</p>	<p>W województwie łódzkim w 2020 r. ze wsparcia oferowanego przez OPS i PCPR skorzystało łącznie 130 867 osób (5,4% ogółu ludności województwa). Jedną z głównych przyczyn udzielenia pomocy była bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (18,2%). Uzasadnia to konieczność dalszego wspierania rodzin celem wzmocnienia pełnienia przez nie funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W ramach celu szczegółowego realizowany będzie pakiet zdeinstytucjonalizowanych usług adresowanych do rodzin z dziećmi, dzieci, młodzieży i młodych dorosłych, osób w kryzysie bezdomności oraz osób wymagających aktywizacji społecznej. Proces deinstytucjonalizacji jest najbardziej zaawansowany w obszarze opieki nad dziećmi, gdzie w miejsce placówek opiekuńczo-wychowawczych upowszechniana jest rodzinna</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>piecza zastępcza i ten kierunek będzie kontynuowany. Wdrożone zostaną projekty na rzecz rozwoju usług wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz usług preadopcyjnych i postadopcyjnych, rozwój usług skierowanych do dzieci i młodzieży oraz młodych dorosłych. Istotnym wyzwaniem jest również integracja społeczna najbardziej potrzebujących. Jest wiele kategorii osób, które samodzielnie nie są w stanie prawidłowo funkcjonować w dynamicznie zmieniającym się społeczeństwie, m.in. osoby w kryzysie bezdomności. Zdarzenia losowe, brak albo niedostateczne wsparcie najbliższego otoczenia doprowadzają często do sytuacji długotrwałego wykluczenia. Uzależnienie, negatywne wzorce, wyuczona bezradność, trudności w asymilacji w nowym środowisku to tylko część problemów z jakimi trzeba będzie się zmierzyć w ramach planowanych działań. Realizacja wsparcia odpowiadać będzie na wyzwania zdiagnozowane w dokumentach strategicznych tworzonych na poziomie kraju i regionu np.: Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030., Strategią Rozwoju Usług Społecznych polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.), Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030, Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej Województwa Łódzkiego 2030 oraz opracowanym przez RCPS w Łodzi regionalnym planem rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji.</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
<p>5. Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych.</p>	<p>RSO5.1. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich</p>	<p>Wzmocnienie obszarów metropolitalnych jako siły napędowej wzrostu, innowacji i wydajności oraz przyspieszenie społeczno-gospodarczej rewitalizacji obszarów podupadających, szczególnie w małych i średnich miastach zostały wskazane jako wytyczne inwestycyjne dla Polski w zakresie finansowania polityki spójności na lata 2021-2027. Zgodnie z SRWŁ2030 budowaniu spójności terytorialnej sprzyja zrównoważona sieć osadnicza, a kluczową rolę odgrywają w niej miasta będące ogniskami rozwoju społeczno-gospodarczego. Zlokalizowane w nich funkcje, instytucje oraz zasoby są podstawą organizacji przestrzennej, w tym tworzenia i istnienia relacji miasto-otoczenie. Wsparcie powinno być także skierowane do obszarów wiejskich, które w województwie łódzkim są bardzo zróżnicowane gospodarczo. Część gmin wyróżnia się wysokimi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi i bogatym dziedzictwem kulturowym. Posiadają one największe predyspozycje do rozwoju funkcji turystycznych. Odpowiedzią na potrzeby województwa jest dofinansowanie inwestycji mających znaczący potencjał w zakresie współpracy JST i wpływających istotnie na ich zrównoważony rozwój. Kołami zamachowymi zrównoważonego rozwoju będą m.in. projekty z zakresu kultury i turystyki, bazujące na potencjale endogenicznym. Przeciwdziałaniu degradacji układów i struktur funkcjonalno-przestrzennych w ośrodkach historycznych czy poprawie funkcjonowania obszarów ubóstwa i wykluczenia społecznego posłuży interwencja w zakresie rewitalizacji. Uwzględnione zostaną potrzeby</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>wynikające ze zmian klimatu czy depopulacji. Powyższe wsparcie cieszyło się dużym zainteresowaniem wnioskodawców w latach 2014-2020, a potrzeby w tym zakresie są nadal znaczne, szczególnie w kontekście pandemii COVID-19.</p>
<p>5. Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych.</p>	<p>RSO5.2. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie</p>	<p>Zgodnie z SRWŁ2030 województwo łódzkie jest zróżnicowane pod względem rozwoju społeczno-gospodarczego. Również same obszary wiejskie regionu są bardzo zróżnicowane gospodarczo. Większość z nich ma typowo rolniczy charakter. Niewielka grupa gmin wiejskich, położonych wśród lasów i w dolinach rzecznych lub z bogatym dziedzictwem kulturowym posiada predyspozycje do rozwoju funkcji turystycznych. Największe skupiska takich gmin występują w rejonie parków krajobrazowych. Choć problemy degradacji obszarów dotyczy w głównej mierze miast, konieczność podjęcia działań rewitalizacyjnych, zgodnie z zasadami uregulowanymi w ustawie o rewitalizacji, dotyczy również części obszarów wiejskich. Oddziałujące na gminy wiejskie zjawisko suburbanizacji skutkuje często konfliktami przestrzennymi i degradacją obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo, jak również ma istotny wpływ na kształtowanie się więzów społecznych na tych obszarach. W związku z tym w ramach CS 5.2 wsparciem objęte zostaną kompleksowe działania na rzecz wyprowadzania ze stanu kryzysowego zdegradowanych obszarów wiejskich. Kluczowe dla tych procesów będzie wsparcie przedsięwzięć prowadzących do utrzymania, przywrócenia lub nadania obiektom nowych funkcji, szczególnie w odniesieniu do miejsc pełniących funkcje kulturalno-społeczne.</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>Wsparciem objęte zostaną również prace związane z zagospodarowaniem przestrzeni publicznej, które na obszarach wiejskich najczęściej stanowią kluczowe punkty historycznego układu ruralistycznego danej miejscowości. Wsparcie udzielane będzie także na prace modernizacyjne prowadzone na nielicznych w tego typu obszarach wielorodzinnych budynkach mieszkalnych. W związku z koniecznością wspierania spójności regionu niezbędne jest skierowanie wsparcia na obszary pozamiejskie.</p>
<p>8. Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie</p>	<p>JSO8.1. Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie</p>	<p>Gospodarka wyznaczonego w SRWŁ2030 obszaru transformacji, obejmującego 20% powierzchni regionu i 17% jego ludności, jest silnie zdominowana przez sektor górniczo-energetyczny. Ma to istotny wpływ na gospodarkę całego województwa, która także jest w znaczącej części uzależniona od górnictwa i energetyki węgla brunatnego. Stanowi to istotne wyzwanie dla regionu, dlatego przywiązuje się dużą wagę do sprawiedliwej i włączającej transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu. Elektrownia w Bełchatowie zmniejszy o ok. 80 % emisję CO<sub>2</sub> oraz produkcję energii elektrycznej z węgla brunatnego o 74,8 % w okresie 2020-2030. W związku z powyższym konieczne jest wdrożenie przedsięwzięć zaplanowanych w Terytorialnym Planie Sprawiedliwej Transformacji Województwa Łódzkiego, zakładającego wsparcie działań, które przyczyniać się będą do łagodzenia społecznych, gospodarczych i środowiskowych skutków transformacji, w szczególności względem pracowników dotkniętych skutkami tego procesu. W celu zmniejszenia negatywnych skutków</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>transformacji szczególnie ważne będą działania związane z rozwojem przedsiębiorczości, w szczególności MŚP oraz działania w sferze społecznej związane z podniesieniem jakości kształcenia i kwalifikacji pracowników. Kluczowa będzie interwencja związana z zapewnieniem nowoczesnej oferty edukacyjnej i szkoleniowej odpowiadającej na potrzeby gospodarki będącej w procesie transformacji. W sferze przestrzennej planowane działania skoncentrowane będą m.in. na: rekultywacji terenów zdegradowanych w kierunku przywrócenia im funkcji przyrodniczych lub nadania im nowych funkcji, zmniejszeniu emisji z systemu transportowego, jego integracji i ograniczaniu wykluczenia transportowego i cyfrowego. Proces transformacji przyczyni się do osiągnięcia celów określonych przez UE w Europejskim Zielonym Ładzie oraz Europejskim Pakcie na rzecz Klimatu, a także celów PEP2040, uwzględnionych w KPEIK.</p>

\* Odrębne priorytety zgodnie z rozporządzeniem w sprawie EFS+

## 2. Priorytety

Podstawa prawna: art. 22 ust. 2 i art. 22 ust. 3 lit. c) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

### 2.1. Priorytety inne niż pomoc techniczna

#### 2.1.1. Priorytet: 1. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA INNOWACYJNEGO ŁÓDZKIEGO

2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO1.1. Rozwijanie i wzmocnienie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii (EFRR)

##### 2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

W celu zwiększenia potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystania zaawansowanych technologii planuje się objęcie wsparciem publicznej infrastruktury badawczej. Planuje się również wsparcie projektów badawczo-rozwojowych przedsiębiorstw uwzględniających możliwość rozwoju istniejącego lub stworzenia nowego zaplecza badawczo-rozwojowego służącego działalności innowacyjnej przedsiębiorstw. Wsparcie w tym zakresie będzie zgodne z zasadami określonymi w umowie partnerstwa.

Wspierany będzie rozwój publicznej infrastruktury organizacji badawczych. Wspierane będą projekty służące realizacji agendy badawczej, której zakres jest zgodny z regionalną inteligentną specjalizacją, uzgodnione w ramach kontraktu programowego. Możliwe będzie wsparcie inwestycji w infrastrukturę uzupełniającą posiadane zasoby oraz w specjalistyczną aparaturę. Jako obligatoryjny komponent projektu rozwijane będą również kompetencje pracowników organizacji badawczych związane z komercyjnym wykorzystaniem tej infrastruktury.

Przedsiębiorstwa mogą realizować prace B+R samodzielnie, przy wykorzystaniu własnych zasobów lub we współpracy z innymi przedsiębiorstwami bądź z organizacjami badawczymi, w trakcie całego procesu powstawania innowacji (od pomysłu do rynku) lub jego wybranych elementów. Wsparcie obejmuje fazę badań przemysłowych oraz prac rozwojowych, w tym opracowanie prototypów, demonstracje, opracowanie projektów pilotażowych, testowanie i walidację nowych lub ulepszonych produktów oraz procesów w otoczeniu stanowiącym model warunków rzeczywistego funkcjonowania, których głównym celem jest dalsze udoskonalenie techniczne produktów i procesów ich wytwarzania, a ostateczny kształt zasadniczo nie jest jeszcze określony. Zakup wyników prac B+R jest możliwy tylko w przypadku konieczności przeprowadzenia prac rozwojowych, uzupełniających lub dostosowujących technologie do specyfiki przedsiębiorstwa.

W wyniku prowadzonych prac badawczo-rozwojowych osiągnięty zostanie etap zaawansowania innowacyjnego rozwiązania (produktu, procesu), pozwalający na jego urynkowienie. Obok prac B+R elementem projektu może być wdrożenie wyników tych prac.

Przewiduje się również inicjowanie kontaktów przedsiębiorstw z organizacjami badawczymi w szczególności poprzez zakup z możliwością wdrożenia usługi, która bezpośrednio dotyczy rozwoju produktu lub technologii przedsiębiorstwa.



Planuje się także wsparcie identyfikacji nowych kierunków badań naukowych i prac rozwojowych oraz budowy potencjału regionalnych systemów innowacji w ramach procesu przedsiębiorczego odkrywania.

W przypadku projektów B+R przedsiębiorstw kryteria uwzględniać będą wysoki poziom ryzyka inwestycyjnego projektów innowacyjnych. Promowane będą przedsiębiorstwa zdecydowane na podnoszenie konkurencyjności poprzez realizację innowacyjnych projektów badawczych. Dodatkowo preferowane będą projekty uwzględniające działania pozytywnie wpływające na środowisko.

Interwencja w zakresie powyższego celu jest możliwa wyłącznie, gdy realizuje działania wpisujące się w zakres regionalnych inteligentnych specjalizacji województwa łódzkiego, również nowych wyłonionych w ramach wspieranego procesu przedsiębiorczego odkrywania.

Realizacja przez wnioskodawcę przedsięwzięć związanych z tworzeniem bądź rozwojem istniejącego zaplecza badawczo-rozwojowego jest możliwa pod warunkiem przedstawienia planu prac badawczo-rozwojowych przewidzianych do prowadzenia na wspieranej infrastrukturze.

Wsparcie w zakresie projektów badawczo-rozwojowych jest skoncentrowane na MŚP. Firmy spoza sektora MŚP uzyskają wsparcie na realizację projektów w obszarach inteligentnych specjalizacji. Premiowane będą głównie projekty z zakresu innowacji środowiskowych oraz wspierających transformację energetyczną regionu, które charakteryzują się wysoką wartością dodaną dla rozwoju społeczno-gospodarczego regionu.

Planowane działania przyczynią się do wzmocnienia odporności przedsiębiorstw na sytuacje kryzysowe, takie jak epidemia, czy kryzys gospodarczy.

**Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:**

- wsparcie publicznej infrastruktury badawczej lub aparatury badawczej niezbędnej do prowadzenia prac badawczo-rozwojowych;
- projekty badawczo-rozwojowe przedsiębiorstw (wsparcie infrastruktury lub badań przemysłowych[1] lub prac rozwojowych z możliwością ich wdrożenia);
- usługi badawcze z wdrożeniem dla przedsiębiorstw;
- wsparcie transferu technologii oraz rozwoju współpracy między przedsiębiorcami a sferą B+R;
- wsparcie procesu przedsiębiorczego odkrywania (PPO).

Działania w CS zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH.

[1] Przez badania przemysłowe rozumie się także badania aplikacyjne.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

--

Przedsiębiorstwa.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia 2021/1060.

W projektach B+R w ramach tworzonych zespołów badawczych zapewniane będą niedyskryminujące warunki zatrudniania i współpracy. Inwestycje w infrastrukturę uwzględniać będą wymogi uniwersalnego projektowania i mechanizmu racjonalnych usprawnień. Premiowane będą projekty, w których zaplanowane będzie opracowanie innowacyjnych rozwiązań przyczyniających się do zwiększenia równości, włączenia społecznego, niedyskryminacji, w tym promujące zaangażowanie kobiet, w szczególności młodych.

**ZAPISY DOTYCZĄ CAŁEGO PROGRAMU:**

Zapisy dokumentów programowych będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantując równouprawnienie płci i realizację postanowień Karty praw podstawowych UE. W dokumentach określających warunki realizacji projektów (m.in. kryteriach wyboru projektów) i procedurach wskazane będą wymogi, dotyczące przestrzegania zasad horyzontalnych. Dzięki temu instytucje zaangażowane we wdrażanie programu będą zapobiegać wszelkiej dyskryminacji na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji. Umożliwi to też wybór do dofinansowania przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi i ich przestrzeganie przez beneficjentów na każdym etapie wdrażania projektów, gwarantując spełnienie wymogów dotyczących równości szans, niedyskryminacji i dostępności usług lub infrastruktury.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Na etapie tworzenia programu nie wskazano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny programu regionalnego, jednak ze względu na specyfikę wskazanego obszaru wsparcia, jakim jest B+R, w ramach tego celu szczegółowego planowane do realizacji są działania o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów z innych państw.

Realizowane projekty będą miały wpływ na osiąganie zdefiniowanych na szczeblu unijnym celów związanych z rozwijaniem i wzmacnianiem zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywaniem zaawansowanych technologii, zwłaszcza w ramach inteligentnej specjalizacji.

Działania realizowane w ramach celu szczegółowego będą komplementarne z działaniami realizowanymi m.in. w Interreg Europa 2021-2027, Interreg Europa Środkowa 2021-2027, Horyzont Europa. Ponadto zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z obszarami tematycznymi Edukacja i Innowacje wskazanymi w Zrewidowanym Planie Działania SUERMB.

Część zakresu interwencji została wprowadzona w związku z doświadczeniami wypracowanymi w innych krajach (np. Hiszpania, Niemcy) w ramach międzynarodowego projektu *Udoskonalenie Regionalnej Strategii Innowacyjności poprzez zarządzanie procesem przedsiębiorczego odkrywania* (BEYOND EDP).

Premiowane będą projekty powiązane z innymi programami międzynarodowymi lub projektami międzynarodowymi, np. wykorzystujące dobre praktyki wypracowane w ramach projektów międzynarodowych.

Wsparcie potencjalnych beneficjentów w obszarze współpracy międzynarodowej jest zapewnione dzięki działalności sieci PIFE, która świadczy usługi informacyjne w odniesieniu do wszystkich programów finansowanych z Funduszy Europejskich, również zarządzanych centralnie przez KE oraz komórek w strukturach IZ zajmujących się programami i projektami (w tym międzynarodowymi) finansowanymi z funduszy UE, dzięki czemu podmioty z regionu są informowane o możliwości udziału w projektach (spotkania interesariuszy, zagraniczne wizyty studyjne), w których następuje wymiana doświadczeń i wiedzy oraz zachęcanie interesariuszy do stosowania dobrych praktyk wypracowanych w innych krajach.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Z uwagi na brak rentowności inwestycji z zakresu badań i innowacji przewidzianych w tym celu szczegółowym oraz ich brak potencjału do generowania zysków, co do zasady przewiduje się wsparcie w formie dotacji, a wsparcie w formie dotacji warunkowych, bądź alternatywnie w formie instrumentów finansowych lub instrumentów finansowych z dotacjami przewiduje się tylko dla wdrożeń.

#### 2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa	4,00	37,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO02	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w formie dotacji	przedsiębiorstwa	4,00	34,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO03	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z instrumentów finansowych	przedsiębiorstwa	0,00	3,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO06	Naukowcy pracujący we wspieranych obiektach badawczych	roczny EPC	0,00	96,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO10	Przedsiębiorstwa współpracujące z organizacjami badawczymi	przedsiębiorstwa	0,00	31,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRO 07	Liczba realizowanych projektów B+R	szt.	5,00	44,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO016	Udział podmiotów instytucjonalnych w procesie przedsiębiorczego odkrywania	szt.	2,00	8,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR02	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje,	EUR	0,00	2021-2029	28 684 096,00	IZ FEL2027	

					instrumenty finansowe)						
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR03	Małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) wprowadzające innowacje produktowe lub procesowe	przedsiębiorstwa	0,00	2021-2029	13,00	IZ FEL2027	
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR98	Pracownicy MŚP kończący szkolenia w zakresie rozwoju umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości (według rodzaju umiejętności: techniczne, zarządzanie, przedsiębiorczość, ekologiczne, inne)	uczestnicy	0,00	2021-2029	360,00	IZ FEL2027	

### 2.1.1.1.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	001. Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w mikroprzedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	5 600 000,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	002. Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w małych i średnich przedsiębiorstwach (w tym prywatnych ośrodkach badawczych) bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	7 311 628,00

1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	003. Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w dużych przedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	1 278 616,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	004. Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w publicznych ośrodkach badawczych i instytucjach szkolnictwa wyższego bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	12 119 796,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	005. Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w mikroprzedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	1 713 954,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	006. Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w MŚP (w tym prywatnych ośrodkach badawczych) bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	713 953,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	007. Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w dużych przedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	69 654,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	008. Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w publicznych ośrodkach badawczych i instytucjach szkolnictwa wyższego bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	1 029 949,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	009. Działania badawcze i innowacyjne w mikroprzedsiębiorstwach, w tym tworzenie sieci kontaktów (badania przemysłowe, eksperymentalne prace rozwojowe, studia wykonalności)	2 051 428,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	010. Działania badawcze i innowacyjne w MŚP, w tym tworzenie sieci kontaktów	2 051 427,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	011. Działania badawcze i innowacyjne w dużych przedsiębiorstwach, w tym tworzenie sieci kontaktów	902 855,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	012. Działania badawcze i innowacyjne w publicznych ośrodkach badawczych, instytucjach szkolnictwa wyższego i ośrodkach kompetencji, w tym tworzenie sieci kontaktów (badania przemysłowe, eksperymentalne prace rozwojowe, studia wykonalności)	1 002 855,00

1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	023. Rozwój umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej, przedsiębiorczości i zdolności dostosowawczych przedsiębiorstw w razie zmian	2 800 000,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	028. Transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami, ośrodkami badań naukowych i sektorem szkolnictwa wyższego	100 000,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	029. Procesy badawcze i innowacyjne, transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami, ośrodkami badań naukowych i uniwersytetami koncentrujące się na gospodarce niskoemisyjnej, odporności i przystosowaniu się do zmiany klimatu	500 000,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	030. Procesy badawcze i innowacyjne, transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami koncentrujące się na gospodarce o obiegu zamkniętym	500 000,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	172. Finansowanie krzyżowe w ramach EFRR (wsparcie dla działań typowych dla EFS+ koniecznych do wdrożenia części operacji objętej EFRR i bezpośrednio z nią związanych)	80 885,00
1	RSO1.1	Ogółem			39 827 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	35 827 000,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Wsparcie za pośrednictwem instrumentów finansowych: pożyczka	2 000 000,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	05. Wsparcie za pośrednictwem instrumentów finansowych: Dotacje w ramach instrumentu finansowego	2 000 000,00
1	RSO1.1	Ogółem			39 827 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	39 827 000,00
1	RSO1.1	Ogółem			39 827 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+\*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	2 400 000,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Neutralność płciowa	37 427 000,00
1	RSO1.1	Ogółem			39 827 000,00

\* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+



2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO1.2. Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych (EFRR)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Perspektywa finansowa 2014-2020 pokazała, że projekty z zakresu technologii informacyjno-komunikacyjnych cieszyły się dużym zainteresowaniem, na co wskazuje szczególnie wartość składanych wniosków, która przekroczyła dostępną alokację. Największy poziom zainteresowania przejawiały podmioty lecznicze w regionie, o czym świadczy fakt, że w przeprowadzonym w 2017 roku naborze (alokacja 49,8 mln zł) złożono wnioski (poprawne formalnie) na kwotę dofinansowania UE równą blisko 59 mln zł. W zakończonym w kwietniu 2019 roku naborze z zakresu e-zdrowia również złożono wnioski znacznie przekraczające kwotę alokacji, jaka została przeznaczona na ten nabór. Natomiast niższy niż zakładano okazał się potencjał jednostek samorządu terytorialnego do realizacji projektów z zakresu e-administracji, na które przeznaczono w ramach naborów najwięcej środków. Planowany do realizacji zakres interwencji stanowi odpowiedź na wyzwanie związane z potrzebą dalszego upowszechnienia technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz gospodarczego i społecznego wykorzystania możliwości społeczeństwa cyfrowego, przy uwzględnieniu aktywnego wsparcia działań na rzecz upowszechniania e-usług publicznych oraz udostępniania zasobów gromadzonych przez instytucje sektora publicznego.

Planowane wsparcie koncentrować się będzie na udostępnianiu nowych e-usług publicznych (o pełnej dostępności on-line[1]) oraz znacznej poprawie funkcjonalności i dostępności on-line już istniejących. Realizacja przedsięwzięć polegających na rozwoju elektronicznych usług publicznych przyczyni się do wzrostu liczby uruchomionych systemów teleinformatycznych oraz zainstalowanych aplikacji w instytucjach publicznych, co przełoży się na wzrost liczby mieszkańców korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną oraz elektroniczną dostępność urzędu i jego usług, w tym dla osób z niepełnosprawnościami.

W ramach celu szczegółowego podjęte będą również działania mające na celu informatyzację instytucji publicznych poprzez wykorzystanie w nich technologii informacyjno-komunikacyjnych, które wewnątrz będą wspierały ich pracę. Przedsięwzięcia mają zwiększać efektywność funkcjonowania instytucji poprzez wprowadzenie wymiany danych i informacji w formie elektronicznej, a także bezpieczeństwo teleinformatyczne.

Rozwój cyfrowy poprzez zwiększenie dostępności danych cyfrowych o wysokim potencjale wykorzystania wymusza dofinansowanie inwestycji zwiększających poziom cyfryzacji danych oraz udostępniania danych z rejestrów publicznych.

W celu wzmocnienia potencjału administracji publicznej niezbędne jest podnoszenie wiarygodności i jakości danych w rejestrach publicznych, zwiększenia ich dostępności oraz budowy cyfrowych zasobów o znacznym potencjale ponownego wykorzystania, pozostających do dyspozycji podmiotów także spoza sektora publicznego.

Przedsięwzięcia muszą zapewniać interoperacyjność oraz komplementarność planowanych e-usług (w tym digitalizacji zasobów publicznych) z poziomem krajowym. Wdrażanie e-usługi musi być zgodne z pryncypiami Architektury Informacyjnej Państwa zawartymi w dokumencie z 25 listopada 2020 r.

Wnioski o dofinansowanie dla projektów z zakresu cyfryzacji powiatowego i wojewódzkiego zasobu geodezji wymagają pozytywnej opinii Głównego Geodety Kraju (warunek nie dotyczy projektów odnoszących się do infrastruktury informacji przestrzennej leżącej w zakresie kompetencji JST).

W celu zapewnienia koordynacji i interoperacyjności projektów w zakresie e-zdrowia lub telemedycyny przedsięwzięcia planowane do realizacji muszą posiadać pozytywną opinią ministra właściwego ds. zdrowia w zakresie zgodności przedsięwzięcia z dokumentami strategicznymi i programowymi w obszarze zdrowia cyfrowego oraz ich komplementarności i interoperacyjności z rozwiązaniami w zakresie e-zdrowia obowiązującymi na dzień złożenia wniosku o wydanie opinii. Będą także podlegały uzgodnieniom na forum Komitetu Sterującego do spraw koordynacji wsparcia w sektorze zdrowia zgodnie z przyjętym systemem koordynacji.

Digitalizacja zasobów naukowych, kulturowych i administracji musi być zgodna z Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1024 z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie otwartych danych i ponownego wykorzystywania informacji sektora publicznego.

Powyższe działania umożliwią zwiększenie zakresu danych dostępnych w postaci cyfrowej, jak i poprawę dostępności usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną. Ponadto przyczynią się do wzmocnienia odporności instytucji publicznych na sytuacje kryzysowe, takie jak pandemia, czy kryzys gospodarczy.

Rozwój elektronicznej administracji oraz elektronicznych usług dla mieszkańców powinien przebiegać równoległe z działaniami na rzecz poprawy cyberbezpieczeństwa. W ramach celu szczegółowego podjęte będą działania zwiększające poziom bezpieczeństwa informacji poprzez wzmocnienie odporności oraz zdolności do skutecznego zapobiegania i reagowania na cyberataki w systemach informacyjnych instytucji sektora publicznego.

Cyfryzacja administracji wiąże się także z koniecznością podnoszenia kompetencji cyfrowych pracowników instytucji sektora publicznego w celu efektywnego wykorzystania możliwości, jakie daje współczesna administracja. Wsparcie dotyczące rozwoju kompetencji cyfrowych pracowników instytucji sektora publicznego możliwe będzie jako element projektu.

Inwestycje w infrastrukturę informatyczną muszą być uzasadnione celami projektu oraz analizą wskazującą na brak wystarczających zasobów w administracji publicznej niezbędnych do tworzenia, wdrażania lub funkcjonowania e-usług publicznych.

#### **Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:**

- przedsięwzięcia z zakresu e-usług publicznych, w tym e-administracji, e-zdrowia, e-kultury polegające na rozwoju interoperacyjnych elektronicznych usług publicznych z wykorzystaniem nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz zapewniających powszechny, otwarty dostęp dla obywateli do usług;
- przedsięwzięcia w zakresie cyfryzacji działalności instytucji publicznych, służących poprawie efektywności zarządzania oraz upowszechnianiu komunikacji elektronicznej w instytucjach publicznych (np. podpis elektroniczny, elektroniczny obieg dokumentów itp.);
- przedsięwzięcia związane z digitalizacją zasobów publicznych będących w posiadaniu instytucji publicznych, w tym instytucji kultury i nauki;
- przedsięwzięcia polegające na budowaniu, aktualizacji, poprawie jakości baz danych, w tym baz danych przestrzennych (geodezyjnych);
- przedsięwzięcia z zakresu rozwoju cyberbezpieczeństwa, tj. wzmocniające bezpieczeństwo świadczenia e-usług lub systemów informatycznych o zasięgu regionalnym i lokalnym.

Działania w CS zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH.

[1] Zgodnie z „e-Government Benchmark Report 2020”.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa łódzkiego, podmioty korzystające z rezultatów projektu.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia 2021/1060.

W celu szczegółowym realizowane będą działania służące udostępnianiu usług i informacji sektora publicznego w postaci cyfrowej, które będą uwzględniać potrzeby różnych grup społecznych. Treści sektora publicznego udostępniane będą, aby w możliwie największym stopniu odpowiadały na potrzeby osób starszych, z niepełnosprawnościami zgodnie z Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2102 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie *dostępności stron internetowych i mobilnych aplikacji organów sektora publicznego* oraz Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/882 w sprawie *wymogów dostępności produktów i usług*. Udostępnienie usług i informacji sektora publicznego zapewni możliwość szerszego uczestnictwa w życiu społecznym osobom o ograniczonych możliwościach poruszania się, z niepełnosprawnościami, osobom o niskim poziomie wykształcenia, mieszkańcom wsi, osobom starszym, przyczyniając się do ich włączenia społecznego.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planowane do realizacji są działania o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów z innych państw. Działania realizowane w ramach CS w zakresie technologii informacyjnych związanych z usługami publicznymi będą komplementarne z działaniami realizowanymi m.in. w Interreg Europa 2021-2027, Interreg Europa Środkowa 2021-2027, Cyfrowa Europa, Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027, CEF Digital. Ponadto zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z obszarem tematycznym innowacje wskazanym w Zrewidowanym Planie Działania SUERMB.

Przy realizacji projektów międzynarodowych dążyć się będzie do wdrażania w FEŁ2027 wypracowywanych w ich toku rozwiązań (w zależności od tematyki przyszłych projektów, w których region będzie partnerem).

Premiowane będą projekty powiązane z innymi programami międzynarodowymi lub projektami międzynarodowymi, np. wykorzystujące dobre praktyki wypracowane w ramach projektów międzynarodowych.

Wsparcie potencjalnych beneficjentów w obszarze współpracy międzynarodowej jest zapewnione dzięki działalności sieci PIFE, która świadczy usługi informacyjne w odniesieniu do wszystkich programów finansowanych z Funduszy Europejskich, również zarządzanych centralnie przez KE oraz komórek w strukturach IZ zajmujących się programami i projektami (w tym międzynarodowymi) finansowanymi z funduszy UE, dzięki czemu podmioty z regionu są informowane o możliwości udziału w projektach (spotkania interesariuszy, zagraniczne wizyty studyjne), w których następuje wymiana doświadczeń i wiedzy oraz zachęcanie interesariuszy do stosowania dobrych praktyk wypracowanych w innych krajach.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wprowadzenie nowych technologii w e-usługach publicznych rzadko kiedy niesie za sobą bezpośrednie zwiększenie przychodów instytucji publicznych. Są to działania o charakterze niekomercyjnym, dlatego w ramach CS(ii) nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
-----------	-----------------	---------	-------------------	--------------------	----------	-----------------	---------------------	--------------------

1	RSO1.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO14	Instytucje publiczne otrzymujące wsparcie na opracowywanie usług, produktów i procesów cyfrowych	instytucje publiczne	0,00	39,00
---	--------	------	----------------------------	-------	--	----------------------	------	-------

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
1	RSO1.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR11	Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych	użytkownicy/rok	0,00	2021-2029	162 225,00	IZ FEŁ2027	

### 2.1.1.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
1	RSO1.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	016. Rozwiązania ICT, usługi elektroniczne, aplikacje dla administracji	18 330 000,00
1	RSO1.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	019. Usługi i aplikacje w zakresie e-zdrowia (w tym e-opieka, internet rzeczy w zakresie aktywności fizycznej i nowoczesnych technologii w służbie osobom starszym)	6 110 000,00
1	RSO1.2	Ogółem			24 440 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
1	RSO1.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	24 440 000,00
1	RSO1.2	Ogółem			24 440 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
1	RSO1.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	24 440 000,00
1	RSO1.2	Ogółem			24 440 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+\*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
1	RSO1.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Neutralność płciowa	24 440 000,00
1	RSO1.2	Ogółem			24 440 000,00

\* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO1.3. Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne (EFRR)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Dla osiągnięcia celu dotyczącego wzrostu i konkurencyjności sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw realizowane będą działania w zakresie wsparcia inwestycji w MŚP, w szczególności zwiększających ich zaawansowanie technologiczne i zdolność do wdrażania innowacji oraz stymulowania popytu na innowacje ze strony MŚP i społeczeństwa.

Wspierany będzie wzrost internacjonalizacji przedsiębiorstw, w tym zwiększenia zdolności przedsiębiorstw do tworzenia produktów i usług o potencjale eksportowym (rozwój produktów), poszukiwania i zdobywania nowych rynków oraz zmiany modelu biznesowego. Dofinansowaniem będzie objęte także tworzenie lepszych warunków dla rozwoju MŚP. Wspierana będzie w szczególności promocja gospodarcza regionu poprzez wsparcie branż kluczowych w regionie (np. regionalnych inteligentnych specjalizacji). Bezpośrednim lub pośrednim adresatem wsparcia będą MŚP.

Ponadto wspierana będzie dalsza transformacja cyfrowa gospodarki, polegająca na: transformacji modeli biznesowych polskich przedsiębiorstw w kierunku Przemysłu 4.0 i gospodarki opartej na danych, a w szczególności automatyzacji, robotyzacji i cyfryzacji przedsiębiorstw, zwiększeniu wykorzystania systemów procesowych, wsparciu przestawienia firm na cyfrowy łańcuch dostaw i wprowadzaniu TIK do codziennej działalności. Wymienione inwestycje cyfryzacyjne będą mieć charakter uzupełniający w stosunku do pozostałych rodzajów inwestycji wspieranych w ramach tego celu szczegółowego.

Budowaniu potencjału przedsiębiorstw służyć będzie wsparcie rozwoju usług dla MŚP (w tym innowacyjnych), zwiększanie zdolności regionalnych ekosystemów do sieciowania (a docelowo do klasteryzacji) podmiotów biznesowych i naukowych. Otoczenie biznesu powinno stanowić wsparcie dla transformacji MŚP, stąd konieczne jest stworzenie profesjonalnego zaplecza doradczego, wykraczającego poza aktualną ofertę instytucji otoczenia biznesu oraz wspieranie rozwoju systemów doskonałości procesowej i produktowej przedsiębiorstw poprzez upowszechnianie systemów i standardów jakości wśród przedsiębiorstw, wsparcie popytu na projakościowe usługi instytucji otoczenia biznesu (w tym mentoring, sieciowanie, zmiana modeli biznesowych, internacjonalizacja). Kryteria wyboru projektów będą premiować m.in. dostępność adekwatnej oferty usług instytucji otoczenia biznesu dla przedsiębiorców zlokalizowanych poza dużymi ośrodkami miejskimi. Finansowanie infrastruktury IOB będzie możliwe tylko jeśli poprzedzone zostanie analizą popytu. Przewiduje się także wsparcie rozwoju potencjału klastrów załączkowych i klastrów wzrostowych oraz wsparcie dla usług świadczonych przez klastry.

W ramach niniejszego celu wspierany będzie rozwój przedsiębiorstw w regionie łódzkim poprzez zwiększenie aktywności inwestycyjnej i zatrudnienia, które będzie skutkować trwałym rozwojem firm oraz wprowadzaniem na rynek wysokiej jakości produktów. Interwencja ukierunkowana będzie przede wszystkim na inwestycje produkcyjne MŚP wprowadzające innowacje bądź na wdrożenie wyników prac B+R. Dofinansowanie będzie także przeznaczone na tworzenie nowych modeli biznesowych dotyczących zarówno budowania zdolności do konkurencyjności na rynkach międzynarodowych, jak i nowych modeli biznesowych odpowiadających wyzwaniom cyfrowej i zielonej transformacji. W związku z kryzysem wywołanym pandemią COVID-19 konieczne jest także promowanie opracowywania i wdrażania modeli biznesowych redukujących zależność polskich firm od globalnych łańcuchów dostaw (w szczególności uzależnienia od jednego dostawcy spoza UE), poprzez zwiększanie zdolności do wytwarzania kluczowych produktów i usług w kraju.

Przewiduje się również możliwość wspierania: rozwiązań w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym oraz jako element projektu rozwiązań w zakresie efektywności energetycznej.

Preferowane będą projekty wpisujące się w regionalne inteligentne specjalizacje województwa łódzkiego, również nowe wyłonione w ramach wspieranego procesu przedsiębiorczego odkrywania.

Planowane działania przyczynią się do wzmocnienia odporności przedsiębiorstw na sytuacje kryzysowe, takie jak epidemia, czy kryzys gospodarczy.

**Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:**

- wsparcie internacjonalizacji przedsiębiorstw;
- wdrożenie rozwiązań w zakresie Przemysłu 4.0;
- rozwój usług dla firm (w tym innowacyjnych);
- wsparcie inwestycji w MŚP zwiększających ich zdolności produkcyjne;
- wdrożenie innowacji, wyników prac B+R z możliwością wsparcia jako element projektu tworzenia nowych modeli biznesowych;
- wdrożenie rozwiązań w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym.

Działania w CS zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

MŚP.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia 2021/1060.

Poprzez zastosowanie standardu dostępności cyfrowej dokumentacja projektowa, która będzie publikowana na stronach internetowych, będzie zgodna z wytycznymi WCAG.



Inwestycje w infrastrukturę uwzględniać będą wymogi uniwersalnego projektowania i mechanizmu racjonalnych usprawnień. Premiowane będą projekty, w wyniku których powstaną usługi lub produkty przyczyniające się do zwiększenia równości, włączenia społecznego, niedyskryminacji, w tym promujące zaangażowanie kobiet i osób młodych, rozpoczynających działalność gospodarczą.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Działania o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów z innych państw planowane są do realizacji w szczególności w projektach z zakresu internacjonalizacji przedsiębiorstw. Ponadto działania takie są także możliwe w ramach innych obszarów wsparcia służących wzmocnieniu trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzeniu miejsc pracy w MŚP.

Działania realizowane w ramach celu szczegółowego będą komplementarne z działaniami realizowanymi m.in. w Interreg Europa 2021-2027 oraz Interreg Europa Środkowa 2021-2027. Ponadto zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z obszarem tematycznym Innowacje wskazanym w Zrewidowanym Planie Działania SUERMB. Część zakresu interwencji została wprowadzona w związku z doświadczeniami wypracowanymi w innych krajach (np. Portugalii) w ramach międzynarodowego projektu *Ulepszenie instrumentów polityki dedykowanej rozwojowi systemu innowacji MŚP poprzez wdrożenie rozwiązań przemysłu 4.0* (INNO PROVENT).

Premiowane będą projekty powiązane z innymi programami międzynarodowymi lub projektami międzynarodowymi, np. wykorzystujące dobre praktyki wypracowane w ramach projektów międzynarodowych.

Wsparcie potencjalnych beneficjentów w obszarze współpracy międzynarodowej jest zapewnione dzięki działalności sieci PIFE, która świadczy usługi informacyjne w odniesieniu do wszystkich programów finansowanych z Funduszy Europejskich, również zarządzanych centralnie przez KE oraz komórek w strukturach IZ zajmujących się programami i projektami (w tym międzynarodowymi) finansowanymi z funduszy UE, dzięki czemu podmioty z regionu są informowane o możliwości udziału w projektach (spotkania interesariuszy, zagraniczne wizyty studyjne), w których następuje wymiana doświadczeń i wiedzy oraz zachęcanie interesariuszy do stosowania dobrych praktyk wypracowanych w innych krajach.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Z uwagi na niską rentowność części przewidzianych inwestycji wsparcie w formie dotacji przewiduje się dla rozwoju usług dla firm (w tym innowacyjnych), wsparcia internacjonalizacji przedsiębiorstw oraz rozwiązań w zakresie Przemysłu 4.0. Wsparcie w formie dotacji warunkowych, bądź alternatywnie instrumentów finansowych lub instrumentów finansowych z dotacjami przewiduje się dla wdrożenia innowacji oraz wyników prac B+R. Wsparcie dla rozwiązań cyfrowych w przedsiębiorstwach o mniej specjalistycznym charakterze (np. oprogramowania biurowego, księgowego, systemów operacyjnych), inwestycji w MSP zwiększających ich zdolności produkcyjne oraz rozwiązań w zakresie efektywności energetycznej będzie realizowane z IF.

Z uwagi na konieczność zachęt dla przedsiębiorstw do prowadzenia działalności w oparciu o GOZ wsparcie również w tym zakresie realizowane jest w formie dotacji - jedynie inwestycje mające silny potencjał rynkowy, wysoką efektywność kosztową i stosunkowo szybki okres zwrotu z inwestycji, będą wspierane z wykorzystaniem IF, z możliwością zastosowania komponentu dotacyjnego.

#### 2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa	76,00	853,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO02	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w formie dotacji	przedsiębiorstwa	9,00	96,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO03	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z instrumentów finansowych	przedsiębiorstwa	64,00	641,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO04	Przedsiębiorstwa otrzymujące wsparcie niefinansowe	przedsiębiorstwa	3,00	116,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR01	Miejsca pracy utworzone we wspieranych podmiotach	roczny EPC	0,00	2021-2029	2 201,00	IZ FEL2027	
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR02	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	EUR	0,00	2021-2029	139 180 820,00	IZ FEL2027	
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR03	Małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) wprowadzające innowacje produktowe lub procesowe	przedsiębiorstwa	0,00	2021-2029	269,00	IZ FEL2027	

## 2.1.1.1.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	001. Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w mikroprzedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	1 042 625,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	002. Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w małych i średnich przedsiębiorstwach (w tym prywatnych ośrodkach badawczych)	1 042 625,00

				bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	005. Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w mikroprzedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	1 510 656,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	006. Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w MŚP (w tym prywatnych ośrodkach badawczych) bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	6 510 656,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	013. Cyfryzacja MŚP (w tym handel elektroniczny, e-biznes i sieciowe procesy biznesowe, ośrodki innowacji cyfrowych, żywe laboratoria, przedsiębiorcy internetowi i przedsiębiorstwa ICT typu start-up, usługi B2B)	5 709 330,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	021. Rozwój działalności i umiędzynarodowienie MŚP, w tym inwestycje produkcyjne	69 180 799,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	022. Wsparcie dla dużych przedsiębiorstw za pośrednictwem instrumentów finansowych, w tym inwestycje produkcyjne	4 000 000,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	024. Zaawansowane usługi wsparcia dla MŚP i grup MŚP (w tym usługi w zakresie zarządzania, marketingu i projektowania)	5 723 653,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	025. Inkubator przedsiębiorczości, wsparcie dla przedsiębiorstw typu spin-off i spin-out oraz przedsiębiorstw typu start-up	6 439 110,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	026. Wsparcie dla klastrów innowacyjnych, w tym między przedsiębiorstwami, organizacjami badawczymi i organami publicznymi oraz sieciami biznesowymi, z korzyścią głównie dla MŚP	2 575 645,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	027. Procesy innowacji w MŚP (innowacje w zakresie procesów, organizacji, marketingu, i współtworzenia, innowacje zorientowane na użytkownika i motywowane popytem)	58 733 960,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	028. Transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami, ośrodkami badań naukowych i sektorem szkolnictwa wyższego	17 316 918,00

1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	038. Projekty w zakresie efektywności energetycznej i projekty demonstracyjne w MŚP oraz działania wspierające	3 266 856,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	040. Projekty w zakresie efektywności energetycznej i projekty demonstracyjne w MŚP lub w dużych przedsiębiorstwach oraz działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	2 000 000,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	072. Wykorzystanie materiałów pochodzących z recyklingu jako surowców zgodnie z kryteriami efektywności	1 266 856,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	075. Wsparcie ekologicznych procesów produkcji oraz efektywnego gospodarowania zasobami w MŚP	4 000 000,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	172. Finansowanie krzyżowe w ramach EFRR (wsparcie dla działań typowych dla EFS+ koniecznych do wdrożenia części operacji objętej EFRR i bezpośrednio z nią związanych)	265 577,00
1	RSO1.3	Ogółem			190 585 266,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	72 027 968,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Wsparcie za pośrednictwem instrumentów finansowych: pożyczka	113 057 298,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	05. Wsparcie za pośrednictwem instrumentów finansowych: Dotacje w ramach instrumentu finansowego	5 500 000,00
1	RSO1.3	Ogółem			190 585 266,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	28. Inne podejścia – obszary wiejskie	50 000 000,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	140 585 266,00
1	RSO1.3	Ogółem			190 585 266,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+\*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	19 000 000,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Neutralność płciowa	171 585 266,00
1	RSO1.3	Ogółem			190 585 266,00

\* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

## 2.1.1. Priorytet: 2. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ZIELONEGO ŁÓDZKIEGO

### 2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO2.1. Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych (EFRR)

#### 2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

W ramach celu szczegółowego wspierane będą inwestycje prowadzące do poprawy jakości powietrza i efektywności energetycznej w regionie.

W celu poprawy efektywności energetycznej niezbędne jest podjęcie działań służących ograniczeniu zapotrzebowania na energię, takich jak termomodernizacja budynków, inwestycje w źródła ciepła, czy systemy ciepłownicze przy zachowaniu wymogów środowiskowych i spełnieniu warunków ekonomicznej opłacalności.

Realizacja projektów w powyższym zakresie pozwoli na obniżenie zużycia paliw konwencjonalnych oraz ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza odpowiedzialnych za powstawanie zjawiska tzw. niskiej emisji, a tym samym poprawę jakości powietrza.

Wspierane będą projekty zwiększające w jak największym stopniu efektywność energetyczną oraz o jak największej efektywności kosztowej w powiązaniu z efektami oszczędnościowymi, a także o jak największej redukcji emisji gazów cieplarnianych.

Realizowane będą działania z zakresu termomodernizacji budynków użyteczności publicznej, wielorodzinnych budynków mieszkalnych lub przedsiębiorstw z uwzględnieniem zachowania warunków siedliskowych dla ptaków lub nietoperzy.

Wspierane będą rozwiązania kompleksowe, uwzględniające m.in. ocieplenie obiektu, wymianę okien, drzwi zewnętrznych, inwestycje w systemy grzewcze wraz z wymianą i podłączeniem do źródła ciepła (z wyłączeniem instalacji kotłów na węgiel oraz wymiany źródła ciepła zasilanego gazem na nowsze również zasilane gazem) lub podłączeniem do sieci ciepłowniczej lub chłodniczej, instalacje do produkcji energii z OZE, inwestycje w systemy wentylacji. Wymiana źródła ciepła opartego na spalaniu paliw kopalnych powinna być możliwa w oparciu o hierarchię źródeł ciepła:

1. Odnawialne Źródła Energii.
2. Ciepło systemowe.
3. Źródła wykorzystujące paliwo gazowe.

Dopiero uzasadnienie dla braku możliwości technicznych może być podstawą wyboru źródła ciepła o niższej hierarchii. Przedsięwzięcia polegające wyłącznie na wymianie źródła ciepła opartego na spalaniu węgla nie będą wspierane. Wsparcie pozwoli na pełnienie wzorcowej roli sektora publicznego w zakresie efektywności energetycznej oraz zmniejszenie zjawiska ubóstwa energetycznego, jak również poprawę efektywności energetycznej przedsiębiorstw.

Działania termomodernizacyjne realizowane będą na podstawie przeprowadzonych wcześniej audytów energetycznych. Możliwe są także dodatkowe uzasadnione elementy, niewynikające wprost z audytu energetycznego, pod warunkiem, że przyczyniać się będą do osiągnięcia celów wynikających z

Europejskiego Zielonego Ładu m.in. rozwiązania przyczyniające się do zwiększenia powierzchni zielonych (zielone dachy, ściany), a ich koszt kwalifikowalny stanowić będzie nie więcej niż 15% kosztów kwalifikowalnych projektu.

Projekty termomodernizacyjne muszą przyczynić się do zwiększenia efektywności energetycznej na poziomie nie niższym niż 30% (z wyjątkiem zabytków). W zakresie instalacji zasilanej OZE premiowane będą projekty wykorzystujące innowacyjne technologie.

Zwiększeniu efektywności energetycznej służyć też będą inwestycje dotyczące oświetlenia publicznego z wykorzystaniem urządzeń energooszczędnych i ekologicznych oraz inwestycje w zakresie nowo budowanych pasywnych budynków użyteczności publicznej, w których roczne zapotrzebowanie na nieodnawialną energię pierwotną do ogrzewania nie przekracza 15 kWh/(m<sup>2</sup> x rok). W zakresie nowo budowanych pasywnych budynków użyteczności publicznej wsparcie możliwe będzie, o ile budowa nowych budynków nie jest wykluczona lub ograniczona w FEŁ2027 w ramach innych celów szczegółowych lub Umowie Partnerstwa. Alokacja na ten typ przedsięwzięcia nie przekroczy 5% alokacji na cel szczegółowy.

Wspierane będą również inwestycje z zakresu sieci ciepłowniczych lub chłodniczych wraz z magazynami ciepła lub chłodu oraz przyłączeniem do sieci ciepłowniczych lub chłodniczych celem wyeliminowania punktowych źródeł ciepła. Preferowane będzie wykorzystanie odnawialnych źródeł energii do produkcji w ciepłownictwie systemowym. Źródła gazowe będą miały zastosowanie tylko wówczas, gdy instalacja OZE nie będzie technicznie lub ekonomicznie wykonalna.

Realizowane będą projekty zapewniające najwyższy efekt energetyczny, możliwe będzie zastosowanie modelu finansowania ESCO lub innych modeli z wykorzystaniem kapitału prywatnego, w tym w formule PPP.

Wsparcie uzyskają również przedsięwzięcia z zakresu monitoringu i kontroli jakości powietrza w celu realizacji uchwały antysmogowej. W celu zintensyfikowania działań mających na celu wzrost świadomości i wiedzy mieszkańców regionu w zakresie poprawy efektywności energetycznej i wykorzystania OZE wspierane będą działania edukacyjno-informacyjne.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- inwestycje w zakresie przedsięwzięć termomodernizacyjnych budynków użyteczności publicznej;
- inwestycje w zakresie przedsięwzięć termomodernizacyjnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych;
- inwestycje w zakresie przedsięwzięć termomodernizacyjnych w MŚP;
- inwestycje w zakresie sieci ciepłowniczych lub chłodniczych wraz z magazynami ciepła lub chłodu oraz przyłączeniem do sieci ciepłowniczych lub chłodniczych;
- inwestycje w zakresie oświetlenia publicznego z wykorzystaniem urządzeń energooszczędnych i ekologicznych;
- inwestycje w zakresie nowo budowanych pasywnych budynków użyteczności publicznej;
- podnoszenie świadomości i wiedzy w zakresie poprawy efektywności energetycznej i wykorzystania OZE;
- inwestycje służące kontroli jakości powietrza.

Działania w CS zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH.



Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa łódzkiego, podmioty korzystające z rezultatów projektu.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia 2021/1060.

Działania służące zwiększaniu efektywności energetycznej wpływać będą na zmniejszanie zjawiska wykluczenia społecznego, gdyż dotyczyć będą zmniejszania zjawiska ubóstwa energetycznego poprzez dofinansowanie inwestycji, którymi będą objęte osoby dotknięte lub narażone na ubóstwo energetyczne (osoby mniej zamożne, w tym osoby starsze, rodzice samotnie wychowujący dzieci (w większości kobiety), osoby z niepełnosprawnościami czy rodziny wielodzietne). Poprawa jakości powietrza będzie też miała wpływ na ograniczenie wykluczenia społecznego z powodów zdrowotnych, gdyż zmniejszy skalę problemów zdrowotnych mieszkańców.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego.

Planuje się zastosowanie wsparcia za pomocą instrumentu rozwoju terytorialnego – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT). Instrument będzie wdrażany zgodnie z zasadami określonymi w UP oraz Zasadami realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027.

Wykorzystanie instrumentu ZIT będzie ograniczone do wsparcia Miejskich Obszarów Funkcjonalnych (MOF) wyznaczonych w SRWŁ2030:

- MOF Ośrodka Wojewódzkiego – Łodzi;
- MOF Sieradz – Zduńska Wola – Łask;
- MOF Tomaszów Mazowiecki – Opoczno;
- MOF Radomsko – Piotrków Trybunalski – Bełchatów.

Odpowiednie dla danej formy współpracy organy związków ZIT odpowiadają za przygotowanie strategii ZIT, zawierającej w szczególności elementy określone w rozporządzeniu 2021/1060. Wyzwania MOF zostały określone w SRWŁ2030, ich doszczegółowienie na poziomie poszczególnych związków ZIT znajdzie się w strategiach ZIT. W ramach celu szczegółowego instrument ZIT zostanie wykorzystany do wsparcia inwestycji z zakresu poprawy efektywności energetycznej.

Wybór projektów w ramach instrumentu ZIT będzie dokonywany w oparciu o listę projektów realizujących cele Strategii ZIT, o której mowa w ustawie wdrożeniowej.

#### Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planowane do realizacji są działania o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów z innych państw. Działania realizowane w ramach CS w zakresie poprawy efektywności energetycznej będą komplementarne z działaniami realizowanymi m.in. w Interreg Europa 2021-2027, Interreg Europa Środkowa 2021-2027, Life. Ponadto zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z obszarem tematycznym Energia wskazanym w Zrewidowanym Planie Działania SUERMB.

Część zakresu interwencji została wprowadzona w związku z doświadczeniami wypracowanymi w innych krajach (np. Łotwa, Włochy, Czechy, Grecja) w ramach międzynarodowego projektu DeCarb (przejście na gospodarkę niskoemisyjną). Przy realizacji innych projektów międzynarodowych dążyć się będzie do wdrażania w FEŁ2027 wypracowywanych w ich toku rozwiązań (w zależności od tematyki przyszłych projektów, w których region będzie partnerem).

Premiowane będą projekty powiązane z innymi programami międzynarodowymi lub projektami międzynarodowymi, np. wykorzystujące dobre praktyki wypracowane w ramach projektów międzynarodowych.

Wsparcie potencjalnych beneficjentów w obszarze współpracy międzynarodowej jest zapewnione dzięki działalności sieci PIFE, która świadczy usługi informacyjne w odniesieniu do wszystkich programów finansowanych z Funduszy Europejskich, również zarządzanych centralnie przez KE oraz komórek w strukturach IZ zajmujących się programami i projektami (w tym międzynarodowymi) finansowanymi z funduszy UE, dzięki czemu podmioty z regionu są informowane o możliwości udziału w projektach (spotkania interesariuszy, zagraniczne wizyty studyjne), w których następuje wymiana doświadczeń i wiedzy oraz zachęcanie interesariuszy do stosowania dobrych praktyk wypracowanych w innych krajach.

#### Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

IF zastosowane będą w inwestycjach z zakresu oświetlenia publ. oraz poprawy efektywności energetycznej budynków poza budynkami komunalnymi i historycznymi oraz budynkami użyteczności publ. spełniającymi kryteria warunkujące dotacje.

Jednym z kryteriów warunkujących wsparcie dotacyjne dla inwestycji w efektywność energetyczną budynków publicznych jest przyjęcie przez region programu ochrony powietrza zgodnego z art. 23 dyrektywy 2008/50/WE i dodatkowo egzekwowanie zapisów uchwał antysmogowych na obszarach w których one obowiązują bez wprowadzania zmian łagodzących ograniczenia i zakazy dot. eksploatacji instalacji lub odroczenia terminów ich wejścia w życie. Kolejnym kryterium jest wskaźnik dochodów podatkowych gminy (wskaźnik Gg), który powinien być niższy od uśrednionej wartości dla województwa. Oba warunki należy traktować łącznie.

Dotacje planuje się w zakresie nowo budowanych pasywnych budynków użyteczności publ., nieefektywnych sieci ciepłowniczych, działaniach informacyjno-edukacyjnych oraz inwestycjach służących kontroli jakości powietrza.

W inwestycjach wspieranych za pomocą IF planuje się instrumenty mieszane.

#### 2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa	0,00	29,00
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO02	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w formie dotacji	przedsiębiorstwa	0,00	2,00
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO03	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z instrumentów finansowych	przedsiębiorstwa	0,00	27,00
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO18	Lokale mieszkalne o lepszej udoskonalonej charakterystyce energetycznej	lokale mieszkalne	0,00	1 514,00
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO19	Budynki publiczne o lepszej charakterystyce energetycznej	metry kwadratowe	0,00	446 463,00

2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO74	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	0,00	667 629,00
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO75	Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	wkłady na rzecz strategii	0,00	4,00
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRO165	Liczba nowych/ zmodernizowanych punktów świetlnych	szt	917,00	9 170,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR26	Roczne zużycie energii pierwotnej (w tym: w lokalach mieszkalnych, budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych)	MWh/rok	105 282,00	2021-2029	70 855,00	IZ FEŁ2027	
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR29	Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tony ekwiwalentu dwutlenku węgla/rok	28 600,00	2021-2029	20 261,00	IZ FEŁ2027	
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRR010	Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej i ciepłej	MWh/rok	0,00	2021-2029	119 574,00	IZ FEŁ2027	

2.1.1.1.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	038. Projekty w zakresie efektywności energetycznej i projekty demonstracyjne w MŚP oraz działania wspierające	5 000 000,00
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	040. Projekty w zakresie efektywności energetycznej i projekty demonstracyjne w MŚP lub w dużych przedsiębiorstwach oraz działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	5 000 000,00
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	041. Renowacja istniejących budynków mieszkalnych do celów efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	18 605 071,00
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	042. Renowacja istniejących budynków mieszkalnych do celów efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	16 540 999,00
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	043. Budowa nowych energooszczędnych budynków	7 742 486,00
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	044. Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	44 000 000,00
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	045. Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	42 961 357,00
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	046. Wsparcie dla podmiotów, które świadczą usługi przyczyniające się do gospodarki niskoemisyjnej i odporności na	1 000 000,00

				zmianę klimatu, w tym działania w zakresie zwiększania świadomości	
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	054. Wysokosprawna kogeneracja, system ciepłowniczy i chłodniczy	3 823 205,00
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	055. Wysokosprawna kogeneracja, efektywny system ciepłowniczy i chłodniczy z niskimi emisjami w cyklu życia	2 000 000,00
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	077. Działania mające na celu poprawę jakości powietrza i ograniczenie emisji hałasu	8 176 610,00
2	RSO2.1	Ogółem			154 849 728,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	132 849 728,00
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Wsparcie za pośrednictwem instrumentów finansowych: pożyczka	20 000 000,00
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	05. Wsparcie za pośrednictwem instrumentów finansowych: Dotacje w ramach instrumentu finansowego	2 000 000,00
2	RSO2.1	Ogółem			154 849 728,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. ZIT – funkcjonalne obszary miejskie	60 000 000,00
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	28. Inne podejścia – obszary wiejskie	25 000 000,00
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	69 849 728,00

2	RSO2.1	Ogółem			154 849 728,00
---	--------	--------	--	--	----------------

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+\*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	30 000 000,00
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Neutralność płciowa	124 849 728,00
2	RSO2.1	Ogółem			154 849 728,00

\* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO2.2. Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001 w sprawie energii odnawialnej[1], w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju (EFRR)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Wspieraniu energii odnawialnej w ramach celu szczegółowego służyć będą inwestycje w infrastrukturę służącą wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii, m.in. energii wiatrowej, słonecznej, geotermalnej, aerotermalnej, z biogazu i biomasy (nie będą wspierane instalacje do współspalania biomasy z węglem), wodnej (inwestycje w elektrownie wodne ograniczone będą do działań dotyczących istniejących obiektów, a także nie mogą one powodować nieosiągnięcia dobrego stanu lub potencjału jednolitych części wód, nie mogą pogarszać stanu lub potencjału jednolitych części wód oraz nie mogą mieć znaczącego wpływu na cele ochrony obszarów objętych siecią Natura 2000). Wspierane instalacje służyć będą przede wszystkim produkcji lub magazynowaniu energii elektrycznej, ciepłej, chłodu.

Jako element projektu możliwe będzie wsparcie inwestycji z zakresu sieci elektroenergetycznych o napięciu poniżej 110 kV, umożliwiających przyłączenie jednostek wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych do Krajowego Systemu Elektroenergetycznego.

Wspierane będą projekty o jak największej efektywności kosztowej w powiązaniu z efektami wpisującymi się w cel szczegółowy, a także o jak największej redukcji emisji gazów cieplarnianych.

Premiowane będą projekty wykorzystujące innowacyjne technologie.

Realizowane inwestycje w zakresie energii odnawialnej wspierane będą zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju.

Dofinansowanie obszaru OZE przyczyni się do rozwoju inicjatyw takich jak klastry energii, czy spółdzielnie energetyczne.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- wsparcie infrastruktury służącej do wytwarzania energii elektrycznej, pochodzącej ze źródeł odnawialnych, wraz z magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE. Jako element projektu możliwe będą inwestycje w sieci o napięciu poniżej 110 kV, umożliwiające przyłączenie jednostek wytwarzania energii z OZE do sieci;
- wsparcie infrastruktury służącej do wytwarzania energii ciepłej lub chłodu, pochodzącej ze źródeł odnawialnych, wraz z magazynami ciepła lub chłodu działającymi na potrzeby danego źródła OZE wraz z przyłączeniem do sieci;
- wsparcie infrastruktury służącej do magazynowania ciepła lub chłodu ze źródeł odnawialnych działającej na potrzeby danego źródła OZE.

Działania w CS zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH.



Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa łódzkiego, podmioty korzystające z rezultatów projektu.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia 2021/1060.

Dokumentacja projektowa, która będzie publikowana na stronach internetowych, będzie zgodna z wytycznymi WCAG.

Dofinansowanie OZE wpływać będzie na zmniejszanie zjawiska wykluczenia społecznego, gdyż dotyczyć będzie zmniejszania zjawiska ubóstwa energetycznego poprzez dofinansowanie inwestycji, którymi będą objęte osoby dotknięte lub narażone na ubóstwo energetyczne (osoby mniej zamożne, w tym osoby starsze, rodzice samotnie wychowujący dzieci (w większości kobiety), osoby z niepełnosprawnościami czy rodziny wielodzietne). Poprawa jakości powietrza będzie też miała wpływ na ograniczenie wykluczenia społecznego z powodów zdrowotnych, gdyż zmniejszy skalę problemów zdrowotnych mieszkańców.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego.

Planuje się zastosowanie wsparcia za pomocą instrumentu rozwoju terytorialnego – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT). Instrument będzie wdrażany zgodnie z zasadami określonymi w UP oraz Zasadami realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027.

Wykorzystanie instrumentu ZIT będzie ograniczone do wsparcia Miejskich Obszarów Funkcjonalnych (MOF) wyznaczonych w SRWŁ2030:

- MOF Ośrodka Wojewódzkiego – Łodzi;
- MOF Sieradz – Zduńska Wola – Łask;

- MOF Tomaszów Mazowiecki – Opoczno;
- MOF Radomsko – Piotrków Trybunalski – Bełchatów.

Odpowiednie dla danej formy współpracy organy związków ZIT odpowiadają za przygotowanie strategii ZIT, zawierającej w szczególności elementy określone w rozporządzeniu 2021/1060. Wyzwania MOF zostały określone w SRWŁ2030, ich doszczegółowienie na poziomie poszczególnych związków ZIT znajdzie się w strategiach ZIT. W ramach celu szczegółowego instrument ZIT zostanie wykorzystany do wsparcia inwestycji w zakresie odnawialnych źródeł energii.

Wybór projektów w ramach instrumentu ZIT będzie dokonywany w oparciu o listę projektów realizujących cele Strategii ZIT, o której mowa w ustawie wdrożeniowej.

#### Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planowane do realizacji są działania o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów z innych państw. Działania realizowane w ramach CS w zakresie zwiększenia udziału OZE w końcowym zużyciu energii brutto będą komplementarne z działaniami realizowanymi m.in. w Interreg Europa 2021-2027, Interreg Europa Środkowa 2021-2027, Life. Ponadto zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z obszarem tematycznym Energia wskazanym w Zrewidowanym Planie Działania SUERMB.

Część zakresu interwencji została wprowadzona w związku z doświadczeniami wypracowanymi w innych krajach (np. Łotwa, Włochy, Czechy, Grecja) w ramach międzynarodowego projektu DeCarb (Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną w regionach UE opartych na gospodarce węglowej). Przy realizacji innych projektów międzynarodowych dążyć się będzie do wdrażania w FEŁ2027 wypracowywanych w ich toku rozwiązań (w zależności od tematyki przyszłych projektów, w których region będzie partnerem).

Premiowane będą projekty powiązane z innymi programami międzynarodowymi lub projektami międzynarodowymi, np. wykorzystujące dobre praktyki wypracowane w ramach projektów międzynarodowych.

Wsparcie potencjalnych beneficjentów w obszarze współpracy międzynarodowej jest zapewnione dzięki działalności sieci PIFE, która świadczy usługi informacyjne w odniesieniu do wszystkich programów finansowanych z Funduszy Europejskich, również zarządzanych centralnie przez KE oraz komórek w strukturach IZ zajmujących się programami i projektami (w tym międzynarodowymi) finansowanymi z funduszy UE, dzięki czemu podmioty z regionu są informowane o możliwości udziału w projektach (spotkania interesariuszy, zagraniczne wizyty studyjne), w których następuje wymiana doświadczeń i wiedzy oraz zachęcanie interesariuszy do stosowania dobrych praktyk wypracowanych w innych krajach.

#### Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Inwestycje z zakresu OZE będą z uwagi na generowanie oszczędności finansowane poprzez instrumenty finansowe z uwzględnieniem zachęty w postaci łączenia ich z dotacją z uwagi na wysokie nakłady początkowe i długi okres zwrotu z inwestycji. Wsparciem w formie dotacji będą objęte inwestycje dotyczące przyłączenia do sieci, budowy magazynów energii, z uwagi na wysokie koszty i potrzebę zachęcenia prosumentów do tego rodzaju inwestycji, a także inwestycje z zakresu OZE, w których brakuje systemów wsparcia operacyjnego lub gdy technologia OZE jest niewystarczająco dojrzała lub charakteryzuje się wyższym ryzykiem albo niższą rentownością.

#### 2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa	0,00	110,00
2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO02	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w formie dotacji	przedsiębiorstwa	0,00	90,00
2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO03	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z instrumentów finansowych	przedsiębiorstwa	0,00	20,00
2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO22	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (w tym: energii elektrycznej, energii cieplnej)	MW	0,00	89,00
2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO74	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	0,00	644 198,00

2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO75	Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	wkłady na rzecz strategii	0,00	4,00
2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRO034	Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	szt	0,00	5 495,00
2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRO036	Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE	szt	0,00	2 812,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR31	Wytworzona energia odnawialna ogółem (w tym: energii elektrycznej, energii cieplnej)	MWh/rok	0,00	2021-2029	144 512,00	IZ FEŁ2027	

2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	047. Energia ze źródeł odnawialnych: wiatrowa	11 323 193,00

2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	048. Energia ze źródeł odnawialnych: słoneczna	115 410 973,00
2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	049. Energia ze źródeł odnawialnych: biomasa	2 699 019,00
2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	050. Energia ze źródeł odnawialnych: biomasa o wysokim poziomie redukcji emisji gazów cieplarnianych	1 799 346,00
2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	052. Inne rodzaje energii ze źródeł odnawialnych (w tym energia geotermalna)	2 477 899,00
2	RSO2.2	Ogółem			133 710 430,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	103 710 430,00
2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Wsparcie za pośrednictwem instrumentów finansowych: pożyczka	27 000 000,00
2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	05. Wsparcie za pośrednictwem instrumentów finansowych: Dotacje w ramach instrumentu finansowego	3 000 000,00
2	RSO2.2	Ogółem			133 710 430,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. ZIT – funkcjonalne obszary miejskie	50 000 000,00
2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	28. Inne podejścia – obszary wiejskie	15 000 000,00

2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	68 710 430,00
2	RSO2.2	Ogółem			133 710 430,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+\*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Neutralność płciowa	133 710 430,00
2	RSO2.2	Ogółem			133 710 430,00

\* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO2.4. Wspieranie przystosowania się do zmiany klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego (EFRR)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

W związku z postępującymi zmianami klimatu planuje się wspieranie działań służących poprawie zdolności adaptacji do zmian klimatu, minimalizowaniu ich skutków, zapobieganiu ryzyku i zapewnieniu odporności na klęski żywiołowe na terenie województwa łódzkiego.

Z uwagi na straty wyrządzane na terenach miejskich w związku z nasilaniem się zjawisk ekstremalnych wywołanych zmianami klimatu oraz spodziewane zwiększenie ich częstotliwości ważnym aspektem są działania w zakresie adaptacji do zmian klimatu w miastach. Wspierane będą między innymi zrównoważone systemy gospodarowania wodami opadowymi i roztopowymi (w szczególności zapewniających skuteczne zatrzymanie tych wód w miejscu opadu, połączone z ich infiltracją, ewapotranspiracją z wykorzystaniem rozwiązań opartych na przyrodzie np. ogrody deszczowe, rozszczelnienie i zwiększanie chłonności nawierzchni, zielone dachy, ściany, fasady, przystanki, stawy, niecki, rowy bioretencyjne, rowy i powierzchnie infiltracyjne), kanalizacja deszczowa, zielono-niebieska infrastruktura. Wsparcie terenów zieleni na obszarach miejskich (mogące również skutkować zwiększeniem ich powierzchni) oraz retencja wód opadowych pozwolą zmniejszyć zjawisko tzw. wysp ciepła oraz będą stanowić zabezpieczenie terenów miast przed podtopieniami, ulewami oraz suszą.

Projekty dotyczące gospodarowania wodami opadowymi muszą spełniać łącznie następujące warunki:

- zostały uwzględnione w planach adaptacji do zmian klimatu (w przypadku miast, dla których tego typu dokument jest obligatoryjny) lub są na terenach, gdzie istnieje zagrożenie powodziowe;
- wykorzystują zielono-niebieską infrastrukturę do zatrzymywania wody w miejscu opadu na terenach miejskich oraz rozwiązania oparte na naturalnej mikro retencji (z wyjątkiem inwestycji w zakresie kanalizacji deszczowej);
- nie są związane z gospodarką ściekami komunalnymi.

W celu zmniejszenia skutków powodzi i suszy niezbędne są działania w zakresie urządzeń wodnych i infrastruktury hydrotechnicznej (w szczególności zbiorniki suche, poldery przeciwpowodziowe, wały przeciwpowodziowe), jeśli naturalne mechanizmy ekosystemowe są niewystarczające, a podjęcie tych działań nie zwiększy zagrożenia w sytuacjach nadzwyczajnych.

Z uwagi na rosnące ryzyko pożarów, będące pokłosiem zmian klimatu, istotne są również inwestycje w zakresie ochrony przed pożarami lasów oraz obszarów cennych przyrodniczo. Mogą one obejmować między innymi systemy obserwacji i łączności przeciwpożarowej (np. maszty, dostrzegalnie pożarowe, urządzenia telewizyjnej obserwacji), ale również drogi pożarowe, zbiorniki wodne do celów ppoż. Wskazane działania wpłyną na zmniejszenie zagrożenia pożarowego w lasach, co w konsekwencji przełoży się na ochronę cennych zasobów przyrody.

W związku z diagnozowanym zagrożeniem deficytu wody, który obejmować będzie znaczną część województwa, wsparcie będzie dotyczyło inwestycji w zakresie małej retencji, w tym retencji naturalnej. Wspierane będą m.in. inwestycje dot. małej retencji w ekosystemach oraz zlewniach, w tym naturalnych

ekosystemach na obszarach cennych przyrodniczo oraz ekosystemach przekształconych wykorzystywanych na potrzeby produkcji rolnej. Przełoży się to na zrównoważone zarządzanie zasobami wodnymi i przyrodniczymi.

Istotnym wyzwaniem dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zwiększenia odporności na klęski żywiołowe jest doposażenie służb ratowniczych. Kluczowy jest tu zakup sprzętu niezbędnego do skutecznego prowadzenia akcji ratowniczych lub usuwania skutków zjawisk katastrofalnych lub poważnych awarii chemiczno-ekologicznych.

Finansowane będą OSP włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego oraz OSP, które będą wypełniać kryteria włączenia do KSRG dzięki realizacji projektu oraz będą dążyć do włączenia do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

Wspierane inwestycje nie mogą co do zasady powodować nieosiągnięcia dobrego stanu lub potencjału jednolitych części wód, nie mogą też pogarszać stanu lub potencjału jednolitych części wód oraz nie mogą mieć znaczącego wpływu na cele ochrony obszarów objętych siecią Natura 2000, chyba że zachodzą przesłanki do odstępstw przewidzianych w dyrektywie siedliskowej. Projekty, które powodują zastosowanie art. 4 ust. 7 Ramowej Dyrektywy Wodnej, nie będą wspierane.

Planowane działania przyczynią się do wzmocnienia odporności przedsiębiorstw, instytucji publicznych oraz całego regionu łódzkiego na sytuacje kryzysowe, takie jak skutki zmian klimatu.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- adaptacja miast do zmian klimatu;
- inwestycje w zakresie urządzeń wodnych i infrastruktury towarzyszącej służących zmniejszeniu skutków powodzi lub suszy;
- inwestycje w zakresie ochrony przed pożarami lasów oraz obszarów cennych przyrodniczo;
- inwestycje w zakresie małej retencji, w tym retencji naturalnej;
- zakup sprzętu do prowadzenia akcji ratowniczych lub usuwania skutków zjawisk katastrofalnych lub poważnych awarii chemiczno-ekologicznych.

Działania w CS zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa łódzkiego, podmioty korzystające z rezultatów projektu.



Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia 2021/1060.

Projekty służące adaptacji do zmian klimatu umożliwią poprawę warunków i jakości życia mieszkańców, a tym samym mogą mieć pozytywny wpływ na ich zdrowie, poprzez inwestycje w zielono-niebieską infrastrukturę. Przeciwdziałać będą też klęskom żywiołowym i katastrofom, których skutki mogłyby przyczyniać się do pogorszenia warunków życia mieszkańców, a tym samym powodować ich wykluczenie społeczne.

Dzięki uwzględnieniu w projektach wymogów uniwersalnego projektowania i mechanizmu racjonalnych usprawnień zwiększony będzie dostęp do zielono-niebieskiej infrastruktury, odpowiadającej na specyficzne potrzeby osób o ograniczonych możliwościach poruszania się, osób z niepełnosprawnościami, osób starszych, opiekunów z dziećmi czy osób zależnych.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego.

Planuje się zastosowanie wsparcia za pomocą instrumentu rozwoju terytorialnego – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT). Instrument będzie wdrażany zgodnie z zasadami określonymi w UP oraz Zasadami realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027.

Wykorzystanie instrumentu ZIT będzie ograniczone do wsparcia Miejskich Obszarów Funkcjonalnych (MOF) wyznaczonych w SRWŁ2030:

- MOF Ośrodka Wojewódzkiego – Łodzi;
- MOF Sieradz – Zduńska Wola – Łask;
- MOF Tomaszów Mazowiecki – Opoczno;
- MOF Radomsko – Piotrków Trybunalski – Bełchatów.

Odpowiednie dla danej formy współpracy organy związków ZIT odpowiadają za przygotowanie strategii ZIT, zawierającej w szczególności elementy określone w rozporządzeniu 2021/1060. Wyzwania MOF zostały określone w SRWŁ2030, ich doszczegółowienie na poziomie poszczególnych związków ZIT znajdzie się w strategiach ZIT. W ramach celu szczegółowego instrument ZIT zostanie wykorzystany do wsparcia inwestycji w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami.

Wybór projektów w ramach instrumentu ZIT będzie dokonywany w oparciu o listę projektów realizujących cele Strategii ZIT, o której mowa w ustawie wdrożeniowej.

Planuje się wsparcie dla gmin położonych na obszarze zielonej gospodarki (OSI o znaczeniu regionalnym, wskazany w SRWŁ2030).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planowane do realizacji są działania o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów z innych państw. Działania realizowane w ramach CS w zakresie adaptacji do zmian klimatu będą komplementarne z działaniami realizowanymi m.in. w Interreg Europa 2021-2027, Interreg Europa Środkowa 2021-2027, Life. Ponadto zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z obszarem tematycznym Biogospodarka wskazanym w Zrewidowanym Planie Działania SUERMB.

Część zakresu interwencji została wprowadzona w związku z doświadczeniami wypracowanymi w innych krajach (np. Łotwa, Włochy, Czechy, Grecja) w ramach międzynarodowego projektu SQUARES (ponowne wykorzystanie wody). Przy realizacji innych projektów międzynarodowych dążyć się będzie do wdrażania w FEŁ2027 wypracowywanych w ich toku rozwiązań (w zależności od tematyki przyszłych projektów, w których region będzie partnerem).

Premiowane będą projekty powiązane z innymi programami międzynarodowymi lub projektami międzynarodowymi, np. wykorzystujące dobre praktyki wypracowane w ramach projektów międzynarodowych.

Wsparcie potencjalnych beneficjentów w obszarze współpracy międzynarodowej jest zapewnione dzięki działalności sieci PIFE, która świadczy usługi informacyjne w odniesieniu do wszystkich programów finansowanych z Funduszy Europejskich, również zarządzanych centralnie przez KE oraz komórek w strukturach IZ zajmujących się programami i projektami (w tym międzynarodowymi) finansowanymi z funduszy UE, dzięki czemu podmioty z regionu są informowane o możliwości udziału w projektach (spotkania interesariuszy, zagraniczne wizyty studyjne), w których następuje wymiana doświadczeń i wiedzy oraz zachęcanie interesariuszy do stosowania dobrych praktyk wypracowanych w innych krajach.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Biorąc pod uwagę, iż działania związane z zabezpieczeniem przed suszą oraz ochroną przed powodzią, pożarami i skutkami zmian klimatu nie dotyczą generalnie projektów mogących generować przychody, a także to, że potrzeby inwestycyjne dotyczą głównie odpowiedzialności organów państwa i samorządu, które realizują właściwe działania w tym zakresie nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	RSO2.4	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO26	Zielona infrastruktura wybudowana lub zmodernizowana w celu przystosowania się do zmian klimatu	hektary	0,00	11,00
2	RSO2.4	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO28	Powierzchnia objęta środkami ochrony przed niekontrolowanymi pożarami	hektary	8 708,00	96 680,00
2	RSO2.4	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO74	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	0,00	514 118,00
2	RSO2.4	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO75	Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	wkłady na rzecz strategii	0,00	4,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
2	RSO2.4	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR36	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed niekontrolowanymi pożarami	osoby	0,00	2021-2029	19 741,00	IZ FEL2027	

2	RSO2.4	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RRC37	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed klęskami żywiołowymi związanymi z klimatem (oprócz powodzi lub niekontrolowanych pożarów)	osoby	0,00	2021-2029	22 625,00	IZ FEL2027	
---	--------	------	----------------------------	-------	---	-------	------	-----------	-----------	---------------	--

### 2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.4	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	058. Działania w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu oraz ochrona przed zagrożeniami związanymi z klimatem i zarządzanie takimi zagrożeniami: powódzie i osuwiska (w tym podnoszenie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi, infrastruktura i podejścia ekosystemowe)	14 000 000,00
2	RSO2.4	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	059. Działania w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu oraz ochrona przed zagrożeniami związanymi z klimatem i zarządzanie takimi zagrożeniami: pożary (w tym podnoszenie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi, infrastruktura i podejścia ekosystemowe)	13 213 931,00
2	RSO2.4	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	060. Działania w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu oraz ochrona przed zagrożeniami związanymi z klimatem i zarządzanie takimi zagrożeniami: inne zagrożenia,	13 000 000,00

				np. burze i susze (w tym podnoszenie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi, infrastruktura i podejścia ekosystemowe)	
2	RSO2.4	Ogółem			40 213 931,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.4	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	40 213 931,00
2	RSO2.4	Ogółem			40 213 931,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.4	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. ZIT – funkcjonalne obszary miejskie	15 000 000,00
2	RSO2.4	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	28. Inne podejścia – obszary wiejskie	10 000 000,00
2	RSO2.4	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	15 213 931,00
2	RSO2.4	Ogółem			40 213 931,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+\*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.4	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Neutralność płciowa	40 213 931,00

2	RSO2.4	Ogółem			40 213 931,00
---	--------	--------	--	--	---------------

\* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO2.5. Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej (EFRR)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

W celu uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej na obszarze województwa łódzkiego niezbędna jest realizacja inwestycji w zakresie sieci kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków. Wybór projektów z zakresu kanalizacji sanitarnej oraz oczyszczalni ścieków komunalnych (w tym wsparcie dla gospodarki osadami ściekowymi) oparty będzie o *Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK)*. Wspierane będą jedynie aglomeracje, które nie spełniają wymogów dyrektywy Rady z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych (91/271/EWG). W ramach programu realizowane będą dwa priorytety:

- priorytet 1. aglomeracje w przedziale 10-15 tys. RLM (w celu zapewnienia dofinansowania na realizację projektów zostaje zabezpieczona kwota 22 mln EUR);

- priorytet 2. aglomeracje z przedziału 2-10 tys. RLM pod warunkiem, że potrzeby z priorytetu 1. zostały zaspokojone.

W projektach dotyczących oczyszczalni ścieków komunalnych ważnym aspektem będą działania dotyczące uporządkowania gospodarki osadami ściekowymi, z uwzględnieniem hierarchii sposobów postępowania z osadami ściekowymi.

W ramach projektów dotyczących oczyszczalni ścieków komunalnych elementem projektu mogą być inwestycje w zakresie odnawialnych źródeł energii.

W celu zapewnienia bardziej wydajnego gospodarowania wodą wspierane będą m.in. inwestycje w systemy monitoringu infrastruktury wodociągowej, instalacje odzysku i ponownego wykorzystania wody (w tym w procesach przemysłowych), inwestycje w dualne instalacje kanalizacyjne umożliwiające użycie wody szarej w toaletach. W celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody do spożycia konieczne są też inwestycje w infrastrukturę do celów ujęcia, uzdatniania, zaopatrzenia, dostawy i magazynowania wody. Priorytetem będzie ograniczanie strat wody oraz efektywne wykorzystanie istniejących zasobów wody pitnej. Możliwa będzie budowa systemów wodociągowych (nowe sieci wodociągowe, nowe stacje ujęć i uzdatniania wody) jako uzupełniający element projektu dotyczącego gospodarki ściekowej (jego koszt kwalifikowalny nie może przekroczyć 25% kosztów kwalifikowalnych operacji) lub jako samodzielny projekt, gdy w danej aglomeracji zapewnione jest zagospodarowanie ścieków zgodne z Dyrektywą Rady z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącą oczyszczania ścieków komunalnych (bądź taka zgodność zostanie uzyskana w wyniku zakończenia realizowanych już projektów).

Realizacja zaplanowanych działań przyczyni się do właściwego gospodarowania zasobami wodnymi (również poprzez ich oszczędzanie) jak i ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczonych ścieków.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

-inwestycje w zakresie oczyszczalni ścieków komunalnych, w tym wsparcie dla gospodarki osadami ściekowymi;

-inwestycje w zakresie kanalizacji sanitarnej;

-inwestycje w infrastrukturę do celów ujęcia, uzdatniania, zaopatrzenia, dostawy i magazynowania wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi;  
-wspieranie wydajnego gospodarowania wodą.

Działania w CS zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa łódzkiego, podmioty korzystające z rezultatów projektu.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia 2021/1060.

Projekty będą miały na celu poprawę warunków dla zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych poprzez dostęp do wysokiej jakości wody do spożycia oraz oczyszczania ścieków komunalnych. Dzięki temu wpłyną na poprawę jakości życia i zdrowia mieszkańców, a tym samym pośrednio będą ograniczać zjawisko wykluczenia społecznego i ubóstwa, na które w szczególności narażone są osoby starsze, z niepełnosprawnościami, rodzice prowadzący samodzielnie gospodarstwa domowe (w większości kobiety samodzielnie wychowujące dzieci). Nastąpi to także dzięki wsparciu inwestycji, których celem jest ograniczenie strat wody oraz awaryjności systemów.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów



Planowane do realizacji są działania o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów z innych państw. Działania realizowane w ramach CS w zakresie uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej będą komplementarne z działaniami realizowanymi m.in. w Interreg Europa 2021-2027, Interreg Europa Środkowa 2021-2027, Life. Ponadto zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z obszarem tematycznym Biogeny wskazanym w Zrewidowanym Planie Działania SUERMB.

Część zakresu interwencji została wprowadzona w związku z doświadczeniami wypracowanymi w innych krajach (np. Łotwa, Włochy, Czechy, Grecja) w ramach międzynarodowego projektu SQUARES (ponowne wykorzystanie wody). Przy realizacji innych projektów międzynarodowych dążyć się będzie do wdrażania w FEŁ2027 wypracowywanych w ich toku rozwiązań (w zależności od tematyki przyszłych projektów, w których region będzie partnerem).

Premiowane będą projekty powiązane z innymi programami międzynarodowymi lub projektami międzynarodowymi, np. wykorzystujące dobre praktyki wypracowane w ramach projektów międzynarodowych.

Wsparcie potencjalnych beneficjentów w obszarze współpracy międzynarodowej jest zapewnione dzięki działalności sieci PIFE, która świadczy usługi informacyjne w odniesieniu do wielu programów, również zarządzanych centralnie przez KE oraz komórek w strukturach IZ zajmujących się programami i projektami (w tym międzynarodowymi) finansowanymi z funduszy UE, dzięki czemu podmioty z regionu są informowane o możliwości udziału w projektach (spotkania interesariuszy, zagraniczne wizyty studyjne), w których następuje wymiana doświadczeń i wiedzy oraz zachęcanie interesariuszy do stosowania dobrych praktyk wypracowanych w innych krajach.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Działania związane z inwestycjami w zaopatrzenie w wodę, kanalizację i oczyszczanie ścieków, nie dotyczą generalnie projektów, które mogą generować zysk. Ponadto działania z zakresu gospodarki wodno-ściekowej należą do zadań publicznych, za których realizację odpowiedzialne są organy samorządu terytorialnego. Także w zakresie inwestycji realizowanych przez przedsiębiorstwa w celu stworzenia zachęty do realizacji inwestycji mających na celu bardziej wydajne gospodarowanie wodą planuje się zastosowanie wsparcia dotacyjnego.

#### 2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
-----------	-----------------	---------	-------------------	--------------------	----------	-----------------	---------------------	--------------------

2	RSO2.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO31	Długość nowych lub zmodernizowanych sieci kanalizacyjnych w ramach zbiorowych systemów odprowadzania ścieków	km	6,00	56,00
2	RSO2.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO32	Wydajność nowo wybudowanych lub zmodernizowanych instalacji oczyszczania ścieków	równoważna liczba mieszkańców	0,00	39 428,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
2	RSO2.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR42	Ludność przyłączona do zbiorowych systemów oczyszczania ścieków co najmniej II stopnia	osoby	0,00	2021-2029	11 505,00	IZ FEŁ2027	

#### 2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	063. Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji, działania na rzecz	6 000 000,00

				efektywności, zaopatrzenie w wodę pitną) zgodne z kryteriami efektywności	
2	RSO2.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	064. Gospodarka wodna i ochrona zasobów wodnych (w tym gospodarowanie wodami w dorzeczu, konkretne działania w celu przystosowania się do zmiany klimatu, ponowne użycie, ograniczanie wycieków)	2 000 000,00
2	RSO2.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	065. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	10 079 825,00
2	RSO2.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	066. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	20 000 000,00
2	RSO2.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	075. Wsparcie ekologicznych procesów produkcji oraz efektywnego gospodarowania zasobami w MŚP	3 660 000,00
2	RSO2.5	Ogółem			41 739 825,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	41 739 825,00
2	RSO2.5	Ogółem			41 739 825,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	41 739 825,00
2	RSO2.5	Ogółem			41 739 825,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+\*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Neutralność płciowa	41 739 825,00
2	RSO2.5	Ogółem			41 739 825,00

\* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO2.6. Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej (EFRR)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Przejsie na gospodarkę o obiegu zamkniętym, gdzie wartość produktów, materiałów i zasobów w gospodarce jest utrzymywana tak długo, jak to możliwe, a wytwarzanie odpadów ograniczone do minimum, stanowi istotny wkład w działania zmierzające do stworzenia zrównoważonej, niskoemisyjnej, zasobooszczędnej i konkurencyjnej gospodarki[1]. Biorąc pod uwagę powyższe planowane jest wsparcie pozwalające na przechodzenie od gospodarki linearnej do gospodarki o obiegu zamkniętym.

Problemy gospodarcze, będące wynikiem pandemii COVID-19, mogą nadal mieć negatywny wpływ na stan środowiska w kolejnych latach. Stosowane podczas pandemii środki ochrony przyczyniają się do zwiększenia ilości wytwarzanych odpadów (w tym medycznych), dlatego istotne może być również rozwiązanie tej kwestii. Zaktualizowany wojewódzki plan gospodarki odpadami powinien uzasadniać brak niezbędnych zdolności do termicznego przekształcania odpadów medycznych i weterynaryjnych. Wszelkie przewidywane wsparcie na rzecz zwiększenia możliwości termicznego przekształcania odpadów medycznych i weterynaryjnych powinno również wynikać z analizy ekonomicznej i porównawczej wszelkich możliwych opcji, biorąc pod uwagę koszty utrzymania, amortyzacji, koszty alternatywne w postaci niezrealizowania innych inwestycji, analizę strumieni odpadów i zapotrzebowania na budowę takiej instalacji w regionie (hierarchia postępowania z odpadami, przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym, unikanie nadmiernych mocy przerobowych instalacji). Inwestycje w zakresie termicznego przekształcania odpadów medycznych i weterynaryjnych nie będą obejmować odpadów nadających się do recyklingu.

Wspierane będą w szczególności inwestycje w zakresie selektywnego zbierania odpadów, recyklingu odpadów, odpadów medycznych i weterynaryjnych, bioodpadów, inwestycje mające na celu zapobieganie powstawaniu odpadów lub promujące ponowne użycie, np. inicjatywy współdzielenia (korzystanie z tych samych produktów), przeciwdziałanie marnotrawieniu żywności (jako element projektu), punkty napraw, instalacje umożliwiające spożywanie wody prosto z kranu (m.in. filtry, poidelka).

Dużą rolę odgrywa również wsparcie skierowane do przedsiębiorców. Wspierane będą działania zarówno przedinwestycyjne (np. prace koncepcyjne, wsparcie doradczo-szkoleniowe, audyty środowiskowe, analizy techniczne i ekonomiczne) jak i inwestycyjne (np. inwestycje w instalacje produkcyjne lub urządzenia przemysłowe). Działania te pozwolą na wsparcie przedsiębiorców w zakresie transformacji w kierunku GOZ i służyć będą zmniejszeniu zużycia surowców lub zmniejszeniu ilości wytwarzanych odpadów (również poprzez ekoprojektowanie produktów i opakowań, zastępowanie surowców pierwotnych surowcami wtórnymi lub materiałami biodegradowalnymi).

W celu m.in. zwiększenia świadomości konsumentów, przedsiębiorców i podmiotów publicznych, zmianę ich zachowań i modeli biznesowych na zgodne z GOZ wspierane będzie doradztwo lub działania edukacyjne w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym. Dofinansowane będą także działania związane z przygotowaniem dokumentów planistycznych dotyczących GOZ.

Wspieranie inwestycji w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym pozwoli na zwiększenie konkurencyjności regionu z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju. Planowane działania przyczynią się do wzmocnienia odporności przedsiębiorstw oraz instytucji publicznych na sytuacje kryzysowe, takie jak epidemia, czy kryzys gospodarczy.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- inwestycje w zakresie selektywnego zbierania (w połączeniu z edukacją lokalnej społeczności objętej projektem w tym także promowanie ponownego użycia), instalacji do przetwarzania bioodpadów, instalacji do doczyszczania selektywnie zebranych odpadów lub recyklingu odpadów;
- zagospodarowanie odpadów medycznych i weterynaryjnych (także w procesach termicznych);
- inwestycje mające na celu zapobieganie powstawaniu odpadów lub promujące ponowne użycie;
- wsparcie GOZ w przedsiębiorstwach;
- edukacja lub doradztwo w zakresie GOZ, przygotowanie dokumentów planistycznych dotyczących GOZ.

Działania w CS zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH.

[1] Komunikat KE „Zamknięcie obiegu - plan działania UE dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym”

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa łódzkiego oraz podmioty korzystające z rezultatów projektu.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia 2021/1060.

Zapobieganie powstawaniu odpadów lub promowanie ponownego ich użycia oraz zwiększanie świadomości konsumentów w zakresie GOZ umożliwi przeciwdziałanie marnotrawieniu produktów żywnościowych, co pozwoli na udostępnienie niewykorzystanych produktów spożywczych osobom potrzebującym. Punkty napraw przywrócą przedmiotom ich sprawność, co poprzez brak konieczności zakupu nowych rzeczy zmniejszy może zjawisko ubóstwa. Punkty przyjmowania rzeczy używanych, inicjatywy współdzielenia (korzystanie z tych samych produktów), działania edukacyjne oraz instalacje umożliwiające spożywanie wody prosto z kranu zwiększą świadomość w zakresie zrównoważonej konsumpcji oraz będą pozytywnie wpływać na sytuacje materialną grup wrażliwych. Dzięki realizowanym projektom wsparcie uzyskają więc osoby wykluczone lub znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej, w tym osoby starsze, z niepełnosprawnościami, które są najbardziej narażone na zjawisko ubóstwa. W związku z powyższym działania te przyczynią się również do zmniejszenia ubóstwa.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planowane do realizacji są działania o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów z innych państw. Działania realizowane w ramach CS w zakresie GOZ będą komplementarne z działaniami realizowanymi m.in. w Interreg Europa 2021-2027, Interreg Europa Środkowa 2021-2027, Life. Ponadto zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z obszarem tematycznym Biogospodarka wskazanym w Zrewidowanym Planie Działania SUERMB.

Część zakresu interwencji została wprowadzona w związku z doświadczeniami wypracowanymi w innych krajach (np. Hiszpania, Finlandia, Portugalia, Słowenia) w ramach międzynarodowych projektów LCA4Regions (instrumenty cyklu życia produktu), REPLACE (GOZ), AQUARES (ponowne wykorzystanie wody). Przy realizacji innych projektów międzynarodowych dążyć się będzie do wdrażania w FEŁ2027 wypracowywanych w ich toku rozwiązań (w zależności od tematyki przyszłych projektów, w których region będzie partnerem).

Premiowane będą projekty powiązane z innymi programami międzynarodowymi lub projektami międzynarodowymi, np. wykorzystujące dobre praktyki wypracowane w ramach projektów międzynarodowych.

Wsparcie potencjalnych beneficjentów w obszarze współpracy międzynarodowej jest zapewnione dzięki działalności sieci PIFE, która świadczy usługi informacyjne w odniesieniu do wszystkich programów finansowanych z Funduszy Europejskich, również zarządzanych centralnie przez KE oraz komórek w strukturach IZ zajmujących się programami i projektami (w tym międzynarodowymi) finansowanymi z funduszy UE, dzięki czemu podmioty z regionu są informowane o możliwości udziału w projektach (spotkania interesariuszy, zagraniczne wizyty studyjne), w których następuje wymiana doświadczeń i wiedzy oraz zachęcanie interesariuszy do stosowania dobrych praktyk wypracowanych w innych krajach.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zgodnie z zapisami UP pomimo podjętych dotychczas działań, wspierających ograniczenie ilości odpadów deponowanych na składowiskach oraz zwiększenie recyklingu odpadów, w tym wprowadzenia jednolitych zasad selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w dalszym ciągu znaczne ilości odpadów są kierowane do składowania. Ponadto nieprawidłowo przetwarzane odpady medyczne i weterynaryjne stanowią duże zagrożenie. Wskazuje to na

lukę inwestycyjną w gospodarce odpadami, a zastosowanie IF nie stanowiłoby zachęty do ubiegania się o wsparcie w ramach programu. Dlatego też stosowana będzie dotacja w tym obszarze. Z uwagi na konieczność zachęt dla przedsiębiorstw do prowadzenia działalności w oparciu o GOZ wsparcie również w tym zakresie realizowane jest w formie dotacji - jedynie inwestycje mające silny potencjał rynkowy, wysoką efektywność kosztową i stosunkowo szybki okres zwrotu z inwestycji, będą wspierane z wykorzystaniem IF, z możliwością zastosowania komponentu dotacyjnego.

#### 2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa	0,00	10,00
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO02	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w formie dotacji	przedsiębiorstwa	0,00	8,00
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO03	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z instrumentów finansowych	przedsiębiorstwa	0,00	2,00
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO34	Dodatkowe zdolności w zakresie recyklingu odpadów	tony/rok	0,00	43 000,00
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO107	Inwestycje w obiekty do selektywnego zbierania odpadów	EUR	0,00	9 628 009,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu



Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR47	Odpady poddane recyklingowi	tony/rok	0,00	2021-2029	30 100,00	IZ FEŁ2027	
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR103	Odpady zbierane selektywnie	tony/rok	0,00	2021-2029	4 600,00	IZ FEŁ2027	

### 2.1.1.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	046. Wsparcie dla podmiotów, które świadczą usługi przyczyniające się do gospodarki niskoemisyjnej i odporności na zmianę klimatu, w tym działania w zakresie zwiększania świadomości	500 000,00
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	067. Gospodarowanie odpadami z gospodarstw domowych: działania w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, minimalizacji, segregacji, ponownego użycia, recyklingu	16 583 983,00
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	069. Gospodarowanie odpadami przemysłowymi i handlowymi: działania w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, minimalizacji, segregacji, ponownego użycia, recyklingu	6 000 000,00
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	070. Gospodarowanie odpadami przemysłowymi i handlowymi: odpady resztkowe i niebezpieczne	17 000 000,00

2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	072. Wykorzystanie materiałów pochodzących z recyklingu jako surowców zgodnie z kryteriami efektywności	2 000 000,00
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	075. Wsparcie ekologicznych procesów produkcji oraz efektywnego gospodarowania zasobami w MŚP	14 280 000,00
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	172. Finansowanie krzyżowe w ramach EFRR (wsparcie dla działań typowych dla EFS+ koniecznych do wdrożenia części operacji objętej EFRR i bezpośrednio z nią związanych)	300 000,00
2	RSO2.6	Ogółem			56 663 983,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	52 663 983,00
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Wsparcie za pośrednictwem instrumentów finansowych: pożyczka	3 500 000,00
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	05. Wsparcie za pośrednictwem instrumentów finansowych: Dotacje w ramach instrumentu finansowego	500 000,00
2	RSO2.6	Ogółem			56 663 983,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	28. Inne podejścia – obszary wiejskie	5 000 000,00
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	51 663 983,00
2	RSO2.6	Ogółem			56 663 983,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+\*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Neutralność płciowa	56 663 983,00
2	RSO2.6	Ogółem			56 663 983,00

\* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO2.7. Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia (EFRR)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

W celu wzmocnienia ochrony przyrody w regionie planuje się podjęcie działań gwarantujących poprawę ochrony gatunków i siedlisk różnych gatunków zwierząt, roślin i grzybów, w tym zwiększenie zasobów przyrodniczych chronionych obszarowo. Warunkiem koniecznym poprawy jakości środowiska oraz zachowania krajobrazu w stopniu jak najmniej przekształconym, będzie zwiększenie świadomości mieszkańców województwa łódzkiego, co do wpływu czynników antropogenicznych na otoczenie przyrodnicze i szerzej na całe systemy ekologiczne regionu.

Zasadniczym celem interwencji podejmowanych w celu szczegółowym będzie wzmocnienie mechanizmów ochrony różnorodności biologicznej w regionie poprzez m.in. zachowanie lub odtworzenie ekosystemów, siedlisk przyrodniczych, populacji gatunków, inwestycje w zakresie zielono-niebieskiej infrastruktury, wsparcie centrów ochrony różnorodności biologicznej i ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej, inwentaryzację przyrodniczą i krajobrazową form ochrony przyrody, opracowywanie, aktualizację dokumentów dla obszarów chronionych lub wdrażanie ich zapisów. Ważny jest również aspekt związany z redukcją emisji zanieczyszczeń poprzez działania na rzecz remediacji terenów zanieczyszczonych lub rekultywacji terenów zdegradowanych (m.in. składowisk odpadów), w tym ekspertyzy, usuwanie zagrożenia ze strony niewłaściwie składowanych lub magazynowanych odpadów. Wsparcie infrastruktury turystycznej na obszarach chronionych będzie ograniczone do inwestycji, które będą służyły ograniczeniu degradacji środowiska przyrodniczego w miejscach przemieszczania się lub wypoczynku osób zwiedzających (w tym skanalizowaniu ruchu turystycznego) lub edukacji (w tym promowaniu form ochrony przyrody- np. platformy widokowe, ścieżki dydaktyczne wykorzystujące lokalne zasoby przyrodnicze). Edukacja w zakresie kwestii środowiskowych lub klimatycznych będzie służyć m.in. rozpowszechnianiu dobrych praktyk, propagowaniu odpowiednich działań, zwiększeniu świadomości społecznej oraz osiąganiu celów środowiskowych, klimatycznych. Może być zarówno elementem projektu jak i samodzielnym projektem.

Koszty parkingów oraz dróg dojazdowych nie będą kwalifikowane, chyba że potrzeba ich budowy wynika z zapisów planu ochrony dla danego obszaru lub konieczności ograniczenia presji ze strony ruchu turystycznego na ten obszar (uzyskano potwierdzenie konieczności ograniczenia presji ze strony ruchu turystycznego od organu sprawującego nadzór nad obszarem chronionym). Wydatki kwalifikowalne w tym zakresie będą stanowić wyłącznie element projektu i będą ograniczone do 20% kosztów kwalifikowalnych projektu.

Na wsparcie projektów infrastrukturalnych niezwiązanych bezpośrednio z ochroną siedlisk i gatunków chronionych, takich jak ośrodki, centra ochrony bioróżnorodności, banki genowe oraz infrastruktura związana z kanalizowaniem ruchu turystycznego zostanie przeznaczony maksymalnie 30% alokacji celu szczegółowego.

Wsparcie będą objęte również działania dotyczące obszarów NATURA 2000 oraz będą one premiowane w kryteriach wyboru projektów.

Wsparcie może być udzielone w przypadkach, gdy podmiot odpowiedzialny za degradację terenu czy też nielegalne składowanie odpadów nie może być zidentyfikowany lub nie może zostać obciążony odpowiedzialnością za sfinansowanie remediacji lub rekultywacji zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci” oraz Dyrektywą 2004/35.

Realizacja działań zaplanowanych w ramach celu szczegółowego przyczyni się do wzmocnienia ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, a przez to do zachowania wysokiej jakości środowiska przyrodniczego regionu łódzkiego.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- działania służące zachowaniu lub odtworzeniu ekosystemów, siedlisk przyrodniczych, populacji gatunków (w tym m.in. ochrona czynna, ograniczanie ekspansji inwazyjnych gatunków obcych);
- inwestycje w zakresie zielono-niebieskiej infrastruktury ukierunkowane na wzmocnienie bioróżnorodności i ochronę przyrody;
- tworzenie lub wsparcie centrów ochrony różnorodności biologicznej (np. banki genowe, parki miejskie, ogrody botaniczne, ogrody tematyczne i edukacyjne, ośrodki rehabilitacji zwierząt chronionych), ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej;
- inwentaryzacja przyrodnicza i krajobrazowa form ochrony przyrody (w tym obszarów chronionego krajobrazu);
- opracowywanie, aktualizacja dokumentów dla obszarów chronionych lub wdrażanie ich zapisów;
- działania na rzecz remediacji terenów zanieczyszczonych lub rekultywacji terenów zdegradowanych (w tym składowisk odpadów);
- usuwanie zagrożenia ze strony niewłaściwie składowanych lub magazynowanych odpadów, np. likwidacja tzw. dzikich wysypisk odpadów;
- inwestycje związane z właściwym ukierunkowaniem ruchu turystycznego na obszarach cennych przyrodniczo służące ograniczeniu antropopresji i degradacji środowiska;
- edukacja w zakresie kwestii środowiskowych lub klimatycznych.

Działania w CS zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa łódzkiego oraz podmioty korzystające z rezultatów projektu.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia 2021/1060.

Inwestycje służące ograniczeniu degradacji środowiska, w tym zmniejszeniu zanieczyszczeń, będą miały wpływ na zmniejszenie zjawiska wykluczenia społecznego i ubóstwa z powodów zdrowotnych, gdyż obniżą skalę problemów zdrowotnych mieszkańców. Wpłyną też na poprawę warunków i jakości życia mieszkańców. Dzięki uwzględnieniu w projektach wymogów uniwersalnego projektowania i mechanizmu racjonalnych usprawnień zapewniony będzie odpowiedni dostęp do infrastruktury obiektów edukacji ekologicznej, czy infrastruktury służącej promowaniu form ochrony przyrody, odpowiadającej na specyficzne potrzeby osób o ograniczonych możliwościach poruszania się.

Kampanie informacyjno-edukacyjne zwiększające świadomość ekologiczną społeczeństwa będą realizowane z zachowaniem standardów dostępności, z wykorzystaniem różnorodnych form i kanałów komunikacji, w celu dotarcia do możliwie największej liczby mieszkańców.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego.

Planuje się zastosowanie wsparcia za pomocą instrumentu rozwoju terytorialnego – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT). Instrument będzie wdrażany zgodnie z zasadami określonymi w UP oraz Zasadami realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027.

Wykorzystanie instrumentu ZIT będzie ograniczone do wsparcia Miejskich Obszarów Funkcjonalnych (MOF) wyznaczonych w SRWŁ2030:

- MOF Ośrodka Wojewódzkiego – Łodzi;
- MOF Sieradz – Zduńska Wola – Łask;
- MOF Tomaszów Mazowiecki – Opoczno;
- MOF Radomsko – Piotrków Trybunalski – Bełchatów.

Odpowiednie dla danej formy współpracy organy związków ZIT odpowiadają za przygotowanie strategii ZIT, zawierającej w szczególności elementy określone w rozporządzeniu 2021/1060. Wyzwania MOF zostały określone w SRWŁ2030, ich doszczegółowienie na poziomie poszczególnych związków ZIT znajdzie się w strategiach ZIT. W ramach celu szczegółowego instrument ZIT zostanie wykorzystany do wsparcia inwestycji z zakresu ochrony różnorodności biologicznej.

Wybór projektów w ramach instrumentu ZIT będzie dokonywany w oparciu o listę projektów realizujących cele Strategii ZIT, o której mowa w ustawie wdrożeniowej. Planuje się wsparcie dla gmin położonych na obszarze zielonej gospodarki (OSI o znaczeniu regionalnym, wskazany w SRWŁ2030).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planowane do realizacji są działania o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów z innych państw. Działania realizowane w ramach CS w zakresie różnorodności biologicznej będą komplementarne z działaniami realizowanymi m.in. w Interreg Europa 2021-2027, Interreg Europa Środkowa 2021-2027, Life. Ponadto zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z obszarem tematycznym Substancje Niebezpieczne wskazanym w Zrewidowanym Planie Działania SUERMB.

Przy realizacji projektów międzynarodowych dążyć się będzie do wdrażania w FEŁ2027 wypracowywanych w ich toku rozwiązań (w zależności od tematyki przyszłych projektów, w których region będzie partnerem).

Premiowane będą projekty powiązane z innymi programami międzynarodowymi lub projektami międzynarodowymi, np. wykorzystujące dobre praktyki wypracowane w ramach projektów międzynarodowych.

Wsparcie potencjalnych beneficjentów w obszarze współpracy międzynarodowej jest zapewnione dzięki działalności sieci PIFE, która świadczy usługi informacyjne w odniesieniu do wszystkich programów finansowanych z Funduszy Europejskich, również zarządzanych centralnie przez KE oraz komórek w strukturach IZ zajmujących się programami i projektami (w tym międzynarodowymi) finansowanymi z funduszy UE, dzięki czemu podmioty z regionu są informowane o możliwości udziału w projektach (spotkania interesariuszy, zagraniczne wizyty studyjne), w których następuje wymiana doświadczeń i wiedzy oraz zachęcanie interesariuszy do stosowania dobrych praktyk wypracowanych w innych krajach.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Z uwagi na charakter inwestycji oraz niską zdolność do generowania przychodu brak jest uzasadnienia do stosowania IF.

#### 2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	RSO2.7	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO36	Zielona infrastruktura objęta wsparciem do celów innych	hektary	0,00	13,00

					niż przystosowanie się do zmian klimatu			
2	RSO2.7	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO38	Powierzchnia wspieranych zrekultywowanych gruntów	hektary	0,00	39,00
2	RSO2.7	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO74	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	0,00	397 649,00
2	RSO2.7	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO75	Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	wkłady na rzecz strategii	0,00	4,00
2	RSO2.7	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRO 71	Liczba wspartych form ochrony przyrody	szt	0,00	22,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
2	RSO2.7	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR52	Grunty zrekultywowane wykorzystywane jako tereny zielone, pod budowę lokali socjalnych lub pod działalność gospodarczą lub inną	hektary	0,00	2021-2029	27,00	IZ FEŁ2027	
2	RSO2.7	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR95	Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury	osoby	0,00	2021-2029	47 436,00	IZ FEŁ2027	



2.1.1.1.3. Indykacyjny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.7	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	073. Rewaloryzacja obszarów przemysłowych i rekultywacja skażonych gruntów	33 320 000,00
2	RSO2.7	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	074. Rewaloryzacja obszarów przemysłowych i rekultywacja skażonych gruntów zgodnie z kryteriami efektywności	20 000 000,00
2	RSO2.7	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	077. Działania mające na celu poprawę jakości powietrza i ograniczenie emisji hałasu	200 000,00
2	RSO2.7	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	078. Ochrona, regeneracja i zrównoważone wykorzystanie obszarów Natura 2000	2 000 000,00
2	RSO2.7	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	079. Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej, dziedzictwo naturalne i zasoby, zielona i błękitna infrastruktura	13 000 000,00
2	RSO2.7	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	080. Inne działania służące redukcji emisji gazów cieplarnianych w dziedzinie zachowania i odtwarzania obszarów naturalnych o wysokim potencjale pochłaniania i składowania dwutlenku węgla, np. poprzez ponowne nawadnianie wrzosowisk, wychwytywanie gazu pochodzącego ze składowisk odpadów	800 000,00
2	RSO2.7	Ogółem			69 320 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

2	RSO2.7	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	69 320 000,00
2	RSO2.7	Ogółem			69 320 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.7	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. ZIT – funkcjonalne obszary miejskie	20 000 000,00
2	RSO2.7	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	28. Inne podejścia – obszary wiejskie	15 000 000,00
2	RSO2.7	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	34 320 000,00
2	RSO2.7	Ogółem			69 320 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+\*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.7	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	2 000 000,00
2	RSO2.7	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Neutralność płciowa	67 320 000,00
2	RSO2.7	Ogółem			69 320 000,00

\* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1. Priorytet: 3. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA MOBILNEGO ŁÓDZKIEGO (Cel szczegółowy dotyczący mobilności miejskiej określony w art. 3 ust. 1 lit. b) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności)

2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO2.8. Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej (EFRR)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Promowaniu zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej służyć będą inwestycje ukierunkowane na wzmocnienie systemów zrównoważonego transportu miejskiego w miastach oraz na obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie, usprawniające działanie zrównoważonego transportu miejskiego, podnoszące dostępność, szybkość i bezpieczeństwo przemieszczania się tym transportem, a także wspierające indywidualne formy zrównoważonej mobilności.

Wsparcie będzie skierowane przede wszystkim na finansowanie przedsięwzięć dotyczących infrastruktury publicznego transportu zbiorowego (obejmującej m.in. przystanki tramwajowe i autobusowe) oraz taboru komunikacji miejskiej – w tym zakresie finansowane będą projekty związane z zakupem nowego taboru szynowego (tramwaje) oraz nowego niskoemisyjnego lub bezemisyjnego taboru autobusowego spełniającego wymogi dla „ekologicznie czystych pojazdów” w rozumieniu dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1161 z dnia 20 czerwca 2019 r. zmieniającej dyrektywę 2009/33/WE w sprawie promowania ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów transportu drogowego. W przypadku taboru autobusowego preferencyjnie traktowane będą projekty związane z zakupem pojazdów bezemisyjnych. Zakupowi taboru mogą towarzyszyć działania dotyczące infrastruktury paliw alternatywnych (z wyłączeniem infrastruktury tankowania LNG i CNG i innych paliw kopalnych), a także służące dostosowaniu zaplecza technicznego do obsługi i eksploatacji danego typu taboru (zajeżdnie tramwajowe i autobusowe).

Istotne znaczenie będą miały także działania z zakresu integracji przestrzennej i funkcjonalnej różnych form transportu zbiorowego na obszarach miejskich, poprzez inwestycje dotyczące zintegrowanych węzłów przesiadkowych czy też infrastruktury ułatwiającej podróże multimodalne zapewniające łączenie podróży w transporcie indywidualnym i publicznym (Park&Ride, Bike&Ride).

W przypadku inwestycji w obiekty Park&Ride wspierane będą jedynie obiekty zintegrowane z publicznym transportem zbiorowym. W miastach o liczbie mieszkańców pow. 50 tys. wspierane będą inwestycje z tego zakresu pod warunkiem ich lokalizacji poza obszarem centrum i uzgodnienia z IZ w Strategii ZIT.

Rozwojowi zrównoważonego transportu miejskiego sprzyjać będą działania skierowane na wsparcie niezmotoryzowanego transportu indywidualnego w obrębie miast lub ich obszarów funkcjonalnych, dotyczące m.in. infrastruktury niezbędnej do korzystania z form indywidualnej mobilności aktywnej, w tym ruchu pieszego i rowerowego (np. drogi rowerowe, ciągi piesze), jak również infrastruktury niezbędnej do korzystania z komplementarnych form transportu w stosunku do transportu publicznego tj. bike sharing.

Ponadto jako element projektu mogą być realizowane działania z zakresu infrastruktury drogowej przeznaczonej wyłącznie dla transportu publicznego i służące poprawie jego funkcjonowania lub przyczyniające się do poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz zmniejszenia ruchu samochodowego w

centrach miast. Ze wsparcia wyłączone będą inwestycje w infrastrukturę drogową wykorzystywaną dla indywidualnego ruchu samochodowego, inną niż obiekty Park&Ride.

Wspierane będą także inwestycje dotyczące ogólnodostępnej infrastruktury paliw alternatywnych na potrzeby pojazdów indywidualnych (z wyłączeniem infrastruktury tankowania LNG i CNG i innych paliw kopalnych), zapewniającej niedyskryminacyjny dostęp dla wszystkich użytkowników. Wsparcie będzie udzielane zgodnie z warunkami określonymi w Artykule 36a Rozporządzenia 651/2014.

Wspierane będą ponadto rozwiązania z zakresu cyfryzacji transportu miejskiego dotyczące m.in. inteligentnych systemów transportowych służących optymalnemu wykorzystaniu publicznego transportu zbiorowego, systemów organizacji przewozów, systemów zarządzania ruchem, systemów informacji pasażerskiej czy systemów biletowych.

Wsparcie zostanie udzielone na przygotowanie lub aktualizację planów zrównoważonej mobilności miejskiej.

Przedsięwzięciom realizowanym w obszarze mobilności miejskiej mogą towarzyszyć działania z zakresu podnoszenia świadomości i propagowania korzystania z niskoemisyjnego transportu zbiorowego, ruchu niemotoryzowanego i innych form zrównoważonego przemieszczania się w miastach i na ich obszarach funkcjonalnych.

Planowane działania wpłyną na poprawę jakości i efektywności systemu transportu publicznego na obszarach miejskich oraz lepsze dostosowanie go do potrzeb mieszkańców. Sprawnie działający system transportu publicznego stanowić będzie konkurencję dla transportu indywidualnego, co przyczyni się do wzrostu mobilności mieszkańców obszarów miejskich i wiejskich w województwie, a dzięki temu do poprawy dostępu do miejsc pracy, edukacji i usług publicznych. Efektem wsparcia komunikacji miejskiej będzie wzrost liczby osób korzystających z publicznego transportu zbiorowego w miastach i ich obszarach funkcjonalnych, co wpłynie na zmniejszenie zatłoczenia motoryzacyjnego, zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i poprawę stanu środowiska naturalnego.

Planuje się wsparcie dla typów przedsięwzięć wymienionych w niniejszym programie, realizowanych w miastach lub ich obszarach funkcjonalnych, w szczególności:

- inwestycji z zakresu infrastruktury publicznego transportu zbiorowego;
- inwestycji dotyczących bezemisyjnego lub niskoemisyjnego taboru komunikacji miejskiej z niezbędną infrastrukturą;
- inwestycji z zakresu niemotoryzowanego transportu indywidualnego;
- inwestycji dotyczących ogólnodostępnej infrastruktury paliw alternatywnych;
- inwestycji z zakresu cyfryzacji w transporcie miejskim;
- przygotowania lub aktualizacji planów zrównoważonej mobilności miejskiej.

Preferencyjne wsparcie otrzymają podmioty uczestniczące w systemie integracji taryfowej lub wdrażające koncepcję „Mobilność jako usługa”.

Wspierane inwestycje infrastrukturalne będą uwzględniały potrzeby dotyczące dostosowania do zmian klimatu, zgodnie z postanowieniami *Strategicznego Planu Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030*.

Inwestycje objęte wsparciem będą opierać się na odpowiednich Planach Zrównoważonej Mobilności Miejskiej (SUMP) lub innych dokumentach planowania mobilności przyjętych na obszarze, w którym realizowana jest inwestycja – zgodnie z właściwymi wymogami Umowy Partnerstwa. W przypadku wymogu przyjęcia SUMP, wymóg ten będzie uznany za spełniony jeżeli plan ten:

1. będzie obejmował właściwy funkcjonalny obszar miejski;
2. będzie zgodny z wymogami SUMP określonymi we właściwym komunikacie KE dotyczącym SUMP oraz przepisach dotyczących rewizji sieci TEN-T;
3. będzie przyjęty przez organ właściwy terytorialnie oraz rzeczowo, w formie zapewniającej praktyczną realizację postanowień SUMP.

Działania w CS zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Użytkownicy indywidualni i przedsiębiorcy korzystający z miejskiej infrastruktury i środków publicznego transportu zbiorowego dofinansowanych ze środków UE.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia 2021/1060.

Przedsięwzięcia będą służyły dostosowaniu transportu miejskiego do specyficznych potrzeb wszystkich potencjalnych użytkowników, w tym osób w niekorzystnej sytuacji: kobiet, osób z niepełnosprawnościami, osób starszych, osób o ograniczonych możliwościach poruszania się, opiekunów z dziećmi czy osobami zależnymi.

Inwestycje będą realizowane zgodnie ze standardami: transportowym, architektonicznym, cyfrowym. Projekty będą uwzględniać działania na rzecz wyrównywania szans i przeciwdziałania dyskryminacji w dostępie do infrastruktury i usług transportu miejskiego (eliminacja barier i zwiększenie dostępności), a także kwestie bezpieczeństwa, w szczególności na rzecz kobiet i niezmotoryzowanych uczestników ruchu.

W celu uniknięcia dyskryminacji pośredniej, jaką jest nierówny dostęp do informacji, której doświadczają osoby państw trzecich wspierane będzie zapewnienie aktualnych i dostępnych informacji w językach obcych.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie w ramach celu szczegółowego dotyczy całego województwa, przy czym finansowane będą inwestycje realizowane w miastach i ich obszarach funkcjonalnych.

Planuje się zastosowanie wsparcia za pomocą instrumentu rozwoju terytorialnego – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT). Instrument będzie wdrażany zgodnie z zasadami określonymi w UP oraz Zasadami realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027.

Wykorzystanie instrumentu ZIT będzie ograniczone do wsparcia Miejskich Obszarów Funkcjonalnych (MOF) wyznaczonych w SRWŁ2030:

- MOF Ośrodka Wojewódzkiego – Łodzi;
- MOF Sieradz – Zduńska Wola – Łask;
- MOF Tomaszów Mazowiecki – Opoczno;
- MOF Radomsko – Piotrków Trybunalski – Bełchatów.

Odpowiednie dla danej formy współpracy organy związków ZIT odpowiadają za przygotowanie strategii ZIT, zawierającej w szczególności elementy określone w rozporządzeniu 2021/1060. Wyzwania MOF zostały określone w SRWŁ2030, ich doszczegółowienie na poziomie poszczególnych związków ZIT znajdzie się w strategiach ZIT. W ramach Priorytetu 3 instrument ZIT zostanie wykorzystany do wsparcia inwestycji w zakresie zrównoważonej mobilności miejskiej.

Wybór projektów w ramach instrumentu ZIT będzie dokonywany w oparciu o listę projektów realizujących cele Strategii ZIT, o której mowa w ustawie wdrożeniowej.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planowane do realizacji są działania o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów z innych państw. Działania realizowane w ramach CS w zakresie mobilności miejskiej będą komplementarne z działaniami realizowanymi m.in. w Interreg Europa Środkowa 2021-2027, Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027. Ponadto zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z obszarem tematycznym Transport wskazanym w Zrewidowanym Planie Działania SUEMB.

Przy realizacji projektów międzynarodowych dążyć się będzie do wdrażania w FEŁ2027 wypracowywanych w ich toku rozwiązań (w zależności od tematyki przyszłych projektów, w których region będzie partnerem).

Premiowane będą projekty powiązane z innymi programami międzynarodowymi lub projektami międzynarodowymi, np. wykorzystujące dobre praktyki wypracowane w ramach projektów międzynarodowych.

Wsparcie potencjalnych beneficjentów w obszarze współpracy międzynarodowej jest zapewnione dzięki działalności sieci PIFE, która świadczy usługi informacyjne w odniesieniu do wszystkich programów finansowanych z Funduszy Europejskich, również zarządzanych centralnie przez KE oraz komórek w strukturach IZ zajmujących się programami i projektami (w tym międzynarodowymi) finansowanymi z funduszy UE, dzięki czemu podmioty z regionu są informowane o możliwości udziału w projektach (spotkania interesariuszy, zagraniczne wizyty studyjne), w których następuje wymiana doświadczeń i wiedzy oraz zachęcanie interesariuszy do stosowania dobrych praktyk wypracowanych w innych krajach.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Przedsięwzięcia w obszarze transportu miejskiego mają charakter publiczny, służą także realizacji usług o charakterze użyteczności publicznej i realizowane są głównie przez podmioty publiczne, stąd wsparcie udzielane będzie wyłącznie w formie dotacji. Ponadto, wsparcie w tym obszarze, co do zasady, ukierunkowane jest na przedsięwzięcia, które nie generują przychodów. Zastosowanie instrumentów finansowych może spowodować przerzucenie części kosztów na odbiorców usług, co skutkować będzie podniesieniem ich cen i w efekcie uczynić transport publiczny mniej atrakcyjny w stosunku do transportu samochodowego.

#### 2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO56	Długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii tramwajowych i linii metra	km	0,00	16,00
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO74	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	0,00	716 215,00

3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO75	Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	wkłady na rzecz strategii	0,00	4,00
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRO88	Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej i metropolitalnej	szt.	0,00	117,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR29	Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tony ekwiwalentu dwutlenku węgla/rok	5 967,00	2021-2029	1 989,00	IZ FEŁ 2027	
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR62	Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego	użytkownicy/rok	0,00	2021-2029	11 505 780,00	IZ FEŁ2027	
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR63	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych linii tramwajowych i linii metra	użytkownicy/rok	11 266 071,00	2021-2029	12 517 857,00	IZ FEŁ2027	

2.1.1.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji



Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	077. Działania mające na celu poprawę jakości powietrza i ograniczenie emisji hałasu	70 653 100,00
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	081. Infrastruktura na potrzeby czystego transportu miejskiego	37 109 000,00
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	082. Tabor na potrzeby czystego transportu miejskiego	32 743 500,00
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	083. Infrastruktura przeznaczona dla rowerów	3 177 200,00
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	084. Cyfryzacja transportu miejskiego	1 268 600,00
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	085. Cyfryzacja transportu, gdy ma częściowo na celu ograniczenie emisji gazów cieplarnianych: transport miejski	1 088 600,00
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	086. Infrastruktura paliw alternatywnych	2 000 000,00
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	172. Finansowanie krzyżowe w ramach EFRR (wsparcie dla działań typowych dla EFS+ koniecznych do wdrożenia części operacji objętej EFRR i bezpośrednio z nią związanych)	500 000,00
3	RSO2.8	Ogółem			148 540 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	148 540 000,00
3	RSO2.8	Ogółem			148 540 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. ZIT – funkcjonalne obszary miejskie	61 750 199,00
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	26. Inne podejścia – miasta, małe miasta i przedmieścia	43 395 000,00
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	27. Inne podejścia – funkcjonalne obszary miejskie	43 394 801,00
3	RSO2.8	Ogółem			148 540 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+\*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	28 101 120,00
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Neutralność płciowa	120 438 880,00
3	RSO2.8	Ogółem			148 540 000,00

\* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

## 2.1.1. Priorytet: 4. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA LEPIEJ POŁĄCZONEGO ŁÓDZKIEGO

2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO3.2. Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej (EFRR)

### 2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

W ramach celu szczegółowego realizowane będą inwestycje ukierunkowane na poprawę dostępności transportowej województwa w obszarze infrastruktury drogowej, kolejowej, a także publicznego transportu zbiorowego o charakterze pozamiejskim.

Interwencje z zakresu infrastruktury drogowej, podejmowane z poziomu regionalnego, będą służyły zapewnieniu połączenia regionalnej sieci transportowej z siecią dróg krajowych i Transeuropejską Siecią Transportową (TEN-T) oraz stworzeniu spójnego systemu drogowego w wymiarze regionalnym. Wsparcie przeznaczone zostanie na rozwój infrastruktury dróg wojewódzkich i lokalnych (powiatowych i gminnych). Interwencja dotycząca dróg lokalnych ograniczona zostanie do tzw. inwestycji o charakterze dostępowym[1]. W przypadku dróg wojewódzkich finansowane będą inwestycje zapewniające dostęp do sieci TEN-T, terminali intermodalnych lub centrów logistycznych, innych gałęzi transportu, terenów inwestycyjnych. Inne inwestycje na drogach wojewódzkich mogą być realizowane ze środków programu, jeśli umożliwiają wykonywanie regularnych przewozów publicznego transportu zbiorowego o charakterze użyteczności publicznej lub poprawiają bezpieczeństwo ruchu drogowego, w tym także zwiększają bezpieczeństwo niezmotoryzowanych uczestników ruchu. Możliwe będą także przedsięwzięcia rozwiązujące problemy zatłoczenia miast dotyczące obwodnic w przebiegu dróg wojewódzkich.

Z zastrzeżeniem obwodnic i obiektów Park&Ride, inwestycje drogowe realizowane na obszarach miast nie będą obejmowały budowy nowych, ani zwiększenia pojemności lub przepustowości istniejących dróg lub parkingów i nie będą przyczyniały się do zwiększenia natężenia ruchu samochodowego w obszarach miejskich.

Wszystkie inwestycje dotyczące infrastruktury drogowej będą obejmowały wymóg dostosowania dróg do nośności 11,5 tony/oś.

Tam gdzie jest to technicznie możliwe, realizowane projekty w zakresie infrastruktury drogowej będą obejmowały zapewnienie retencji lub podczyszczania wód opadowych poprzez wykorzystanie zielono-niebieskiej infrastruktury lub rozwiązań opartych na przyrodzie.

Przy wyborze projektów drogowych badane będą w szczególności takie czynniki jak: wkład w połączenie z siecią TEN-T, przyczynianie się do rozwoju transportu publicznego, likwidacja zatorów komunikacyjnych. Ze względu na znaczenie działań ukierunkowanych na zwiększanie bezpieczeństwa ruchu drogowego, przewiduje się wprowadzenie preferencji dla projektów uwzględniających wykorzystanie rozwiązań infrastrukturalnych zwiększających bezpieczeństwo uczestników ruchu. Przewiduje się także preferencyjne traktowanie projektów drogowych, w ramach których realizowane będą działania z zakresu ITS, mające wpływ na redukcję emisji gazów cieplarnianych.

Wsparciem będą objęte również inwestycje w zakresie infrastruktury publicznego transportu zbiorowego realizowanego na obszarach pozamiejskich (niebędącego komunikacją miejską) w ramach przewozów autobusowych (np. przystanki i dworce autobusowe, zajezdnie).

W ramach celu szczegółowego finansowane będą inwestycje dotyczące infrastruktury kolejowej na liniach kolejowych o znaczeniu regionalnym, a także inwestycje punktowe przeznaczone do obsługi transportu pasażerskiego (np. stacje i przystanki kolejowe, dworce kolejowe). Ponadto możliwe będzie finansowanie przygotowania dokumentacji niezbędnej do realizacji inwestycji dotyczących infrastruktury kolejowej, pod warunkiem zapewnienia zwrotu poniesionych środków UE wydatkowanych na dokumentację w przypadku wycofania się z realizacji Projektów.

Wsparcie dla infrastruktury kolejowej będzie uzależnione od zapewnienia odpowiedniej wielkości przewozów towarowych lub pasażerskich oraz odpowiedniej częstotliwości połączeń (dokładne wartości tych parametrów zostaną wykazane w dokumentacji aplikacyjnej dla danego projektu, która wskaże optymalną ofertę przewozową powodującą zmianę zachowań komunikacyjnych mieszkańców).

Wspierane mogą być także przedsięwzięcia dotyczące integracji różnych form transportu (podsystemów publicznego transportu zbiorowego oraz transportu indywidualnego) poprzez np. inwestycje z zakresu zintegrowanych węzłów przesiadkowych, systemów parkingów Park&Ride i Bike&Ride, systemów bikesharing oraz infrastruktury dróg rowerowych (wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą), także jako połączeń komplementarnych (pierwszej lub ostatniej mili), zwiększających dostępność transportu publicznego i jego integrację multimodalną.

W przypadku inwestycji w obiekty Park&Ride wspierane będą jedynie obiekty zintegrowane z publicznym transportem zbiorowym. W miastach o liczbie mieszkańców pow. 50 tys. wspierane będą inwestycje z tego zakresu pod warunkiem ich lokalizacji poza obszarem centrum i uzgodnienia z IZ w Strategii ZIT.

Finansowany będzie ponadto zakup nowego bezemisyjnego taboru kolejowego dla obsługi wojewódzkich przewozów pasażerskich o charakterze użyteczności publicznej. Przewozy te wykonywane będą przez operatorów wyłonionych zgodnie z prawem UE (w tym tzw. czwartym pakietem kolejowym). W przypadku umów zawartych po grudniu 2020 r. dofinansowanie dotyczyć będzie zakupu taboru udostępnianego operatorom wybranym w konkurencyjnej procedurze przetargowej w rozumieniu Rozporządzenia 1370/2007, z zastrzeżeniem wyjątków wskazanych w tym rozporządzeniu. Realizowane będą te projekty, w których nastąpi pełne rozliczenie korzyści wynikającej z dofinansowania inwestycji taborowej. M.in. możliwe będzie przejście taboru przez organizatora po cenie rynkowej bez pomocy publicznej, bądź udostępnienie taboru innym uczestnikom rynku na niedyskryminujących warunkach. Nowo zakupiony tabor będzie wyposażony w ETCS.

Wsparcie dotyczyć będzie także nowego niskoemisyjnego lub bezemisyjnego taboru autobusowego wykorzystywanego w publicznym transporcie zbiorowym na obszarach pozamiejskich (na zasadzie użyteczności publicznej) spełniającego wymogi dla „ekologicznie czystych pojazdów” w rozumieniu dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1161 z 20 czerwca 2019 r. zmieniającej dyrektywę 2009/33/WE w sprawie promowania ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów transportu drogowego.

Zakupowi taboru mogą towarzyszyć działania dotyczące infrastruktury zasilającej w paliwa alternatywne (z wyłączeniem infrastruktury tankowania LNG i CNG i innych paliw kopalnych) lub służące dostosowaniu zaplecza technicznego do obsługi i serwisowania taboru.

Wspierane będą ponadto przedsięwzięcia z zakresu cyfryzacji transportu, służące m.in. zwiększeniu efektywności systemu transportowego i poprawie przepustowości ruchu drogowego, monitorowaniu, sterowaniu i zarządzaniu ruchem, dotyczące systemów informacji o stanie dróg i ich zatłoczeniu, systemów informacji pasażerskiej, systemów organizacji przewozów, zakupu biletów.

Wspierane będą także inwestycje dotyczące ogólnodostępnej infrastruktury paliw alternatywnych na potrzeby pojazdów indywidualnych (z wyłączeniem infrastruktury tankowania LNG i CNG i innych paliw kopalnych), zapewniającej niedyskryminacyjny dostęp dla wszystkich użytkowników. Wsparcie będzie udzielane zgodnie z warunkami określonymi w Artykule 36a Rozporządzenia 651/2014.

Wspierane inwestycje infrastrukturalne będą uwzględniały potrzeby dotyczące dostosowania do zmian klimatu, zgodnie z postanowieniami *Strategicznego Planu Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030*.

Wszystkie inwestycje w infrastrukturę transportową muszą być zgodne z odpowiednimi dokumentami wypełniającymi warunek podstawowy lub dokumentami planowania transportu na poziomie lokalnym (przy jednoczesnym zachowaniu zgodności pomiędzy tymi dokumentami). W przypadku inwestycji realizowanych na obszarach miejskich, inwestycje te będą musiały być też zgodne z właściwymi Planami Zrównoważonej Mobilności Miejskiej, a jeśli nie są one wymagane – z innymi właściwymi dokumentami planowania mobilności miejskiej.

Ww. przedsięwzięcia będą stanowić wkład w realizację CS. Planowane działania wpłyną na poprawę dostępności transportowej województwa i umożliwią rozwój powiązań społeczno – gospodarczych w regionie, wpłyną korzystnie na poprawę dostępu do rynku pracy, edukacji i usług społecznych, także dla mieszkańców obszarów wiejskich.

Planuje się wsparcie typów przedsięwzięć wymienionych w niniejszym programie, w szczególności:

- inwestycji dotyczących infrastruktury dróg wojewódzkich lub lokalnych;
- inwestycji dotyczących infrastruktury lub taboru kolejowego;
- opracowania dokumentacji dla kolejowych inwestycji infrastrukturalnych;
- wsparcia publicznego transportu pozamiejskiego;
- inwestycji z zakresu cyfryzacji w transporcie;
- inwestycji dotyczących ogólnodostępnej infrastruktury paliw alternatywnych.

Działania w CS zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH.

[1] Drogi lokalne o charakterze dostępowym muszą spełniać jeden z warunków: stanowić brakujące połączenie do sieci TEN-T, terminali intermodalnych, centrów logistycznych, terenów inwestycyjnych lub innych gałęzi transportu.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Użytkownicy indywidualni i przedsiębiorcy korzystający z infrastruktury i taboru dofinansowanych ze środków UE.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia 2021/1060.

Inwestycje będą odpowiadały na potrzeby wszystkich potencjalnych użytkowników, w szczególności osób w niekorzystnej sytuacji: kobiet, osób z niepełnosprawnościami, osób starszych, osób o ograniczonych możliwościach poruszania się, opiekunów z dziećmi czy osobami zależnymi.

Inwestycje będą realizowane zgodnie ze standardami: transportowym, architektonicznym, cyfrowym. Projekty będą uwzględniać działania na rzecz wyrównywania szans i przeciwdziałania dyskryminacji w dostępie do infrastruktury transportu kolejowego, drogowego oraz pozamiejskiego, a także kwestie bezpieczeństwa, w szczególności na rzecz kobiet i niezmotoryzowanych uczestników ruchu.

W celu uniknięcia dyskryminacji pośredniej, jaką jest nierówny dostęp do informacji, której doświadczają osoby państw trzecich wspierane będzie zapewnienie aktualnych i dostępnych informacji w językach obcych.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planowane do realizacji są działania o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów z innych państw. Działania realizowane w ramach CS w zakresie transportu będą komplementarne z działaniami realizowanymi m.in. w Interreg Europa Środkowa 2021-2027, Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027. Ponadto zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z obszarem tematycznym Transport wskazanym w Zrewidowanym Planie Działania SUERMB.

Przy realizacji projektów międzynarodowych dążyć się będzie do wdrażania w FEŁ2027 wypracowywanych w ich toku rozwiązań (w zależności od tematyki przyszłych projektów, w których region będzie partnerem).

Premiowane będą projekty powiązane z innymi programami międzynarodowymi lub projektami międzynarodowymi, np. wykorzystujące dobre praktyki wypracowane w ramach projektów międzynarodowych.

Wsparcie potencjalnych beneficjentów w obszarze współpracy międzynarodowej jest zapewnione dzięki działalności sieci PIFE, która świadczy usługi informacyjne w odniesieniu do wszystkich programów finansowanych z Funduszy Europejskich, również zarządzanych centralnie przez KE oraz komórek w strukturach IZ zajmujących się programami i projektami (w tym międzynarodowymi) finansowanymi z funduszy UE, dzięki czemu podmioty z regionu są informowane o możliwości udziału w projektach (spotkania interesariuszy, zagraniczne wizyty studyjne), w których następuje wymiana doświadczeń i wiedzy oraz zachęcanie interesariuszy do stosowania dobrych praktyk wypracowanych w innych krajach.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Przedsięwzięcia w obszarze transportu regionalnego mają charakter publiczny, służą także realizacji usług o charakterze użyteczności publicznej i realizowane są głównie przez podmioty publiczne, stąd wsparcie udzielane będzie wyłącznie w formie dotacji. Ponadto, wsparcie w tym obszarze, co do zasady, ukierunkowane jest na przedsięwzięcia, które nie generują przychodów. Brak dostępu do finansowania bezzwrotnego (dotacji) może znacząco ograniczyć, a nawet wykluczyć większość planowanych inwestycji.

#### 2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO44	Długość nowych lub rozbudowanych dróg – poza TEN-T	km	1,00	7,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO46	Długość dróg przebudowanych lub zmodernizowanych – poza TEN-T	km	18,00	118,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO48	Długość nowych lub rozbudowanych linii kolejowych – poza TEN-T	km	0,00	24,00

4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO53	Nowe lub zmodernizowane stacje i przystanki kolejowe	stacje i przystanki	0,00	6,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRO113	Liczba zakupionych jednostek kolejowego taboru pasażerskiego	szt.	0,00	20,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRO112	Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji pozamiejskiej	szt.	0,00	20,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR55	Roczna liczba użytkowników nowo wybudowanych, przebudowanych, rozbudowanych lub zmodernizowanych dróg	pasażerokilometr/rok	53 292 881,00	2021-2029	66 616 101,00	IZ FEŁ2027	
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR58	Roczna liczba użytkowników nowo wybudowanych, rozbudowanych, przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych	pasażerokilometr/rok	0,00	2021-2029	37 014 158,00	IZ FEŁ2027	

2.1.1.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów



Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	083. Infrastruktura przeznaczona dla rowerów	2 300 000,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	086. Infrastruktura paliw alternatywnych	1 500 000,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	089. Nowo wybudowane lub rozbudowane drugorzędne połączenia drogowe z siecią drogową i węzłami TEN-T	7 617 331,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	090. Nowo wybudowane lub rozbudowane inne krajowe, regionalne i lokalne drogi dojazdowe	15 234 661,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	093. Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	129 494 611,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	094. Cyfryzacja transportu: transport drogowy	1 430 909,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	095. Cyfryzacja transportu, gdy ma częściowo na celu ograniczenie emisji gazów cieplarnianych: transport drogowy	2 211 818,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	099. Inne nowo wybudowane lub rozbudowane linie kolejowe – elektryczne/bezemisyjne	128 664 987,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	102. Inne przebudowane lub zmodernizowane linie kolejowe	22 238 585,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	107. Bezemisyjny/zasilany energią elektryczną tabor kolejowy	78 095 238,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	109. Transport multimodalny (nie w zastosowaniu miejskim)	23 998 210,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	119. Cyfryzacja transportu: inne rodzaje transportu	974 550,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	120. Cyfryzacja transportu, gdy ma częściowo na celu ograniczenie emisji gazów cieplarnianych: inne rodzaje transportu	1 149 100,00

4	RSO3.2	Ogółem			414 910 000,00
---	--------	--------	--	--	----------------

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	414 910 000,00
4	RSO3.2	Ogółem			414 910 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	28. Inne podejścia – obszary wiejskie	82 982 000,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	331 928 000,00
4	RSO3.2	Ogółem			414 910 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+\*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	62 167 771,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Neutralność płciowa	352 742 229,00
4	RSO3.2	Ogółem			414 910 000,00

\* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

## 2.1.1. Priorytet: 5. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ROZWOJU LOKALNEGO W ŁÓDZKIEM

2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO5.1. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich (EFRR)

### 2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Dofinansowane w ramach programu regionalnego inwestycje koncentrować się będą m.in. na rozwoju dziedzictwa kulturowego, w tym promowaniu regionalnych i lokalnych walorów kulturowych. Wsparcie uzyskają przede wszystkim przedsięwzięcia związane z tworzeniem wspólnej oferty instytucji kultury oraz wypracowaniem mechanizmów współpracy sieciowej instytucji kultury, w szczególności w zakresie wzmocnienia tożsamości regionalnej i lokalnej. Ponadto dofinansowane będą działania z zakresu międzysektorowej współpracy, służące zwiększaniu zaangażowania sektora prywatnego i pozarządowego w sektorze kultury. Interwencja ta będzie uzupełniona o wsparcie inwestycji związanych z rozwojem infrastruktury służącej prowadzeniu działalności kulturalnej. Wspierane interwencje w obszarze dziedzictwa kulturowego będą uwzględniać zasady jakości opracowane przez ICOMOS[1].

Interwencje będą zgodne z rekomendacjami ETO w obszarze kultury. Przy realizacji przedsięwzięć w zakresie kultury musi zostać zapewniona trwałość finansowa oraz konieczność mocniejszego uwzględnienia aspektów społecznych. Realizowane projekty powinny przyczyniać się do dywersyfikacji źródeł dochodów własnych i poprawy samowystarczalności finansowej wspieranych obiektów.

Rozwojowi wspieranych obszarów służyć będzie również promowanie walorów turystycznych i rozwój usług w tym sektorze. Wspierany będzie rozwój infrastruktury turystycznej, w szczególności tworzącej piesze, rowerowe, konne lub wodne szlaki turystyczne, w tym szlaki tematyczne, tj. obiekty lub miejsca odwołujące się do walorów historycznych, kulturowych, przyrodniczych. Interwencja programu obejmie też wsparcie inwestycji związanych z sieciowaniem oferty oraz tworzeniem wspólnej oferty turystycznej, bazującej na walorach historycznych, kulturowych, przyrodniczych.

Interwencje będą zgodne z rekomendacjami ETO w obszarze turystyki. Przy realizacji przedsięwzięć w zakresie turystyki musi zostać zapewniona trwałość finansowa oraz odporność na przyszłe kryzysy. Wsparcie będzie skierowane do projektów turystycznych, które są:

- poparte odpowiednią analizą popytu i oceną potrzeb, aby ograniczyć ryzyko nieskuteczności;
- skoordynowane z projektami w sąsiednich obszarach, aby uniknąć powielania i konkurencji;
- trwałe i będą utrzymywane po ich zakończeniu

oraz które oddziałują w sposób, który wpływa na stymulowanie działalności turystycznej w regionie.

Elementem realizacji projektu, zarówno w obszarze kultury, jak i turystyki, będzie możliwość wsparcia wykorzystania TIK.

W celu zapewnienia odpowiedniego rozwoju społecznego i gospodarczego niezbędne będzie też realizowanie procesu wyprowadzania ze stanu kryzysowego zdegradowanych obszarów, zgodnego z gminnym programem rewitalizacji. W związku z powyższym dofinansowaniem będą objęte kompleksowe projekty m.in. w zakresie inwestycji dotyczących modernizacji wielorodzinnych budynków mieszkalnych, realizacji prac konserwatorskich,

restauratorskich, robót budowlanych prowadzących do przywrócenia lub nadania obiektom nowych funkcji (możliwy będzie też zakup sprzętu lub wyposażenia niezbędnego do realizacji celu projektu). Ponadto wsparcie będzie przeznaczone na zagospodarowanie przestrzeni publicznej, w tym w szczególności tworzenie lub modernizację terenów zielonych, czy inwestycje w przestrzeń publiczną związane z adaptacją miast do zmian klimatu w celu zmniejszenia tzw. miejskiej wyspy ciepła lub adaptacją tych przestrzeni do potrzeb starzejącego się społeczeństwa. Na każdym etapie realizacji projektu rewitalizacyjnego należy zwrócić szczególną uwagę na zachowanie istniejącej zielonej infrastruktury, w szczególności ochronę drzew, dążąc do zwiększania powierzchni biologicznie czynnych i unikania tworzenia powierzchni uszczelnionych. Elementem projektu będą m.in. termomodernizacja budynku, instalacja monitoringu lub oświetlenia w celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa publicznego czy inwestycje związane z podłączeniem do infrastruktury sieciowej na obszarze objętym projektem w celu zapewnienia dostępu obiektów i terenów rewitalizowanych do podstawowych usług komunalnych.

W ramach celu szczegółowego inwestycje w elementy infrastruktury drogowej (w tym parkingi) będą wspierane wyłącznie, gdy stanowią nieodłączny i niedominujący element większego projektu, a ich koszt kwalifikowalny nie przekracza 15% kosztów kwalifikowalnych operacji. W miastach projekty te nie mogą obejmować budowy nowych dróg lub parkingów ani zwiększenia ich pojemności lub przepustowości, ani przyczyniać się do zwiększenia natężenia ruchu samochodowego. Możliwe będzie wsparcie – jako elementu projektu – budowy nowych dróg rowerowych, ciągów pieszych lub pieszo-rowerowych. Powyższe ograniczenia i limity nie będą dotyczyły dróg rowerowych, ciągów pieszych lub pieszo-rowerowych będących produktem turystycznym lub elementem produktu turystycznego.

W ramach celu szczegółowego wsparciem zostaną objęte również inicjatywy na rzecz rozwoju terytorialnego, podejmowane przez JST tworzące związki ZIT, służące wzmocnieniu i rozwojowi współpracy.

Preferowane będzie wspieranie wykorzystania istniejącego zasobu infrastrukturalnego. Nowa infrastruktura będzie wspierana w określonych i należycie uzasadnionych przypadkach w oparciu o analizę potrzeb oraz przy zapewnieniu stabilności i rentowności inwestycji. W ramach wsparcia rewitalizacji premiowana będzie komplementarność inwestycji z projektami współfinansowanymi z EFS+.

Projekty muszą zawierać elementy związane z ułatwieniem dostępu do wspieranej infrastruktury, związane z dostosowaniem obiektów pod kątem osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami.

Działania w CS zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

-inwestycje związane z tworzeniem wspólnej oferty turystycznej, sprzyjające budowaniu rozpoznawalnej marki turystycznej województwa poprzez promowanie istniejących lub budowanie nowych marek turystycznych;

-przedsięwzięcia związane z tworzeniem wspólnej oferty instytucji kultury i wypracowaniem mechanizmów współpracy sieciowej instytucji kultury, w tym przedsięwzięcia dotyczące rozwoju międzysektorowej współpracy w ramach zwiększania zaangażowania sektora prywatnego i pozarządowego w sektorze kultury, uzupełnione o wsparcie inwestycji związanych z rozwojem infrastruktury służącej prowadzeniu działalności kulturalnej;

-inwestycje w infrastrukturę turystyczną, w szczególności tworzącą piesze, rowerowe, konne lub wodne szlaki turystyczne;

-inwestycje związane z procesem wyprowadzania ze stanu kryzysowego zdegradowanych obszarów, oparte na gminnych programach rewitalizacji, w zakresie:

· wsparcia prac związanych z wielorodzinnymi budynkami mieszkalnymi;

- przedsięwzięć prowadzących do przywrócenia lub nadania obiektom nowych funkcji;
  - zagospodarowania przestrzeni publicznej.
- wsparcie inicjatyw na rzecz rozwoju terytorialnego.

[1] EUROPEAN QUALITY PRINCIPLES for EU-funded Interventions with potential impact upon Cultural Heritage. Revised edition, November 2020.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa łódzkiego (w szczególności mieszkańcy obszarów objętych instrumentami terytorialnymi) oraz turyści, podmioty korzystające z rezultatów projektu.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia 2021/1060.

Realizowane przedsięwzięcia ograniczać będą zjawisko wykluczenia społecznego i związanego z nim ubóstwa. Inwestycje w infrastrukturę miejską i jej porządkowanie, infrastrukturę mieszkaniową, kulturalną i turystyczną, powiększanie terenów zielonych, adaptacja przestrzeni publicznej do potrzeb starzejącego się społeczeństwa wpłynie pozytywnie na zdrowie i jakość mieszkańców wspieranych obszarów i będzie sprzyjać tworzeniu bezpiecznych przestrzeni.

Poprzez zastosowanie standardu dostępności: architektonicznego, cyfrowego, informacyjno-promocyjnego, wsparte inwestycje i udostępniane dzięki nim usługi i produkty będą odpowiadały na specyficzne potrzeby osób w niekorzystnej sytuacji: kobiet, osób z niepełnosprawnościami, osób starszych, osób o ograniczonych możliwościach poruszania się, opiekunów z dziećmi czy osobami zależnymi.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planuje się zastosowanie wsparcia za pomocą instrumentów rozwoju terytorialnego – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) oraz wsparcia procesów rewitalizacji, opartych na gminnych programach rewitalizacji (GPR), pozytywnie zaopiniowanych przez IZ programu regionalnego jako Inny Instrument Terytorialny (IIT). Instrumenty będą wdrażane zgodnie z zasadami określonymi w UP, Zasadami realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027 oraz Ustawą o rewitalizacji (UoR).

Wykorzystanie instrumentu ZIT będzie ograniczone do wsparcia Miejskich Obszarów Funkcjonalnych (MOF) wyznaczonych w SRWŁ2030:

- MOF Ośrodka Wojewódzkiego – Łodzi;
- MOF Sieradz – Zduńska Wola – Łask;
- MOF Tomaszów Mazowiecki – Opoczno;
- MOF Radomsko – Piotrków Trybunalski – Bełchatów.

Odpowiednie dla danej formy współpracy organy związków ZIT odpowiadają za przygotowanie strategii ZIT, zawierającej w szczególności elementy określone w rozporządzeniu 2021/1060. Wyzwania MOF zostały określone w SRWŁ2030, ich doszczegółowienie na poziomie poszczególnych związków ZIT znajdzie się w strategiach ZIT. W ramach Priorytetu 5 instrument ZIT zostanie wykorzystany do wsparcia inwestycji w zakresie kultury i turystyki.

Procesy rewitalizacyjne będą wspierane na obszarach rewitalizacji, wyznaczonych na obszarach zdegradowanych gmin miejskich oraz na obszarach miejskich gmin miejsko-wiejskich, zgodnie z regulacjami zawartymi w UoR. Organy gmin odpowiedzialnych za prowadzenie procesów rewitalizacyjnych odpowiadają za przygotowanie GPR, pełniącego funkcję Strategii IIT, zawierającego w szczególności elementy określone w rozporządzeniu 2021/1060 (art. 29).

Wybór projektów w ramach instrumentu ZIT będzie dokonywany w oparciu o listę projektów realizujących cele Strategii ZIT, o której mowa w ustawie wdrożeniowej. W przypadku projektów rewitalizacyjnych o wsparcie będą mogły ubiegać się przedsięwzięcia wskazane na liście planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, przygotowanej zgodnie z regulacjami zawartymi w UoR i przyjętej uchwałą rady gminy w programie rewitalizacji.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planowane do realizacji są działania o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów z innych państw. Działania realizowane w ramach CS w zakresie kultury, turystyki i rewitalizacji będą komplementarne z działaniami realizowanymi m.in. w Interreg Europa 2021-2027, Interreg Europa Środkowa 2021-2027. Ponadto zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z działaniami w ramach obszaru tematycznego Kultura, jak również działaniami w ramach obszaru tematycznego Turystyka, wskazanymi w Zrewidowanym Planie Działania SUERMB.

Część zakresu interwencji została wprowadzona w związku z doświadczeniami wypracowanymi w innych krajach (np. Niemcy, Finlandia, Grecja, Hiszpania) w ramach międzynarodowego projektu *Financing impact on regional development of cultural heritage valorisation* (FINCH).

Przy realizacji innych projektów międzynarodowych dążyć się będzie do wdrażania w FEŁ2027 wypracowywanych w ich toku rozwiązań (w zależności od tematyki przyszłych projektów, w których region będzie partnerem).

Premiowane będą projekty powiązane z innymi programami międzynarodowymi lub projektami międzynarodowymi, np. wykorzystujące dobre praktyki wypracowane w ramach projektów międzynarodowych.

Wsparcie potencjalnych beneficjentów w obszarze współpracy międzynarodowej jest zapewnione dzięki działalności sieci PIFE, która świadczy usługi informacyjne w odniesieniu do wszystkich programów finansowanych z Funduszy Europejskich, również zarządzanych centralnie przez KE oraz komórek w strukturach IZ zajmujących się programami i projektami (w tym międzynarodowymi) finansowanymi z funduszy UE, dzięki czemu podmioty z regionu są informowane o możliwości udziału w projektach (spotkania interesariuszy, zagraniczne wizyty studyjne), w których następuje wymiana doświadczeń i wiedzy oraz zachęcanie interesariuszy do stosowania dobrych praktyk wypracowanych w innych krajach.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Wsparcie projektów w zakresie kultury oraz turystyki, realizowane w ramach instrumentu ZIT przez podmioty z sektora administracji publicznej, ze względu na swój niedochodowy charakter będą otrzymywały wsparcie w formie dotacji.

Obszary poddawane procesom rewitalizacyjnym, zgodnie z obowiązującą ustawą, są obszarami w sposób szczególny dotkniętymi negatywnymi zjawiskami, m.in. w aspektach przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych. Są to również często obszary historyczne (interwencja dotyczy np. obiektów zabytkowych, objętych ochroną konserwatorską), w związku z czym projekty te nie generują przychodów, co uniemożliwia efektywne zastosowanie wsparcia w formie instrumentów finansowych.

#### 2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO74	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	0,00	835 904,00

5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO75	Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	wkłady na rzecz strategii	0,00	16,00
5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO76	Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego	projekty	0,00	70,00
5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO77	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	obiekty kulturalne i turystyczne	0,00	163,00
5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO114	Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich	metry kwadratowe	0,00	192 413,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR77	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby odwiedzające/rok	602 211,00	2021-2029	926 478,00	IZ FEŁ2027	

2.1.1.1.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------



5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	079. Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej, dziedzictwo naturalne i zasoby, zielona i błękitna infrastruktura	10 000 000,00
5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	083. Infrastruktura przeznaczona dla rowerów	30 095 236,00
5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	126. Infrastruktura mieszkalnictwa (inna niż dla migrantów, uchodźców i osób objętych ochroną międzynarodową lub ubiegających się o nią)	47 603 812,00
5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	165. Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych	5 285 715,00
5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	166. Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	23 046 667,00
5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	167. Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000	2 000 000,00
5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	168. Fizyczna regeneracja i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	50 995 916,00
5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	169. Inicjatywy rozwoju terytorialnego, w tym przygotowanie strategii terytorialnych	100 000,00
5	RSO5.1	Ogółem			169 127 346,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	169 127 346,00
5	RSO5.1	Ogółem			169 127 346,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. ZIT – funkcjonalne obszary miejskie	70 527 618,00
5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	17. Inny rodzaj narzędzia terytorialnego – obszary miejskie	98 599 728,00
5	RSO5.1	Ogółem			169 127 346,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+\*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	28 751 649,00
5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Neutralność płciowa	140 375 697,00
5	RSO5.1	Ogółem			169 127 346,00

\* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO5.2. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie (EFRR)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

W celu zapewnienia odpowiedniego rozwoju społecznego i gospodarczego niezbędne jest realizowanie procesu wyprowadzania ze stanu kryzysowego zdegradowanych obszarów, zgodnego z gminnym programem rewitalizacji. W związku z powyższym dofinansowaniem będą objęte kompleksowe projekty m.in. w zakresie inwestycji dotyczących modernizacji wielorodzinnych budynków mieszkalnych, realizacji prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych prowadzących do utrzymania, przywrócenia lub nadania obiektom nowych funkcji (możliwy będzie też zakup sprzętu lub wyposażenia niezbędnego do realizacji celu projektu). Ponadto wsparcie będzie przeznaczone na zagospodarowanie przestrzeni publicznej, w tym tworzenie lub modernizację terenów zielonych, adaptację przestrzeni do potrzeb starzejącego się społeczeństwa. Na każdym etapie realizacji projektu rewitalizacyjnego należy zwrócić szczególną uwagę na zachowanie istniejącej zielonej infrastruktury, w szczególności ochronę drzew, dążąc do zwiększania powierzchni biologicznie czynnych i unikania tworzenia powierzchni uszczelnionych. Elementem projektu będą m.in. termomodernizacja budynku, instalacja monitoringu lub oświetlenia w celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa publicznego czy inwestycje związane z podłączeniem do infrastruktury sieciowej na obszarze objętym projektem w celu zapewnienia dostępu obiektów i terenów rewitalizowanych do podstawowych usług komunalnych.

W ramach celu szczegółowego inwestycje w elementy infrastruktury drogowej (w tym parkingi) będą wspierane wyłącznie, gdy stanowią nieodłączny i niedominujący element większego projektu, a ich koszt kwalifikowalny nie przekracza 15% kosztów kwalifikowalnych operacji.

Preferowane będzie wspieranie wykorzystania istniejącego zasobu infrastrukturalnego. Nowa infrastruktura będzie wspierana w określonych i należycie uzasadnionych przypadkach w oparciu o analizę potrzeb oraz przy zapewnieniu stabilności i rentowności inwestycji. Premiowana będzie komplementarność inwestycji z projektami współfinansowanymi z EFS+.

Działania w CS zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- inwestycje związane z procesem wyprowadzania ze stanu kryzysowego zdegradowanych obszarów, oparte na gminnych programach rewitalizacji, w zakresie:
  - wsparcia prac związanych z wielorodzinnymi budynkami mieszkalnymi;
  - przedsięwzięć prowadzących do utrzymania, przywrócenia lub nadania obiektom nowych funkcji;
  - zagospodarowania przestrzeni publicznej.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa łódzkiego (w szczególności mieszkańcy obszarów objętych instrumentami terytorialnymi), podmioty korzystające z rezultatów projektu.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia 2021/1060.

Realizowane przedsięwzięcia ograniczać będą zjawisko wykluczenia społecznego i związanego z nim ubóstwa. Inwestycje w infrastrukturę na obszarach wiejskich i jej porządkowanie, infrastrukturę mieszkaniową, miejsca pełniące funkcje kulturalno-społeczne, adaptacja przestrzeni publicznej do potrzeb starzejącego się społeczeństwa wpłynęły pozytywnie na zdrowie i jakość mieszkańców wspieranych obszarów i będzie sprzyjać tworzeniu bezpiecznych przestrzeni.

Poprzez zastosowanie standardu dostępności: architektonicznego, cyfrowego, informacyjno-promocyjnego, wsparte inwestycje i udostępniane dzięki nim usługi i produkty będą odpowiadały na specyficzne potrzeby osób w niekorzystnej sytuacji: kobiet, osób z niepełnosprawnościami, osób starszych, osób o ograniczonych możliwościach poruszania się, opiekunów z dziećmi czy osobami zależnymi.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planuje się zastosowanie wsparcie procesów rewitalizacji, opartych na gminnych programach rewitalizacji (GPR), pozytywnie zaopiniowanych przez IZ programu regionalnego jako Inny Instrument Terytorialny (IIT). Instrumenty będzie wdrażany zgodnie z zasadami określonymi w UP, Zasadami realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027 oraz Ustawą o rewitalizacji (UoR).

Procesy rewitalizacyjne będą wspierane na obszarach rewitalizacji, wyznaczonych na obszarach zdegradowanych gmin wiejskich oraz na obszarach wiejskich gmin miejsko-wiejskich, zgodnie z regulacjami zawartymi w UoR. Organy gmin odpowiedzialnych za prowadzenie procesów rewitalizacyjnych odpowiadają za przygotowanie GPR, pełniącego funkcję Strategii IIT, zawierającego w szczególności elementy określone w rozporządzeniu 2021/1060 (art. 29).

O wsparcie będą mogły ubiegać się przedsięwzięcia wskazane na liście planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, przygotowanej zgodnie z regulacjami zawartymi w UoR i przyjętej uchwałą rady gminy w programie rewitalizacji.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planowane do realizacji są działania o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów z innych państw. Działania realizowane w ramach CS w zakresie rewitalizacji będą komplementarne z działaniami realizowanymi m.in. w Interreg Europa 2021-2027, Interreg Europa Środkowa 2021-2027.

Przy realizacji projektów międzynarodowych dążyć się będzie do wdrażania w FEŁ2027 wypracowywanych w ich toku rozwiązań (w zależności od tematyki przyszłych projektów, w których region będzie partnerem).

Premiowane będą projekty powiązane z innymi programami międzynarodowymi lub projektami międzynarodowymi, np. wykorzystujące dobre praktyki wypracowane w ramach projektów międzynarodowych.

Wsparcie potencjalnych beneficjentów w obszarze współpracy międzynarodowej jest zapewnione dzięki działalności sieci PIFE, która świadczy usługi informacyjne w odniesieniu do wszystkich programów finansowanych z Funduszy Europejskich, również zarządzanych centralnie przez KE oraz komórek w strukturach IZ zajmujących się programami i projektami (w tym międzynarodowymi) finansowanymi z funduszy UE, dzięki czemu podmioty z regionu są informowane o możliwości udziału w projektach (spotkania interesariuszy, zagraniczne wizyty studyjne), w których następuje wymiana doświadczeń i wiedzy oraz zachęcanie interesariuszy do stosowania dobrych praktyk wypracowanych w innych krajach.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Obszary poddawane procesom rewitalizacyjnym, zgodnie z obowiązującą ustawą, są obszarami w sposób szczególny dotkniętymi negatywnymi zjawiskami, m.in. w aspektach przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych. Są to również często obszary historyczne (interwencja dotyczy np. obiektów zabytkowych, objętych ochroną konserwatorską), w związku z czym projekty te nie generują przychodów, co uniemożliwia efektywne zastosowanie wsparcia w formie instrumentów finansowych.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
5	RSO5.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO74	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	0,00	15 688,00
5	RSO5.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO75	Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	wkłady na rzecz strategii	0,00	6,00
5	RSO5.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO76	Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego	projekty	0,00	8,00
5	RSO5.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRO146	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0,00	5,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
5	RSO5.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRR 048	Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji	osoby	0,00	2021-2029	31 376,00	IZ FEŁ2027	

2.1.1.1.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
5	RSO5.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	126. Infrastruktura mieszkalnictwa (inna niż dla migrantów, uchodźców i osób	3 990 883,00

				objętych ochroną międzynarodową lub ubiegających się o nią)	
5	RSO5.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	166. Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	6 000 000,00
5	RSO5.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	168. Fizyczna regeneracja i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	10 000 000,00
5	RSO5.2	Ogółem			19 990 883,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
5	RSO5.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	19 990 883,00
5	RSO5.2	Ogółem			19 990 883,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
5	RSO5.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	20. Inny rodzaj narzędzia terytorialnego – obszary wiejskie	19 990 883,00
5	RSO5.2	Ogółem			19 990 883,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+\*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
5	RSO5.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	3 398 450,00
5	RSO5.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Neutralność płciowa	16 592 433,00

5	RSO5.2	Ogółem			19 990 883,00
---	--------	--------	--	--	---------------

\* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+



## 2.1.1. Priorytet: 6. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ŁÓDZKIEGO PRZYJAZNEGO MIESZKAŃCOM

2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO4.2. Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online (EFRR)

### 2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Celem wsparcia jest podniesienie jakości i dostępu do kształcenia oraz dalsze doskonalenie systemu edukacji w kierunku bardziej innowacyjnego podejścia do kształcenia i lepszego dopasowania do wymagań rozwijającej się gospodarki, ale również wzmocnienia odporności szkolnictwa na sytuacje kryzysowe, takie jak pandemia, zgodnie z kierunkami wyznaczonymi w UP.

W ramach celu szczegółowego priorytetem jest wsparcie zwiększania dostępności placówek edukacyjnych dla osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi na wszystkich poziomach edukacji oraz – przy zachowaniu priorytetów wynikających z właściwych polityk i rekomendacji – umożliwienie realizacji pozostałej interwencji dotyczącej infrastruktury edukacyjnej komplementarnej do działań EFS+ i na podstawie diagnozy potrzeb regionalnych lub lokalnych w obszarze wychowania przedszkolnego oraz kształcenia zawodowego i ustawicznego.

Działania będą ukierunkowane przede wszystkim na zwiększanie dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w szczególności osób z niepełnosprawnościami, w celu zapewnienia warunków do indywidualnego rozwoju, w tym na obszarach charakteryzujących się słabym dostępem do edukacji. Interwencja EFRR będzie uwzględniać specyfikę regionalną i odnosić się do zdiagnozowanych deficytów i potrzeb, uwzględniając osiągnięcia perspektywy finansowej 2014-2020 zarówno w odniesieniu do wytworzonych zasobów jak i wypracowanych rozwiązań - dla uzyskania efektu synergii i spójności interwencji oraz uwzględnienia długofalowych uwarunkowań, w tym demograficznych i ekonomicznych. W przypadku infrastruktury szkół i placówek szkolnych interwencja (zwłaszcza dotycząca budowy nowej infrastruktury, która będzie dopuszczona jedynie w wyjątkowych okolicznościach) będzie uwzględniać trendy demograficzne zachodzące na danym obszarze, zatem konieczne jest określenie terytorialnych deficytów i przeprowadzenie stosownej diagnozy potrzeb.

Wsparcie infrastrukturalne w przedszkolach zostanie ukierunkowane na tworzenie nowych miejsc przedszkolnych lub innych form edukacji przedszkolnej, w szczególności na obszarach o słabym dostępie do tego typu usług. Działania dotyczące infrastruktury, obejmującej także wyposażenie, w celu tworzenia nowych miejsc dla dzieci w wieku przedszkolnym i wypełniania luki w dostępie do tego typu usług, muszą uwzględniać trendy demograficzne zachodzące na danym obszarze w celu zapewnienia trwałości ich funkcjonowania.

Inwestycje w infrastrukturę kształcenia zawodowego i ustawicznego będą skoncentrowane na dostosowaniu szkolnictwa do wymogów, jakie stawia regionalny rynek pracy oraz tworzeniu warunków zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy zawodowej, w tym w zakresie zawodów związanych z zieloną gospodarką, zawodów przyszłości czy Przemysłu 4.0.

W przypadku edukacji zawodowej obserwuje się znaczące rozbieżności pomiędzy tym, co oferowane jest w szkołach, a tym czego wymagają pracodawcy. Nauczanie w szkołach zawodowych odbywa się z wykorzystaniem przestarzałej bazy techniczno-dydaktycznej. Potrzeby rynku pracy determinują

przystosowanie kierunków kształcenia poprzez przeprofilowanie szkół i zakup właściwego wyposażenia, zwłaszcza dla szkół zawodowych powiązanych z regionalnymi inteligentnymi specjalizacjami województwa łódzkiego. Pomimo wzrostu liczby stanowisk warsztatowych w zasadniczych szkołach zawodowych nie można mówić o przystosowaniu kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy. Na konieczność modernizacji lub doposażenia pracowni wskazuje blisko 80% szkół. Pomimo, że wiele szkół przeprowadziło w ostatnich latach modernizację pracowni praktycznej nauki zawodu, to jednak tempo zmian technologicznych sprawia, że znaczna część sprzętu nie odpowiada wymogom technologicznym, stawianym przez rynek pracy.

Wsparcie inwestycyjne szkół i placówek kształcenia zawodowego i ustawicznego będzie obejmowało m.in. istniejącą infrastrukturę, w szczególności pracownie lub warsztaty kształcenia praktycznego, jak również pracownie wykorzystywane w procesie kształcenia i rozwoju kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych zorientowanych na potrzeby regionalnego rynku pracy. Działania dotyczące poprawy jakości warunków kształcenia będą dotyczyły doposażenia w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne pracowni, tak by uczniowie mogli przygotowywać się do pracy w zawodzie na nowoczesnym sprzęcie, który będzie wykorzystywany w miejscu pracy.

Inwestycje infrastrukturalne w edukacji ogólnej są możliwe w mniejszym stopniu, jeżeli na etapie wdrażania na podstawie analiz potrzeb regionalnych lub lokalnych zostanie wykazane, że potrzeby w zakresie edukacji włączającej, edukacji przedszkolnej oraz kształcenia zawodowego i ustawicznego zostały zaspokojone. Wsparcie infrastruktury placówek kształcenia ogólnego musi uzupełniać działania EFS+, będzie ono służyło poprawie jakości edukacji w zakresie nauczania wspierającego rozwój kompetencji praktycznych na rynku pracy w obszarze STEM, umożliwiających uzyskanie szans na zatrudnienie i stanowiących podstawę dla dalszego podnoszenia kwalifikacji. Wsparcie w zakresie podstawowej bazy dydaktycznej, niezwiązanej z nauczaniem praktycznym lub zawodowym, nie jest możliwe.

Wsparcie w zakresie wyposażenia w sprzęt i systemy informatyczne, pomoce multimedialne możliwe będzie jedynie jako element projektu uzupełniający interwencję zmierzającą do osiągnięcia celu szczegółowego. Inwestycje te nie mogą powielać wsparcia przewidzianego w Krajowym Planie Odbudowy.

W oparciu o zdiagnozowane deficyty możliwe jest uzupełnienie przyszkolonej infrastruktury sportowej, mającej na celu rozwój działań integracyjnych i włączających w ramach walki z wykluczeniem społecznym i edukacyjnym. Infrastruktura sportowa nie może stanowić samoistnego priorytetu ani odosobnionego działania i musi być powiązana z celami EFS+.

W ramach celu szczegółowego nie będą wspierane szkoły specjalne i inne placówki, które prowadzą do segregacji lub utrzymania segregacji jakiejkolwiek grupy defaworyzowanej lub zagrożonej wykluczeniem społecznym.

Efektom będzie wzrost dostępności edukacji dla osób z niepełnosprawnością w celu zwiększenia ich szans edukacyjnych, rozwojowych i przeciwdziałanie wykluczeniu.

Wskazane działania inwestycyjne będą komplementarne do wsparcia EFS+ zaplanowanego w obszarze edukacji, w szczególności CS (f) oraz (g). Projekty infrastrukturalne będą przyczyniały się do realizacji celów społecznych.

**Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:**

- rozwój edukacji włączającej poprzez inwestycje infrastrukturalne;
- wsparcie infrastruktury edukacji przedszkolnej;
- wsparcie infrastruktury kształcenia zawodowego i ustawicznego;

-wsparcie infrastruktury edukacji ogólnej związanej z nauczaniem praktycznym lub zawodowym, o ile potrzeby w ramach edukacji włączającej, edukacji przedszkolnej oraz kształcenia zawodowego i ustawicznego zostały zaspokojone.

Działania w CS zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Grupą docelową wsparcia będą dzieci w wieku przedszkolnym, uczniowie i nauczyciele szkół prowadzących kształcenie ogólne, zawodowe i wyższe, studenci, rodzice. Głównymi odbiorcami wsparcia będą osoby ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w szczególności osoby z niepełnosprawnościami.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia 2021/1060.

Działania służyć będą zapewnieniu odpowiedniej infrastruktury dla równego dostępu do edukacji sprzyjającej włączeniu społecznemu. Edukacja włączająca zostanie zapewniona m.in. dzięki wykorzystaniu edukacyjnego standardu dostępności, czy Modelu Dostępnej Szkoły. Umożliwi uczestnictwo w życiu szkoły każdego ucznia, bez względu na ograniczenia wynikające z niepełnosprawności czy specjalnych potrzeb. Zwiększenie dostępności do edukacji przedszkolnej wyrówna z kolei szanse w dostępie do zatrudnienia opiekunów dzieci, w szczególności kobiet z obszarów wiejskich, sprzyjając ich aktywizacji zawodowej.

Preferowane będą projekty, w ramach których beneficjent będzie prowadził we wspartej infrastrukturze działania wspierające równość szans kobiet i mężczyzn i zapobiegające dyskryminacji w edukacji, takie jak np. działania promocyjne mające na celu zwiększanie zainteresowania kierunkami STEM wśród płci dotąd mniej reprezentowanych.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego, niemniej w zależności od rodzaju potrzeb w zakresie infrastruktury edukacyjnej można wskazać preferowane obszary docelowe wsparcia jakimi są obszary wiejskie. Mimo znaczącego postępu w dostępności do edukacji przedszkolnej na wsi istnieją nadal dysproporcje w poziomie upowszechniania wychowania przedszkolnego między miastami, a obszarami wiejskimi. W przypadku kształcenia ogólnego, również szkoły zlokalizowane na obszarach wiejskich wskazywały na większe potrzeby w zakresie doposażenia pracowni.

Planowane wsparcie powinno uwzględniać preferencje dla obszarów wiejskich, szczególnie w zakresie wyposażenia szkół i przedszkoli.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planowane do realizacji są działania o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów z innych państw. Działania realizowane w ramach CS w zakresie edukacji i kształcenia będą komplementarne z działaniami realizowanymi m.in. w Interreg Europa 2021-2027, Horyzont Europa 2021-2027, Erasmus+. Ponadto zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z obszarem tematycznym Edukacja wskazanym w Zrewidowanym Planie Działania SUERMB.

Przy realizacji projektów międzynarodowych dążyć się będzie do wdrażania w FEŁ2027 wypracowywanych w ich toku rozwiązań (w zależności od tematyki przyszłych projektów, w których region będzie partnerem).

Premiowane będą projekty powiązane z innymi programami międzynarodowymi lub projektami międzynarodowymi, np. wykorzystujące dobre praktyki wypracowane w ramach projektów międzynarodowych.

Wsparcie potencjalnych beneficjentów w obszarze współpracy międzynarodowej jest zapewnione dzięki działalności sieci PIFE, która świadczy usługi informacyjne w odniesieniu do wszystkich programów finansowanych z Funduszy Europejskich, również zarządzanych centralnie przez KE oraz komórek w strukturach IZ zajmujących się programami i projektami (w tym międzynarodowymi) finansowanymi z funduszy UE, dzięki czemu podmioty z regionu są informowane o możliwości udziału w projektach (spotkania interesariuszy, zagraniczne wizyty studyjne), w których następuje wymiana doświadczeń i wiedzy oraz zachęcanie interesariuszy do stosowania dobrych praktyk wypracowanych w innych krajach.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Usługi edukacyjne finansowane są przede wszystkim ze środków publicznych. Zadania te nie są prowadzone dla zysku i co do zasady nie mają charakteru zadań samofinansujących się. W ramach CS (ii) nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Źródłem finansowania koniecznych wydatków inwestycyjnych w tych obszarach powinny być bezzwrotne środki publiczne.

### 2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
6	RSO4.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO66	Pojemność klas w nowych lub zmodernizowanych placówkach opieki nad dziećmi	osoby	103,00	1 035,00
6	RSO4.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO67	Pojemność klas w nowych lub zmodernizowanych placówkach oświatowych	osoby	0,00	10 853,00
6	RSO4.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRO132	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (EFRR)	szt.	0,00	48,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
6	RSO4.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR70	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki nad dziećmi	użytkownicy/rok	128,00	2021-2029	725,00	IZ FEŁ2027	
6	RSO4.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR71	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek oświatowych	użytkownicy/rok	6 512,00	2021-2029	8 139,00	IZ FEŁ2027	

2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
6	RSO4.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	121. Infrastruktura na potrzeby wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem	7 440 000,00
6	RSO4.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	122. Infrastruktura na potrzeby szkół podstawowych i średnich	6 000 000,00
6	RSO4.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	124. Infrastruktura na potrzeby kształcenia i szkolenia zawodowego oraz edukacji dorosłych	11 000 000,00
6	RSO4.2	Ogółem			24 440 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
6	RSO4.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	24 440 000,00
6	RSO4.2	Ogółem			24 440 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
6	RSO4.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	28. Inne podejścia – obszary wiejskie	5 000 000,00
6	RSO4.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	19 440 000,00
6	RSO4.2	Ogółem			24 440 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+\*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
6	RSO4.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	7 332 000,00
6	RSO4.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Neutralność płciowa	17 108 000,00
6	RSO4.2	Ogółem			24 440 000,00

\* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO4.3. Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne (EFRR)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Działania przewidziane w niniejszym celu będą skierowane na wspieranie infrastruktury społecznej powiązanej z procesem integracji społecznej, aktywizacji społeczno-zawodowej i deinstytucjonalizacji usług. Planowane inwestycje będą prowadzić do dostosowania infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, o szczególnych potrzebach lub o ograniczonej samodzielności, a nowa infrastruktura będzie tworzona zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego.

Planowane inwestycje w infrastrukturę w społeczności lokalnej będą stanowiły odpowiedź na potrzeby realizacji usług społecznych o charakterze środowiskowym i dziennym poza miejscem zamieszkania. Możliwe będzie wsparcie w szczególności dziennych domów pomocy, środowiskowych domów samopomocy, klubów seniora, które oferują swoim mieszkańcom warunki bardziej zbliżone do środowiska domowego, a także rodzinnych domów pomocy (które spełniają wymogi zagwarantowania niezależnego życia mieszkańcom). Planuje się realizację przedsięwzięć wzmacniających rozwój innowacji społecznych takich jak np. gospodarstwa opiekuńcze.

Wspierane będą inwestycje służące dalszej deinstytucjonalizacji w obszarze opieki nad dziećmi. Nie jest możliwe wspieranie instytucjonalnych form pieczy zastępczej. Realizowane będzie wsparcie infrastruktury na potrzeby rodzinnych domów dziecka i zawodowych rodzin zastępczych, a także rozwój mieszkalnictwa na potrzeby usamodzielniającej się młodzieży przebywającej w placówkach całodobowych o charakterze długoterminowym i wychowanków pieczy zastępczej. W zakresie rodzinnych form pieczy zastępczej przyjmujących dzieci z niepełnosprawnościami, jak również liczne rodzeństwa wspierane będzie tworzenie, rozwój i dostosowanie zasobów mieszkaniowych. Realizowane będą działania dotyczące wspierania rodziny celem wzmocnienia pełnienia przez nie funkcji opiekuńczo-wychowawczych w szczególności poprzez rozwój usług świadczonych w środowisku w postaci dziennych form wsparcia jak np. placówki wsparcia dziennego.

Wspierane będą inwestycje w mieszkalnictwo: m.in. wspomagane, chronione, w ramach najmu socjalnego, co pozwoli na wydłużenie pozostawania osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osób starszych i z niepełnosprawnościami w środowisku domowym wzmacniając poczucie godności i podmiotowości tych osób. Realizowane będą inwestycje infrastrukturalne przeznaczone dla osób w kryzysie bezdomności, w tym infrastruktura mieszkaniowa.

Dofinansowaniem objęte będą także inwestycje w infrastrukturę, która posłuży wspieraniu integracji społecznej osób ubogich, osób z niepełnosprawnością i narażonych na wykluczenie społeczne. Dlatego wspierane będą projekty realizowane w tym zakresie przez podmioty takie jak CIS, KIS, ZAZ czy WTZ. Wsparcie dla ZAZ i WTZ będzie możliwe tylko, o ile placówka otrzyma wsparcie z EFS+ zgodnie z warunkami wskazanymi w CS (h) oraz gdy wsparcie to będzie wynikało z regionalnej strategii deinstytucjonalizacji.

Wyzwania związane z napływem migrantów implikują konieczność wsparcia instytucji świadczących usługi społeczne na rzecz tej grupy np. ośrodków wsparcia dziennego oraz działań na rzecz bezpieczeństwa mieszkaniowego takiego jak wsparcie mieszkalnictwa m.in. chronionego, wspomaganego.



W związku z koniecznością podnoszenia jakości świadczonych usług w formach zdeinstytucjonalizowanych i rozwoju usług środowiskowych, realizowany będzie rozwój zdalnych form udzielania pomocy i wsparcia w obszarach, w których jest to możliwe (m.in. pomoc psychologiczna) oraz rozwój technologii wspomagających świadczenie usług w miejscu zamieszkania poprzez inwestycje na rzecz podmiotów realizujących zadania pomocy społecznej (m.in. wyposażenie w sprzęt i inne narzędzia, które pozwolą na świadczenie usług w formie zdalnej). Tego rodzaju działania będą możliwe do realizacji jako element projektu w ramach wszystkich typów przedsięwzięć.

Realizowane wsparcie będzie zgodne z założeniami Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych[1], w tym Komentarzem ogólnym Nr 5 (2017)[2] oraz Uwagami podsumowującymi dla Polski[3], Strategią Rozwoju Usług Społecznych polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.) oraz z kierunkami wskazanymi w Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu (aktualizacja 2021-2027) oraz Strategii na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030.

Rodzaj zaplanowanego w projekcie wsparcia powinien zostać poprzedzony analizą dostępnych form świadczenia usług (tj. instytucjonalnych, środowiskowych i w rodzinie) oraz uwzględniać indywidualne potrzeby jednostek, które będą odbiorcami usług (w tym preferowane przez nich opcje opieki). Jeśli opcje preferowane przez odbiorców usług nie są dostępne, priorytetem powinno być ich zapewnienie.

Wszystkie powyższe działania będą realizowane na rzecz wzmocnienia przedsięwzięć podejmowanych w ramach EFS+, w tym w szczególności w ramach CS (h), (i), (k) oraz (l). Celem zapewnienia efektu synergii obydwu funduszy dla projektów infrastrukturalnych uwzględniona została możliwość realizacji działań w ramach cross-financingu.

**Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:**

- inwestycje służące rozwojowi środowiskowych form wsparcia, takich jak ośrodki dziennego pobytu, środowiskowe domy pomocy, kluby seniora, rodzinne domy pomocy, gospodarstwa opiekuńcze (tylko świadczone w społeczności lokalnej);
- inwestycje w infrastrukturę służącą pieczy zastępczej i wsparciu rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych m.in. wsparcie rodzinnych domów dziecka, zawodowych rodzin zastępczych, placówek wsparcia dziennego;
- inwestycje w mieszkalnictwo: m.in. wspomagane, chronione, w ramach najmu socjalnego w szczególności dla osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w kryzysie bezdomności, usamodzielniającej się młodzieży dotychczas przebywającej w placówkach całodobowych, pieczy zastępczej oraz migrantów, powiązane z procesem integracji społecznej i aktywizacji społeczno – zawodowej;
- inwestycje w infrastrukturę służącą integracji lub reintegracji społecznej lub zawodowej poprzez wsparcie podmiotów takich jak WTZ, ZAZ, CIS, KIS.

Działania w CS zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH.

Powyższe wsparcie wynika z diagnozy przedstawionej w części strategicznej oraz opisanych niżej danych.

Od 2010 r do końca 2020 r. liczba ludności spadła o 104,5 tys. osób (4,1%), co stanowi efekt ubytku naturalnego i odpływu ludności na skutek migracji.

Zmiany demograficzne i starzenie się społeczeństwa generują zapotrzebowanie na określone usługi społeczne, a zwłaszcza usługi opiekuńcze dla osób z niepełnosprawnościami, starszych i potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Łącznie z usług w instytucjonalnych, całodobowych formach opieki długoterminowej skorzystały w 2020 roku 11 233 osoby. Mieszkańcy domów pomocy społecznej stanowili 55% tej grupy (6 127 osób), z której usamodzielniało się jedynie około 1,4% osób. Z szacunków wynika, iż około 32% mieszkańców DPS nie ma szans na usamodzielnienie. Z uwagi na starzenie się populacji mieszkańców regionu rosnąć będzie liczba osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu przy jednoczesnym spadku rodzinnych zasobów opiekuńczych. Obecnie w regionie żyje około 291 tys. osób wymagających wsparcia, z czego aż 105 tys. (36%) to osoby całkowicie lub poważnie niesamodzielne.

W 2020 r. na 24 powiaty w województwie jedynie 11 dysponowało mieszkaniem chronionym, 24 mieszkania wspierane oferowały 87 miejsc, a z usług 43 dziennych domów skorzystały łącznie 2 023 osoby.

Wsparcia w regionie wymaga również sektor ekonomii społecznej, który nie jest wystarczająco rozwinięty. W 2019 r. w województwie łódzkim działało 58 podmiotów reintegracji społecznej, a najpowszechniej występującym podmiotem reintegracyjnym były warsztaty terapii zajęciowej.

[1] <https://niepelnosprawni.gov.pl/a,53,konwencja-onz-o-prawach-osob-niepelnosprawnych>

[2] <https://www.ohchr.org/en/documents/general-comments-and-recommendations/general-comment-no5-article-19-right-live>

[3]

<https://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=6QkG1d%2fPPRiCAqhKb7yhsnLFjcXmd8Ilx1hLUlxYOlolNx89NMrEyKDrTPKg7T8aUMAwDVPc%2fx6%2fd5Qg%2bJxRYV2Gi33mW2TralO6fd4KvKjXpOp0ORybDYY4RQBf5HB9>

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Grupą docelową wsparcia będą mieszkańcy województwa łódzkiego oraz podmioty korzystające z rezultatów projektu, niemniej głównymi odbiorcami wsparcia będą osoby z grup wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem i ubóstwem, w szczególności osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osoby starsze, z niepełnosprawnościami, migranci, osoby w kryzysie bezdomności. Ponadto, wsparcie będzie kierowane do dzieci i młodzieży z pieczy zastępczej oraz ich opiekunów, a także usamodzielniającej się młodzieży przebywającej dotychczas w placówkach całodobowych.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia 2021/1060.

Interwencja przyczyni się do zwiększenia równego dostępu do wysokiej jakości usług, ze szczególnym uwzględnieniem grup defaworyzowanych: dzieci, osób starszych, z niepełnosprawnościami, osób narażonych na dyskryminację ze względu na orientację seksualną, pochodzenie etniczne. Dzięki dofinansowanej w ramach projektów infrastruktury możliwe będzie realizowanie usług społecznych na rzecz grup społecznych, które mają ograniczony dostęp do nich. Wsparte obiekty mieszkalne nie powinny znajdować się na obszarach odizolowanych od społeczności lokalnej i słabo skomunikowanej. Przedsięwzięcia będą służyć zapewnieniu równego dostępu do pomocy społecznej poprzez niwelowanie różnic w wymiarze terytorialnym, głównie na obszarach wiejskich, jak i eliminowanie barier w dostępie do samej infrastruktury, w szczególności dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami i starszych. Realizowane projekty będą zgodne ze standardami dostępności, dzięki czemu wsparta infrastruktura i realizowane przy jej wykorzystaniu usługi będą uwzględniać specjalne potrzeby przyszłych użytkowników.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie w ramach celu szczegółowego dotyczy całego województwa.

Wsparcie kierowane do osób starszych będzie udzielane w szczególności w miastach średnich i dużych, gdzie postępujący proces starzenia się społeczeństwa skutkuje większym niż na innych obszarach prognozowanym przyrostem wskaźnika obciążenia demograficznego (z powodu wzrostu udziału ludności w wieku poprodukcyjnym i spadku w wieku produkcyjnym), powodując, że konieczne jest podjęcie działań zwłaszcza w zakresie zapewnienia usług opieki długoterminowej.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planowane do realizacji są działania o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów z innych państw. Działania realizowane w ramach CS w zakresie włączenia społecznego i wsparcia procesu deinstytucjonalizacji będą komplementarne z działaniami realizowanymi m.in. w Interreg Europa 2021-2027, Horyzont Europa 2021-2027, Europejskim programie na rzecz zatrudnienia i innowacji społecznych czy Programie Obywatele, równość, prawa i wartości. Ponadto zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z obszarem tematycznym Edukacja w obszarze dotyczącym migrantów wskazanym w Zrewidowanym Planie Działania SUERMB.

Przy realizacji projektów międzynarodowych dążyć się będzie do wdrażania w FEŁ2027 wypracowywanych w ich toku rozwiązań (w zależności od tematyki przyszłych projektów, w których region będzie partnerem).

Premiowane będą projekty powiązane z innymi programami międzynarodowymi lub projektami międzynarodowymi, np. wykorzystujące dobre praktyki wypracowane w ramach projektów międzynarodowych.

Wsparcie potencjalnych beneficjentów w obszarze współpracy międzynarodowej jest zapewnione dzięki działalności sieci PIFE, która świadczy usługi informacyjne w odniesieniu do wszystkich programów finansowanych z Funduszy Europejskich, również zarządzanych centralnie przez KE oraz komórek w strukturach IZ zajmujących się programami i projektami (w tym międzynarodowymi) finansowanymi z funduszy UE, dzięki czemu podmioty z regionu są informowane o możliwości udziału w projektach (spotkania interesariuszy, zagraniczne wizyty studyjne), w których następuje wymiana doświadczeń i wiedzy oraz zachęcanie interesariuszy do stosowania dobrych praktyk wypracowanych w innych krajach.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Usługi społeczne planowane do objęcia wsparciem w ramach celu szczegółowego finansowane są przede wszystkim ze środków publicznych. Co do zasady nie mają charakteru zadań samofinansujących się i nie są prowadzone dla zysku, dlatego też źródłem sfinansowania koniecznych wydatków inwestycyjnych w tych obszarach powinny być środki publiczne.

#### 2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
6	RSO4.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO65	Pojemność nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych	osoby	0,00	312,00
6	RSO4.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO113	Ludność objęta projektami w ramach zintegrowanych działań na rzecz włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach	osoby	0,00	585,00

					oraz grup w niekorzystnej sytuacji			
--	--	--	--	--	------------------------------------	--	--	--

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
6	RSO4.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR67	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych	użytkownicy/rok	0,00	2021-2029	312,00	IZ FEL2027	

2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
6	RSO4.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	126. Infrastruktura mieszkalnictwa (inna niż dla migrantów, uchodźców i osób objętych ochroną międzynarodową lub ubiegających się o nią)	5 987 800,00
6	RSO4.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	127. Pozostała infrastruktura społeczna przyczyniająca się do włączenia społecznego	5 987 800,00
6	RSO4.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	172. Finansowanie krzyżowe w ramach EFRR (wsparcie dla działań typowych dla EFS+ koniecznych do wdrożenia części operacji objętej EFRR i bezpośrednio z nią związanych)	244 400,00
6	RSO4.3	Ogółem			12 220 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
6	RSO4.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	12 220 000,00
6	RSO4.3	Ogółem			12 220 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
6	RSO4.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	28. Inne podejścia – obszary wiejskie	2 000 000,00
6	RSO4.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	10 220 000,00
6	RSO4.3	Ogółem			12 220 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+\*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
6	RSO4.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	3 666 000,00
6	RSO4.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Neutralność płciowa	8 554 000,00
6	RSO4.3	Ogółem			12 220 000,00

\* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO4.5. Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej (EFRR)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Zapewnieniu równego dostępu do opieki zdrowotnej w regionie służyć będą działania w zakresie wsparcia infrastruktury ochrony zdrowia, w tym podstawowej opieki zdrowotnej oraz ambulatoryjnej opieki specjalistycznej, zwiększające dostęp do opieki świadczonej w formie koordynowanej, a także przedsięwzięcia zmierzające do deinstytucjonalizacji opieki medycznej. Ponadto, realizowane będą interwencje mające na celu poprawę dostępności, jakości lub systemu usług zdrowotnych wynikających z trendów epidemiologicznych oraz sytuacji kryzysowych. Według „Mapy potrzeb zdrowotnych na okres od 1 stycznia 2022r. do 31 grudnia 2026 r.” do pięciu najpoważniejszych problemów zdrowotnych mieszkańców województwa łódzkiego należą: choroba niedokrwienna serca, udar niedokrwienny mózgu, choroby nowotworowe, choroba Alzheimera i inne choroby otępienne oraz cukrzyca. Łódzkie na tle innych województw, charakteryzuje się niską dostępnością do usług opieki długoterminowej oraz świadczeń opieki paliatywno-hospicyjnej. Województwo charakteryzowało się przedostatnim ujemnym bilansem migracji pacjentów wymagających opieki długoterminowej w stosunku do innych województw (-171). Pod względem liczby ośrodków opieki paliatywno-hospicyjnej/100 tys. ludności województwo zajmowało 12. miejsce w kraju. Opieka paliatywno-hospicyjna w warunkach stacjonarnych zorganizowana jest tylko w 5 powiatach.

Inwestycje w nowoczesną infrastrukturę i sprzęt szpitali, w tym wsparcie na rzecz diagnostyki będą możliwe, o ile będą nakierowane na rozwój opieki jednego dnia oraz wzmocnienie ambulatoryjnej opieki specjalistycznej.

#### **Inwestycje wspierające rozwój środowiskowego modelu ochrony zdrowia psychicznego.**

W zakresie opieki nad pacjentami z zaburzeniami psychicznymi konieczne jest upowszechnienie w województwie środowiskowego modelu ochrony zdrowia psychicznego, tj. zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej, blisko miejsca ich zamieszkania, opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym. W tym celu konieczne jest podjęcie działań mających na celu wsparcie infrastruktury podmiotów wykonujących działalność leczniczą, które będą realizowały ten model opieki dla dorosłych np. centra zdrowia psychicznego, na obszarach województwa o utrudnionym dostępie do tego rodzaju świadczeń, wsparcie oddziałów dziennych i zespołów leczenia środowiskowego. Rozwój trójstopniowego modelu opieki psychiatrycznej dla dzieci i młodzieży będzie polegał na wsparciu centrów zdrowia psychicznego, ośrodków środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej, poradni psychiatrycznych i oddziałów dziennych psychiatrycznych rehabilitacyjnych. Dla zapewnienia spójności z krajowymi ramami strategicznymi reformy psychiatrii projekty infrastrukturalne w zakresie reformy zdrowia psychicznego będą realizowane po uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia. Inwestycje będą skupione przede wszystkim na pierwszym i drugim poziomie referencyjnym i nie będą prowadziły do zwiększenia ogólnej liczby łóżek szpitalnych w systemie ochrony zdrowia, w tym w dziedzinie psychiatrii oraz psychiatrii dziecięcej. Trzeci poziom referencyjny może być wspierany jedynie w ramach kompleksowych projektów Centrów Zdrowia Psychicznego obejmujących inwestycje we wszystkie poziomy referencyjne.

#### **Inwestycje w zdeinstytucjonalizowane formy opieki medycznej.**

W celu zapewnienia lepszego dostępu do usług medycznych wynikających z trendów demograficznych wsparcie obejmować będzie też inwestycje, dzięki którym nastąpi deinstytucjonalizacja opieki medycznej, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju opieki paliatywnej i hospicyjnej oraz opieki długoterminowej, w szczególności dla osób starszych, z niepełnosprawnościami oraz osób z zaburzeniami i chorobami psychicznymi. Wsparcie będzie nakierowane m.in. na rozwój dziennych domów opieki medycznej, dziennych form opieki długoterminowej oraz opieki domowej.

**Inwestycje w regionalną infrastrukturę ochrony zdrowia, w tym zakup wyrobów medycznych lub wyposażenia niezbędnego do udzielania świadczeń medycznych, w szczególności poprzez wsparcie infrastruktury podstawowej opieki zdrowotnej i ambulatoryjnej opieki specjalistycznej, w tym rozwój opieki koordynowanej.** Celem zmiany proporcji udzielanych świadczeń zdominowanych przez lecznictwo szpitalne będzie dofinansowanie podmiotów podstawowej opieki zdrowotnej i ambulatoryjnej opieki specjalistycznej poprzez zwiększenie dostępności do udzielanych świadczeń zdrowotnych, rozszerzenie bazy świadczeniodawców, zakresu świadczeń oraz ilości usług. Opieka koordynowana będzie realizowana w ramach wzmocnienia ambulatoryjnej opieki specjalistycznej i podstawowej opieki zdrowotnej w zakresie związanym z poprawą jej infrastruktury, zwiększenia możliwości diagnostycznych, rozwoju systemów teleinformatycznych, co będzie prowadziło do integracji i koordynacji działań poszczególnych poziomów opieki i lepszej wymiany informacji między nimi. Ponadto wdrażane będą działania w zakresie umożliwiającym świadczenie e-usług, telemedycyny, teleopieki itp.

Realizowane będą działania wzmacniające infrastrukturę tych podmiotów w czasach kryzysu i zagrożeń epidemiologicznych (przygotowanie odpowiednich miejsc do izolacji pacjentów podejrzanych o zakażenie lub chorych na chorobę zakaźną, doposażenie w sprzęt i aparaturę medyczną, zwiększanie możliwości diagnostycznych, a także rozwój systemów teleinformatycznych, dzięki którym zwiększy się dostępność do świadczeń udzielanych w formie zdalnej).

**Wdrażanie standardów dostępności w podmiotach wykonujących działalność leczniczą, w szczególności w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej.**

Podejmowane będą działania na rzecz wsparcia infrastruktury placówek medycznych i opiekuńczych pod kątem ich dostosowania do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami. W przypadku podstawowej opieki zdrowotnej zidentyfikowano potrzeby infrastrukturalne i sprzętowe w zakresie dostosowania placówek do potrzeb osób starszych, z niepełnosprawnościami i o szczególnych potrzebach, a także podjęcie działań, które pozwolą m.in. na poszerzenie prowadzonej diagnostyki, realizacji działań profilaktycznych, prokościowych, wsparcia dziennych domów opieki medycznej czy zwiększenia dostępności do placówek POZ.

Działania realizowane w ramach celu szczegółowego będą zgodne ze strategią rozwojową o charakterze krajowym – „Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne dla systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027 z perspektywą do 2030 r.” przede wszystkim w ramach Celu 1.1 [Dostępność], 2.3 [Koordynacja opieki], 2.4 [Piramida świadczeń], 3.2 [Infrastruktura] oraz 3.4 [e-Zdrowie] oraz jej załącznikami: „Strategia Deinstytucjonalizacji: opieka zdrowotna nad osobami z zaburzeniami psychicznymi” oraz „Strategia Deinstytucjonalizacji: opieka zdrowotna nad osobami starszymi”. Ponadto planowane inwestycje będą musiały wykazać zgodność z Mapą Potrzeb Zdrowotnych oraz regionalnym planem transformacji w obszarze ochrony zdrowia. Za koordynację interwencji podejmowanych w sektorze zdrowia ze środków UE odpowiadać będzie Komitet Sterujący do spraw koordynacji wsparcia w sektorze zdrowia. Warunkiem koniecznym dla podejmowania interwencji będzie ich zgodność z uzgodnionym przez Komitet Sterujący Planem działań, określającym m.in. tryb oraz kryteria wyboru projektów w ramach planowanych naborów. W KPO w obszarze zdrowia wdrażane będą reformy przede wszystkim w zakresie lecznictwa szpitalnego. EFS+ oraz EFRR będą uzupełniać i wzmacniać te reformy poprzez inwestycje w POZ i AOS. Projekty



finansowane w ramach programu regionalnego ze środków EFRR, EFS+ lub FST nie mogą powielać zakresu, na który dany podmiot otrzymał wsparcie w ramach KPO. Wszystkie inwestycje infrastrukturalne zaplanowane w ramach celu szczegółowego będą komplementarne z celami szczegółowymi (k) oraz (d) w ramach EFS+ w zakresie wsparcia deinstytucjonalizacji usług medycznych i działań podejmowanych w odniesieniu do chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu, a także negatywnie wpływających na aktywność zawodową mieszkańców. Wszystkie typy przedsięwzięć będą uwzględniały możliwość realizacji działań w ramach cross-financingu. Ponadto wsparcie w ramach CP4 będzie komplementarne ze wsparciem w ramach CP1 w zakresie zdrowia.

Działania w CS zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH.

Powyższe wsparcie wynika z diagnozy przedstawionej w części strategicznej oraz opisanych niżej danych.

Województwo wyróżnia się na tle kraju stosunkowo dobrym wyposażeniem w infrastrukturę ochrony zdrowia oraz liczebnością kadr pracujących w tym sektorze, jednak są one nieadekwatne w stosunku do potrzeb i nierównomiernie rozmieszczone. Charakterystyczny dla regionu jest ujemny bilans migracji pacjentów do innych województw (2. miejsce w kraju) ze względu na słabą dostępność lub niezadowalającą jakość usług świadczonych na miejscu.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Grupą docelową wsparcia będą mieszkańcy województwa łódzkiego oraz podmioty korzystające z rezultatów projektu, niemniej głównymi odbiorcami wsparcia będą osoby z grup wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem i ubóstwem, w szczególności osoby z niepełnosprawnościami, osoby z problemami w zakresie zdrowia psychicznego i starsze.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia 2021/1060.

Dzięki dofinansowanej w ramach projektów infrastrukturze możliwe będzie realizowanie usług zdrowotnych na rzecz grup społecznych, które mają ograniczony dostęp do nich. Przedsięwzięcia będą służyć zapewnieniu równego dostępu do opieki zdrowotnej poprzez niwelowanie różnic w wymiarze terytorialnym, jak i eliminowanie barier w dostępie do samej infrastruktury, w szczególności dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami i starszych. Uwzględnione będzie także zapewnienie niedyskryminacyjnego dostępu do usług zdrowotnych, realizowanych dzięki wsparciu w tym celu szczegółowym infrastrukturze, dla osób narażonych na dyskryminację ze względu na orientację seksualną. Jako element wsparcia

możliwa będzie realizacja działań podnoszących kwalifikacje i kompetencje kadr na potrzeby świadczenia usług zdrowotnych w odniesieniu do grup narażonych na dyskryminację.

Realizowane projekty będą zgodne ze standardami dostępności, modelem dostępnej placówki służby zdrowia, dzięki czemu wsparta infrastruktura i realizowane przy jej wykorzystaniu usługi zdrowotne będą uwzględniać specjalne potrzeby przyszłych użytkowników. Zwiększenie dostępności do podstawowej i ambulatoryjnej opieki zdrowotnej zapobiegnie wykluczeniu społecznemu w szczególności w przypadku osób szczególnie narażonych na dyskryminację z uwagi na sytuację społeczno-ekonomiczną (w tym osoby mniej zamożne, starsze, z niepełnosprawnościami).

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planowane do realizacji są działania o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów z innych państw. Działania realizowane w ramach CS w zakresie wsparcia dostępności opieki zdrowotnej, w tym wynikające z wyzwań demograficznych, wsparcie obszaru psychiatrii oraz innych zidentyfikowanych dla regionu jako priorytetowe będą komplementarne z działaniami realizowanymi m.in. w Programie EU4HEALTH, Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027, Horyzont Europa 2021-2027, Interreg Europa 2021-2027. Ponadto zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z obszarem tematycznym Zdrowie wskazanym w Zrewidowanym Planie Działania SUERMB.

Przy realizacji projektów międzynarodowych dążyć się będzie do wdrażania w FEŁ2027 wypracowywanych w ich toku rozwiązań (w zależności od tematyki przyszłych projektów, w których region będzie partnerem).

Premiowane będą projekty powiązane z innymi programami międzynarodowymi lub projektami międzynarodowymi, np. wykorzystujące dobre praktyki wypracowane w ramach projektów międzynarodowych.

Wsparcie potencjalnych beneficjentów w obszarze współpracy międzynarodowej jest zapewnione dzięki działalności sieci PIFE, która świadczy usługi informacyjne w odniesieniu do wszystkich programów finansowanych z Funduszy Europejskich, również zarządzanych centralnie przez KE oraz komórek w strukturach IZ zajmujących się programami i projektami (w tym międzynarodowymi) finansowanymi z funduszy UE, dzięki czemu podmioty z regionu są informowane o możliwości udziału w projektach (spotkania interesariuszy, zagraniczne wizyty studyjne), w których następuje wymiana doświadczeń i wiedzy oraz zachęcanie interesariuszy do stosowania dobrych praktyk wypracowanych w innych krajach.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Usługi zdrowotne planowane do objęcia wsparciem w ramach celu szczegółowego finansowane są przede wszystkim ze środków publicznych. Co do zasady nie mają charakteru zadań samofinansujących się i nie są prowadzone dla zysku, dlatego też źródłem sfinansowania koniecznych wydatków inwestycyjnych w tych obszarach powinny być środki publiczne.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
6	RSO4.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO69	Pojemność nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej	osoba/rok	0,00	99 792,00
6	RSO4.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRO133	Liczba wspartych podmiotów wykonujących działalność leczniczą	szt.	0,00	24,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
6	RSO4.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR73	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej	użytkownicy/rok	51 166,00	2021-2029	73 094,00	IZ FEL2027	

### 2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
6	RSO4.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	128. Infrastruktura ochrony zdrowia	25 262 759,00
6	RSO4.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	129. Sprzęt medyczny	5 478 000,00
6	RSO4.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	172. Finansowanie krzyżowe w ramach EFRR (wsparcie dla działań typowych dla EFS+ koniecznych do wdrożenia części operacji objętej EFRR i bezpośrednio z nią związanych)	622 000,00
6	RSO4.5	Ogółem			31 362 759,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
6	RSO4.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	31 362 759,00
6	RSO4.5	Ogółem			31 362 759,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
6	RSO4.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	28. Inne podejścia – obszary wiejskie	3 000 000,00
6	RSO4.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	28 362 759,00
6	RSO4.5	Ogółem			31 362 759,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+\*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
6	RSO4.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	9 408 827,00
6	RSO4.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Neutralność płciowa	21 953 932,00
6	RSO4.5	Ogółem			31 362 759,00

\* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznaczają się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO4.6. Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych (EFRR)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Wzmocnieniu roli kultury i turystyki służyć będą działania zwiększające dostęp do usług w tych obszarach oraz wykorzystujące regionalne potencjały i uwzględniające wymiar społeczny i gospodarczy.

Zgodnie z „Konwencją w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego” UNESCO różnorodność kulturowa jest wielkim bogactwem jednostek i społeczeństw, zaś ochrona, promowanie i zachowanie różnorodności kulturowej są podstawowym warunkiem trwałego i zrównoważonego rozwoju dla dobra obecnych i przyszłych pokoleń.

Podniesieniu poziomu wykorzystania oferty kulturalnej oraz poprawie systemu zarządzania rozwojem służyć będą projekty związane z nawiązywaniem i poszerzaniem międzyinstytucjonalnej oraz międzysektorowej współpracy, służące sieciowaniu oferty kulturalnej i turystycznej, jak również tworzeniu wspólnej oferty w tych obszarach (m.in. poprzez opracowywanie strategii współpracy, promocję wspólnej oferty, jak również wdrażanie niezbędnej infrastruktury teleinformatycznej, np. wspólnych systemów rezerwacji, organizacji wydarzeń, zakupu biletów itp.).

Dofinansowane zostaną również inwestycje w zakresie rozwoju infrastruktury służącej lub mającej służyć prowadzeniu działalności kulturalnej, w tym aktywizowaniu i integrowaniu lokalnych społeczności poprzez ich udział w kulturze. Wspierane będą działania instytucji kultury, umożliwiające przywracanie lub nadawanie budynkom funkcji kulturalnych, ważnych dla edukacji i aktywności kulturalnej. Inwestycje te będą szczególnie istotne z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego regionu i integracji społecznej. Interwencje będą zgodne z rekomendacjami ETO w obszarze kultury. Przy realizacji przedsięwzięć w zakresie kultury musi zostać zapewniona trwałość finansowa oraz konieczność mocniejszego uwzględnienia aspektów społecznych. Realizowane projekty powinny przyczyniać się do dywersyfikacji źródeł dochodów własnych i poprawy samowystarczalności finansowej wspieranych obiektów.

Aby wykorzystać potencjał endogeniczny regionu, w szczególności jego walory historyczne, kulturowe i przyrodnicze, planuje się wsparcie infrastruktury służącej prowadzeniu działalności turystycznej lub pełnieniu funkcji turystycznych, w tym inwestycji w zakresie modernizacji lub tworzenia turystycznych szlaków tematycznych i produktów turystycznych. Wsparciem objęty będzie rozwój turystyki zrównoważonej. Zgodnie z zaleceniami Światowej Organizacji Turystycznej podejście to powinno zapewniać m.in. optymalne wykorzystanie zasobów środowiska, stanowiących kluczowy element rozwoju turystyki, pomoc w ochronie dziedzictwa naturalnego i różnorodności biologicznej, zachowanie żywego dziedzictwa kulturowego, jak również być ukierunkowane na wzrost społeczno-gospodarczy danego obszaru, przyczyniając się do zwiększania stabilnego zatrudnienia oraz zmniejszania ubóstwa. Ponadto w ramach podejścia w duchu turystyki zrównoważonej należy minimalizować negatywny wpływ ruchu turystycznego na środowisko naturalne i kulturę lokalną.

Interwencje będą zgodne z rekomendacjami ETO w obszarze turystyki. Przy realizacji przedsięwzięć w zakresie turystyki musi zostać zapewniona trwałość finansowa oraz odporność na przyszłe kryzysy. Wsparcie będzie skierowane do projektów turystycznych, które są:

- poparte odpowiednią analizą popytu i oceną potrzeb, aby ograniczyć ryzyko nieskuteczności;
- skoordynowane z projektami w sąsiednich obszarach, aby uniknąć powielania i konkurencji;
- trwałe i będą utrzymywane po ich zakończeniu

oraz które oddziałują w sposób, który wpływa na stymulowanie działalności turystycznej w regionie.

Wsparciem będą objęte także inwestycje dotyczące nieruchomości zabytkowych, szczególnie istotnych z punktu widzenia budowania tożsamości regionalnej. Jako element projektu wspierana będzie konserwacja zabytków ruchomych lub zabytkowych muzealiów, starodruków, księgozbiorów, materiałów bibliotecznych, archiwalnych i zbiorów audiowizualnych (w tym filmowych) oraz ich ochrona lub udostępnienie, także poprzez proces digitalizacji. Ponadto renowacja, konserwacja, rewaloryzacja i restauracja obiektów zabytkowych (w tym pomników) nie może być pojedynczą interwencją, tylko musi stanowić część większego przedsięwzięcia, który wiąże rozwój kultury z rozwojem gospodarczym, włączeniem społecznym i innowacjami społecznymi w skali kraju, regionu lub lokalnej.

Elementem realizacji projektu, zarówno w obszarze kultury, jak i turystyki, będzie możliwość wsparcia wykorzystania TIK.

W ramach celu szczegółowego inwestycje w elementy infrastruktury drogowej (w tym parkingi) będą wspierane wyłącznie, gdy stanowią nieodłączny i niedominujący element większego projektu, a ich koszt kwalifikowalny nie przekracza 15% kosztów kwalifikowalnych operacji. W miastach projekty te nie mogą obejmować budowy nowych dróg lub parkingów ani zwiększenia ich pojemności lub przepustowości, ani przyczyniać się do zwiększenia natężenia ruchu samochodowego. Powyższe ograniczenia i limity nie będą dotyczyły dróg rowerowych, ciągów pieszych lub pieszo-rowerowych będących produktem turystycznym lub elementem produktu turystycznego.

Realizowane w obszarze kultury i turystyki przedsięwzięcia staną się podstawą do budowy i rozwoju współpracy wewnątrzregionalnej, podniesienia jakości, dostępności i atrakcyjności oferty kulturalnej i turystycznej. Szczególny nacisk zostanie położony na realizację projektów w partnerstwie, służących budowaniu trwałych i silnych powiązań między jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorstwami turystycznymi czy instytucjami kultury. Projekty muszą zawierać elementy związane z ułatwieniem dostępu do wspieranej infrastruktury, w tym związane z dostosowaniem obiektów do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami.

Realizacja inwestycji infrastrukturalnych będzie wymagała wykazania komplementarnych działań miękkich, w szczególności w ramach budowania kompetencji kadr kultury, promowania oferty kulturalnej lub innowacji społecznych. Wspierane interwencje w obszarze dziedzictwa kulturowego będą uwzględniać zasady jakości opracowane przez ICOMOS[1].

Preferowane będzie wspieranie wykorzystania istniejącego zasobu infrastrukturalnego. Nowa infrastruktura będzie wspierana w określonych i należycie uzasadnionych przypadkach w oparciu o analizę potrzeb oraz przy zapewnieniu stabilności i rentowności inwestycji.

Działania w CS zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- wsparcie rozwoju międzyinstytucjonalnej lub międzysektorowej współpracy w zakresie kultury i turystyki oraz tworzenia wspólnej oferty w tych obszarach, sprzyjających budowaniu rozpoznawalnej marki turystycznej województwa i sprzyjającej włączeniu społecznemu;

-wsparcie infrastruktury służącej lub mającej służyć prowadzeniu działalności kulturalnej lub turystycznej lub pełnieniu funkcji turystycznych, w tym inwestycje dotyczące turystycznych szlaków tematycznych.

[1] EUROPEAN QUALITY PRINCIPLES for EU-funded Interventions with potential impact upon Cultural Heritage. Revised edition, November 2020.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa łódzkiego, turyści, w tym osoby ze specjalnymi potrzebami, podmioty korzystające z rezultatów projektu.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia 2021/1060.

Inwestycje umożliwić będą wyrównywanie szans w dostępie do instytucji kultury, wydarzeń kulturalnych, czy atrakcji turystycznych. Dofinansowane będą działania służące aktywizowaniu i integrowaniu lokalnych społeczności poprzez ich udział w kulturze, projekty będą adresowane do osób dotkniętych największymi barierami w dostępie do dóbr kultury, w tym mieszkańców małych miast i obszarów wiejskich, wspierane będzie wykorzystanie TIK, digitalizacja zasobów kultury. Umożliwi to włącznie społeczne grup, które dotychczas były wykluczone z korzystania z oferty kulturalnej. Poprzez zastosowanie standardu dostępności: architektonicznego, cyfrowego oraz informacyjno-promocyjnego, produkty turystyczne i kulturalne będą dostępne dla ogółu społeczeństwa, w tym również będą odpowiadały na szczególne potrzeby kobiet, osób z niepełnosprawnościami: ruchową, wzrokową, słuchową, intelektualną; osób starszych, opiekunów z dziećmi czy osobami zależnymi.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych. Planuje się wsparcie dla gmin położonych na obszarze zielonej gospodarki (OSI o znaczeniu regionalnym, wskazany w SRWŁ2030).



Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planowane do realizacji są działania o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów z innych państw. Działania realizowane w ramach CS w zakresie kultury i turystyki będą komplementarne z działaniami realizowanymi m.in. w Interreg Europa 2021-2027, Interreg Europa Środkowa 2021-2027. Ponadto zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z działaniami w ramach obszaru tematycznego Kultura, jak również działaniami w ramach obszaru tematycznego Turystyka, wskazanymi w Zrewidowanym Planie Działania SUERMB.

Część zakresu interwencji została wprowadzona w związku z doświadczeniami wypracowanymi w innych krajach (np. Niemcy, Finlandia, Grecja, Hiszpania) ramach międzynarodowego projektu *Financing impact on regional development of cultural heritage valorisation* (FINCH).

Przy realizacji innych projektów międzynarodowych dążyć się będzie do wdrażania w FEŁ2027 wypracowywanych w ich toku rozwiązań (w zależności od tematyki przyszłych projektów, w których region będzie partnerem).

Premiowane będą projekty powiązane z innymi programami międzynarodowymi lub projektami międzynarodowymi, np. wykorzystujące dobre praktyki wypracowane w ramach projektów międzynarodowych.

Wsparcie potencjalnych beneficjentów w obszarze współpracy międzynarodowej jest zapewnione dzięki działalności sieci PIFE, która świadczy usługi informacyjne w odniesieniu do wszystkich programów finansowanych z Funduszy Europejskich, również zarządzanych centralnie przez KE oraz komórek w strukturach IZ zajmujących się programami i projektami (w tym międzynarodowymi) finansowanymi z funduszy UE, dzięki czemu podmioty z regionu są informowane o możliwości udziału w projektach (spotkania interesariuszy, zagraniczne wizyty studyjne), w których następuje wymiana doświadczeń i wiedzy oraz zachęcanie interesariuszy do stosowania dobrych praktyk wypracowanych w innych krajach.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie w formie IF będzie udzielane przedsiębiorcom do finansowania rozwoju infrastruktury w zakresie kultury i turystyki, w tym szlaków turystycznych. Projekty o charakterze niekomercyjnym w zakresie kultury i turystyki, realizowane m.in. przez podmioty z sektora administracji publicznej, organizacje pożytku publicznego lub przedsiębiorstwa społeczne ze względu na swój niedochodowy charakter będą wspierane w formie dotacji.

Ze względu na wysoką kosztowność oraz skomplikowanie inwestycji dot. zabytków oraz z uwagi na konieczność ochrony najcenniejszych zasobów kultury materialnej województwa wsparcie w tym zakresie będzie udzielane w formie dotacji.

W celu podniesienia poziomu współpracy oraz zbudowania silnych i trwałych relacji projekty wspierające rozwój międzyinstytucjonalnej lub międzysektorowej współpracy (kultura i turystyka) oraz tworzenia wspólnej oferty w tych obszarach będą wspierane w formie dotacji. Forma ta będzie miała na celu zminimalizowanie ryzyka finansowego, związanego z wchodzeniem w nowe relacje, które, szczególnie w początkowym etapie budowania partnerstw, mogą nie mieć potencjału dochodowego.

### 2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
6	RSO4.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO77	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	obiekty kulturalne i turystyczne	3,00	137,00
6	RSO4.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRO139	Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem	szt	4,00	36,00
6	RSO4.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRO132	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (EFRR)	szt.	3,00	137,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
6	RSO4.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR01	Miejsca pracy utworzone we wspieranych podmiotach	roczny EPC	0,00	2021-2029	295,00	IZ FEŁ2027	
6	RSO4.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR77	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby odwiedzające/rok	631 813,00	2021-2029	777 616,00	IZ FEŁ2027	

2.1.1.1.3. Indykacyjny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
6	RSO4.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	079. Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej, dziedzictwo naturalne i zasoby, zielona i błękitna infrastruktura	11 510 000,00
6	RSO4.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	083. Infrastruktura przeznaczona dla rowerów	10 110 000,00
6	RSO4.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	134. Działania na rzecz poprawy dostępu do zatrudnienia	2 110 000,00
6	RSO4.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	165. Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych	11 110 000,00
6	RSO4.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	166. Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	33 373 182,00
6	RSO4.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	167. Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000	8 710 000,00
6	RSO4.6	Ogółem			76 923 182,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
6	RSO4.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	69 230 864,00
6	RSO4.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Wsparcie za pośrednictwem instrumentów finansowych: pożyczka	7 692 318,00
6	RSO4.6	Ogółem			76 923 182,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
6	RSO4.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	28. Inne podejścia – obszary wiejskie	10 000 000,00
6	RSO4.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	66 923 182,00
6	RSO4.6	Ogółem			76 923 182,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+\*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
6	RSO4.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	19 841 060,00
6	RSO4.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Neutralność płciowa	57 082 122,00
6	RSO4.6	Ogółem			76 923 182,00

\* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

## 2.1.1. Priorytet: 7. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ZATRUDNIENIA I INTEGRACJI W ŁÓDZKIEM

2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.1. Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy – w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży – dla osób długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej; (EFS+)

### 2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

W ramach celu szczegółowego realizowane będą przedsięwzięcia ukierunkowane na zwiększenie dostępu do zatrudnienia osób bezrobotnych, w szczególności osób znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy, zwłaszcza: kobiet, osób młodych, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, osób długotrwale bezrobotnych i osób o niskich kwalifikacjach.

Wsparcie w zakresie kształcenia i zatrudnienia otrzymają również adresaci działań ochotniczych hufców pracy tj. młodzież powyżej 15 roku życia.

Osobom młodym poniżej 30 roku życia oferowana będzie pomoc realizowana zgodnie z zasadami określonymi w Zaleceniach Rady z dnia 30 października 2020 r. w sprawie pomostu do zatrudnienia – wzmocnienia gwarancji dla młodzieży.

Dzięki indywidualnej diagnozie potrzeb osób poszukujących pracy możliwe będzie dopasowanie odpowiedniej ścieżki aktywizacji zawodowej i kompleksowego wsparcia. W celu poprawy dostępu do rynku pracy prowadzone będą działania ukierunkowane na wzmocnienie umiejętności aktywnego poszukiwania pracy, pomoc w planowaniu rozwoju kariery zawodowej, umożliwienie kontynuacji nauki, podnoszenie kompetencji i nabywanie kwalifikacji oraz zdobywanie doświadczenia zawodowego. Oferowana pomoc będzie obejmowała instrumenty i usługi rynku pracy realizowane przez powiatowe urzędy pracy (PUP), ochotnicze hufce pracy (OHP) oraz Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi (WUP). Ponadto, szczególny nacisk zostanie położony na wysoką jakość oferowanych usług oraz działania wspierające zieloną transformację np. szkolenia w zakresie zielonych umiejętności i zawodów lub przekwalifikowanie w celu rozpoczęcia nowej kariery w szybko rozwijających się zielonych sektorach. Wsparcie będzie dopasowane do aktualnych potrzeb lokalnych rynków pracy, głównie poprzez efektywną współpracę z pracodawcami i innymi partnerami.

#### **Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:**

- programy przyczyniające się do poprawy sytuacji na rynku pracy uwzględniające m.in.:

- a) instrumenty mające na celu identyfikowanie barier dotyczących funkcjonowania na rynku pracy, określenie ścieżki zawodowej oraz indywidualizację wsparcia np. identyfikacja potrzeb, poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, trener pracy;
- b) instrumenty i usługi rynku pracy skierowane do osób młodych, u których zdiagnozowano potrzebę uzupełnienia edukacji formalnej, nabycia kwalifikacji i podniesienia kompetencji;
- c) instrumenty służące podniesieniu kwalifikacji lub nabywaniu kompetencji (np. wysokiej jakości szkolenia) oraz zdobyciu doświadczenia zawodowego;

d) instrumenty wspierające samozatrudnienie – jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz wsparcie pomostowe;  
-ukierunkowane schematy mobilności transnarodowej (USMT) w ramach sieci EURES. Realizacja tego typu operacji ma charakter warunkowy, uzależniony od zdiagnozowania branż, zawodów lub kompetencji, w których sytuacja na rynku pracy wymaga realizacji USMT.

Działania w CS zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

-osoby bezrobotne, w tym w szczególności osoby młode, osoby starsze, długotrwale bezrobotne, kobiety, osoby o niskich kwalifikacjach, osoby z niepełnosprawnościami;  
-młodzież powyżej 15 roku życia, będąca adresatem działań OHP.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia 2021/1060.

Zapisy dokumentów programowych będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantując równouprawnienie płci i realizację postanowień Karty praw podstawowych UE. W dokumentach określających warunki realizacji projektów (m.in. kryteriach wyboru projektów) i procedurach wskazane będą wymogi, dotyczące przestrzegania zasad horyzontalnych, a zasada równości kobiet i mężczyzn weryfikowana będzie w oparciu o kryterium dotyczące tzw. standardu minimum. Dzięki temu instytucje zaangażowane we wdrażanie programu będą zapobiegać wszelkiej dyskryminacji na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji. Umożliwi to też wybór do dofinansowania przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi i ich przestrzeganie przez beneficjentów na każdym etapie wdrażania projektów, gwarantując spełnienie wymogów dotyczących równości, niedyskryminacji i dostępności usług lub infrastruktury.

Przy projektowaniu i wdrażaniu przedsięwzięć podejmowane będą działania na rzecz wyrównywania szans oraz przeciwdziałania dyskryminacji w dostępie do usług instytucji rynku pracy, jak i samego rynku pracy. Oferowane wsparcie będzie odpowiadać także na specyficzne potrzeby wszystkich potencjalnych

uczestników, w szczególności uwzględniać będzie potrzeby osób w niekorzystnej sytuacji: kobiet, osób z niepełnosprawnościami, osób starszych. W ramach realizowanych projektów pracownicy PSZ wykorzystają wiedzę z zakresu zapobiegania różnym formom dyskryminacji na rynku pracy. Projekty będą też musiały spełniać kryteria i wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planowane do realizacji są działania o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów z innych państw. Działania realizowane w ramach CS w zakresie zwiększenia dostępu do zatrudnienia osób bezrobotnych będą komplementarne z działaniami realizowanymi m.in. w Interreg Europa 2021-2027. Ponadto zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z obszarem tematycznym Edukacja wskazanym w Zrewidowanym Planie Działania dla Regionu Morza Bałtyckiego. Zakres wsparcia przewidziany w ramach CS jest częściowo komplementarny z Programem FERS, który zakłada realizację współpracy ponadnarodowej na poziomie krajowym. W ramach FERS przewidziano też m.in. zapewnienie krajowej koordynacji wsparcia skierowanego do osób młodych do 29 roku życia i osób długotrwale bezrobotnych poprzez wypracowanie szczegółowych standardów dotyczących dotarcia do tych osób i metod wsparcia tych grup docelowych. Wykorzystanie tych standardów na poziomie regionalnym przyczyni się do lepszej obsługi osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy przez publiczne służby zatrudnienia. Wsparcie potencjalnych beneficjentów w obszarze współpracy międzynarodowej jest zapewnione dzięki działalności sieci PIFE, która świadczy usługi informacyjne w odniesieniu do wszystkich programów finansowanych z Funduszy Europejskich, również zarządzanych centralnie przez KE oraz komórek w strukturach IZ zajmujących się programami i projektami (w tym międzynarodowymi) finansowanymi z funduszy UE, dzięki czemu podmioty z regionu są informowane o możliwości udziału w projektach (spotkania interesariuszy, zagraniczne wizyty studyjne), w których następuje wymiana doświadczeń i wiedzy oraz zachęcanie interesariuszy do stosowania dobrych praktyk wypracowanych w innych krajach.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Ze względu na niekomercyjny charakter działań w zakresie rynku pracy oraz społeczny charakter interwencji nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych. Podejmowane zadania nie są ukierunkowane na osiągnięcie zysku i co do zasady nie mają charakteru zadań samofinansujących się. Planuje się wsparcie w formie bezzwrotnych dotacji.

#### 2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	ESO4.1	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	EECO02	Bezrobotni, w tym długotrwale bezrobotni	osoby	2 152,00	34 320,00
7	ESO4.1	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	EECO07	Osoby młode w wieku 18–29 lat	osoby	393,00	6 890,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
7	ESO4.1	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	EECR03	Uczestnicy uzyskujący kwalifikacje po zakończeniu udziału w programie	osoby	2 414,00	2021-2029	1 360,00	WUP Łódź	



7	ESO4.1	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	EECR04	Uczestnicy pracujący po zakończeniu udziału w programie	osoby	47 929,00	2021-2029	24 900,00	WUP Łódź	
---	--------	------	----------------------------	--------	---	-------	-----------	-----------	-----------	----------	--

### 2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.1	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	134. Działania na rzecz poprawy dostępu do zatrudnienia	62 114 377,00
7	ESO4.1	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	135. Działania na rzecz promowania dostępu do zatrudnienia osób długotrwale bezrobotnych	54 768 336,00
7	ESO4.1	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	136. Wsparcie specjalne na rzecz zatrudnienia ludzi młodych i integracji społeczno-gospodarczej ludzi młodych	30 038 126,00
7	ESO4.1	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	137. Wsparcie na rzecz samozatrudnienia i zakładania działalności gospodarczej	5 828 915,00
7	ESO4.1	Ogółem			152 749 754,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.1	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	152 749 754,00
7	ESO4.1	Ogółem			152 749 754,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

7	ESO4.1	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	152 749 754,00
7	ESO4.1	Ogółem			152 749 754,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.1	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	01. Przyczynianie się do umiejętności ekologicznych i zielonych miejsc pracy oraz zielonej gospodarki	1 000 000,00
7	ESO4.1	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	10. Rozwiązywanie problemów określonych w ramach europejskiego semestru	152 749 754,00
7	ESO4.1	Ogółem			153 749 754,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+\*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.1	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	152 749 754,00
7	ESO4.1	Ogółem			152 749 754,00

\* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.2. Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy (EFS+)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

W ramach celu szczegółowego realizowane będą działania zmierzające do profesjonalizacji kadr publicznych służb zatrudnienia (PSZ).

Wsparcie adresowane będzie do wszystkich pracowników instytucji, a nabyte w trakcie warsztatów, kursów, szkoleń czy studiów podyplomowych kwalifikacje, kompetencje będą miały bezpośredni wpływ na poprawę efektywności usług świadczonych na rzecz klientów PSZ. Działania na rzecz rozwoju kompetencji pracowników PSZ będą wynikać z potrzeb regionalnego lub lokalnego rynku pracy zdiagnozowanych w oparciu o zapotrzebowanie zgłoszone przez te podmioty.

**Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:**

-wsparcie rozwoju kompetencji pracowników publicznych służb zatrudnienia (w tym pracowników świadczących usługi w ramach sieci EURES) wynikających z potrzeb regionalnego lub lokalnego rynku pracy.

Działania w CS zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

-pracownicy PSZ.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia 2021/1060.

Zapisy dokumentów programowych będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantując równouprawnienie płci i realizację postanowień Karty praw podstawowych UE. W dokumentach określających warunki realizacji projektów (m.in. kryteriach wyboru projektów) i procedurach wskazane będą wymogi, dotyczące przestrzegania zasad horyzontalnych, a zasada równości kobiet i mężczyzn weryfikowana będzie w oparciu o kryterium dotyczące tzw. standardu minimum. Dzięki temu instytucje zaangażowane we wdrażanie programu będą zapobiegać wszelkiej dyskryminacji na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji. Umożliwi to też wybór do dofinansowania przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi i ich przestrzeganie przez beneficjentów na każdym etapie wdrażania projektów, gwarantując spełnienie wymogów dotyczących równości, niedyskryminacji i dostępności usług lub infrastruktury.

W celu poprawy sytuacji osób dyskryminowanych na rynku pracy przewidziano kompleksowe działania mające na celu podniesienie kompetencji pracowników PSZ z zakresu zapobiegania różnym formom dyskryminacji na rynku pracy oraz działania skierowane do pracowników PSZ zwiększające wiedzę na temat barier systemowych i potrzeb osób dyskryminowanych na rynku pracy. Projekty będą też musiały spełniać kryteria i wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planowane do realizacji są działania o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów z innych państw. Działania realizowane w ramach CS w zakresie profesjonalizacji kadr publicznych służb zatrudnienia będą komplementarne z działaniami realizowanymi m.in. w Interreg Europa 2021-2027. W zakresie wsparcia zapewniona została komplementarność z Programem FERS, w ramach którego zaplanowano modernizację instytucji rynku pracy, w tym m.in. wypracowanie jednolitych standardów jakości funkcjonowania publicznych służb zatrudnienia. Wykorzystywanie przygotowanych w ramach

FERS standardów działań PSZ dotyczących obsługi pracodawców i nowych grup docelowych przyczyni się do zwiększenia skuteczności i efektywności działania służb zatrudnienia i będzie mieć wpływ na wyższą jakość obsługi klientów tych instytucji w regionie.

Wsparcie potencjalnych beneficjentów w obszarze współpracy międzynarodowej jest zapewnione dzięki działalności sieci PIFE, która świadczy usługi informacyjne w odniesieniu do wszystkich programów finansowanych z Funduszy Europejskich, również zarządzanych centralnie przez KE oraz komórek w strukturach IZ zajmujących się programami i projektami (w tym międzynarodowymi) finansowanymi z funduszy UE, dzięki czemu podmioty z regionu są informowane o możliwości udziału w projektach (spotkania interesariuszy, zagraniczne wizyty studyjne), w których następuje wymiana doświadczeń i wiedzy oraz zachęcanie interesariuszy do stosowania dobrych praktyk wypracowanych w innych krajach.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Ze względu na niekomercyjny charakter działań w zakresie rynku pracy oraz społeczny charakter interwencji nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych. Podejmowane zadania nie są ukierunkowane na osiągnięcie zysku i co do zasady nie mają charakteru zadań samofinansujących się. Planuje się wsparcie w formie bezzwrotnych dotacji.

#### 2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	ESO4.2	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLBCO01	Liczba pracowników instytucji rynku pracy objętych wsparciem w programie	osoby	0,00	960,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
7	ESO4.2	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	EECR03	Uczestnicy uzyskujący kwalifikacje po zakończeniu udziału w programie	osoby	131,00	2021-2029	850,00	WUP Łódź	

### 2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.2	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	139. Działania na rzecz modernizacji i wzmocnienia instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i dopasowanej do potrzeb pomocy	700 000,00
7	ESO4.2	Ogółem			700 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.2	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	700 000,00
7	ESO4.2	Ogółem			700 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

7	ESO4.2	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	700 000,00
7	ESO4.2	Ogółem			700 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.2	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	09. Nie dotyczy	700 000,00
7	ESO4.2	Ogółem			700 000,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+\*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.2	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	700 000,00
7	ESO4.2	Ogółem			700 000,00

\* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.8. Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji (EFS+)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

W ramach tego celu szczegółowego realizowane będą działania z zakresu aktywnej integracji osób będących w szczególnej sytuacji społeczno-zawodowej. Dotyczy to osób i rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym m.in. osób biernych zawodowo, osób z niepełnosprawnościami, osób opuszczających pieczę zastępczą, ofiar przemocy domowej oraz społeczności marginalizowanych, w tym Romów. Mając na uwadze znaczne zróżnicowanie grupy docelowej, duży nacisk zostanie położony na kompleksowość wsparcia oraz dostosowanie go do indywidualnie zdiagnozowanych potrzeb i predyspozycji uczestników projektów. W celu nabycia i rozwoju umiejętności wykorzystane będą programy oparte na instrumentach społecznych, zawodowych, edukacyjnych lub zdrowotnych. W celu zapewnienia kompleksowości wsparcia możliwe będzie świadczenie usług społecznych w społeczności lokalnej, wynikających z indywidualnej ścieżki reintegracji. Ponadto realizowane będą działania adresowane do osób młodych w ramach inicjatywy ALMA.

Z uwagi na kluczową rolę podmiotów reintegracji we wspieraniu aktywnego włączenia społecznego i zawodowego osób ubogich, osób z niepełnosprawnością i osób narażonych na wykluczenie społeczne konieczne jest dalsze wsparcie tworzenia i funkcjonowania podmiotów integracji społecznej, m. in. CIS, KIS, ZAZ, WTZ. Wsparcie dla ZAZ będzie wynikało z analizy lokalnego rynku pracy i lokalnych potrzeb. Aktywizacja uczestnika w ramach warsztatów terapii zajęciowej (WTZ) lub zakładów aktywności zawodowej (ZAZ) będzie ograniczona czasowo (1- 2 lata). Dzięki wsparciu w ramach WTZ nastąpi przejście uczestnika do ZAZ lub innej formy zatrudnienia. W wyniku aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami w ZAZ co najmniej 5% uczestników wejdzie na otwarty rynek pracy lub zarejestruje się w powiatowym urzędzie pracy.

Bardzo szeroki katalog beneficjentów, w tym instytucje rynku pracy, jednostki organizacyjne samorządów oraz organizacje pozarządowe zapewnią różnorodność wsparcia. Dla zwiększenia efektywności i trwałości udzielanej pomocy, kluczowe będzie położenie nacisku na współpracę różnych podmiotów. Dodatkowo wzmocniony i budowany będzie potencjał organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz partnerów społecznych. Pomimo zawarcia działań w zakresie budowy zdolności ww. podmiotów w celu (h) zakres merytoryczny tych działań będzie szerszy i będzie mógł dotyczyć budowy zdolności organizacji społeczeństwa obywatelskiego i partnerów społecznych w obszarach wszystkich celów szczegółowych EFS+. Wsparcie na rzecz budowania zdolności organizacji społeczeństwa obywatelskiego i partnerów społecznych będzie udzielane na podstawie analiz dokonywanych cyklicznie przy uwzględnieniu potrzeb zgłaszanych przez te organizacje.



Realizowane będą również projekty bezpośrednio związane ze zwalczaniem wszelkich form dyskryminacji tj. wsparcie dla osób dyskryminowanych, działania promocyjno-komunikacyjne, warsztaty i szkolenia w zakresie niedyskryminacji i zarządzania różnorodnością. Podnoszona będzie świadomość na temat przepisów i polityk antidyskryminacyjnych.

Ważnym elementem w procesie przeciwdziałania i ograniczania skali ubóstwa jest także rozwój sektora ekonomii społecznej. Działania w tym obszarze skoncentrowane będą głównie na bezpośrednim wsparciu przedsiębiorstw społecznych (PS) służącemu tworzeniu i początkowemu utrzymaniu (12 miesięcy) nowych miejsc pracy. Oprócz bezzwrotnych środków finansowych na utworzenie i utrzymanie miejsc pracy przyznawanych w formie stawek jednostkowych zgodnie z metodyką określoną przez MFiPR realizowane będzie także finansowe wsparcie indywidualnego procesu reintegracji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym zatrudnionych w PS.

Działania w obszarze ekonomii społecznej koncentrować się będą również na budowaniu potencjału PS, poprzez zwiększanie ich konkurencyjności i zdolności adaptacyjnych w zmieniających się warunkach oraz poprawę stabilności i wydajności zatrudnienia w oparciu o kompetentny i zmotywowany personel. Ważnym elementem budowania potencjału podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych jest wzrost zdolności tych podmiotów do świadczenia usług na rzecz administracji publicznej szczebla regionalnego i lokalnego oraz społeczności lokalnych. Działania te będą realizowane głównie za pośrednictwem bazy usług rozwojowych (BUR) oraz poprzez świadczenie usług biznesowych.

Wspierając rozwój sektora ekonomii społecznej nie można zapominać o potrzebie tworzenia gruntu pod przedsiębiorczość społeczną zwłaszcza w mniejszych czy mniej rozwiniętych społecznościach lokalnych wykorzystując przy tym m.in. działania z zakresu animacji lokalnej czy edukacji od najmłodszych lat w obszarze przedsiębiorczości społecznej. Działania te realizowane będą przez podmioty świadczące usługi wsparcia podmiotów ekonomii społecznej akredytowane przez ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego. Wsparcie będzie realizowane w oparciu o zapisy w Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej oraz zgodnie z założeniami przyjętego przez Komisję Europejską Planu Działań na Rzecz Ekonomii Społecznej.

**Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:**

- programy obejmujące instrumenty aktywizacji społecznej, zawodowej, zdrowotnej, edukacyjnej i kulturalno-rekreacyjnej, w tym działania w ramach inicjatywy ALMA;
- usługi aktywizacji społecznej i zawodowej w ramach podmiotów reintegracji społecznej (m.in. CIS, KIS, WTZ, ZAZ);
- budowa zdolności organizacji społeczeństwa obywatelskiego;
- budowa zdolności partnerów społecznych;
- działania antidyskryminacyjne;
- wsparcie dla sektora ekonomii społecznej.

Działania w CS zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

- rodziny i społeczności lokalne zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym;
- osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;
- osoby bierne zawodowo;
- społeczności marginalizowane takie jak Romowie;
- organizacje społeczeństwa obywatelskiego;
- partnerzy społeczni;
- osoby dyskryminowane;
- pracownicy lub przedstawiciele podmiotów publicznych i prywatnych;
- pracownicy lub przedstawiciele podmiotów ekonomii społecznej, organizacji pozarządowych planujących ekonomizację;
- osoby fizyczne i osoby prawne, które planują założyć podmiot ekonomii społecznej;
- otoczenie ww. grup docelowych.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia 2021/1060.

Zapisy dokumentów programowych będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantując równouprawnienie płci i realizację postanowień Karty praw podstawowych UE. W dokumentach określających warunki realizacji projektów (m.in. kryteriach wyboru projektów) i procedurach wskazane będą wymogi, dotyczące przestrzegania zasad horyzontalnych, a zasada równości kobiet i mężczyzn weryfikowana będzie w oparciu o kryterium dotyczące tzw. standardu minimum. Dzięki temu instytucje zaangażowane we wdrażanie programu będą zapobiegać wszelkiej dyskryminacji na każdym etapie realizacji

programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji. Umożliwi to też wybór do dofinansowania przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi i ich przestrzeganie przez beneficjentów na każdym etapie wdrażania projektów, gwarantując spełnienie wymogów dotyczących równości, niedyskryminacji i dostępności usług lub infrastruktury.

Planuje się realizację projektów bezpośrednio związanych ze zwalczaniem wszelkich form dyskryminacji, tj. uwzględniających wsparcie dla osób dyskryminowanych, działania promocyjno-komunikacyjne, podnoszenie świadomości na temat przepisów i polityk antidyskryminacyjnych. Możliwe do realizacji będą działania antidyskryminacyjne z zakresu m.in. niwelowania barier spowodowanych negatywnymi stereotypami i dyskryminacją (szkolenia, warsztaty dla uczestników i kadry projektu). Działanie będzie adresowane m.in. do osób wykluczonych oraz znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, w tym osób z niepełnosprawnościami, które są bardzo narażone na zjawisko ubóstwa i wykluczenia. Projekty będą musiały również spełniać kryteria i wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planowane do realizacji są działania o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów z innych państw. Działania realizowane w ramach CS w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej będą komplementarne z działaniami realizowanymi m.in. w Interreg Europa 2021-2027. Ponadto zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z obszarem tematycznym Edukacja wskazanym w Zrewidowanym Planie Działania dla Regionu Morza Bałtyckiego.

Część zakresu interwencji została wprowadzona w związku z doświadczeniami wypracowanymi w innych krajach np. Czechy, Niemcy, Słowenia, Włochy i Hiszpania w ramach międzynarodowych projektów TLN Mobility (ALMA); Niemcy Job - Jobs ohne Barrieren. Przy realizacji innych projektów międzynarodowych dążyć się będzie do wdrażania w FEŁ2027 wypracowywanych w ich toku rozwiązań (w zależności od tematyki przyszłych projektów, w których region będzie partnerem).

Premiowane będą projekty powiązane z innymi programami międzynarodowymi lub projektami międzynarodowymi, np. wykorzystujące dobre praktyki wypracowane w ramach projektów międzynarodowych.

Wsparcie potencjalnych beneficjentów w obszarze współpracy międzynarodowej jest zapewnione dzięki działalności sieci PIFE, która świadczy usługi informacyjne w odniesieniu do wszystkich programów finansowanych z Funduszy Europejskich, również zarządzanych centralnie przez KE oraz komórek

w strukturach IZ zajmujących się programami i projektami (w tym międzynarodowymi) finansowanymi z funduszy UE, dzięki czemu podmioty z regionu są informowane o możliwości udziału w projektach (spotkania interesariuszy, zagraniczne wizyty studyjne), w których następuje wymiana doświadczeń i wiedzy oraz zachęcanie interesariuszy do stosowania dobrych praktyk wypracowanych w innych krajach.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Ze względu na niekomercyjny charakter działań w zakresie włączenia społecznego oraz społeczny charakter interwencji nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych. Podejmowane zadania nie są ukierunkowane na osiągnięcie zysku i co do zasady nie mają charakteru zadań samofinansujących się. Planuje się wsparcie w formie bezzwrotnych dotacji.

#### 2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	ESO4.8	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	EECO07	Osoby młode w wieku 18–29 lat	osoby	8,00	450,00
7	ESO4.8	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	EECO02+04	Osoby niezatrudnione	osoby	189,00	8 790,00
7	ESO4.8	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLHCO01	Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	podmioty	0,00	1 050,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
7	ESO4.8	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	EECR01	Uczestnicy poszukujący pracy po zakończeniu udziału w programie	osoby	3 945,00	2021-2029	1 960,00	WUP Łódź	
7	ESO4.8	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	EECR03	Uczestnicy uzyskujący kwalifikacje po zakończeniu udziału w programie	osoby	8 510,00	2021-2029	3 820,00	WUP Łódź	
7	ESO4.8	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLHCR01	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	sztuki	556,00	2021-2029	560,00	WUP Łódź	

#### 2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.8	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	136. Wsparcie specjalne na rzecz zatrudnienia ludzi młodych i integracji społeczno-gospodarczej ludzi młodych	3 000 000,00
7	ESO4.8	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	138. Wsparcie na rzecz gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych	18 000 000,00
7	ESO4.8	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	153. Metody integracji z rynkiem pracy oraz powrotu na rynek pracy osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji	43 388 764,00
7	ESO4.8	Ogółem			64 388 764,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.8	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	64 388 764,00
7	ESO4.8	Ogółem			64 388 764,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.8	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	64 388 764,00
7	ESO4.8	Ogółem			64 388 764,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.8	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	07. Budowanie zdolności partnerów społecznych	450 000,00
7	ESO4.8	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	08. Budowanie zdolności organizacji społeczeństwa obywatelskiego	1 195 080,00
7	ESO4.8	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	09. Nie dotyczy	7 743 684,00
7	ESO4.8	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	10. Rozwiązywanie problemów określonych w ramach europejskiego semestru	55 000 000,00
7	ESO4.8	Ogółem			64 388 764,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+\*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.8	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	64 388 764,00

7	ESO4.8	Ogółem			64 388 764,00
---	--------	--------	--	--	---------------

\* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznaczają się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.9. Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów (EFS+)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Istotną kwestię w zakresie włączenia społecznego stanowi integracja społeczno-gospodarcza obywateli państw trzecich. Wzrost liczby osób obcego pochodzenia mieszkających i pracujących w regionie wymaga zaplanowania specjalnych działań integracyjnych dla tej grupy osób oraz ich otoczenia. Szczególna uwaga zwrócona zostanie na problemy obywateli Ukrainy, którzy osiedlili się na terenie województwa łódzkiego w związku z atakiem Federacji Rosyjskiej na Ukrainę. Wsparcie będzie komplementarne z działaniami realizowanymi z Funduszu Azylu, Migracji i Integracji.

Kluczowe znaczenie w zakresie wsparcia obywateli państw trzecich będzie miało opracowanie kompleksowych ścieżek integracji obejmujących, w zależności od potrzeb, różne formy wsparcia oraz uwzględniających partnerstwa z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego. Chodzi tutaj nie tylko o działania związane z aktywizacją zawodową np. poradnictwo, doradztwo zawodowe, szkolenia językowe w miejscu pracy, szkolenia zawodowe, pośrednictwo pracy, zatrudnienie, staże, ale również o działania o charakterze włączającym do życia społecznego np. wsparcie psychologiczne, pomoc w poszukiwaniu zakwaterowania, wsparcie w zakresie kontaktów z lokalnymi instytucjami i społecznością lokalną, poradnictwo socjalne i prawne oraz zapewnienie dostępu do podstawowych usług opieki społecznej i opieki zdrowotnej. Wśród zaplanowanych działań istotne znaczenie będą miały także te, które zapewnią równy dostęp do wysokiej jakości wczesnej edukacji i zapobiegą wczesnemu kończeniu nauki. Wsparcie będzie skierowane również do dzieci i pozostałych członków rodzin obywateli państw trzecich, co pozwoli na lepsze funkcjonowanie całym rodzinom w polskim społeczeństwie.

Na realizację projektów w ramach Gwarancji dla dzieci przeznaczone zostanie ok. 0,5 mln Euro.

Nie bez znaczenia jest również budowanie zdolności, potencjału i systemu współpracy pomiędzy różnymi instytucjami i organizacjami świadczącymi usługi wsparcia na rzecz integracji obywateli państw trzecich w celu przezwyciężenia segregacji, uprzedzeń i dyskryminacji np. szkolenia podnoszące kompetencje pracowników instytucji, działania promocyjno-informacyjne. Wsparcie będzie stanowić uzupełnienie do działań realizowanych na poziomie krajowym.

Planowane są również działania adresowane do pracodawców zatrudniających obywateli państw trzecich oraz społeczności lokalnych przyjmujących migrantów np. działania promocyjno-informacyjne, środowiskowe.

**Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:**

- integracja społeczna, zawodowa, edukacyjna;
- budowa zdolności i potencjału instytucji i organizacji wspierających obywateli państw trzecich;
- budowa potencjału JST w celu ułatwienia dostępu do usług dla obywateli państw trzecich;



- przewycięzanie segregacji, uprzedzeń i dyskryminacji obywateli państw trzecich, w szczególności na rynku pracy;
- wsparcie społeczeństwa przyjmującego.

Działania w CS zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

- obywatele państw trzecich oraz członkowie ich rodzin, przebywający na terenie województwa łódzkiego;
- pracownicy lub przedstawiciele podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie województwa łódzkiego, planujących zatrudnić lub zatrudniających osoby obcego pochodzenia;
- pracownicy lub przedstawiciele podmiotów działających na rzecz obywateli państw trzecich;
- pracownicy jednostek samorządu terytorialnego i ich jednostek organizacyjnych;
- społeczności przyjmujące.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia 2021/1060.

Zapisy dokumentów programowych będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantując równouprawnienie płci i realizację postanowień Karty praw podstawowych UE. W dokumentach określających warunki realizacji projektów (m.in. kryteriach wyboru projektów) i procedurach wskazane będą wymogi, dotyczące przestrzegania zasad horyzontalnych, a zasada równości kobiet i mężczyzn weryfikowana będzie w oparciu o kryterium dotyczące tzw. standardu minimum. Dzięki temu instytucje zaangażowane we wdrażanie programu będą zapobiegać wszelkiej dyskryminacji na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji. Umożliwi to też wybór do dofinansowania przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi i ich przestrzeganie przez beneficjentów na każdym etapie wdrażania projektów, gwarantując spełnienie wymogów dotyczących równości, niedyskryminacji i dostępności usług lub infrastruktury.

Realizowane będą działania, które przyczynią się do poprawy integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich. Przy projektowaniu działań integracyjnych uwzględnione zostaną potrzeby wszystkich grup odbiorców, w tym osób z niepełnosprawnościami, dzieci i młodzieży. Możliwe do realizacji będą działania antydyskryminacyjne m.in. z zakresu podnoszenia kompetencji kadr instytucji wspierających migrantów, zapewnienia równego dostępu do informacji w różnych językach obcych np. angielskim czy ukraińskim, przeciwdziałania dyskryminacji w społecznościach przyjmujących. Projekty będą też musiały spełniać kryteria i wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planuje się zastosowanie wsparcia za pomocą instrumentu rozwoju terytorialnego – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT). Instrument będzie wdrażany zgodnie z zasadami określonymi w UP oraz Zasadami realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027.

Wykorzystanie instrumentu ZIT będzie ograniczone do wsparcia Miejskich Obszarów Funkcjonalnych (MOF) wyznaczonych w SRWŁ2030:

- MOF Ośrodka Wojewódzkiego – Łodzi;
- MOF Sieradz – Zduńska Wola – Łask;
- MOF Tomaszów Mazowiecki – Opoczno;
- MOF Radomsko – Piotrków Trybunalski – Bełchatów.

Odpowiednie dla danej formy współpracy organy związków ZIT odpowiadają za przygotowanie strategii ZIT, zawierającej w szczególności elementy określone w rozporządzeniu 2021/1060. Wyzwania MOF zostały określone w SRWŁ2030, ich doszczegółowienie na poziomie poszczególnych związków ZIT znajdzie się w strategiach ZIT. W ramach Priorytetu 7 FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ZATRUDNIENIA I INTEGRACJI W ŁÓDZKIEM instrument ZIT zostanie wykorzystany do wsparcia przedsięwzięć w zakresie CS (i).

Wybór projektów w ramach instrumentu ZIT będzie dokonywany w oparciu o listę projektów realizujących cele Strategii ZIT, o której mowa w ustawie wdrożeniowej.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planowane do realizacji są działania o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów z innych państw. Działania realizowane w ramach CS w zakresie integracji społecznej, zawodowej i edukacyjnej obywateli państw trzecich oraz członków ich rodzin w tym imigrantów zarobkowych spoza UE i osób objętych ochroną międzynarodową (uchodźcy i ich otoczenie) będą komplementarne z działaniami realizowanymi m.in. w Interreg Europa 2021-2027, Planie działań na rzecz integracji i włączenia na lata 2021-2027. Ponadto zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z obszarem tematycznym Edukacja wskazanym w Zrewidowanym Planie Działania dla Regionu Morza Bałtyckiego.

Część zakresu interwencji została wprowadzona w związku z doświadczeniami wypracowanymi w innych krajach np. Niemcy - Quartiersbildungszentrum (QBZ) Robinsbalje, Holandia - Multi-cultural educational and care Centre - Malburgen (MOZC). Przy realizacji innych projektów międzynarodowych dążyć się będzie do wdrażania w FEŁ2027 wypracowywanych w ich toku rozwiązań (w zależności od tematyki przyszłych projektów, w których region będzie partnerem).

Premiowane będą projekty powiązane z innymi programami międzynarodowymi lub projektami międzynarodowymi, np. wykorzystujące dobre praktyki wypracowane w ramach projektów międzynarodowych.

Wsparcie potencjalnych beneficjentów w obszarze współpracy międzynarodowej jest zapewnione dzięki działalności sieci PIFE, która świadczy usługi informacyjne w odniesieniu do wszystkich programów finansowanych z Funduszy Europejskich, również zarządzanych centralnie przez KE oraz komórek w strukturach IZ zajmujących się programami i projektami (w tym międzynarodowymi) finansowanymi z funduszy UE, dzięki czemu podmioty z regionu są informowane o możliwości udziału w projektach (spotkania interesariuszy, zagraniczne wizyty studyjne), w których następuje wymiana doświadczeń i wiedzy oraz zachęcanie interesariuszy do stosowania dobrych praktyk wypracowanych w innych krajach.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Ze względu na niekomercyjny charakter działań w zakresie włączenia społecznego oraz społeczny charakter interwencji nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych. Podejmowane zadania nie są ukierunkowane na osiągnięcie zysku i co do zasady nie mają charakteru zadań samofinansujących się. Planuje się wsparcie w formie bezzwrotnych dotacji.

#### 2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	ESO4.9	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	EECO13	Obywatele państw trzecich	osoby	0,00	1 530,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
7	ESO4.9	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	EECR03	Uczestnicy uzyskujący kwalifikacje po zakończeniu udziału w programie	osoby	207,00	2021-2029	660,00	WUP Łódź	

2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.9	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	156. Działania szczególne w celu zwiększenia udziału obywateli państw trzecich w rynku pracy	4 875 000,00
7	ESO4.9	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	157. Działania na rzecz integracji społecznej obywateli państw trzecich	10 125 000,00
7	ESO4.9	Ogółem			15 000 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.9	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	15 000 000,00
7	ESO4.9	Ogółem			15 000 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.9	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	03. ZIT – funkcjonalne obszary miejskie	488 000,00
7	ESO4.9	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	14 512 000,00
7	ESO4.9	Ogółem			15 000 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.9	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	09. Nie dotyczy	10 125 000,00
7	ESO4.9	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	10. Rozwiązywanie problemów określonych w ramach europejskiego semestru	4 875 000,00
7	ESO4.9	Ogółem			15 000 000,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+\*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.9	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	15 000 000,00
7	ESO4.9	Ogółem			15 000 000,00

\* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.11. Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej (EFS+)

#### 2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

W ramach celu szczegółowego realizowane będą usługi społeczne lub zdrowotne w formie zdeinstytucjonalizowanej. Usługi adresowane będą do osób wymagających wsparcia m.in. z powodu wieku, niepełnosprawności, długotrwałej choroby, problemów zdrowia psychicznego. Realizowane będą również działania mające na celu poprawę dostępu mieszkańców regionu do podstawowych usług zdrowotnych i profilaktyki.

W przypadku usług społecznych preferowane będą usługi opiekuńcze, asystenckie, usługi w środowiskowych domach samopomocy, w dziennych domach pomocy, klubach seniora. Równie istotne będą rozwiązania łączące wsparcie społeczne i mieszkaniowe, w tym mieszkania chronione i wspomagane, mieszkalnictwo adaptowalne oraz społeczne agencje najmu. Ważnym elementem poprawy dostępu do usług będzie również upowszechnianie systemów opartych o nowe technologie informacyjno-komunikacyjne (np. teleopieka, systemy przywoławcze), upowszechnianie transportu indywidualnego typu door-to-door dla osób o ograniczonej mobilności jako przykłady działań wspierających proces deinstytucjonalizacji i element kompleksowości wsparcia usług opiekuńczych. Wsparcie świadczone będzie w środowisku lokalnym, w miejscu zamieszkania uczestników projektów. W ramach usług społecznych wspierany będzie również proces usamodzielniania osób przebywających w placówkach całodobowych doprowadzający do podejmowania przez te osoby samodzielnego, dojrzałego życia poza placówką oraz integracji ze środowiskiem lokalnym. Dopełnieniem działań będzie wsparcie procesu deinstytucjonalizacji placówek całodobowych o charakterze długoterminowym.

Zwiększanie dostępu do usług społecznych będzie też realizowane dzięki możliwości tworzenia centrów usług społecznych (CUS).

W zakresie usług zdrowotnych realizowane będzie wsparcie procesu deinstytucjonalizacji opieki medycznej, w tym zwiększana będzie dostępność do usług świadczonych głównie w miejscu zamieszkania osoby potrzebującej wsparcia w codziennym funkcjonowaniu lub jej środowisku lokalnym. Działania te dotyczyć będą m.in. pielęgniarstwa długoterminowego, zespołów długoterminowej opieki domowej, domowej opieki hospicyjnej, geriatrycznej, opieki w Dziennych Domach Opieki Medycznej (DDOM), środowiskowej opieki psychiatrycznej dla osób dorosłych. Zaplanowane działania w zakresie opieki psychiatrycznej realizowane będą w formie środowiskowej opieki psychiatrycznej (bez finansowania kosztów leczenia) i odpowiadać będą na potrzeby (białe plamy) wskazane w Wojewódzkim planie transformacji województwa łódzkiego, ponadto zapewniona zostanie koordynacja usług zdrowotnych i społecznych w tym zakresie.

Wsparcie podstawowe dotyczące usług zdrowotnych będzie uzupełniane m.in. o teleopiekę np. medyczną, czy też systemy przywoławcze. Podejmowane będą również działania zwiększające dostępność do usług takich jak opieka ambulatoryjna, podstawowa opieka zdrowotna zwłaszcza w tych regionach, w których usługi te są na niewystarczającym poziomie oraz działania zachęcające pracowników służby zdrowia do pracy, tam gdzie dostęp do usług jest utrudniony.

Ważnym elementem będzie też wdrażanie w placówkach podstawowej opieki zdrowotnej (POZ), wypracowanego w ramach projektu grantowego POWER pn. „Dostępność Plus dla zdrowia”, standardu komunikacyjnego oraz organizacyjnego. Obok wdrażania standardu dostępności dla POZ możliwe będzie wdrażanie standardu dostępności AOS, który zostanie opracowany w ramach FERS 2021-2027. Wspieranie POZ i AOS będzie kontynuacją działań zapoczątkowanych w perspektywie 2014-2020 oraz przyczyni się do odwrócenia piramidy świadczeń zdrowotnych.

W ramach zwiększania dostępności do usług w poszczególnych powiatach i gminach województwa zakłada się m.in. kontynuację i rozwój idei projektów partnerskich realizowanych przez samorządy różnych szczebli z podmiotami spoza sektora finansów publicznych.

Zarówno w przypadku usług społecznych jak i zdrowotnych uwaga będzie zwrócona również na pomoc opiekunom faktycznym osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu np. wsparcie psychologiczne, wytchnieniowe, szkoleniowe i doradcze w zakresie sprawowania opieki.

Wsparcie w zakresie zdeinstytucjonalizowanych usług zdrowotnych będzie realizowane zgodnie z Wojewódzkim Planem Transformacji województwa łódzkiego oraz strategią Zdrowa Przyszłość, Ramami strategicznymi rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021–2027, z perspektywą do 2030 r. w szczególności z załącznikiem nr 1 „Strategia deinstytucjonalizacji: opieka zdrowotna nad osobami starszymi” i załącznikiem nr 2 „Strategia deinstytucjonalizacji: opieka zdrowotna nad osobami z zaburzeniami psychicznymi”. Działania w zakresie usług społecznych i zdrowotnych będą wynikały z regionalnego planu rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji, opracowanego przez RCPS w Łodzi oraz innych dokumentów regionalnych dotyczących usług społecznych. Wsparcie będzie zgodne z dokumentami krajowymi tj. Strategią Rozwoju Usług Społecznych polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.), Krajowym Programem Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030.

Na realizację projektów w ramach Gwarancji dla dzieci przeznaczony zostanie ok. 1 mln Euro.

W celu dopełnienia oferty w zakresie usług społecznych lub zdrowotnych planuje się realizację działań podnoszących kwalifikacje i kompetencje kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej oraz zapewnienie dostępu do superwizji. Wsparcie będzie stanowić uzupełnienie do działań realizowanych przez RCPS w Łodzi w projekcie koordynacyjnym w ramach FERS.

Działania zdrowotne to także interwencja związana z profilaktyką zdrowotną w zakresie chorób będących poważnym problemem w regionie zidentyfikowanych na podstawie danych z map potrzeb zdrowotnych. W programach profilaktycznych uwaga zwrócona będzie na dostępność ich dla grup w szczególnie trudnej sytuacji, ukierunkowanie na tzw. „białe plamy”, czyli obszary o najniższej wśród mieszkańców aktywności w zakresie profilaktyki chorób. Adresowanie projektów w pierwszej kolejności do ww. grup wymagać będzie zaplanowania dodatkowo m.in. transportu, odpowiedniego wsparcia asystenckiego, reorganizacji czasu pracy czy organizacji mobilnych punktów. Zapewnione będzie również wsparcie personelu zaangażowanego w realizację programów profilaktycznych np. szkolenia. Programy zapewnią będą także koordynację opieki zdrowotnej oraz możliwość koordynacji usług zdrowotnych i społecznych, w zależności od potrzeb pacjentów.

**Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:**

- rozwój usług społecznych;
- wsparcie tworzenia i funkcjonowania centrów usług społecznych (CUS);
- rozwój zdeinstytucjonalizowanych usług zdrowotnych;
- wdrażanie standardów dostępności w POZ i AOS;
- podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej oraz zapewnienie dostępu do superwizji;
- opracowanie i wdrażanie programów profilaktycznych w zakresie chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu.

Działania w CS zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

- osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym z powodu wieku, stanu zdrowia, niepełnosprawności;
- osoby z niepełnosprawnościami;
- inne osoby narażone na umieszczenie w instytucjach całodobowych lub przebywające w tych instytucjach;
- rodziny sprawujące opiekę nad seniorami, osobami z niepełnosprawnościami i innymi osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu;
- osoby w kryzysie bezdomności i osoby zagrożone wykluczeniem mieszkaniowym;
- obywatele państw trzecich, migranci spoza UE i uchodźcy;
- obywatele UE ze środowisk migracyjnych;
- otoczenie ww. grup docelowych;
- osoby objęte programami profilaktycznymi;
- pracownicy podmiotów leczniczych;
- kadra podmiotów świadczących usługi w społeczności lokalnej.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+



Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia 2021/1060.

Zapisy dokumentów programowych będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantując równouprawnienie płci i realizację postanowień Karty praw podstawowych UE. W dokumentach określających warunki realizacji projektów (m.in. kryteriach wyboru projektów) i procedurach wskazane będą wymogi, dotyczące przestrzegania zasad horyzontalnych, a zasada równości kobiet i mężczyzn weryfikowana będzie w oparciu o kryterium dotyczące tzw. standardu minimum. Dzięki temu instytucje zaangażowane we wdrażanie programu będą zapobiegać wszelkiej dyskryminacji na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji. Umożliwi to też wybór do dofinansowania przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi i ich przestrzeganie przez beneficjentów na każdym etapie wdrażania projektów, gwarantując spełnienie wymogów dotyczących równości, niedyskryminacji i dostępności usług lub infrastruktury.

Działania będą adresowane do osób wykluczonych oraz znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, w tym osób starszych i z niepełnosprawnościami, które są najbardziej narażone na zjawisko ubóstwa. W wyniku realizowanych projektów nastąpi poprawa dostępu do usług społecznych i zdrowotnych w wymiarze terytorialnym (na obszarach z niskim dostępem do tych usług) oraz indywidualnym, poprzez eliminację barier fizycznych i mentalnych w dostępie do usług. Możliwe do realizacji będą działania antydyskryminacyjne, w tym podnoszenie kwalifikacji i kompetencji pracowników instytucji ochrony zdrowia w zakresie osób narażonych na dyskryminację, w tym osób z niepełnosprawnościami. Poprzez wdrażanie standardu dostępności: komunikacyjnego i organizacyjnego, instytucje ochrony zdrowia dostępne będą dla ogółu społeczeństwa, w tym będą odpowiadać na specyficzne potrzeby osób w niekorzystnej sytuacji: z niepełnosprawnościami, starszych, o ograniczonych możliwościach poruszania się. Projekty będą też musiały spełniać kryteria i wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planuje się zastosowanie wsparcia za pomocą instrumentu rozwoju terytorialnego – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT). Instrument będzie wdrażany zgodnie z zasadami określonymi w UP oraz Zasadami realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027.

Wykorzystanie instrumentu ZIT będzie ograniczone do wsparcia Miejskich Obszarów Funkcjonalnych (MOF) wyznaczonych w SRWŁ2030:

- MOF Ośrodka Wojewódzkiego – Łodzi;
- MOF Sieradz – Zduńska Wola – Łask;

- MOF Tomaszów Mazowiecki – Opoczno;
- MOF Radomsko – Piotrków Trybunalski – Bełchatów.

Odpowiednie dla danej formy współpracy organy związków ZIT odpowiadają za przygotowanie strategii ZIT, zawierającej w szczególności elementy określone w rozporządzeniu 2021/1060. Wyzwania MOF zostały określone w SRWŁ2030, ich doszczegółowienie na poziomie poszczególnych związków ZIT znajdzie się w strategiach ZIT. W ramach Priorytetu 7 FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ZATRUDNIENIA I INTEGRACJI W ŁÓDZKIEM instrument ZIT zostanie wykorzystany do wsparcia przedsięwzięć w zakresie CS (k).

Wybór projektów w ramach instrumentu ZIT będzie dokonywany w oparciu o listę projektów realizujących cele Strategii ZIT, o której mowa w ustawie wdrożeniowej.

#### Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planowane do realizacji są działania o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów z innych państw. Działania realizowane w ramach CS w zakresie rozwoju usług społecznych i zdrowotnych będą komplementarne z działaniami realizowanymi m.in. w Interreg Europa 2021-2027, Interreg Europa Środkowa 2021-2027, Programie działań Unii w dziedzinie zdrowia („program EU4Health”) na lata 2021–2027. Ponadto zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z obszarem tematycznym Zdrowie wskazanym w Zrewidowanym Planie Działania dla Regionu Morza Bałtyckiego.

Część zakresu interwencji została wprowadzona w związku z doświadczeniami wypracowanymi w innych krajach np. Czechach - Independent Living Support, Wielkiej Brytanii - Shared Lives South West, Niemcy - Centrum Integracji i Terapii, Niemiecki Czerwony Krzyż, Wollfenbüttel. Przy realizacji innych projektów międzynarodowych dążyć się będzie do wdrażania w FEŁ2027 wypracowywanych w ich toku rozwiązań (w zależności od tematyki przyszłych projektów, w których region będzie partnerem).

Premiowane będą projekty powiązane z innymi programami międzynarodowymi lub projektami międzynarodowymi, np. wykorzystujące dobre praktyki wypracowane w ramach projektów międzynarodowych.

Wsparcie potencjalnych beneficjentów w obszarze współpracy międzynarodowej jest zapewnione dzięki działalności sieci PIFE, która świadczy usługi informacyjne w odniesieniu do wszystkich programów finansowanych z Funduszy Europejskich, również zarządzanych centralnie przez KE oraz komórek w strukturach IZ zajmujących się programami i projektami (w tym międzynarodowymi) finansowanymi z funduszy UE, dzięki czemu podmioty z regionu są informowane o możliwości udziału w projektach (spotkania interesariuszy, zagraniczne wizyty studyjne), w których następuje wymiana doświadczeń i wiedzy oraz zachęcanie interesariuszy do stosowania dobrych praktyk wypracowanych w innych krajach.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Ze względu na niekomercyjny charakter działań w zakresie włączenia społecznego oraz społeczny charakter interwencji nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych. Podejmowane zadania nie są ukierunkowane na osiąganie zysku i co do zasady nie mają charakteru zadań samofinansujących się. Planuje się wsparcie w formie bezzwrotnych dotacji.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	ESO4.11	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLKLC002	Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	osoby	0,00	8 200,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
7	ESO4.11	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLKLCR04	Liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie	osoby	2 591,00	2021-2029	2 300,00	WUP Łódź	

7	ESO4.11	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLKLCR02	Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	sztuki	955,00	2021-2029	700,00	WUP Łódź	
---	---------	------	----------------------------	----------	---	--------	--------	-----------	--------	----------	--

### 2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.11	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	158. Działania na rzecz poprawy równego i szybkiego dostępu do stabilnych i przystępnych cenowo usług wysokiej jakości	58 020 979,00
7	ESO4.11	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	160. Działania na rzecz poprawy dostępności, efektywności i odporności systemów opieki zdrowotnej (z wyłączeniem infrastruktury)	4 544 760,00
7	ESO4.11	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	161. Działania na rzecz poprawy dostępu do opieki długoterminowej (z wyłączeniem infrastruktury)	24 086 011,00
7	ESO4.11	Ogółem			86 651 750,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.11	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	86 651 750,00
7	ESO4.11	Ogółem			86 651 750,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.11	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	03. ZIT – funkcjonalne obszary miejskie	10 000 000,00
7	ESO4.11	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	76 651 750,00
7	ESO4.11	Ogółem			86 651 750,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.11	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	09. Nie dotyczy	976 426,00
7	ESO4.11	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	10. Rozwiązywanie problemów określonych w ramach europejskiego semestru	85 675 324,00
7	ESO4.11	Ogółem			86 651 750,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+\*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.11	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	86 651 750,00
7	ESO4.11	Ogółem			86 651 750,00

\* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.12. Promowanie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci (EFS+)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

W ramach celu szczegółowego realizowany będzie pakiet zdeinstytucjonalizowanych usług adresowanych do rodzin z dziećmi, dziećmi, młodzieży i młodych dorosłych, osób w kryzysie bezdomności oraz osób najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym wymagających kompleksowej aktywizacji społecznej. W zależności od potrzeb w ramach projektów będzie możliwa realizacja działań z zakresu aktywizacji zawodowej.

Działania ukierunkowane będą na wsparcie rodzin znajdujących się w sytuacji kryzysowej oraz pomoc w rozwiązywaniu ich problemów życiowych, w tym w wychowaniu dzieci. Praca z rodziną obejmować będzie analizę sytuacji rodziny i przyczyn kryzysu, wzmocnienie jej funkcji, rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, pomoc w integracji rodziny oraz przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny. Działania o charakterze profilaktycznym skierowane do rodzin mają zapobiec umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej i zapewnić mu stabilne, harmonijne warunki rozwoju.

Ponadto, wsparcie ukierunkowane będzie na zapewnienie dzieciom opieki i wychowania w ramach pieczy zastępczej w: rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego, a także tworzenie warunków do powstawania i funkcjonowania tych miejsc. Osiągnięcie pełnoletności przez wychowanków rodzin zastępczych i innych instytucji całodobowych wiąże się z możliwością ich usamodzielnienia. Proces usamodzielnienia jest niezwykle ważnym aspektem integracji społecznej. W związku z tym planuje się kompleksowe wsparcie tych osób poprzez m.in. wsparcie opiekunów lub asystentów usamodzielniania, budowanie kręgów wsparcia, mieszkania wspomagane i „usamodzielniania na próbę”, polegające na wsparciu osoby w doświadczaniu samodzielnego życia.

W sytuacji, kiedy powrót dziecka do rodziny biologicznej nie jest możliwy, właściwym rozwiązaniem może być umieszczenie dziecka w rodzinie adopcyjnej. Istotne jest zatem wsparcie dzieci zgłoszonych do przysposobienia, a także dzieci przysposobionych oraz kandydatów na rodziców adopcyjnych i osób, które przysposobiły dziecko. Objęcie ich kompleksowymi działaniami wpłynie na podwyższenie efektywności adopcji w województwie. W przypadku usług preadopcyjnych i postadopcyjnych dopuszcza się wsparcie mieszkańców z poza obszaru województwa łódzkiego, co wynika z uwarunkowań prawnych.

W ramach dopełnienia wsparcia adresowanego do dzieci i młodzieży oraz młodych dorosłych wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu m.in. z powodu choroby, czy niepełnosprawności będzie można świadczyć usługi społeczne i zdrowotne w społecznościach lokalnych (m.in. usługi opiekuńcze, asystenckie, usługi w środowiskowych domach samopomocy, w dziennych domach pomocy, w klubach, pielęgniarska opieka długoterminowa, domowa opieka hospicyjna).

W ramach ośrodków lub punktów interwencji kryzysowej możliwe będzie zapewnienie dostępu do specjalistycznych usług, w tym poradnictwa, konsultacji, grup wsparcia, mieszkań interwencyjnych lub innych miejsc noclegowych oraz przeciwdziałanie przemocy, w tym przemocy w rodzinie.

Dzieci i młodzież stanowią szczególną kategorię w ramach grup docelowych szeroko rozumianej polityki społecznej. Doświadczanie sytuacji trudnych, deprivacji, marginalizacji powoduje, że dzieciństwo nie jest radosnym, spokojnym etapem życia. Kumulacja negatywnych zjawisk w tym okresie prowadzi do ograniczenia możliwości rozwojowych w kolejnych fazach życia oraz zwiększa ryzyko niepełnej integracji społecznej w dorosłości. W związku z powyższym w ramach programu zaplanowano wsparcie adresowane do dzieci i młodzieży i ich opiekunów znajdujących się w szczególnej sytuacji życiowej. Planuje się objęcie ich m.in. działaniami wychowawczymi, opiekuńczymi, edukacyjnymi, profilaktycznymi np. w ramach placówek wsparcia dziennego.

Wspierane będą również procesy deinstytucjonalizacji instytucjonalnych form pieczy zastępczej oraz placówek całodobowych o charakterze długoterminowym, w tym procesy przekształcania placówek w formy środowiskowe świadczące zintegrowane wsparcie oraz rozszerzania działania placówek o świadczenie usług w środowisku lokalnym.

Na realizację projektów w ramach Gwarancji dla dzieci przeznaczone zostanie ok. 24 mln Euro.

W ramach celu planuje się również działania aktywizujące społecznie osoby najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym poprzez wsparcie o charakterze terapeutycznym, profilaktycznym, poradnictwa specjalistycznego.

Szczególna uwaga będzie również zwrócona na problem bezdomności. Bezdomność to zjawisko złożone, wielowymiarowe, różnorodnie uwarunkowane i dynamiczne, dlatego przeciwdziałanie i rozwiązanie tego problemu jest niezwykle trudne i wymagające nie tylko szybkiej interwencji, lecz wskazania skutecznych sposobów wyjścia z trudnej sytuacji. W związku z powyższym planuje się świadczenie usług dla osób zagrożonych bezdomnością (wykluczenie mieszkaniowe) oraz osób w kryzysie bezdomności w tym m.in.: rozwój usług środowiskowych (np. streetworking), wsparcie tworzenia i funkcjonowania mieszkań chronionych i wspomaganych oraz wykorzystania innych rozwiązań łączących wsparcie społeczne i mieszkaniowe, w tym społecznych agencji najmu oraz modelu Najpierw Mieszkanie.

W celu dopełnienia oferty w zakresie usług społecznych planuje się realizację działań podnoszących kwalifikacje i kompetencje kadry na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej oraz zapewnienie dostępu do superwizji. Wsparcie będzie stanowić uzupełnienie do działań realizowanych przez RCPS w Łodzi w projekcie koordynacyjnym w ramach FERS.

Działania w zakresie usług społecznych będą wynikały z regionalnego planu rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji, opracowanego przez RCPS w Łodzi oraz innych dokumentów regionalnych dotyczących usług społecznych.

**Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:**

- rozwój usług wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz usług preadopcyjnych i postadopcyjnych;
- tworzenie ośrodków lub punktów interwencji kryzysowej oraz rozwój usług w zakresie przeciwdziałania przemocy, w tym przemocy w rodzinie;
- rozwój usług skierowanych do dzieci i młodzieży oraz młodych dorosłych;
- rozwój usług dla osób najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób w kryzysie bezdomności;

-podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej oraz zapewnienie dostępu do superwizji.

Działania w CS zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

-dzieci, młodzież i młodzi dorośli wymagający wsparcia, w tym przebywający w instytucjonalnej pieczy zastępczej i innych placówkach całodobowych o charakterze długoterminowym, z uwzględnieniem osób uczących się i opuszczających młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii i inne;

-rodziny biologiczne, zastępcze, adopcyjne z dziećmi, w tym doświadczające trudności opiekuńczo-wychowawczych;

-kandydaci na rodziców adopcyjnych, do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, rodzinnego domu dziecka lub prowadzenia placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz członkowie ich rodzin;

-osoby potrzebujące interwencji kryzysowej;

-ofiary przemocy, w tym przemocy w rodzinie;

-osoby w kryzysie bezdomności i zagrożone wykluczeniem mieszkaniowym;

-osoby najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym zidentyfikowane na poziomie regionalnym;

-obywatele państw trzecich, migranci spoza UE i uchodźcy;

-obywatele UE ze środowisk migracyjnych;

-otoczenie ww. grup docelowych;

-kadra podmiotów świadczących usługi w społeczności lokalnej.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia 2021/1060.



Zapisy dokumentów programowych będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantując równouprawnienie płci i realizację postanowień Karty praw podstawowych UE. W dokumentach określających warunki realizacji projektów (m.in. kryteriach wyboru projektów) i procedurach wskazane będą wymogi, dotyczące przestrzegania zasad horyzontalnych, a zasada równości kobiet i mężczyzn weryfikowana będzie w oparciu o kryterium dotyczące tzw. standardu minimum. Dzięki temu instytucje zaangażowane we wdrażanie programu będą zapobiegać wszelkiej dyskryminacji na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji. Umożliwi to też wybór do dofinansowania przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi i ich przestrzeganie przez beneficjentów na każdym etapie wdrażania projektów, gwarantując spełnienie wymogów dotyczących równości, niedyskryminacji i dostępności usług lub infrastruktury.

Realizowane działania przyczynią się do poprawy sytuacji osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci. Możliwe będą do realizacji działania mające na celu wsparcie dla osób w kryzysie bezdomności oraz doświadczających przemocy lub dyskryminacji poprzez dostęp do usług, w tym m.in. poradnictwa psychologicznego, socjalnego, terapeutycznego, prawnego lub innych specjalistów, grup wsparcia, telefonów zaufania lub telefonicznej interwencji kryzysowej. Projekty będą też musiały spełniać kryteria i wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planuje się zastosowanie wsparcia za pomocą instrumentu rozwoju terytorialnego – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT). Instrument będzie wdrażany zgodnie z zasadami określonymi w UP oraz Zasadami realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027.

Wykorzystanie instrumentu ZIT będzie ograniczone do wsparcia Miejskich Obszarów Funkcjonalnych (MOF) wyznaczonych w SRWŁ2030:

- MOF Ośrodka Wojewódzkiego – Łodzi;
- MOF Sieradz – Zduńska Wola – Łask;
- MOF Tomaszów Mazowiecki – Opoczno;
- MOF Radomsko – Piotrków Trybunalski – Bełchatów.

Odpowiednie dla danej formy współpracy organy związków ZIT odpowiadają za przygotowanie strategii ZIT, zawierającej w szczególności elementy określone w rozporządzeniu 2021/1060. Wyzwania MOF zostały określone w SRWŁ2030, ich doszczegółowienie na poziomie poszczególnych związków

ZIT znajdzie się w strategiach ZIT. W ramach Priorytetu 7 FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ZATRUDNIENIA I INTEGRACJI W ŁÓDZKIEM instrument ZIT zostanie wykorzystany do wsparcia przedsięwzięć w zakresie CS (I).

Wybór projektów w ramach instrumentu ZIT będzie dokonywany w oparciu o listę projektów realizujących cele Strategii ZIT, o której mowa w ustawie wdrożeniowej.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planowane do realizacji są działania o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów z innych państw.

Działania realizowane w ramach CS w zakresie rozwoju usług społecznych będą komplementarne z działaniami realizowanymi m.in. w Interreg Europa 2021-2027, Interreg Europa Środkowa 2021-2027. Ponadto zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z obszarem tematycznym Zdrowie wskazanym w Zrewidowanym Planie Działania dla Regionu Morza Bałtyckiego.

Część zakresu interwencji została wprowadzona w związku z doświadczeniami wypracowanymi w innych krajach (np. Finlandia, USA, Kanada) w ramach międzynarodowych projektów np. „Najpierw mieszkanie - innowacyjne metody trwałego rozwiązania problemu bezdomności chronicznej”. Przy realizacji innych projektów międzynarodowych dążyć się będzie do wdrażania w FEŁ2027 wypracowywanych w ich toku rozwiązań (w zależności od tematyki przyszłych projektów, w których region będzie partnerem).

Premiowane będą projekty powiązane z innymi programami międzynarodowymi lub projektami międzynarodowymi, np. wykorzystujące dobre praktyki wypracowane w ramach projektów międzynarodowych.

Wsparcie potencjalnych beneficjentów w obszarze współpracy międzynarodowej jest zapewnione dzięki działalności sieci PIFE, która świadczy usługi informacyjne w odniesieniu do wszystkich programów finansowanych z Funduszy Europejskich, również zarządzanych centralnie przez KE oraz komórek w strukturach IZ zajmujących się programami i projektami (w tym międzynarodowymi) finansowanymi z funduszy UE, dzięki czemu podmioty z regionu są informowane o możliwości udziału w projektach (spotkania interesariuszy, zagraniczne wizyty studyjne), w których następuje wymiana doświadczeń i wiedzy oraz zachęcanie interesariuszy do stosowania dobrych praktyk wypracowanych w innych krajach.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Ze względu na niekomercyjny charakter działań w zakresie włączenia społecznego oraz społeczny charakter interwencji nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych. Podejmowane zadania nie są ukierunkowane na osiągnięcie zysku i co do zasady nie mają charakteru zadań samofinansujących się. Planuje się wsparcie w formie bezzwrotnych dotacji.

### 2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	ESO4.12	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	EECO01	Całkowita liczba uczestników	osoby	0,00	10 410,00
7	ESO4.12	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLKLCO01	Liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej	osoby	0,00	6 180,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
7	ESO4.12	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLHILCR01	Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu	osoby	255,00	2021-2029	2 100,00	WUP Łódź	

### 2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

7	ESO4.12	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	159. Działania na rzecz poprawy świadczenia usług w zakresie opieki rodzinnej i środowiskowej	40 481 085,00
7	ESO4.12	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	163. Promowanie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci	3 000 000,00
7	ESO4.12	Ogółem			43 481 085,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.12	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	43 481 085,00
7	ESO4.12	Ogółem			43 481 085,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.12	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	03. ZIT – funkcjonalne obszary miejskie	2 182 000,00
7	ESO4.12	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	41 299 085,00
7	ESO4.12	Ogółem			43 481 085,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.12	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	09. Nie dotyczy	42 481 085,00
7	ESO4.12	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	10. Rozwiązywanie problemów określonych w ramach europejskiego semestru	1 000 000,00

7	ESO4.12	Ogółem			43 481 085,00
---	---------	--------	--	--	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+\*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.12	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	43 481 085,00
7	ESO4.12	Ogółem			43 481 085,00

\* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznaczają się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

## 2.1.1. Priorytet: 8. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA EDUKACJI I KADR W ŁÓDZKIEM

2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.3. Wspieranie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w tym poprzez dostęp do przystępnej cenowo opieki nad dziećmi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (EFS+)

### 2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Zgodnie z rekomendacjami wynikającymi z *Badania ewaluacyjnego dotyczącego stosowania zasady równości szans kobiet i mężczyzn oraz zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, w ramach polityki spójności 2014-2020* potrzeby grup dyskryminowanych i doświadczających nierówności są nadal w wielu przypadkach niezaspakajane stąd potrzeba zastosowania podejścia dual approach, czyli podejmowanie działań dedykowanych zasadzie, jak również stosowanie podejścia horyzontalnego.

Kobiety są mniej aktywne zawodowo od mężczyzn, współczynnik aktywności zawodowej wśród kobiet w województwie łódzkim w 2020 r. wyniósł 48,3% (dane z GUS). Główną barierą aktywności zawodowej kobiet jest dominacja tradycyjnego podziału ról rodzinnych i nadmiernego obciążenia obowiązkami domowymi. Bardzo często to kobiety odpowiedzialne są za prowadzenie domu oraz opiekę nad dziećmi i potrzebującymi wsparcia członkami rodziny. W związku z tym w ramach przedmiotowego celu tematycznego planowane są działania związane ze zwiększeniem świadomości na temat zapewnienia większej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym oraz działania skierowane do pracodawców nakierowane na wdrażanie rozwiązań sprzyjających godzeniu różnych ról społecznych. Obok niemożności znalezienia równowagi pomiędzy pracą a życiem osobistym, wśród innych czynników wpływających na aktywność zawodową kobiet można wymienić nieadekwatność ich wykształcenia do wyzwań współczesnego rynku pracy. Chociaż większość osób z wykształceniem wyższym stanowią kobiety, to najczęściej planując swoją karierę zawodową, wybierają mniej atrakcyjne kierunki, niezwiązane z zawodami przyszłości. Stąd bardzo istotne są działania skierowane do kobiet przełamujące stereotypy związane z płcią i zachęcanie do podnoszenia/uzupełniania kwalifikacji adekwatnych do potrzeb rynku pracy. Także mimo korzystniejszej struktury wykształcenia pracujących kobiet, w październiku 2020 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto kobiety stanowiło w województwie łódzkim 88,1% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto mężczyzny. Planowane są zatem działania kierowane do pracodawców i pracowników w celu podnoszenia świadomości na temat równouprawnienia oraz zapobiegania dyskryminacji na rynku pracy.

Planowane działania nie będą powielać wsparcia realizowanego w FERS, będą stanowiły uzupełnienie działań systemowych realizowanych na poziomie krajowym.

#### **Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:**

-działania mające na celu wzmocnienie równości szans kobiet i mężczyzn poprzez m.in. projekty z zakresu równouprawnienia na rynku pracy, zapewnienia większej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, przełamywania stereotypów związanych z płcią oraz zapobieganie dyskryminacji na rynku pracy.

Działania w CS zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Głównymi grupami docelowymi wsparcia będą:

- pracodawcy,
- pracownicy,
- kobiety.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia 2021/1060.

Zapisy dokumentów programowych będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantując równouprawnienie płci i realizację postanowień Karty praw podstawowych UE. W dokumentach określających warunki realizacji projektów (m.in. kryteriach wyboru projektów) i procedurach wskazane będą wymogi, dotyczące przestrzegania zasad horyzontalnych, a zasada równości kobiet i mężczyzn weryfikowana będzie w oparciu o kryterium dotyczące tzw. standardu minimum. Dzięki temu instytucje zaangażowane we wdrażanie programu będą zapobiegać wszelkiej dyskryminacji na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji. Umożliwi to też wybór do dofinansowania przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi i ich przestrzeganie przez beneficjentów na każdym etapie wdrażania projektów, gwarantując spełnienie wymogów dotyczących równości, niedyskryminacji i dostępności usług lub infrastruktury.

Realizowane działania w całości przyczyniają się realizacji zasady równości szans kobiet i mężczyzn, planowane jest wsparcie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy czy wsparcie tworzenia miejsc pracy wolnych od dyskryminacji i nierównego traktowania kobiet. Projekty będą też musiały spełniać kryteria i wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania i mechanizmu racjonalnych usprawnień.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planowane do realizacji są działania o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów z innych państw.

Działania realizowane są komplementarne do działań Programu Interreg Europa 2021-2027 dotyczących wymiany doświadczeń i realizacji polityk rozwoju regionalnego w tych samych obszarach działań – obszar tematyczny CP 4. Działania realizowane w ramach CS przyczyniają się do osiągnięcia 5 celu zrównoważonego rozwoju Agendy ONZ 2030 -*Osiągnąć równość płci oraz wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt* w zakresie działań prowadzących do zakończenia dyskryminacji we wszystkich formach wobec kobiet i dziewcząt oraz wzmocnienia pozycji kobiet i dziewcząt na wszystkich szczeblach.

Ponadto zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z obszarem tematycznym Edukacja wskazanym w Zrewidowanym Planie Działania dla Regionu Morza Bałtyckiego.

Wsparcie potencjalnych beneficjentów w obszarze współpracy międzynarodowej jest zapewnione dzięki działalności sieci PIFE, która świadczy usługi informacyjne w odniesieniu do wszystkich programów finansowanych z Funduszy Europejskich, również zarządzanych centralnie przez KE oraz komórek w strukturach IZ zajmujących się programami i projektami (w tym międzynarodowymi) finansowanymi z funduszy UE, dzięki czemu podmioty z regionu są informowane o możliwości udziału w projektach (spotkania interesariuszy, zagraniczne wizyty studyjne), w których następuje wymiana doświadczeń i wiedzy oraz zachęcanie interesariuszy do stosowania dobrych praktyk wypracowanych w innych krajach.

Ponadto, zapisy programu wykazują komplementarność z Programem Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego, który zakłada realizację współpracy ponadnarodowej na poziomie krajowym. Możliwe będzie rozszerzanie projektów standardowych, realizowanych w FEŁ2027, o komponent współpracy ponadnarodowej.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Ze względu na niekomercyjny charakter typów wsparcia oraz społeczny charakter interwencji nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych. Zadania te nie są prowadzone dla zysku i co do zasady nie mają charakteru zadań samofinansujących się.



### 2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
8	ESO4.3	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLCCO01	Liczba osób objętych wsparciem w zakresie równości kobiet i mężczyzn	osoby	0,00	1 420,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
8	ESO4.3	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLCCR01	Liczba osób, które podniosły poziom wiedzy w zakresie równości kobiet i mężczyzn dzięki wsparciu w programie	osoby	0,00	2021-2029	1 130,00	IZ FEŁ 2027	

2.1.1.1.3. Indykacyjny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.3	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	142. Działania na rzecz promowania aktywności zawodowej kobiet oraz zmniejszenia segregacji ze względu na płeć na rynku pracy	5 070 000,00
8	ESO4.3	Ogółem			5 070 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.3	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	5 070 000,00
8	ESO4.3	Ogółem			5 070 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.3	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	5 070 000,00
8	ESO4.3	Ogółem			5 070 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.3	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	10. Rozwiązywanie problemów określonych w ramach europejskiego semestru	5 070 000,00

8	ESO4.3	Ogółem			5 070 000,00
---	--------	--------	--	--	--------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+\*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.3	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	01. Ukierunkowanie na aspekt płci	5 070 000,00
8	ESO4.3	Ogółem			5 070 000,00

\* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznaczają się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.4. Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia (EFS+)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Z uwagi na starzenie i kurczenie się zasobów pracy oraz konieczność zatrzymania pracowników na rynku pracy, w ramach celu szczegółowego planuje się działania na rzecz zachowania i wzmocnienia zdolności do pracy.

Działania proponowane w ramach celu szczegółowego nakierowane będą na:

-podnoszenie kompetencji i kwalifikacji, przekwalifikowanie w celu zwiększenia dostosowania pracowników do dynamicznie zmieniających się potrzeb pracodawców i regionalnej gospodarki (adaptacyjny pracownik),

-polepszenie stanu zdrowia w celu umożliwienia powrotu do pracy oraz zapobieganie chorobom związanym z miejscem pracy i tworzenie przyjaznego zdrowiu środowiska pracy dla osób aktywnych zawodowo.

Biorąc pod uwagę fakt, iż jedną z istotniejszych form rozwoju kompetencji jest rozwój kompetencji zawodowych i uczenie się w miejscu pracy, wspierane będą usługi rozwojowe finansowane w ramach Podmiotowego Systemu Finansowania (PSF). Oprócz wzrostu kompetencji pracowników poprzez zapewnienie im dostępu do wysokiej jakości szkoleń, doradztwa i studiów podyplomowych, w oparciu o podejście popytowe, PSF przyczyni się do realizacji celów rozwojowych pracodawców.

Wspierane będą działania ukierunkowane na rozwój wiedzy w zakresie zielonej gospodarki i gospodarki o obiegu zamkniętym, w tym czystszych technologii służących osiągnięciu zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń i transformacji cyfrowej. Powyższe działania będą komplementarne ze wsparciem krajowym w ramach FERS.

Dodatkowo korzystanie z dopasowanych do potrzeb firmy usług rozwojowych pozwoli pracodawcom reagować na zachodzące procesy zmian na rynku lub w przedsiębiorstwach, co bezpośrednio przyczyni się do poprawy sytuacji konkurencyjnej regionalnych pracodawców dotkniętych procesami zmiany gospodarczej. Ważnym elementem są działania powodujące większą elastyczność pracy.

W ramach projektów outplacementowych przewidziane do realizacji działania mają na celu utrzymanie lub przywrócenie do zatrudnienia osób, które w wyniku negatywnych skutków zmian gospodarczych utraciły lub są zagrożone utratą zatrudnienia. Zapewnienie kompleksowego i dostosowanego do indywidualnych potrzeb wsparcia w ramach outplacementu służyć będzie skutecznemu zapobieganiu dezaktywacji zawodowej. Planuje się działania obejmujące m. in. szkolenia, poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, staże przygotowujące do podjęcia pracy w nowym zawodzie, studia podyplomowe, poradnictwo psychologiczne, subsydiowane zatrudnienie, dodatek relokacyjny, wsparcie finansowe dla osób planujących rozpocząć działalność gospodarczą, doradztwo, wsparcie pomostowe.

Interwencje związane z profilaktyką zdrowotną dotyczyć będą chorób związanych z miejscem pracy i skierowane będą do pracowników. Działania dotyczące rehabilitacji medycznej będą skierowane do pracowników najbardziej narażonych na opuszczenie rynku pracy z powodu czynników zdrowotnych oraz do osób bezrobotnych, które z powodu złego stanu zdrowia mają problem z podjęciem pracy. Rehabilitacja dla osoby bezrobotnej powinna być powiązana z działaniami aktywizacyjnymi.

Podejmowane będą przedsięwzięcia ukierunkowane na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy (obejmujące m.in.: poprawę ergonomii pracy, wdrożenie zmian organizacyjnych, edukację), które mogą również uwzględniać rozwiązania poprawiające zarządzanie różnorodnością w miejscu pracy, w tym wiekiem. Dodatkowo podejmowane będą przedsięwzięcia dotyczące przekwalifikowania pracowników pracujących w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie (obejmujące m.in.: szkolenia, doradztwo).

Ponadto planuje się wsparcie pracodawców we wprowadzaniu elastycznych form zatrudnienia, w tym pracy zdalnej oraz upowszechnianie innowacyjnych i elastycznych form organizacji pracy (obejmujące m.in.: promocję, szkolenia, wsparcie w rozwoju, zarządzaniu i pełnym wykorzystaniu zasobów kadrowych poprzez organizację pracy, narzędzia kadrowe).

Promowane będą działania polegające na współpracy z partnerami społecznymi w zakresie dostosowania warunków pracy dla osób starszych.

Działania związane z rozwojem umiejętności będą realizowane w ramach PSF na co zostanie przeznaczona kwota około 30 mln Euro.

**Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:**

- usługi rozwojowe w ramach PSF dla pracodawców i ich pracowników, zgodne z ich zidentyfikowanymi potrzebami;
- outplacement;
- opracowanie i wdrożenie działań z zakresu rehabilitacji medycznej ułatwiających powrót do pracy oraz mających na celu utrzymanie pracownika na rynku pracy;
- opracowanie i wdrożenie regionalnych programów zdrowotnych obejmujących profilaktykę kierowaną do osób zatrudnionych;
- działania ukierunkowane na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy, przekwalifikowanie pracowników pracujących w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie;
- wsparcie pracodawców we wprowadzaniu innowacyjnych sposobów organizacji pracy, w tym elastycznych form zatrudnienia, pracy zdalnej.

Działania w CS zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Głównymi grupami docelowymi wsparcia będą:

- pracodawcy i ich pracownicy;
- osoby, które utraciły pracę z przyczyn nie dotyczących pracownika;
- osoby przewidziane do zwolnienia lub zagrożone zwolnieniem z pracy z przyczyn nie dotyczących pracownika;
- osoby pracujące/aktywne zawodowo;
- osoby bezrobotne zarejestrowane.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia 2021/1060.

Zapisy dokumentów programowych będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantując równouprawnienie płci i realizację postanowień Karty praw podstawowych UE. W dokumentach określających warunki realizacji projektów (m.in. kryteriach wyboru projektów) i procedurach wskazane będą wymogi, dotyczące przestrzegania zasad horyzontalnych, a zasada równości kobiet i mężczyzn weryfikowana będzie w oparciu o kryterium dotyczące tzw. standardu minimum. Dzięki temu instytucje zaangażowane we wdrażanie programu będą zapobiegać wszelkiej dyskryminacji na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji. Umożliwi to też wybór do dofinansowania przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi i ich przestrzeganie przez beneficjentów na każdym etapie wdrażania projektów, gwarantując spełnienie wymogów dotyczących równości, niedyskryminacji i dostępności usług lub infrastruktury.

Realizowane działania przyczynią się do poprawy dostępności usług rozwojowych i wydłużenia aktywności zawodowej osób o szczególnych potrzebach, w tym z niepełnosprawnościami oraz promowania wśród pracodawców rozwiązań wspierających równe traktowanie w miejscu pracy, zarządzanie różnorodnością. Projekty będą też musiały spełniać kryteria i wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania i mechanizmu racjonalnych usprawnień.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planowane do realizacji są działania o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów z innych państw.

Działania realizowane są komplementarne do działań Programu Interreg Europa 2021-2027 dotyczących wymiany doświadczeń i realizacji polityk rozwoju regionalnego w tych samych obszarach działań (m.in. równy dostęp do opieki zdrowotnej, odporność systemów opieki zdrowotnej, umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości). Działania realizowane w ramach CS nakierowane na poprawę stanu zdrowia, kreowanie zdrowego stylu życia oraz tworzenia przyjaznego zdrowiu środowiska pracy w celu wydłużenia aktywności zawodowej są spójne i komplementarne z założeniami „Programu UE dla zdrowia na lata 2021-2027”, a także przyczyniają się do osiągnięcia 3 celu zrównoważonego rozwoju Agendy ONZ 2030. W zakresie podnoszenia kompetencji i kwalifikacji pracowników w celu dostosowania do dynamicznie zmieniających się potrzeb pracodawców i gospodarki działania komplementarne są z programem UE MobiliseSME.

Ponadto zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z obszarem tematycznym Edukacja wskazanym w Zrewidowanym Planie Działania dla Regionu Morza Bałtyckiego.

Wsparcie potencjalnych beneficjentów w obszarze współpracy międzynarodowej jest zapewnione dzięki działalności sieci PIFE, która świadczy usługi informacyjne w odniesieniu do wszystkich programów finansowanych z Funduszy Europejskich, również zarządzanych centralnie przez KE oraz komórek w strukturach IZ zajmujących się programami i projektami (w tym międzynarodowymi) finansowanymi z funduszy UE, dzięki czemu podmioty z regionu są informowane o możliwości udziału w projektach (spotkania interesariuszy, zagraniczne wizyty studyjne), w których następuje wymiana doświadczeń i wiedzy oraz zachęcanie interesariuszy do stosowania dobrych praktyk wypracowanych w innych krajach.

Ponadto, zapisy programu wykazują komplementarność z Programem Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego, który zakłada realizację współpracy ponadnarodowej na poziomie krajowym. Możliwe będzie rozszerzanie projektów standardowych, realizowanych w FEŁ2027, o komponent współpracy ponadnarodowej.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Ze względu na niekomercyjny charakter typów wsparcia oraz społeczny charakter interwencji nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych. Zadania te nie są prowadzone dla zysku i co do zasady nie mają charakteru zadań samofinansujących się.

#### 2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
8	ESO4.4	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLDCO08	Liczba osób objętych wsparciem w obszarze zdrowia	osoby	0,00	66 530,00
8	ESO4.4	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLDCO04	Liczba pracowników mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (w tym spółdzielni i przedsiębiorstw społecznych) objętych usługą rozwojową	osoby	650,00	13 050,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
8	ESO4.4	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	EECR03	Uczestnicy uzyskujący kwalifikacje po zakończeniu	osoby	35 758,00	2021-2029	7 250,00	IZ FEŁ 2027	



					udziału w programie						
8	ESO4.4	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLDCR03	Liczba osób, które dzięki wsparciu w obszarze zdrowia podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	osoby	4 497,00	2021-2029	13 300,00	IZ FEŁ 2027	

### 2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.4	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	144. Działania na rzecz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy przeciwdziałające zagrożeniom dla zdrowia i obejmujące promocję aktywności fizycznej	6 880 500,00
8	ESO4.4	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	146. Wsparcie na rzecz przystosowywania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	40 348 000,00
8	ESO4.4	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	147. Działania zachęcające do aktywnego starzenia się w dobrym zdrowiu	40 038 625,00
8	ESO4.4	Ogółem			87 267 125,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.4	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	87 267 125,00
8	ESO4.4	Ogółem			87 267 125,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.4	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	87 267 125,00
8	ESO4.4	Ogółem			87 267 125,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.4	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	01. Przyczynianie się do umiejętności ekologicznych i zielonych miejsc pracy oraz zielonej gospodarki	3 000 000,00
8	ESO4.4	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	09. Nie dotyczy	54 267 125,00
8	ESO4.4	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	10. Rozwiązywanie problemów określonych w ramach europejskiego semestru	30 000 000,00
8	ESO4.4	Ogółem			87 267 125,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+\*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.4	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	87 267 125,00
8	ESO4.4	Ogółem			87 267 125,00

\* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.6. Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (EFS+)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

W ramach edukacji przedszkolnej podejmowane będą działania na rzecz poprawy i upowszechniania wysokiej jakości wychowania przedszkolnego, w tym wśród dzieci z niepełnosprawnościami. Na obszarach o niskim stopniu upowszechnienia i dostępności wychowania przedszkolnego tworzone będą nowe miejsca przedszkolne.

Poprawa jakości edukacji przedszkolnej obejmie placówkę, wszechstronny rozwój dzieci, w tym rozwój kompetencji kluczowych i uniwersalnych, wychwytywanie i korygowanie deficytów rozwojowych, działania rehabilitacyjno-kompensacyjne, wsparcie psychologiczne, doksztalcanie nauczycieli, oraz działania szkoleniowe i świadomościowe dla rodziców lub opiekunów dzieci.

Planowane są nabory dla gmin o najniższym stopniu upowszechnienia i dostępności edukacji przedszkolnej, ukierunkowane na generowanie dodatkowych miejsc wychowania przedszkolnego i podnoszenie jakości edukacji przedszkolnej.

W ramach kształcenia ogólnego bezpośrednio wspierane będą szkoły i placówki realizujące podstawę programową kształcenia ogólnego, ich uczniowie, rodzice i nauczyciele. Wsparcie będzie udzielane w ramach kompleksowych programów, ukierunkowanych na rozwój kompetencji kluczowych i uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy, przekrojowych, proinnowacyjnych, kompetencji społecznych i społeczno-emocjonalnych, cyfrowych, doksztalcanie kadr oraz realizację działań społeczno-wychowawczych szkół jako podbudowa dla kształcenia zawodowego.

Szkoła powinna wyposażać uczniów w umiejętności praktyczne dostosowane do potrzeb pracodawców, kompetencje transferowalne i proinnowacyjne, uwzględniać trendy związane z nowoczesnymi technologiami i adaptować je do praktyki szkolnej.

Doskonalone będą kompetencje i umiejętności kadry szkół i placówek systemu oświaty - w oparciu o identyfikację i diagnozę potrzeb szkoleniowych wspieranej instytucji.

Rozwijane będą kompetencje, umiejętności, uzdolnienia, zainteresowania uczniów poza edukacją formalną.

Realizowane będzie wsparcie w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej, integracji uczniów i współpracy z rodzicami oraz wsparcie świetlic szkolnych i poradni psychologiczno-pedagogicznych. W związku z potrzebami uczniów wynikającymi z pandemii i konieczności nauki zdalnej istotne jest kształtowanie i wspieranie zdrowego stylu życia uczniów opartego na aktywności fizycznej.

Kształcenie zawodowe wspierane będzie przez dostosowanie go do potrzeb rynku pracy i pracodawców (przy wykorzystaniu europejskich i krajowych źródeł prognozowania w zakresie edukacji i szkolnictwa), włączanie pracodawców w system kształcenia i egzaminowania. Wsparcie obejmie współpracę szkół i placówek z ich otoczeniem dla wypracowania i wdrożenia kierunków kształcenia zgodnych z potrzebami regionalnych pracodawców, w tym zawodów związanych z zieloną gospodarką, ochroną klimatu, zawodami przyszłości czy Przemysłem 4.0. oraz powiązanie szkolnictwa zawodowego z

regionalnymi inteligentnymi specjalizacjami województwa łódzkiego RSI LORIS 2030. Organizowane będą staże uczniowskie rozliczane stawką jednostkową, zajęcia praktyczne, kształcenie w miejscu pracy, szkolenia zawodowe. Realizowane będą wizyty studyjne, szkolenia, staże zawodowe uczniów i nauczycieli poza terytorium RP jako działania uzupełniające – o ile będą niezbędne do realizacji celu i wynikające z diagnozy potrzeb.

Kompleksowe programy rozwoju szkół zawodowych obejmą działania na rzecz uczniów lub słuchaczy, nauczycieli, programów nauczania, stosowanych metod dydaktycznych i zarządzania procesami kształcenia w szkole.

Modernizacja szkolnictwa zawodowego będzie wspierana zachętami dla uczniów w postaci stypendiów, dlatego planuje się realizację projektu dla defaworyzowanych zdolnych uczniów tych szkół.

Interwencja obejmie poszerzenie oferty kursów zawodowych dla osób dorosłych, w tym ułatwienie mobilności edukacyjnej. Planuje się organizację pozaszkolnych form kształcenia ustawicznego (m.in. kwalifikacyjnych kursów zawodowych i kursów umiejętności zawodowych) kursów umożliwiających uzyskanie wiedzy, umiejętności, uprawnień i kwalifikacji zawodowych.

Doskonalone będą kwalifikacje i umiejętności nauczycieli lub instruktorów praktycznej nauki zawodu we współpracy z uczelniami i rynkiem pracy, organizowane staże zawodowe u pracodawców, szkolenia, studia podyplomowe, inne formy doskonalenia w celu poprawy jakości pracy kadry dydaktycznej szkół i placówek systemu oświaty oraz przeciwdziałanie brakom kadrowym. Zaplanowano wsparcie kadry szkół i placówek systemu oświaty z zakresu zapobiegania przemocy motywowanej uprzedzeniami, w tym zapobieganie dyskryminacji i przemocy ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność oraz orientację seksualną i tożsamość płciową, poprzez podnoszenie kompetencji, wsparcie eksperckie, wymianę dobrych praktyk, wspieranie tworzenia systemowych rozwiązań wspierających zapobieganie przemocy.

Na każdym etapie edukacyjnym rozwijane będzie poradnictwo edukacyjne i doradztwo zawodowe, preorientacja zawodowa i funkcjonowanie na rynku pracy. Doradztwo będzie przeciwdziałać stereotypom związanym z płcią i będzie wspierać promowanie nauk ścisłych (STEM). Elementem doradztwa będzie popularyzacja i propagowanie kształcenia zawodowego w klasach VII i VIII SP, działania świadomościowe dla uczniów i ich rodziców lub opiekunów w celu podniesienia prestiżu oraz znaczenia kształcenia zawodowego.

Wspierana będzie edukacja włączająca na wszystkich etapach edukacji oraz poprawa dostępności dla osób ze zróżnicowanymi potrzebami. Istotne będzie ze względu na zwiększającą się liczbę orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego zapewnienie wysokiej jakości kształcenia dla dzieci lub uczniów z niepełnosprawnościami, szczególnieymi potrzebami edukacyjnymi i rozwojowymi, w tym wynikającymi z uzdolnień. Nie będą wspierane szkoły specjalne.

Planowane jest wsparcie w postaci działań integracyjnych w szkołach, w których są uczniowie z doświadczeniem migracji, skierowane dla wszystkich uczniów w tym m.in. zajęcia sportowe, poznawanie kultur, integracyjne wyjazdy edukacyjne.

Planuje się wsparcie organów prowadzących szkoły i placówki oświatowe w zakresie podnoszenia kompetencji nauczycieli i kadry zarządzającej dotyczące pomocy i wsparcia psychologiczno-pedagogicznego uczniów i ich opiekunów, profilaktyki, aktywności fizycznej uczniów oraz promowania zdrowego trybu życia. Realizowane też będą działania służące podnoszeniu jakości systemu zarządzania szkołami i placówkami oświatowymi, w tym podnoszeniu kompetencji kadry zarządzającej oraz wsparcie modelu szkół ćwiczeń.

W kształceniu ogólnym i zawodowym planuje się wsparcie uczniów szczególnie uzdolnionych poprzez dostosowanie oferty kształcenia m.in. we współpracy z uczelniami o statusie uniwersytetu lub politechniki w celu implementacji rozwiązań indywidualizujących ścieżkę rozwoju oraz adaptację i

dostosowanie programów nauczania w szkołach do potrzeb uczelni i szkół wyższych, w tym stypendia dla uczniów szczególnie uzdolnionych z grup defaworyzowanych. Podejmowane będą działania rozwijające świadomość i zachowania proekologiczne na wszystkich etapach edukacji.

Preferowane będzie wsparcie uczniów z rodzin o niskim statusie społeczno-ekonomicznym mieszkających na obszarach zmarginalizowanych lub wiejskich, wsparcie dla małych szkół, działania mające na celu zniwelowanie różnic w zdolności do posługiwania się językiem angielskim między dziećmi z obszarów wiejskich i miejskich. Preferowane będą projekty realizowane w ramach partnerstwa szczególnie w kształceniu zawodowym. Dla szkół osiągających najniższe wyniki na egzaminach zewnętrznych z języka angielskiego planowana jest realizacja konkursu na organizację dodatkowych zajęć z języka angielskiego, poprawę umiejętności kadry dydaktycznej w zakresie nauczania języka angielskiego.

**Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:**

- generowanie miejsc wychowania przedszkolnego na obszarach deficytowych;
- poprawa jakości edukacji w ośrodkach wychowania przedszkolnego;
- wsparcie szkół realizujących podstawę programową kształcenia ogólnego (szkoły ogólne i zawodowe) ich uczniów i nauczycieli, w ramach kompleksowych programów, podnoszących jakość edukacji, obejmujących rozwój kompetencji kluczowych, w tym proinnowacyjnych, kreatywnych, przedsiębiorczych, uniwersalnych, przekrojowych, kompetencji społecznych i społeczno-emocjonalnych, cyfrowych, realizację działań społeczno-wychowawczych;
- podnoszenie kompetencji kadry szkół i placówek systemu oświaty;
- wsparcie i propagowanie szkół zawodowych;
- doradztwo zawodowe;
- działania w zakresie edukacji włączającej;
- wsparcie uczniów szczególnie uzdolnionych należących do grup defaworyzowanych;
- wsparcie organów prowadzących szkoły i placówki systemu oświaty w celu zwiększenia jakości i efektywności pracy szkół lub placówek.

Działania w CS zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Głównymi grupami docelowymi wsparcia będą:

- dzieci w wieku przedszkolnym, ich rodzice i opiekunowie;

- kadra ośrodków wychowania przedszkolnego;
- ośrodki wychowania przedszkolnego;
- uczniowie szkół i placówek systemu oświaty kształcenia ogólnego;
- kadra oraz nauczyciele szkół i placówek systemu oświaty kształcenia ogólnego;
- szkoły i placówki systemu oświaty kształcenia ogólnego;
- rodzice i opiekunowie uczniów;
- uczniowie i słuchacze szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe;
- kadra oraz nauczyciele, w tym nauczyciele kształcenia zawodowego i instruktorzy praktycznej nauki zawodu szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe;
- szkoły i placówki systemu oświaty prowadzące kształcenie zawodowe;
- osoby dorosłe zainteresowane z własnej inicjatywy zdobyciem, uzupełnieniem lub podnoszeniem kompetencji lub kwalifikacji zawodowych.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia 2021/1060.

Zapisy dokumentów programowych będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantując równouprawnienie płci i realizację postanowień Karty praw podstawowych UE. W dokumentach określających warunki realizacji projektów (m.in. kryteriach wyboru projektów) i procedurach wskazane będą wymogi, dotyczące przestrzegania zasad horyzontalnych, a zasada równości kobiet i mężczyzn weryfikowana będzie w oparciu o kryterium dotyczące tzw. standardu minimum. Dzięki temu instytucje zaangażowane we wdrażanie programu będą zapobiegać wszelkiej dyskryminacji na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji. Umożliwi to też wybór do dofinansowania przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi i ich przestrzeganie przez beneficjentów na każdym etapie wdrażania projektów, gwarantując spełnienie wymogów dotyczących równości, niedyskryminacji i dostępności usług lub infrastruktury.

Realizowane działania przyczynią się do poprawy dostępności placówek oświatowych i odpowiedniego dostosowania oferty edukacyjnej skierowanej do osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnością. Promowane będzie wdrażanie w placówkach edukacyjnych rozwiązań mających na celu zapobieganie dyskryminacji i przemocy ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność oraz orientację

seksualną i tożsamość płciową, w tym wsparcie dla nauczycieli, rodziców lub opiekunów. Projekty będą też musiały spełniać kryteria i wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania i mechanizmu racjonalnych usprawnień.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego, niemniej w zależności od rodzaju potrzeb w zakresie edukacji można wskazać preferowane obszary docelowe wsparcia jakimi są obszary wiejskie.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planowane do realizacji są działania o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów z innych państw. Działania realizowane w zakresie podnoszenia jakości kształcenia, rozwoju kompetencji kluczowych, społecznych, proinnowacyjnych, cyfrowych uczniów i kadry szkół są spójne i komplementarne z założeniami i wsparciem zaplanowanym w Programie ERASMUS+ 2021-2027 oraz Interreg Europa 2021-2027. Zakres interwencji dotyczący poprawy jakości kształcenia na wszystkich jej poziomach (od wczesnej edukacji przez ogólną i zawodową oraz szkolenia), wspieranie nabywania kompetencji kluczowych w tym cyfrowych, poprawy dostosowania zakresu kształcenia do potrzeb regionalnego rynku pracy realizuje założenia obszaru tematycznego Edukacja wskazanego w Zrewidowanym Planie Działania Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego. Ponadto, zapisy programu wykazują komplementarność z Programem Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego, który zakłada realizację współpracy ponadnarodowej na poziomie krajowym. Możliwe będzie również rozszerzanie projektów standardowych, realizowanych w FEŁ2027, o komponent współpracy ponadnarodowej. Wsparcie potencjalnych beneficjentów w obszarze współpracy międzynarodowej jest zapewnione dzięki działalności sieci PIFE, która świadczy usługi informacyjne w odniesieniu do wszystkich programów finansowanych z Funduszy Europejskich, również zarządzanych centralnie przez KE oraz komórek w strukturach IZ zajmujących się programami i projektami (w tym międzynarodowymi) finansowanymi z funduszy UE, dzięki czemu podmioty z regionu są informowane o możliwości udziału w projektach (spotkania interesariuszy, zagraniczne wizyty studyjne), w których następuje wymiana doświadczeń i wiedzy oraz zachęcanie interesariuszy do stosowania dobrych praktyk wypracowanych w innych krajach.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Ze względu na niekomercyjny charakter działań oraz społeczny charakter interwencji nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych. Zadania te nie są prowadzone dla zysku i co do zasady nie mają charakteru zadań samofinansujących się. Usługi edukacyjne finansowane są przede wszystkim ze środków publicznych.

#### 2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
8	ESO4.6	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLFCO04	Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem	osoby	447,00	8 940,00
8	ESO4.6	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLFCO03	Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem	osoby	0,00	7 090,00
8	ESO4.6	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLFCO02	Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego	sztuki	0,00	400,00
8	ESO4.6	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLEFCO05	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach uczniowskich	osoby	0,00	8 430,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
-----------	-----------------	---------	-------------------	--------------------	----------	-----------------	--------------------	-----------------	--------------------	---------------	-------



							wartość odniesienia				
8	ESO4.6	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLFCR01	Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	45 428,00	2021-2029	12 830,00	IZ FEŁ 2027	

### 2.1.1.1.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.6	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	148. Wsparcie na rzecz wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (z wyłączeniem infrastruktury)	15 000 000,00
8	ESO4.6	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	149. Wsparcie na rzecz edukacji na poziomie podstawowym i średnim (z wyłączeniem infrastruktury)	127 257 088,00
8	ESO4.6	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	151. Wsparcie na rzecz edukacji dorosłych (z wyłączeniem infrastruktury)	5 000 000,00
8	ESO4.6	Ogółem			147 257 088,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.6	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	147 257 088,00
8	ESO4.6	Ogółem			147 257 088,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.6	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	147 257 088,00
8	ESO4.6	Ogółem			147 257 088,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.6	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	09. Nie dotyczy	147 257 088,00
8	ESO4.6	Ogółem			147 257 088,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+\*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.6	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	147 257 088,00
8	ESO4.6	Ogółem			147 257 088,00

\* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.7. Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej (EFS+)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Wyzwaniem dla regionu jest niskie zainteresowanie mieszkańców kształceniem zawodowym i ustawicznym. W ramach celu szczegółowego planuje się zatem działania skierowane do osób dorosłych z własnej inicjatywy zainteresowanych zdobyciem, uzupełnieniem lub podwyższeniem swojego wykształcenia, wiedzy, umiejętności, kwalifikacji ogólnych i zawodowych. Osoby dorosłe otrzymają dostęp do szkoleń i kursów - z wykorzystaniem systemu Bazy Usług Rozwojowych. Wsparcie realizowane będzie przez Operatorów. By zwiększyć efektywność interwencji i w zależności od indywidualnych potrzeb, wybór usług rozwojowych poprzedzony będzie fakultatywnym bilansem kariery zmierzającym do zdiagnozowania potencjału zawodowego i ewentualnie zaprojektowania indywidualnego planu rozwoju zawodowego, co jest szczególnie ważne w przypadku przekwalifikowania osób w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy.

W przypadku osób dorosłych z umiejętnościami podstawowymi możliwe będzie skorzystanie ze ścieżek poprawy umiejętności (upskilling pathways) w ramach oferty wykraczającej poza BUR.

Podejmowane będą również działania mające na celu wsparcie lokalnych inicjatyw na rzecz kształcenia osób dorosłych (na przykładzie LOWE – Lokalnych Ośrodków Wiedzy i Edukacji) np. poprzez tworzenie lokalnych ośrodków kształcenia osób dorosłych, w tym służących aktywizacji osób starszych, osób o niskich kwalifikacjach, osób z niepełnosprawnościami.

Realizacja zaplanowanych działań w ramach celu szczegółowego przyczyni się do zwiększenia udziału osób dorosłych w kształceniu i podnoszeniu kwalifikacji i umiejętności. Rezultatem podjętych działań będzie wzrost kompetencji kluczowych oraz umiejętności społecznych osób dorosłych, które można wykorzystać na rynku pracy, w życiu osobistym, w środowisku lokalnym. Spodziewanym efektem podjętych działań na rzecz realizacji celu stanie się dostosowanie kwalifikacji osób dorosłych do potrzeb gospodarki regionu, poprawa ich sytuacji na rynku pracy oraz możliwość dalszej samorealizacji i rozwoju osobistego.

Promowane będą działania polegające na współpracy z partnerami społecznymi w zakresie dostosowania warunków pracy dla osób starszych.

Działania związane z rozwojem umiejętności będą realizowane w ramach wszystkich typów wsparcia i całej kwoty alokacji dla celu g.

**Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:**

-usługi rozwojowe w ramach PSF dla osób dorosłych, które chcą z własnej inicjatywy podnieść swoje umiejętności/kompetencje lub nabyć kwalifikacje (w tym włączone do Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji) – za pośrednictwem BUR;

-wsparcie lokalnych inicjatyw na rzecz kształcenia osób dorosłych (na przykładzie LOWE) np. poprzez tworzenie lokalnych punktów wsparcia kształcenia osób dorosłych, w tym służących aktywizacji osób starszych, osób o niskich kwalifikacjach, osób z niepełnosprawnościami.

Działania w CS zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Głównymi grupami docelowymi wsparcia będą:

-osoby dorosłe zainteresowane z własnej inicjatywy zdobyciem, uzupełnieniem lub podnoszeniem kompetencji lub kwalifikacji.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia 2021/1060.

Zapisy dokumentów programowych będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantując równouprawnienie płci i realizację postanowień Karty praw podstawowych UE. W dokumentach określających warunki realizacji projektów (m.in. kryteriach wyboru projektów) i procedurach wskazane będą wymogi, dotyczące przestrzegania zasad horyzontalnych, a zasada równości kobiet i mężczyzn weryfikowana będzie w oparciu o kryterium dotyczące tzw. standardu minimum. Dzięki temu instytucje zaangażowane we wdrażanie programu będą zapobiegać wszelkiej dyskryminacji na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji. Umożliwi to też wybór do dofinansowania przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi i ich przestrzeganie przez beneficjentów na każdym etapie wdrażania projektów, gwarantując spełnienie wymogów dotyczących równości, niedyskryminacji i dostępności usług lub infrastruktury.

Realizowane działania przyczynią się do poprawy dostępności do usług umożliwiających podnoszenie, uzupełnianie i zmianę kwalifikacji dla osób o szczególnych potrzebach, w tym z niepełnosprawnościami. Lokalne inicjatywy na rzecz kształcenia osób dorosłych będą służyć aktywizacji osób biernych edukacyjnie, w tym osób z niepełnosprawnościami, których dostęp do edukacji jest utrudniony. Mogą również uwzględniać w działaniach edukacyjnych tematykę równościową. Projekty będą też musiały spełniać kryteria i wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania i mechanizmu racjonalnych usprawnień.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planowane do realizacji są działania o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów z innych państw.

Działania realizowane w zakresie podnoszenia umiejętności i kwalifikacji osób dorosłych są komplementarne z założeniami Programu ERASMUS+ 2021-2027 oraz Programu INTERREG EUROPA 2021-2027 dotyczących wymiany doświadczeń i realizacji polityk rozwoju regionalnego (m. in. dostęp do kształcenia, szkolenia i uczenia się przez całe życie oraz kształcenia i szkolenia on-line). W zakresie podnoszenia kompetencji społecznych poza edukacją formalną wsparcie jest komplementarne z inicjatywą KE Europejski Korpus Solidarności skierowaną do osób w wieku 18-30 lat.

Zakres interwencji dotyczący zwiększenia udziału osób dorosłych w kształceniu i podnoszeniu kwalifikacji i umiejętności, wzrostu kompetencji kluczowych oraz umiejętności społecznych realizuje założenia obszaru tematycznego Edukacja wskazanego w Zrewidowanym Planie Działania Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego.

Zapisy programu wykazują komplementarność z Programem Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego, który zakłada realizację współpracy ponadnarodowej na poziomie krajowym. Możliwe będzie również rozszerzanie projektów standardowych, realizowanych w FEŁ2027, o komponent współpracy ponadnarodowej.

Wsparcie potencjalnych beneficjentów w obszarze współpracy międzynarodowej jest zapewnione dzięki działalności sieci PIFE, która świadczy usługi informacyjne w odniesieniu do wszystkich programów finansowanych z Funduszy Europejskich, również zarządzanych centralnie przez KE oraz komórek w strukturach IZ zajmujących się programami i projektami (w tym międzynarodowymi) finansowanymi z funduszy UE, dzięki czemu podmioty z regionu są informowane o możliwości udziału w projektach (spotkania interesariuszy, zagraniczne wizyty studyjne), w których następuje wymiana doświadczeń i wiedzy oraz zachęcanie interesariuszy do stosowania dobrych praktyk wypracowanych w innych krajach.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Ze względu na niekomercyjny charakter typów wsparcia oraz społeczny charakter interwencji nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych. Zadania te nie są prowadzone dla zysku i co do zasady nie mają charakteru zadań samofinansujących się.

#### 2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
8	ESO4.7	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLGCO01	Liczba osób dorosłych objętych usługami rozwojowymi	osoby	698,00	13 960,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
8	ESO4.7	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	EECR03	Uczestnicy uzyskujący kwalifikacje po zakończeniu udziału w programie	osoby	8 837,00	2021-2029	9 770,00	IZ FEŁ 2027	

#### 2.1.1.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.7	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	151. Wsparcie na rzecz edukacji dorosłych (z wyłączeniem infrastruktury)	28 799 970,00
8	ESO4.7	Ogółem			28 799 970,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.7	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	28 799 970,00
8	ESO4.7	Ogółem			28 799 970,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.7	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	28 799 970,00
8	ESO4.7	Ogółem			28 799 970,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.7	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	01. Przyczynianie się do umiejętności ekologicznych i zielonych miejsc pracy oraz zielonej gospodarki	2 579 997,00
8	ESO4.7	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	10. Rozwiązywanie problemów określonych w ramach europejskiego semestru	28 799 970,00
8	ESO4.7	Ogółem			31 379 967,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+\*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.7	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	28 799 970,00
8	ESO4.7	Ogółem			28 799 970,00

\* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+



## 2.1.1. Priorytet: 9. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ŁÓDZKIEGO W TRANSFORMACJI

2.1.1.1. Cel szczegółowy: JSO8.1. Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie (FST)

### 2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Zakres interwencji stanowi odpowiedź na wyzwanie związane z restrukturyzacją obszaru górnictwo-energetycznego w kierunku neutralności klimatycznej oraz łagodzeniem skutków transformacji społeczno-gospodarczej regionu łódzkiego. Dzięki zaplanowanym działaniom transformacja ma również kreować nowy model rozwoju gospodarczego.

Jednym z priorytetów będzie rozwój przedsiębiorczości, w szczególności MŚP. Realizacja interwencji w tym zakresie uwzględnić będzie w szczególności wsparcie otoczenia biznesu, rozwój sektora usług oraz dofinansowanie badań i wdrażania nowoczesnych rozwiązań technologicznych m.in. w zakresie GOZ, OZE, budownictwa energooszczędnego i pasywnego. Istotnym elementem interwencji będzie planowane wsparcie powstania centrum laboratoryjnego służącego rozwojowi obiektów autonomicznych.

Kolejnym priorytetem będzie zapewnienie nowoczesnej oferty edukacyjnej i szkoleniowej odpowiadającej na potrzeby gospodarki będącej w procesie transformacji.

W celu łagodzenia wpływu transformacji na środowisko podjęte zostaną także działania w zakresie zwiększenia wykorzystania OZE, zmniejszenia zanieczyszczenia elementów środowiska, czy rozwoju zielonej infrastruktury na terenach zdegradowanych. Realizowane będą także działania służące zapewnieniu dostępności transportowej mieszkańcom obszaru transformacji obejmujące inwestycje w zrównoważoną mobilność lokalną (połączenia na poziomie lokalnym).

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

W zakresie wsparcia rozwoju gospodarczego obszaru transformacji:

- wsparcie infrastruktury badawczej lub aparatury badawczej niezbędnej do prowadzenia prac badawczo-rozwojowych;
- wsparcie badań lub dofinansowanie zakupu usług badawczych;
- wsparcie transferu technologii oraz rozwoju współpracy między przedsiębiorcami a sferą B+R;
- wdrożenie innowacji, wyników prac B+R (z możliwością wsparcia jako element projektu tworzenia nowych modeli biznesowych);
- rozwój usług dla firm (w tym innowacyjnych);
- wdrożenie rozwiązań w zakresie efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach;

- wdrożenie rozwiązań w zakresie Przemysłu 4.0 w przedsiębiorstwach;
- wdrożenie rozwiązań w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym w przedsiębiorstwach;
- wsparcie inwestycji w MŚP zwiększających ich zdolności produkcyjne;
- wsparcie tworzenia nowych przedsiębiorstw przy udziale IOB, w tym inkubatorów przedsiębiorczości;
- wsparcie inwestycji służących zagospodarowaniu terenów zdegradowanych lub pogórnich na potrzeby rozwoju nowych funkcji gospodarczych, w tym m.in. z zakresu OZE, inwestycji przemysłowo-usługowych;
- wsparcie inwestycji służących prowadzeniu działalności gospodarczej, w szczególności na terenach pogórnich;
- rozwój cyfrowych baz danych, w tym danych o terenach przemysłowych;

W zakresie wsparcia kształcenia i dostępu do usług publicznych:

- inwestycje w infrastrukturę kształcenia zawodowego i ustawicznego lub szkoleniową;
- inwestycje w infrastrukturę służącą świadczeniu usług społecznych i deinstytucjonalizacji;
- działania typu outplacement;
- usługi rozwojowe w ramach PSF dla osób dorosłych, które chcą z własnej inicjatywy podnieść swoje kwalifikacje lub kompetencje lub przekwalifikować się w tym wsparcie dla osób z najtrudniejszych grup docelowych – za pośrednictwem BUR;
- działania ukierunkowane na wsparcie pracodawców we wprowadzaniu elastycznych form zatrudnienia, w tym pracy zdalnej.
- tworzenie lub rozwój centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego;
- wsparcie kształcenia ustawicznego w formach szkolnych i pozaszkolnych;
- wsparcie kształcenia zawodowego w zakresie dostosowania do wymagań nowoczesnej, cyfrowej i neutralnej dla klimatu gospodarki.

W zakresie wsparcia środowiska i transportu:

- wsparcie infrastruktury służącej do wytwarzania energii elektrycznej, pochodzącej ze źródeł odnawialnych, wraz z magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE. Jako element projektu możliwe będą inwestycje w sieci o napięciu poniżej 110 kV, umożliwiające przyłączenie jednostek wytwarzania energii z OZE do sieci;
- wsparcie infrastruktury służącej do wytwarzania energii cieplnej lub chłodu, pochodzącej ze źródeł odnawialnych, wraz z magazynami ciepła lub chłodu działającymi na potrzeby danego źródła OZE wraz z przyłączeniem do sieci;
- wsparcie infrastruktury służącej do magazynowania ciepła lub chłodu ze źródeł odnawialnych działającej na potrzeby danego źródła OZE;
- działania na rzecz usunięcia lub zmniejszenia zanieczyszczenia elementów środowiska (m.in. gleb, ziemi lub wód gruntowych);
- zagospodarowanie terenów zdegradowanych na cele środowiskowe (w tym m.in. rozwój zielonej infrastruktury);
- inwestycje dotyczące bezemisyjnego taboru publicznego transportu zbiorowego z niezbędną do jego obsługi infrastrukturą;

-inwestycje z zakresu infrastruktury publicznego transportu zbiorowego.

Działania w CS zostały ocenione jako zgodne z zasadą DNSH.

Warunki wsparcia poszczególnych typów przedsięwzięć będą uwzględniać wymogi określone w programie i Umowie Partnerstwa dla odpowiadającej im interwencji wspieranej z EFRR lub EFS+ (z wyłączeniem form wsparcia), z wyjątkiem należycie uzasadnionych przypadków uzgodnionych przez Komitet Monitorujący. Interwencja będzie realizowana w powiązaniu z działaniami wspieranymi w ramach pozostałych priorytetów ujętych w programie.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

-Mieszkańcy wyznaczonego w Terytorialnym Planie Sprawiedliwej Transformacji Województwa Łódzkiego Obszaru Transformacji, w szczególności pracownicy kompleksu energetycznego w Bełchatowie, zagrożeni utratą pracy w wyniku zaprzestania eksploatacji złóż węglowych na terenie Kopalni Węgla Brunatnego „Bełchatów” oraz zmniejszenia zatrudnienia w Elektrowni Bełchatów na skutek zmiany profilu gospodarczego podmiotu (zaprzestania wytwarzania energii ze źródeł konwencjonalnych);

-inne osoby i podmioty korzystające z rezultatów projektu.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia 2021/1060.

Finansowane inwestycje sprzyjać będą zapewnieniu równości szans, zmniejszaniu zjawiska wykluczenia społecznego i przeciwdziałaniu dyskryminacji. Celem realizowanych działań będzie łagodzenie i przeciwdziałanie negatywnym skutkom transformacji energetycznej. Dofinansowanie OZE dotyczyć będzie zmniejszania zjawiska ubóstwa energetycznego poprzez dofinansowanie inwestycji, którymi będą objęte osoby dotknięte lub narażone na ubóstwo energetyczne. Powyższe działania wraz z inwestycjami służącymi zmniejszeniu zanieczyszczeń ziemi i wód gruntowych wpłyną na poprawę jakości środowiska, co zmniejszy wykluczenie społeczne z powodów zdrowotnych. Realizowane będą działania na rzecz zwiększenia dostępności i jakości usług społecznych, edukacyjnych adresowane m.in. do osób wykluczonych oraz znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej. Wdrażane projekty wpłyną na poprawę warunków i jakości życia mieszkańców. Premiowane będą projekty mające na celu zwiększenie zaangażowania kobiet (w tym młodych dziewcząt) w proces transformacji tj. zwiększające zatrudnienie kobiet, podnoszące aktywność ekonomiczną kobiet.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Jako terytorium najbardziej dotknięte negatywnymi skutkami transformacji w woj. łódzkim wskazano 35 gmin:

- m. Bełchatów
- gmina Bełchatów
- gmina Drużbice
- gmina Kleszczów
- gmina Kluki
- gmina Rusiec
- gmina Szczerców
- gmina Żelów
- gmina Działoszyn
- gmina Kiełczygłów
- gmina Nowa Brzeźnica
- gmina Pajęczno
- gmina Rząśnia
- gmina Siemkowice
- gmina Strzelce Wielkie
- gmina Sulmierzyce
- gmina Gorzkowice
- gmina Rozprza
- gmina Wola Krzysztoporska
- gmina Złoczew
- gmina Dobryczyce
- gmina Gomunice
- gmina Kamieńsk

-gmina Lgota Wielka  
-gmina Ładzice  
-m. Radomsko  
-gmina Radomsko  
-gmina Czarnożyły  
-gmina Konopnica  
-gmina Osjaków  
-gmina Ostrówek  
-gmina Wieluń  
-gmina Wierzchlas  
-gmina Widawa  
-m. Piotrków Trybunalski.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planowane do realizacji są działania o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów z innych państw. Działania realizowane w ramach CS w zakresie transformacji społeczno-gospodarczej w kierunku neutralności klimatycznej będą komplementarne z działaniami realizowanymi m.in. w Interreg Europa 2021-2027, Interreg Europa Środkowa 2021-2027, Life, Horyzont Europa. Ponadto zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z wieloma obszarami tematycznymi wskazanymi w Zrewidowanym Planie Działania SUERMB.

Część zakresu interwencji została wprowadzona w związku z doświadczeniami wypracowanymi w innych krajach (np. Łotwa, Włochy, Czechy, Grecja) w ramach międzynarodowego projektu *Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną w regionach UE opartych na gospodarce węglowej – DeCarb*, projektu *Ulepszenie instrumentów polityki dedykowanej rozwojowi systemu innowacji MŚP poprzez wdrożenie rozwiązań przemysłu 4.0 INNO PROVENT*. Przy realizacji innych projektów międzynarodowych dążyć się będzie do wdrażania w FEŁ2027 wypracowywanych w ich toku rozwiązań (w zależności od tematyki przyszłych projektów, w których region będzie partnerem).

Premiowane będą projekty powiązane z innymi programami międzynarodowymi lub projektami międzynarodowymi, np. wykorzystujące dobre praktyki wypracowane w ramach projektów międzynarodowych.

Wsparcie potencjalnych beneficjentów w obszarze współpracy międzynarodowej jest zapewnione dzięki działalności sieci PIFE, która świadczy usługi informacyjne w odniesieniu do wszystkich programów finansowanych z Funduszy Europejskich, również zarządzanych centralnie przez KE oraz komórek

w strukturach IZ zajmujących się programami i projektami (w tym międzynarodowymi) finansowanymi z funduszy UE, dzięki czemu podmioty z regionu są informowane o możliwości udziału w projektach (spotkania interesariuszy, zagraniczne wizyty studyjne), w których następuje wymiana doświadczeń i wiedzy oraz zachęcanie interesariuszy do stosowania dobrych praktyk wypracowanych w innych krajach.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Proces transformacji energetycznej w województwie łódzkim to stopniowa zmiana struktury gospodarczej, rozwój nowych sektorów, większa dbałość o środowisko naturalne. Aby proces ten mógł zostać zrealizowany, potrzebne jest wsparcie w formie bezzwrotnej dla podmiotów, na które transformacja będzie miała największy wpływ. Dotacje są niezbędne do wsparcia przedsiębiorstw (w celu powstrzymania odpływu kapitału i tworzenia zachęt do inwestowania poprzez konkurencyjne warunki inwestycyjne, wspierania generowania nowych miejsc pracy dla pracowników, którzy utracą zatrudnienie), samowystarczalności energetycznej (rozwoju OZE), niwelowania skutków środowiskowych czy działań mających na celu odwrócenie negatywnych trendów demograficznych i społecznych.

Dotacje to jedyny argument dla przedsiębiorstw, aby inwestować na terenach górniczych. Dzięki tej formie wsparcia możliwe będzie ograniczenie negatywnych skutków transformacji i utrzymanie obszaru transformacji na ścieżce wzrostu gospodarczego. W związku z tym oraz w celu uniknięcia rozdrobnienia systemów i form wsparcia nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

#### 2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
9	JSO8.1	FST		RCO01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa	61,00	759,00
9	JSO8.1	FST		RCO02	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w formie dotacji	przedsiębiorstwa	57,00	639,00

9	JSO8.1	FST		RCO04	Przedsiębiorstwa otrzymujące wsparcie niefinansowe	przedsiębiorstwa	4,00	120,00
9	JSO8.1	FST		RCO10	Przedsiębiorstwa współpracujące z organizacjami badawczymi	przedsiębiorstwa	15,00	117,00
9	JSO8.1	FST		RCO22	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (w tym: energii elektrycznej, energii cieplnej)	MW	0,00	12,00
9	JSO8.1	FST		RCO57	Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego	pasażerowie	0,00	1 530,00
9	JSO8.1	FST		PLFCO04	Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem	osoby	173,00	3 450,00
9	JSO8.1	FST		PLGCO01	Liczba osób dorosłych objętych usługami rozwojowymi	osoby	291,00	5 810,00
9	JSO8.1	FST		PLRO88	Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej i metropolitalnej	szt.	0,00	9,00
9	JSO8.1	FST		PLRO05	Liczba wspartych laboratoriów badawczych	szt.	4,00	49,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
-----------	-----------------	---------	-------------------	--------------------	----------	-----------------	--------------------	-----------------	--------------------	---------------	-------

							wartość odniesienia				
9	JSO8.1	FST		RCR01	Miejsca pracy utworzone we wspieranych podmiotach	roczny EPC	0,00	2021-2029	2 186,00	IZ FEŁ2027	
9	JSO8.1	FST		RCR02	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	EUR	0,00	2021-2029	259 669 014,00	IZ FEŁ2027	
9	JSO8.1	FST		RCR03	Małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) wprowadzające innowacje produktowe lub procesowe	przedsiębiorstwa	0,00	2021-2029	171,00	IZ FEŁ2027	
9	JSO8.1	FST		EECR03	Uczestnicy uzyskujący kwalifikacje po zakończeniu udziału w programie	osoby	8 837,00	2021-2029	4 070,00	IZ FEŁ 2027	
9	JSO8.1	FST		RCR26	Roczne zużycie energii pierwotnej (w tym: w lokalach mieszkalnych, budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych)	MWh/rok	49 780,00	2021-2029	39 824,00	IZ FEŁ2027	
9	JSO8.1	FST		RCR29	Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tony ekwiwalentu dwutlenku węgla/rok	31 284,00	2021-2029	25 027,00	IZ FEŁ2027	
9	JSO8.1	FST		RCR31	Wytworzona energia odnawialna ogółem (w tym: energii elektrycznej, energii cieplnej)	MWh/rok	0,00	2021-2029	19 929,00	IZ FEŁ2027	



9	JSO8.1	FST		RCR62	Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego	użytkownicy/rok	0,00	2021-2029	2 212 650,00	IZ FEL2027	
9	JSO8.1	FST		PLFCR01	Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	45 428,00	2021-2029	2 760,00	IZ FEL2027	

### 2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
9	JSO8.1	FST		001. Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w mikroprzedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	17 450 874,00
9	JSO8.1	FST		002. Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w małych i średnich przedsiębiorstwach (w tym prywatnych ośrodkach badawczych) bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	17 450 873,00
9	JSO8.1	FST		003. Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w dużych przedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	34 063 209,00
9	JSO8.1	FST		004. Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w publicznych ośrodkach badawczych i instytucjach szkolnictwa wyższego bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	3 448 511,00
9	JSO8.1	FST		005. Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w mikroprzedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	6 000 000,00
9	JSO8.1	FST		006. Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w MŚP (w tym prywatnych ośrodkach badawczych)	6 000 000,00

				bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	
9	JSO8.1	FST		007. Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w dużych przedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	60 241,00
9	JSO8.1	FST		008. Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w publicznych ośrodkach badawczych i instytucjach szkolnictwa wyższego bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	497 172,00
9	JSO8.1	FST		009. Działania badawcze i innowacyjne w mikroprzedsiębiorstwach, w tym tworzenie sieci kontaktów (badania przemysłowe, eksperymentalne prace rozwojowe, studia wykonalności)	7 463 398,00
9	JSO8.1	FST		010. Działania badawcze i innowacyjne w MŚP, w tym tworzenie sieci kontaktów	7 000 000,00
9	JSO8.1	FST		011. Działania badawcze i innowacyjne w dużych przedsiębiorstwach, w tym tworzenie sieci kontaktów	8 000 000,00
9	JSO8.1	FST		012. Działania badawcze i innowacyjne w publicznych ośrodkach badawczych, instytucjach szkolnictwa wyższego i ośrodkach kompetencji, w tym tworzenie sieci kontaktów (badania przemysłowe, eksperymentalne prace rozwojowe, studia wykonalności)	1 328 448,00
9	JSO8.1	FST		013. Cyfryzacja MŚP (w tym handel elektroniczny, e-biznes i sieciowe procesy biznesowe, ośrodki innowacji cyfrowych, żywe laboratoria, przedsiębiorcy internetowi i przedsiębiorstwa ICT typu start-up, usługi B2B)	2 098 253,00
9	JSO8.1	FST		014. Cyfryzacja dużych przedsiębiorstw (w tym handel elektroniczny, e-biznes i sieciowe procesy biznesowe, ośrodki innowacji cyfrowych, żywe laboratoria, przedsiębiorcy internetowi i przedsiębiorstwa ICT typu start-up, usługi B2B)	3 000 000,00
9	JSO8.1	FST		016. Rozwiązania ICT, usługi elektroniczne, aplikacje dla administracji	1 699 418,00

9	JSO8.1	FST		020. Infrastruktura biznesowa dla MŚP (w tym parki i obiekty przemysłowe)	13 595 341,00
9	JSO8.1	FST		021. Rozwój działalności i umiędzynarodowienie MŚP, w tym inwestycje produkcyjne	15 314 124,00
9	JSO8.1	FST		024. Zaawansowane usługi wsparcia dla MŚP i grup MŚP (w tym usługi w zakresie zarządzania, marketingu i projektowania)	5 098 253,00
9	JSO8.1	FST		025. Inkubator przedsiębiorczości, wsparcie dla przedsiębiorstw typu spin-off i spin-out oraz przedsiębiorstw typu start-up	5 098 253,00
9	JSO8.1	FST		026. Wsparcie dla klastrów innowacyjnych, w tym między przedsiębiorstwami, organizacjami badawczymi i organami publicznymi oraz sieciami biznesowymi, z korzyścią głównie dla MŚP	5 098 253,00
9	JSO8.1	FST		027. Procesy innowacji w MŚP (innowacje w zakresie procesów, organizacji, marketingu, i współtworzenia, innowacje zorientowane na użytkownika i motywowane popytem)	53 832 666,00
9	JSO8.1	FST		028. Transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami, ośrodkami badań naukowych i sektorem szkolnictwa wyższego	4 674 829,00
9	JSO8.1	FST		029. Procesy badawcze i innowacyjne, transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami, ośrodkami badań naukowych i uniwersytetami koncentrujące się na gospodarce niskoemisyjnej, odporności i przystosowaniu się do zmiany klimatu	211 712,00
9	JSO8.1	FST		030. Procesy badawcze i innowacyjne, transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami koncentrujące się na gospodarce o obiegu zamkniętym	211 712,00
9	JSO8.1	FST		038. Projekty w zakresie efektywności energetycznej i projekty demonstracyjne w MSP oraz działania wspierające	2 098 253,00
9	JSO8.1	FST		039. Projekty w zakresie efektywności energetycznej i projekty demonstracyjne w dużych przedsiębiorstwach oraz działania wspierające	3 000 000,00

9	JSO8.1	FST		047. Energia ze źródeł odnawialnych: wiatrowa	1 601 174,00
9	JSO8.1	FST		048. Energia ze źródeł odnawialnych: słoneczna	16 319 872,00
9	JSO8.1	FST		049. Energia ze źródeł odnawialnych: biomasa	381 658,00
9	JSO8.1	FST		052. Inne rodzaje energii ze źródeł odnawialnych (w tym energia geotermalna)	350 391,00
9	JSO8.1	FST		072. Wykorzystanie materiałów pochodzących z recyklingu jako surowców zgodnie z kryteriami efektywności	1 635 066,00
9	JSO8.1	FST		073. Rewaloryzacja obszarów przemysłowych i rekultywacja skażonych gruntów	9 500 000,00
9	JSO8.1	FST		074. Rewaloryzacja obszarów przemysłowych i rekultywacja skażonych gruntów zgodnie z kryteriami efektywności	2 395 923,00
9	JSO8.1	FST		075. Wsparcie ekologicznych procesów produkcji oraz efektywnego gospodarowania zasobami w MŚP	2 162 604,00
9	JSO8.1	FST		076. Wsparcie ekologicznych procesów produkcji oraz efektywnego gospodarowania zasobami w dużych przedsiębiorstwach	3 000 000,00
9	JSO8.1	FST		077. Działania mające na celu poprawę jakości powietrza i ograniczenie emisji hałasu	3 500 000,00
9	JSO8.1	FST		079. Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej, dziedzictwo naturalne i zasoby, zielona i błękitna infrastruktura	14 500 000,00
9	JSO8.1	FST		080. Inne działania służące redukcji emisji gazów cieplarnianych w dziedzinie zachowania i odtwarzania obszarów naturalnych o wysokim potencjale pochłaniania i składowania dwutlenku węgla, np. poprzez ponowne nawadnianie wrzosowisk, wychwytywanie gazu pochodzącego ze składowisk odpadów	398 835,00
9	JSO8.1	FST		081. Infrastruktura na potrzeby czystego transportu miejskiego	2 794 759,00
9	JSO8.1	FST		082. Tabor na potrzeby czystego transportu miejskiego	5 000 000,00

9	JSO8.1	FST		109. Transport multimodalny (nie w zastosowaniu miejskim)	4 000 000,00
9	JSO8.1	FST		124. Infrastruktura na potrzeby kształcenia i szkolenia zawodowego oraz edukacji dorosłych	6 797 670,00
9	JSO8.1	FST		127. Pozostała infrastruktura społeczna przyczyniająca się do włączenia społecznego	3 398 835,00
9	JSO8.1	FST		146. Wsparcie na rzecz przystosowywania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	9 696 506,00
9	JSO8.1	FST		149. Wsparcie na rzecz edukacji na poziomie podstawowym i średnim (z wyłączeniem infrastruktury)	19 722 926,00
9	JSO8.1	FST		151. Wsparcie na rzecz edukacji dorosłych (z wyłączeniem infrastruktury)	23 791 846,00
9	JSO8.1	Ogółem			354 741 858,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
9	JSO8.1	FST		01. Dotacja	354 741 858,00
9	JSO8.1	Ogółem			354 741 858,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
9	JSO8.1	FST		28. Inne podejścia – obszary wiejskie	80 000 000,00
9	JSO8.1	FST		32. Inne podejścia – inne rodzaje terytoriów docelowych	274 741 858,00
9	JSO8.1	Ogółem			354 741 858,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+\*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
9	JSO8.1	FST		02. Uwzględnianie aspektu płci	46 116 441,00
9	JSO8.1	FST		03. Neutralność płciowa	308 625 417,00
9	JSO8.1	Ogółem			354 741 858,00

\* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

## 2.2. Priorytety pomocy technicznej

### 2.2.1. Priorytet pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: 10. POMOC TECHNICZNA EFRR

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

#### 2.2.1.1. Interwencja w ramach Funduszy

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. e) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Celem pomocy technicznej jest wspieranie realizacji Programu Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027[1].

Cel priorytetu zostanie osiągnięty poprzez m.in.:

- utrzymanie sprawnego i skutecznego systemu zarządzania, w tym zapewnienie odpowiedniego potencjału administracyjnego instytucji Programu;
- stosowanie przejrzystych procesów i procedur na każdym etapie wdrażania Programu;
- wspieranie beneficjentów (w tym potencjalnych) w aplikowaniu i realizacji projektów;
- prowadzenie działań informacyjno-promocyjnych i zapewnienie widoczności polityki spójności, roli i znaczenia funduszy UE dla regionu;
- przestrzeganie przez wszystkie strony zaangażowane we wdrażanie Programu postanowień KPP i prawidłową realizację zasad horyzontalnych, ze szczególnym uwzględnieniem barier i potrzeb osób z grup narażonych na dyskryminację.

Planowane działania obejmą, m.in.:

#### ***1. Wsparcie instytucji Programu w zarządzaniu zasobami ludzkimi (ZZL) i wzmocnienie ich potencjału administracyjnego[2]***

- opracowanie planu wzmocnienia ZZL, który zapewni wykwalifikowaną kadrę, sprawne zarządzanie zespołem, różnorodnością, przestrzeganie norm etycznych;
- utrzymanie i rekrutacja wykwalifikowanego **personelu** IZ i IP, w tym finansowanie wynagrodzeń, zapewnienie przejrzystych ścieżek kariery i rozwoju kompetencji zawodowych, promowanie elastycznych form pracy, np. pracy zdalnej;
- szkolenia i podnoszenie kwalifikacji w zakresie wdrażania funduszy UE, m.in. zmniejszanie obciążeń administracyjnych, poprawa jakości świadczonych usług, stosowanie zielonych i społecznych zamówień, ochrona bioróżnorodności, zasady horyzontalne;
- utrzymanie **wsparcia organizacyjnego** dla IZ i IP, w tym zabezpieczenie powierzchni biurowych, archiwizacyjnych, kosztów eksploatacji, doposażanie stanowisk pracy.

#### ***2. Wsparcie skutecznych procedur i procesów we wdrażaniu Programu***

- stosowanie przejrzystego procesu **zarządzania finansowego i kontroli**, m.in. w realizacji budżetu Programu (w tym ukończenie zadań związanych z zamknięciem perspektywy finansowej 2014-2020 oraz przygotowanie okresu programowania po 2027 r.);
- zapewnienie środków na wykonywanie obowiązków IZ i IP, tj. przygotowanie, programowanie, organizację naborów, ocenę i wybór projektów, weryfikację płatności, monitoring, ewaluację, księgowanie wydatków, audyt i kontrolę Programu (w tym funkcjonowania KM), rozpatrywanie skarg i odwołań[3];
- utrzymanie systemów informatycznych wraz z niezbędną infrastrukturą, z uwzględnieniem zasad dostępności cyfrowej;
- finansowanie analiz i studiów, ekspertyz i opinii prawnych, badań ewaluacyjnych niezbędnych do realizacji Programu, wsparcie przygotowania wybranych projektów o charakterze strategicznym;
- stosowanie przejrzystych i konkurencyjnych procesów **zamówień publicznych** z odpowiednimi systemami kontroli wewnętrznej:
  - o IZ i beneficjenci będą promować strategiczne wykorzystanie zamówień publicznych do wspierania celów polityki spójności, stosowanie kryteriów związanych z jakością i kosztami cyklu życia produktu i usług, kryteriów ekologicznych, społecznych i innowacyjnych[4]. Przy wyborze wykonawcy usług szkoleniowych będą stosowane kryteria wiedzy i doświadczenia w przedmiocie szkolenia.
- zapobieganie, wykrywanie, korygowanie i raportowanie w obszarze nieprawidłowości i nadużyć finansowych oraz korupcji**. IZ będzie posiadać i stosować skuteczne i proporcjonalne środki i procedury zwalczania nadużyć finansowych, uwzględniające stwierdzone ryzyka, zgodnie z art. 74 rozporządzenia 2021/1060. Będą kontynuowane mechanizmy stosowane w latach ubiegłych, m.in. zwiększenie przejrzystości, zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego, organizacji typu watch-dog, ocena ryzyka, działania edukacyjne. IZ zapewni takie działania zapobiegawcze, jak:
  - o zgłaszanie i aktualizowanie nieprawidłowości w systemie IMS; wzmocnienie procedur kontroli w celu unikania konfliktu interesów, np. zwiększenie przejrzystości łańcucha podwykonawców, uwzględniając weryfikację struktury właścicielskiej beneficjentów, wykonawców oraz ekspertów oceniających i nadzorujących projekty;
  - o utworzenie systemu rejestracji i kontroli przy wyborze projektów dla zachowania ścieżki audytu;
  - o istnienie mechanizmu oznaczania i wykluczania z dofinansowania osób lub podmiotów stanowiących zagrożenie dla interesów UE;
  - o uwzględnianie nowych ryzyk, np. związanych ze zmianą zasad wydatkowania funduszy UE;
  - o wykorzystanie dostępnych narzędzi data mining, typu Arachne lub podobnego oraz narzędzi mających na celu wykrywanie podejrzeń nadużyć finansowych, plagiatu;
  - o promowanie paktów na rzecz uczciwości.[5]

### **3. Wsparcie beneficjentów i potencjalnych beneficjentów Programu**

- rozwój kompetencji niezbędnych do skutecznego aplikowania o fundusze UE, prowadzenia i rozliczania projektów m.in. organizowanie specjalistycznych szkoleń, konsultacji i spotkań informacyjnych, pomoc w dostosowaniu działań do założeń Europejskiego Zielonego Ładu i zasady DNSH;



-podnoszenie wiedzy na temat wdrażania zasad horyzontalnych w realizowanych projektach, szczególnie dla kadry w instytucjach z obszaru edukacji, zdrowia i pomocy społecznej, w zakresie przeciwdziałania i zwalczania dyskryminacji osób i grup narażonych i dyskryminowanych.

#### **4. *Wsparcie funkcjonowania komitetów, grup roboczych i doradczych, partnerów***

-obsługa prac KM i grup roboczych powoływanych przez KM, w tym Grupy Roboczej ds. monitorowania zasad horyzontalnych, w skład której wejdą przedstawiciele organizacji społecznych zrzeszających osoby z grup narażonych na dyskryminację lub zajmujących się równouprawnieniem danej grupy, a także wsparcie grup doradczych zaangażowanych we wdrażanie Programu, w tym członków KM reprezentujących partnerów społeczno-gospodarczych i podmioty społeczeństwa obywatelskiego. Finansowane będą np. koszty organizacji posiedzeń, ekspertyzy, szkolenia, prace przygotowawcze niezbędne do realizacji Programu;

-wsparcie działań realizowanych przez Koordynatora ds. Równości i Niedyskryminacji;

-pomoc w realizacji zasad horyzontalnych, z uwzględnieniem barier i potrzeb osób z grup narażonych na dyskryminację, np. pomoc ekspercka, szkolenia i konferencje tematyczne, produkcja materiałów informacyjno-edukacyjnych, audyt istniejących rozwiązań i ocena ich skuteczności dla wypracowania narzędzi i mechanizmów skutecznego wdrażania zasad horyzontalnych.

#### **5. *Stworzenie spójnego systemu informacji i komunikacji***

Działania będą służyć poprawie widoczności FE, tj. rozpropagowaniu wiedzy na temat FE i Programu, efektów ich wdrażania.

Działania komunikacyjne będą prowadzone z uwzględnieniem zasad dostępności, równości szans i niedyskryminacji, postępującej cyfryzacji i zielonego ładu.

Podstawową formą informowania o programie będzie wersja cyfrowa materiałów. Wydruk materiałów informacyjnych i produkcja materiałów promocyjnych będzie ograniczona do niezbędnego minimum, a zastosowane materiały będą w jak największym stopniu ekologiczne. Gadżety nie są narzędziem promocji FE.

Spójność systemu informacji i komunikacji Programu, w tym wizualizacji marki FE, działań podejmowanych przez IZ i IP, narzędzi wykorzystywanych przez te instytucje określone będą w Strategii komunikacji Funduszy dla Łódzkiego 2021-2027 i rocznych planach działań.

Przewidywane wsparcie będzie służyć realizacji zasad horyzontalnych z uwzględnieniem barier i potrzeb osób z grup narażonych na dyskryminację poprzez wsparcie eksperckie, szkolenia i konferencje tematyczne, produkcję materiałów informacyjno-edukacyjnych, kampanie.

Funkcje komunikacyjne będą traktowane priorytetowo. Pracownicy działów komunikacji będą pełnić aktywną rolę we wdrażaniu Programu i podnosić kompetencje w tym zakresie.

- [1] Działania będą komplementarne z działaniami pomocy technicznej realizowanymi w krajowym programie PTFE, pozostałych programach krajowych i regionalnych, z zachowaniem przyjętej demarkacji.
- [2] Przy określaniu zakresu planowanego wsparcia należy wziąć pod uwagę dobre praktyki z okresu 2014-2020, w tym wnioski z projektu pilotażowego KE „*Frontloading administrative capacity building for post-2020*” przeprowadzonego w woj. lubelskim.
- [3] Rozpatrywanie skarg i wniosków należy również do kompetencji Rzecznika Funduszy Europejskich.
- [4] Stosowanie kryteriów ekologicznych, społecznych i innowacyjnych będzie stosowane w stopniu wynikającym z PZP.
- [5] Pakt uczciwości – narzędzie przeciwdziałania nadużyciom w zamówieniach publicznych. Opiera się on na założeniu, że podmiot publiczny i oferenci mogą umówić się wspólnie, iż w ramach konkretnego przetargu będą postępować w sposób przejrzysty i odpowiedzialny, zarówno na etapie starania się o kontrakt, jak i w czasie jego realizacji. Zgadzą się też na monitorowanie całego procesu zamówienia przez społecznego obserwatora. Gdy objęcie projektu paktem uczciwości jest zasadne, forma, zasady jego finansowania i wdrażanie IZ będzie konsultować z KM.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Instytucje wdrażania programu, potencjalni beneficjenci i beneficjenci, partnerzy wymienieni w art. 8.1 rozporządzenia 2021/1060, potencjalni uczestnicy projektów, uczestnicy projektów, ogół społeczeństwa.

#### 2.2.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRO149	Średnioroczna liczba etatów finansowanych z PT	szt	485,00	485,00
EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRO155	Liczba uczestników form szkoleniowych dla beneficjentów	osoby	5 750,00	23 000,00
EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRO158	Liczba działań informacyjno-promocyjnych o szerokim zasięgu	szt	3,00	8,00

2.2.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
10	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	179. Informacja i komunikacja	6 800 000,00
10	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	180. Przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrola	60 123 786,00
10	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	181. Ewaluacja i badania, zbieranie danych	100 000,00
10	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	182. Wzmocnienie potencjału organów państwa członkowskiego, beneficjentów i odpowiednich partnerów	1 500 000,00
10	Ogółem			68 523 786,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+\*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
10	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	68 523 786,00
10	Ogółem			68 523 786,00

\* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.2.1. Priorytet pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: 11. POMOC TECHNICZNA EFS+

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

2.2.1.1. Interwencja w ramach Funduszy

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. e) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Celem pomocy technicznej jest wspieranie realizacji Programu Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027[1].

Cel priorytetu zostanie osiągnięty poprzez m.in.:

- utrzymanie sprawnego i skutecznego systemu zarządzania, w tym zapewnienie odpowiedniego potencjału administracyjnego instytucji Programu;
- stosowanie przejrzystych procesów i procedur na każdym etapie wdrażania Programu;
- wspieranie beneficjentów (w tym potencjalnych) w aplikowaniu i realizacji projektów;
- prowadzenie działań informacyjno-promocyjnych i zapewnienie widoczności polityki spójności, roli i znaczenia funduszy UE dla regionu;
- przestrzeganie przez wszystkie strony zaangażowane we wdrażanie Programu postanowień KPP i prawidłową realizację zasad horyzontalnych, ze szczególnym uwzględnieniem barier i potrzeb osób z grup narażonych na dyskryminację.

Planowane działania obejmą, m.in.:

### ***1. Wsparcie instytucji Programu w zarządzaniu zasobami ludzkimi (ZZL) i wzmocnienie ich potencjału administracyjnego[2]***

- opracowanie planu wzmocnienia ZZL, który zapewni wykwalifikowaną kadre, sprawne zarządzanie zespołem, różnorodnością, przestrzeganie norm etycznych;
- utrzymanie i rekrutacja wykwalifikowanego **personelu** IZ i IP, w tym finansowanie wynagrodzeń, zapewnienie przejrzystych ścieżek kariery i rozwoju kompetencji zawodowych, promowanie elastycznych form pracy, np. pracy zdalnej;
- szkolenia i podnoszenie kwalifikacji w zakresie wdrażania funduszy UE, m.in. zmniejszanie obciążeń administracyjnych, poprawa jakości świadczonych usług, stosowanie zielonych i społecznych zamówień, ochrona bioróżnorodności, zasady horyzontalne;
- utrzymanie **wsparcia organizacyjnego** dla IZ i IP, w tym zabezpieczenie powierzchni biurowych, archiwizacyjnych, kosztów eksploatacji, doposażanie stanowisk pracy.

### ***2. Wsparcie skutecznych procedur i procesów we wdrażaniu Programu***

- stosowanie przejrzystego procesu **zarządzania finansowego i kontroli**, m.in. w realizacji budżetu Programu (w tym ukończenie zadań związanych z zamknięciem perspektywy finansowej 2014-2020 oraz przygotowanie okresu programowania po 2027 r.);
- zapewnienie środków na wykonywanie obowiązków IZ i IP, tj. przygotowanie, programowanie, organizację naborów, ocenę i wybór projektów, weryfikację płatności, monitoring, ewaluację, księgowanie wydatków, audyt i kontrolę Programu (w tym funkcjonowania KM), rozpatrywanie skarg i odwołań[3];
- utrzymanie systemów informatycznych wraz z niezbędną infrastrukturą, z uwzględnieniem zasad dostępności cyfrowej;
- finansowanie analiz i studiów, ekspertyz i opinii prawnych, badań ewaluacyjnych niezbędnych do realizacji Programu, wsparcie przygotowania wybranych projektów o charakterze strategicznym;
- stosowanie przejrzystych i konkurencyjnych procesów **zamówień publicznych** z odpowiednimi systemami kontroli wewnętrznej:
  - o IZ i beneficjenci będą promować strategiczne wykorzystanie zamówień publicznych do wspierania celów polityki spójności, stosowanie kryteriów związanych z jakością i kosztami cyklu życia produktu i usług, kryteriów ekologicznych, społecznych i innowacyjnych[4]. Przy wyborze wykonawcy usług szkoleniowych będą stosowane kryteria wiedzy i doświadczenia w przedmiocie szkolenia.
- zapobieganie, wykrywanie, korygowanie i raportowanie w obszarze nieprawidłowości i nadużyć finansowych oraz korupcji**. IZ będzie posiadać i stosować skuteczne i proporcjonalne środki i procedury zwalczania nadużyć finansowych, uwzględniające stwierdzone ryzyka, zgodnie z art. 74 rozporządzenia 2021/1060. Będą kontynuowane mechanizmy stosowane w latach ubiegłych, m.in. zwiększenie przejrzystości, zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego, organizacji typu watch-dog, ocena ryzyka, działania edukacyjne. IZ zapewni takie działania zapobiegawcze, jak:
  - o zgłaszanie i aktualizowanie nieprawidłowości w systemie IMS; wzmocnienie procedur kontroli w celu unikania konfliktu interesów, np. zwiększenie przejrzystości łańcucha podwykonawców, uwzględniając weryfikację struktury właścicielskiej beneficjentów, wykonawców oraz ekspertów oceniających i nadzorujących projekty;
  - o utworzenie systemu rejestracji i kontroli przy wyborze projektów dla zachowania ścieżki audytu;
  - o istnienie mechanizmu oznaczania i wykluczania z dofinansowania osób lub podmiotów stanowiących zagrożenie dla interesów UE;
  - o uwzględnianie nowych ryzyk, np. związanych ze zmianą zasad wydatkowania funduszy UE;
  - o wykorzystanie dostępnych narzędzi data mining, typu Arachne lub podobnego oraz narzędzi mających na celu wykrywanie podejrzeń nadużyć finansowych, plagiatu;
  - o promowanie paktów na rzecz uczciwości.[5]

### **3. Wsparcie beneficjentów i potencjalnych beneficjentów Programu**

- rozwój kompetencji niezbędnych do skutecznego aplikowania o fundusze UE, prowadzenia i rozliczania projektów m.in. organizowanie specjalistycznych szkoleń, konsultacji i spotkań informacyjnych, pomoc w dostosowaniu działań do założeń Europejskiego Zielonego Ładu i zasady DNSH;

-podnoszenie wiedzy na temat wdrażania zasad horyzontalnych w realizowanych projektach, szczególnie dla kadry w instytucjach z obszaru edukacji, zdrowia i pomocy społecznej, w zakresie przeciwdziałania i zwalczania dyskryminacji osób i grup narażonych i dyskryminowanych.

#### **4. *Wsparcie funkcjonowania komitetów, grup roboczych i doradczych, partnerów***

-obsługa prac KM i grup roboczych powoływanych przez KM, w tym Grupy Roboczej ds. monitorowania zasad horyzontalnych, w skład której wejdą przedstawiciele organizacji społecznych zrzeszających osoby z grup narażonych na dyskryminację lub zajmujących się równouprawnieniem danej grupy, a także wsparcie grup doradczych zaangażowanych we wdrażanie Programu, w tym członków KM reprezentujących partnerów społeczno-gospodarczych i podmioty społeczeństwa obywatelskiego. Finansowane będą np. koszty organizacji posiedzeń, ekspertyzy, szkolenia, prace przygotowawcze niezbędne do realizacji Programu;

-wsparcie działań realizowanych przez Koordynatora ds. Równości i Niedyskryminacji;

-pomoc w realizacji zasad horyzontalnych, z uwzględnieniem barier i potrzeb osób z grup narażonych na dyskryminację, np. pomoc ekspercka, szkolenia i konferencje tematyczne, produkcja materiałów informacyjno-edukacyjnych, audyt istniejących rozwiązań i ocena ich skuteczności dla wypracowania narzędzi i mechanizmów skutecznego wdrażania zasad horyzontalnych.

#### **5. *Stworzenie spójnego systemu informacji i komunikacji***

Działania będą służyć poprawie widoczności FE, tj. rozpropagowaniu wiedzy na temat FE i Programu, efektów ich wdrażania.

Działania komunikacyjne będą prowadzone z uwzględnieniem zasad dostępności, równości szans i niedyskryminacji, postępującej cyfryzacji i zielonego ładu.

Podstawową formą informowania o programie będzie wersja cyfrowa materiałów. Wydruk materiałów informacyjnych i produkcja materiałów promocyjnych będzie ograniczona do niezbędnego minimum, a zastosowane materiały będą w jak największym stopniu ekologiczne. Gadżety nie są narzędziem promocji FE.

Spójność systemu informacji i komunikacji Programu, w tym wizualizacji marki FE, działań podejmowanych przez IZ i IP, narzędzi wykorzystywanych przez te instytucje określone będą w Strategii komunikacji Funduszy dla Łódzkiego 2021-2027 i rocznych planach działań.

Przewidywane wsparcie będzie służyć realizacji zasad horyzontalnych z uwzględnieniem barier i potrzeb osób z grup narażonych na dyskryminację poprzez wsparcie eksperckie, szkolenia i konferencje tematyczne, produkcję materiałów informacyjno-edukacyjnych, kampanie.

Funkcje komunikacyjne będą traktowane priorytetowo. Pracownicy działów komunikacji będą pełnić aktywną rolę we wdrażaniu Programu i podnosić kompetencje w tym zakresie.

- [1] Działania będą komplementarne z działaniami pomocy technicznej realizowanymi w krajowym programie PTFE, pozostałych programach krajowych i regionalnych, z zachowaniem przyjętej demarkacji.
- [2] Przy określaniu zakresu planowanego wsparcia należy wziąć pod uwagę dobre praktyki z okresu 2014-2020, w tym wnioski z projektu pilotażowego KE „*Frontloading administrative capacity building for post-2020*” przeprowadzonego w woj. lubelskim.
- [3] Rozpatrywanie skarg i wniosków należy również do kompetencji Rzecznika Funduszy Europejskich.
- [4] Stosowanie kryteriów ekologicznych, społecznych i innowacyjnych będzie stosowane w stopniu wynikającym z PZP.
- [5] Pakt uczciwości – narzędzie przeciwdziałania nadużyciom w zamówieniach publicznych. Opiera się on na założeniu, że podmiot publiczny i oferenci mogą umówić się wspólnie, iż w ramach konkretnego przetargu będą postępować w sposób przejrzysty i odpowiedzialny, zarówno na etapie starania się o kontrakt, jak i w czasie jego realizacji. Zgadzą się też na monitorowanie całego procesu zamówienia przez społecznego obserwatora. Gdy objęcie projektu paktem uczciwości jest zasadne, forma, zasady jego finansowania i wdrażanie IZ będzie konsultować z KM.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Instytucje wdrażania programu, potencjalni beneficjenci i beneficjenci, partnerzy wymienieni w art. 8.1 rozporządzenia 2021/1060, potencjalni uczestnicy projektów, uczestnicy projektów, ogół społeczeństwa.

#### 2.2.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLRO149	Średnioroczna liczba etatów finansowanych z PT	szt	56,00	56,00
EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLRO153	Liczba posiedzeń komitetów, sieci grup oraz innych spotkań w celu wymiany doświadczeń z partnerami	szt	12,00	29,00

### 2.2.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
11	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	179. Informacja i komunikacja	50 000,00
11	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	180. Przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrola	24 716 519,00
11	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	181. Ewaluacja i badania, zbieranie danych	1 400 000,00
11	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	182. Wzmocnienie potencjału organów państwa członkowskiego, beneficjentów i odpowiednich partnerów	500 000,00
11	Ogółem			26 666 519,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
11	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	09. Nie dotyczy	26 666 519,00
11	Ogółem			26 666 519,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+\*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
11	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	26 666 519,00
11	Ogółem			26 666 519,00

\* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznaczona jest na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+



2.2.1. Priorytet pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: 12. POMOC TECHNICZNA FST

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

2.2.1.1. Interwencja w ramach Funduszy

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. e) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Celem pomocy technicznej jest wspieranie realizacji Programu Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027[1].

Cel priorytetu zostanie osiągnięty poprzez m.in.:

- utrzymanie sprawnego i skutecznego systemu zarządzania, w tym zapewnienie odpowiedniego potencjału administracyjnego instytucji Programu;
- stosowanie przejrzystych procesów i procedur na każdym etapie wdrażania Programu;
- wspieranie beneficjentów (w tym potencjalnych) w aplikowaniu i realizacji projektów;
- prowadzenie działań informacyjno-promocyjnych i zapewnienie widoczności polityki spójności, roli i znaczenia funduszy UE dla regionu;
- przestrzeganie przez wszystkie strony zaangażowane we wdrażanie Programu postanowień KPP i prawidłową realizację zasad horyzontalnych, ze szczególnym uwzględnieniem barier i potrzeb osób z grup narażonych na dyskryminację.

Planowane działania obejmą, m.in.:

### ***1. Wsparcie instytucji Programu w zarządzaniu zasobami ludzkimi (ZZL) i wzmocnienie ich potencjału administracyjnego[2]***

- opracowanie planu wzmocnienia ZZL, który zapewni wykwalifikowaną kadrę, sprawne zarządzanie zespołem, różnorodnością, przestrzeganie norm etycznych;
- utrzymanie i rekrutacja wykwalifikowanego **personelu** IZ i IP, w tym finansowanie wynagrodzeń, zapewnienie przejrzystych ścieżek kariery i rozwoju kompetencji zawodowych, promowanie elastycznych form pracy, np. pracy zdalnej;
- szkolenia i podnoszenie kwalifikacji w zakresie wdrażania funduszy UE, m.in. zmniejszanie obciążeń administracyjnych, poprawa jakości świadczonych usług, stosowanie zielonych i społecznych zamówień, ochrona bioróżnorodności, zasady horyzontalne;
- utrzymanie **wsparcia organizacyjnego** dla IZ i IP, w tym zabezpieczenie powierzchni biurowych, archiwizacyjnych, kosztów eksploatacji, doposażanie stanowisk pracy.

### ***2. Wsparcie skutecznych procedur i procesów we wdrażaniu Programu***

- stosowanie przejrzystego procesu **zarządzania finansowego i kontroli**, m.in. w realizacji budżetu Programu (w tym ukończenie zadań związanych z zamknięciem perspektywy finansowej 2014-2020 oraz przygotowanie okresu programowania po 2027 r.);
- zapewnienie środków na wykonywanie obowiązków IZ i IP, tj. przygotowanie, programowanie, organizację naborów, ocenę i wybór projektów, weryfikację płatności, monitoring, ewaluację, księgowanie wydatków, audyt i kontrolę Programu (w tym funkcjonowania KM), rozpatrywanie skarg i odwołań[3];
- utrzymanie systemów informatycznych wraz z niezbędną infrastrukturą, z uwzględnieniem zasad dostępności cyfrowej;
- finansowanie analiz i studiów, ekspertyz i opinii prawnych, badań ewaluacyjnych niezbędnych do realizacji Programu, wsparcie przygotowania wybranych projektów o charakterze strategicznym;
- stosowanie przejrzystych i konkurencyjnych procesów **zamówień publicznych** z odpowiednimi systemami kontroli wewnętrznej:
  - o IZ i beneficjenci będą promować strategiczne wykorzystanie zamówień publicznych do wspierania celów polityki spójności, stosowanie kryteriów związanych z jakością i kosztami cyklu życia produktu i usług, kryteriów ekologicznych, społecznych i innowacyjnych[4]. Przy wyborze wykonawcy usług szkoleniowych będą stosowane kryteria wiedzy i doświadczenia w przedmiocie szkolenia.
- zapobieganie, wykrywanie, korygowanie i raportowanie w obszarze nieprawidłowości i nadużyć finansowych oraz korupcji**. IZ będzie posiadać i stosować skuteczne i proporcjonalne środki i procedury zwalczania nadużyć finansowych, uwzględniające stwierdzone ryzyka, zgodnie z art. 74 rozporządzenia 2021/1060. Będą kontynuowane mechanizmy stosowane w latach ubiegłych, m.in. zwiększenie przejrzystości, zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego, organizacji typu watch-dog, ocena ryzyka, działania edukacyjne. IZ zapewni takie działania zapobiegawcze, jak:
  - o zgłaszanie i aktualizowanie nieprawidłowości w systemie IMS; wzmocnienie procedur kontroli w celu unikania konfliktu interesów, np. zwiększenie przejrzystości łańcucha podwykonawców, uwzględniając weryfikację struktury właścicielskiej beneficjentów, wykonawców oraz ekspertów oceniających i nadzorujących projekty;
  - o utworzenie systemu rejestracji i kontroli przy wyborze projektów dla zachowania ścieżki audytu;
  - o istnienie mechanizmu oznaczania i wykluczania z dofinansowania osób lub podmiotów stanowiących zagrożenie dla interesów UE;
  - o uwzględnianie nowych ryzyk, np. związanych ze zmianą zasad wydatkowania funduszy UE;
  - o wykorzystanie dostępnych narzędzi data mining, typu Arachne lub podobnego oraz narzędzi mających na celu wykrywanie podejrzeń nadużyć finansowych, plagiatu;
  - o promowanie paktów na rzecz uczciwości.[5]

### **3. Wsparcie beneficjentów i potencjalnych beneficjentów Programu**

- rozwój kompetencji niezbędnych do skutecznego aplikowania o fundusze UE, prowadzenia i rozliczania projektów m.in. organizowanie specjalistycznych szkoleń, konsultacji i spotkań informacyjnych, pomoc w dostosowaniu działań do założeń Europejskiego Zielonego Ładu i zasady DNSH;

-podnoszenie wiedzy na temat wdrażania zasad horyzontalnych w realizowanych projektach, szczególnie dla kadry w instytucjach z obszaru edukacji, zdrowia i pomocy społecznej, w zakresie przeciwdziałania i zwalczania dyskryminacji osób i grup narażonych i dyskryminowanych.

#### **4. *Wsparcie funkcjonowania komitetów, grup roboczych i doradczych, partnerów***

-obsługa prac KM i grup roboczych powoływanych przez KM, w tym Grupy Roboczej ds. monitorowania zasad horyzontalnych, w skład której wejdą przedstawiciele organizacji społecznych zrzeszających osoby z grup narażonych na dyskryminację lub zajmujących się równouprawnieniem danej grupy, a także wsparcie grup doradczych zaangażowanych we wdrażanie Programu, w tym członków KM reprezentujących partnerów społeczno-gospodarczych i podmioty społeczeństwa obywatelskiego. Finansowane będą np. koszty organizacji posiedzeń, ekspertyzy, szkolenia, prace przygotowawcze niezbędne do realizacji Programu;

-wsparcie działań realizowanych przez Koordynatora ds. Równości i Niedyskryminacji;

-pomoc w realizacji zasad horyzontalnych, z uwzględnieniem barier i potrzeb osób z grup narażonych na dyskryminację, np. pomoc ekspercka, szkolenia i konferencje tematyczne, produkcja materiałów informacyjno-edukacyjnych, audyt istniejących rozwiązań i ocena ich skuteczności dla wypracowania narzędzi i mechanizmów skutecznego wdrażania zasad horyzontalnych.

#### **5. *Stworzenie spójnego systemu informacji i komunikacji***

Działania będą służyć poprawie widoczności FE, tj. rozpropagowaniu wiedzy na temat FE i Programu, efektów ich wdrażania.

Działania komunikacyjne będą prowadzone z uwzględnieniem zasad dostępności, równości szans i niedyskryminacji, postępującej cyfryzacji i zielonego ładu.

Podstawową formą informowania o programie będzie wersja cyfrowa materiałów. Wydruk materiałów informacyjnych i produkcja materiałów promocyjnych będzie ograniczona do niezbędnego minimum, a zastosowane materiały będą w jak największym stopniu ekologiczne. Gadżety nie są narzędziem promocji FE.

Spójność systemu informacji i komunikacji Programu, w tym wizualizacji marki FE, działań podejmowanych przez IZ i IP, narzędzi wykorzystywanych przez te instytucje określone będą w Strategii komunikacji Funduszy dla Łódzkiego 2021-2027 i rocznych planach działań.

Przewidywane wsparcie będzie służyć realizacji zasad horyzontalnych z uwzględnieniem barier i potrzeb osób z grup narażonych na dyskryminację poprzez wsparcie eksperckie, szkolenia i konferencje tematyczne, produkcję materiałów informacyjno-edukacyjnych, kampanie.

Funkcje komunikacyjne będą traktowane priorytetowo. Pracownicy działów komunikacji będą pełnić aktywną rolę we wdrażaniu Programu i podnosić kompetencje w tym zakresie.

- [1] Działania będą komplementarne z działaniami pomocy technicznej realizowanymi w krajowym programie PTFE, pozostałych programach krajowych i regionalnych, z zachowaniem przyjętej demarkacji.
- [2] Przy określaniu zakresu planowanego wsparcia należy wziąć pod uwagę dobre praktyki z okresu 2014-2020, w tym wnioski z projektu pilotażowego KE „*Frontloading administrative capacity building for post-2020*” przeprowadzonego w woj. lubelskim.
- [3] Rozpatrywanie skarg i wniosków należy również do kompetencji Rzecznika Funduszy Europejskich.
- [4] Stosowanie kryteriów ekologicznych, społecznych i innowacyjnych będzie stosowane w stopniu wynikającym z PZP.
- [5] Pakt uczciwości – narzędzie przeciwdziałania nadużyciom w zamówieniach publicznych. Opiera się on na założeniu, że podmiot publiczny i oferenci mogą umówić się wspólnie, iż w ramach konkretnego przetargu będą postępować w sposób przejrzysty i odpowiedzialny, zarówno na etapie starania się o kontrakt, jak i w czasie jego realizacji. Zgadzą się też na monitorowanie całego procesu zamówienia przez społecznego obserwatora. Gdy objęcie projektu paktem uczciwości jest zasadne, forma, zasady jego finansowania i wdrażanie IZ będzie konsultować z KM.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Instytucje wdrażania programu, potencjalni beneficjenci i beneficjenci, partnerzy wymienieni w art. 8.1 rozporządzenia 2021/1060, potencjalni uczestnicy projektów, uczestnicy projektów, ogół społeczeństwa.

#### 2.2.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
FST		PLRO149	Średnioroczna liczba etatów finansowanych z PT	szt	32,00	32,00
FST		PLRO155	Liczba uczestników form szkoleniowych dla beneficjentów	osoby	2 300,00	9 200,00

#### 2.2.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
12	FST		179. Informacja i komunikacja	150 000,00
12	FST		180. Przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrola	14 330 911,00
12	FST		181. Ewaluacja i badania, zbieranie danych	100 000,00
12	FST		182. Wzmocnienie potencjału organów państwa członkowskiego, beneficjentów i odpowiednich partnerów	200 000,00
12	Ogółem			14 780 911,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+\*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
12	FST		02. Uwzględnianie aspektu płci	14 780 911,00
12	Ogółem			14 780 911,00

\* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznaczają się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

### 3. Plan finansowy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. g) ppkt (i), (ii) i (iii), art. 112 ust. 1, 2 i 3 oraz art. 14, 26 i 26a RWP

#### 3.1. Przesunięcia i wkłady (1)

Podstawa prawna: art. 14, 26, 26a i 27 RWP

Zmiana programu związana z	<input type="checkbox"/> wkład na rzecz InvestEU
	<input type="checkbox"/> przesunięcie do instrumentów w ramach zarządzania bezpośredniego lub pośredniego
	<input type="checkbox"/> przesunięcie między EFRR, EFS+ i Funduszem Spójności lub do innego Funduszu lub Funduszy
	<input type="checkbox"/> Fundusze przyczyniające się do realizacji celów określonych w art. 21c ust. 3 rozporządzenia (UE) 2021/241

(1) Dotyczy wyłącznie zmian programu zgodnie z art. 14, 26 i 26a z wyjątkiem przesunięć uzupełniających do FST zgodnie z art. 27 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów. Przesunięcia nie mogą wpływać na roczny podział środków finansowych na poziomie wieloletnich ram finansowych w odniesieniu do danego państwa członkowskiego.

Tabela 15A: Wkłady na rzecz InvestEU\* (w podziale według roku)

Wkład z		Wkład w:	Podział według roku							
Fundusz	Kategoria regionu	Segment InvestEU	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Ogółem

\* W przypadku każdego nowego wniosku o wkład zmiana programu określa łączne kwoty na każdy rok w podziale na Fundusze i kategorie regionu.

Tabela 15B: Wkłady na rzecz InvestEU\* (zestawienie)

Fundusz	Kategoria regionu	Zrównoważona infrastruktura (a)	Innowacja i transformacja cyfrowa (b)	MŚP (c)	Inwestycje społeczne i umiejętności (d)	Ogółem (e)=(a)+(b)+(c)+(d)
Ogółem						

\* Skumulowane kwoty wszystkich wkładów wniesionych w drodze zmian programu podczas okresu programowania. W przypadku każdego nowego wniosku o wkład zmiana programu określa łączne kwoty na każdy rok w podziale na Fundusze i kategorie regionu.

Uzasadnienie z uwzględnieniem sposobu, w jaki kwoty te przyczyniają się do osiągnięcia celów polityki wybranych w umowie partnerstwa zgodnie z art. 10 ust. 1 rozporządzenia w sprawie InvestEU

--

Tabela 16A: Przesunięcia do instrumentów w ramach zarządzania bezpośredniego lub pośredniego (w podziale na lata)

Przesunięcia z		Przesunięcia do	Podział według roku							
Fundusz	Kategoria regionu	Instrument	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Ogółem

Tabela 16B: Przesunięcia do instrumentów w ramach zarządzania bezpośredniego lub pośredniego\* (zestawienie)

Fundusz	Kategoria regionu	Ogółem
Ogółem		

\* Skumulowane kwoty wszystkich przesunięć dokonanych w drodze zmian programu podczas okresu programowania. Przy każdym nowym wniosku o przesunięcie w zmianie programu określa się całkowite kwoty przesunięte na każdy rok w podziale na fundusze i kategorie regionu.

Przesunięcia do instrumentów w ramach zarządzania bezpośredniego lub pośredniego – uzasadnienie

--

Tabela 17A: Przesunięcia między EFRR, EFS+ i Funduszem Spójności lub do innego funduszu lub funduszy\* (w podziale na lata)

Przesunięcia z		Przesunięcia do		Podział według roku							
Fundusz	Kategoria regionu	Fundusz	Kategoria regionu	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Ogółem

\* Przesunięcia do innych programów. Przesunięcia między EFRR a EFS+ mogą być dokonywane wyłącznie w ramach tej samej kategorii regionu.

Tabela 17B: Przesunięcia między EFRR, EFS+ i Funduszem Spójności lub do innego Funduszu lub Funduszy (zestawienie)

--

	EFRR			EFS+			Fundusz Spójności	EFMRA	FAMI	FWB	IZGW	Ogółem
	Lepiej rozwinięte	Przejście	Regiony słabiej rozwinięte	Lepiej rozwinięte	Przejście	Regiony słabiej rozwinięte						
Ogółem												

\* Skumulowane kwoty wszystkich przesunięć dokonanych w drodze zmian programu podczas okresu programowania. Przy każdym nowym wniosku o przesunięcie w zmianie programu określa się całkowite kwoty przesunięte na każdy rok w podziale na fundusze i kategorie regionu.

### Przesunięcia między funduszami objętymi zarządzaniem dzielonym, w tym między funduszami polityki spójności – uzasadnienie

--

Tabela 21: Zasoby przyczyniające się do realizacji celów określonych w art. 21c ust. 3 rozporządzenia (UE) 2021/241

Fundusz	Kategoria regionu	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Ogółem
<b>Suma całkowita</b>								

### 3.2. FST: alokacja w programie i przesunięcia (1)

#### 3.2.1. Alokacja z FST na program przed przesunięciami według priorytetu (w stosownych przypadkach) (2)

Podstawa prawna: art. 27 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 18: Alokacja z FST na program zgodnie z art. 3 rozporządzenia w sprawie FST, przed przesunięciem

Priorytet FST	Alokacja FST
FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ŁÓDZKIEGO W TRANSFORMACJI	155 332 126,00
POMOC TECHNICZNA FST	6 472 172,00
Ogółem	161 804 298,00

(1) Przesunięcia nie powinny mieć wpływu na roczny podział środków finansowych na poziomie WRF dla danego państwa członkowskiego

(2) Dotyczy pierwszego przyjęcia programów obejmujących alokację z FST.



### 3.2.2. Przesunięcia do FST jako wsparcie uzupełniające (1) (w stosownych przypadkach)

Przesunięcie do FST	<input type="checkbox"/> dotyczy przesunięć wewnętrznych w ramach programu z alokacją z FST
	<input type="checkbox"/> dotyczy przesunięć z innych programów do programu z alokacją z FST

(1) Sekcję tę uzupełniają podmioty odpowiedzialne za program otrzymujący środki. Jeżeli program wspierany z FST uzyskuje wsparcie uzupełniające (por. art. 27 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów) w ramach programu oraz z innych programów, należy wypełnić wszystkie tabele w tej sekcji. Przy pierwszym przyjęciu alokacji FST sekcja ta ma służyć potwierdzeniu lub poprawie wstępnych przesunięć proponowanych w umowie partnerstwa.

Tabela 18A: Przesunięcia do FST w ramach programu (w podziale na lata)

Przesunięcia z		Przesunięcia do	Podział według roku							
Fundusz	Kategoria regionu	Priorytet FST*	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Ogółem

\* Zasoby FST należy uzupełnić zasobami z EFRR lub EFS+ z kategorii regionu, do której należy dane terytorium.

Tabela 18B: Przesunięcie zasobów z EFRR i EFS+ do FST w ramach programu

Przesunięcie w ramach programu* (wsparcie uzupełniające) według kategorii regionu	Alokacja z FST w programie* w podziale na kategorię regionu, w którym znajduje się terytorium** (według priorytetu FST)	
	Priorytet FST	Kwota

\* program z alokacją z FST.

\*\* Zasoby FST należy uzupełnić zasobami z EFRR lub EFS+ z kategorii regionu, do której należy dane terytorium.

Tabela 18C: Przesunięcia do FST z pozostałych programów (w podziale na lata)

Przesunięcia z		Przesunięcia do	Podział według roku							
Fundusz wyjściowy	Kategoria regionu	Priorytet FST*	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Ogółem

\* Zasoby FST należy uzupełnić zasobami z EFRR lub EFS+ z kategorii regionu, do której należy dane terytorium.

Tabela 18D: Przesunięcie zasobów z EFRR i EFS+ z innych programów do FST w ramach programu

Przesunięcie(-a) z innego programu/innych programów** według kategorii regionu	Wsparcie uzupełniające dla FST w ramach niniejszego programu* dla terytorium znajdującego się*** w danej kategorii regionu (według priorytetu)	
	Priorytet FST	Kwota

\* program z alokacją z FST, który otrzymuje wsparcie uzupełniające z EFRR i EFS+.

\*\* program zapewniający wsparcie uzupełniające z EFRR i EFS+ (źródło).

\*\*\* Zasoby FST należy uzupełnić zasobami z EFRR lub EFS+ z kategorii regionu, do której należy dane terytorium.

### 3.2.2. Przesunięcia do FST jako wsparcie uzupełniające (1) (w stosownych przypadkach)

Uzasadnienie uzupełniającego przesunięcia z EFRR i EFS+ na podstawie planowanych rodzajów interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ix) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

--

### 3.3. Przesunięcia między kategoriami regionu wynikające z przeglądu śródkresowego

Tabela 19A: Przesunięcia między kategoriami regionu wynikające z przeglądu śródkresowego w ramach danego programu (w podziale według roku)

Przesunięcia z	Przesunięcia do	Podział według roku			
		2025	2026	2027	Ogółem
Kategoria regionu*	Kategoria regionu*				

\* Dotyczy tylko EFRR i EFS+.

Tabela 19B: Przesunięcia między kategoriami regionu wynikające z przeglądu śródkresowego do innych programów (w podziale według roku)

Przesunięcia z	Przesunięcia do	Podział według roku			
		2025	2026	2027	Ogółem
Kategoria regionu*	Kategoria regionu*				

\* Dotyczy tylko EFRR i EFS+.

### 3.4. Przesunięcia z powrotem (1)

Tabela 20A: Przesunięcia z powrotem (w podziale według roku)

Przesunięcia z InvestEU lub inny instrument unijny	Przesunięcia do		Podział według roku							
	Fundusz	Kategoria regionu	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Ogółem

(1) Dotyczy wyłącznie zmian programu w odniesieniu do zasobów przesuniętych z powrotem z innych instrumentów unijnych, w tym elementów FAMI, FBW i IZGW, w ramach zarządzania bezpośredniego lub pośredniego, lub z InvestEU.

Tabela 20B: Przesunięcia z powrotem\* (podsumowanie)

Z	Do						Fundusz Spójności
InvestEU/Instrument	EFRR			EFS+			
	Lepiej rozwinięte	Przejsście	Opracowano	Lepiej rozwinięte	Przejsście	Opracowano	

\* Skumulowane kwoty wszystkich przesunięć dokonanych w drodze zmian programu podczas okresu programowania. Przy każdym nowym wniosku o przesunięcie w zmianie programu określa się całkowite kwoty przesunięte na każdy rok w podziale na fundusze i kategorie regionu.

### 3.5. Środki finansowe w podziale na poszczególne lata

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. g) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 3, 4 i 7 rozporządzenia w sprawie FST

Tabela 10: Środki finansowe w podziale na poszczególne lata

Fundusz	Kategoria regionu	2021	2022	2023	2024	2025	2026		2027		Ogółem
							Środki finansowe bez kwoty elastyczności	Kwota elastyczności	Środki finansowe bez kwoty elastyczności	Kwota elastyczności	
EFRR*	Regiony słabiej rozwinięte	0,00	274 045 739,00	284 351 590,00	296 555 646,00	309 256 210,00	134 830 293,00	134 830 293,00	141 759 174,00	141 759 174,00	1 717 388 119,00
Ogółem EFRR		0,00	274 045 739,00	284 351 590,00	296 555 646,00	309 256 210,00	134 830 293,00	134 830 293,00	141 759 174,00	141 759 174,00	1 717 388 119,00
EFS+*	Regiony słabiej rozwinięte	0,00	105 000 044,00	108 948 876,00	113 622 217,00	118 490 558,00	51 661 859,00	51 661 859,00	54 323 321,00	54 323 321,00	658 032 055,00
Ogółem EFS+		0,00	105 000 044,00	108 948 876,00	113 622 217,00	118 490 558,00	51 661 859,00	51 661 859,00	54 323 321,00	54 323 321,00	658 032 055,00
FST* - Art. 3 Zasoby FST		0,00	27 641 058,00	28 085 056,00	28 537 934,00	28 999 870,00	12 014 946,00	12 014 945,00	12 255 245,00	12 255 244,00	161 804 298,00
FST - Art. 4 Zasoby FST		0,00	103 031 737,00	104 686 734,00							207 718 471,00
FST - Art. 7 Zasoby FST w związku z art. 3 Zasoby FST		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
FST - Art. 7 Zasoby FST w związku z art. 4 Zasoby FST		0,00	0,00	0,00							0,00
Ogółem FST		0,00	130 672 795,00	132 771 790,00	28 537 934,00	28 999 870,00	12 014 946,00	12 014 945,00	12 255 245,00	12 255 244,00	369 522 769,00
Ogółem		0,00	509 718 578,00	526 072 256,00	438 715 797,00	456 746 638,00	198 507 098,00	198 507 097,00	208 337 740,00	208 337 739,00	2 744 942 943,00

\* Kwoty po przesunięciu uzupełniającym do FST.

### 3.6. Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. g) pkt (ii), art. 22 ust. 6 i art. 36 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

W przypadku programów w ramach celu „Inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu”, w których w umowie partnerstwa wybrano pomoc techniczną zgodnie z art. 36 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 11: Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe

Polityka/numer celu szczegółowego FST lub pomoc techniczna	Priorytet	Podstawa obliczenia wsparcia Unii (ogółem koszt kwalifikowalny lub wkład publiczny)	Fundusz	Kategoria regionu*	Wkład Unii (a)=(g)+(h)	Podział wkładu Unii		Wkład krajowy (b)=(c)+(d)	Indykatywny podział wkładu krajowego		Ogółem (e)=(a)+(b)	Stopa dofinansowania (f)=(a)/(e)
						Wkład Unii pomniejszony o kwotę elastyczności (g)	Kwota elastyczności (h)		Publiczne (c)	Prywatne (d)		
1	1	Ogółem	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	254 852 266,00	213 807 700,00	41 044 566,00	44 973 930,00	26 984 358,00	17 989 572,00	299 826 196,00	84,9999997999%
2	2	Ogółem	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	496 497 897,00	416 535 722,00	79 962 175,00	87 617 276,00	26 285 183,00	61 332 093,00	584 115 173,00	84,9999999914%
2	3	Ogółem	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	148 540 000,00	124 617 277,00	23 922 723,00	26 212 942,00	14 417 118,00	11 795 824,00	174 752 942,00	84,9999995994%
3	4	Ogółem	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	414 910 000,00	348 087 751,00	66 822 249,00	73 219 412,00	65 897 471,00	7 321 941,00	488 129 412,00	84,9999999590%
4	6	Ogółem	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	144 945 941,00	121 602 050,00	23 343 891,00	25 578 696,00	17 905 087,00	7 673 609,00	170 524 637,00	84,9999997361%
4	7	Ogółem	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	362 971 353,00	304 509 787,00	58 461 566,00	64 053 769,00	44 837 638,00	19 216 131,00	427 025 122,00	84,9999998361%
4	8	Ogółem	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	268 394 183,00	225 165 581,00	43 228 602,00	47 363 680,00	37 890 943,00	9 472 737,00	315 757 863,00	84,9999998258%
5	5	Ogółem	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	189 118 229,00	158 660 286,00	30 457 943,00	33 373 806,00	25 030 354,00	8 343 452,00	222 492 035,00	84,9999996629%
8	9	Ogółem	FST** - Art. 3 Zasoby FST		155 332 126,00	132 032 745,00	23 299 381,00	27 411 552,00	19 188 086,00	8 223 466,00	182 743 678,00	84,9999998358%
8	9	Ogółem	FST** - Art. 4 Zasoby FST		199 409 732,00	199 409 732,00		35 189 953,00	28 151 962,00	7 037 991,00	234 599 685,00	84,9999998934%
8	9	Ogółem	FST**		354 741 858,00	331 442 477,00	23 299 381,00	62 601 505,00	47 340 048,00	15 261 457,00	417 343 363,00	84,9999998682%
TA36(4)	10	Ogółem	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	68 523 786,00	57 487 866,00	11 035 920,00	12 092 433,00	12 092 433,00	0,00	80 616 219,00	84,9999998139%
TA36(4)	11	Ogółem	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	26 666 519,00	22 371 507,00	4 295 012,00	4 705 857,00	4 705 857,00	0,00	31 372 376,00	84,9999980875%
TA36(4)	12	Ogółem	FST** - Art. 3 Zasoby FST		6 472 172,00	5 501 364,00	970 808,00	1 142 148,00	1 142 148,00	0,00	7 614 320,00	85,0000000000%
TA36(4)	12	Ogółem	FST** - Art. 4 Zasoby FST		8 308 739,00	8 308 739,00		1 466 249,00	1 466 249,00	0,00	9 774 988,00	84,9999918158%
TA36(4)	12	Ogółem	FST**		14 780 911,00	13 810 103,00	970 808,00	2 608 397,00	2 608 397,00	0,00	17 389 308,00	84,9999953995%
Ogółem			EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	1 717 388 119,00	1 440 798 652,00	276 589 467,00	303 068 495,00	188 612 004,00	114 456 491,00	2 020 456 614,00	84,9999998565%

Polityka/numer celu szczegółowego FST lub pomoc techniczna	Priorytet	Podstawa obliczenia wsparcia Unii (ogółem koszt kwalifikowalny lub wkład publiczny)	Fundusz	Kategoria regionu*	Wkład Unii (a)=(g)+(h)	Podział wkładu Unii		Wkład krajowy (b)=(c)+(d)	Indykatywny podział wkładu krajowego		Ogółem (e)=(a)+(b)	Stopa dofinansowania (f)=(a)/(e)
						Wkład Unii pomniejszony o kwotę elastyczności (g)	Kwota elastyczności (h)		Publiczne (c)	Prywatne (d)		
Ogółem			EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	658 032 055,00	552 046 875,00	105 985 180,00	116 123 306,00	87 434 438,00	28 688 868,00	774 155 361,00	84,9999997610%
Ogółem			FST** - Art. 3 Zasoby FST		161 804 298,00	137 534 109,00	24 270 189,00	28 553 700,00	20 330 234,00	8 223 466,00	190 357 998,00	84,9999998424%
Ogółem			FST** - Art. 4 Zasoby FST		207 718 471,00	207 718 471,00		36 656 202,00	29 618 211,00	7 037 991,00	244 374 673,00	84,9999995703%
Suma całkowita					2 744 942 943,00	2 338 098 107,00	406 844 836,00	484 401 703,00	325 994 887,00	158 406 816,00	3 229 344 646,00	84,9999998111%

\* W odniesieniu do EFRR: regiony słabiej rozwinięte, w okresie przejściowym, lepiej rozwinięte i, w stosownych przypadkach, szczególnie alokacja dla najbardziej oddalonych i słabo zaludnionych regionów północnych. W odniesieniu do EFS+: regiony słabiej rozwinięte, w okresie przejściowym, lepiej rozwinięte i, w stosownych przypadkach, dodatkowa alokacja dla regionów najbardziej oddalonych. W odniesieniu do Funduszu Spójności: nie dotyczy. W przypadku pomocy technicznej zastosowanie kategorii regionu zależy od wyboru funduszu.

\*\* należy wskazać łączne zasoby FST, w tym wsparcia uzupełniającego przesuniętego z EFRR i EFS+. Tabela nie powinna zawierać kwot wskazanych w art. 7 rozporządzenia w sprawie FST. W przypadku pomocy technicznej finansowanej z FST zasoby FST należy podzielić na zasoby związane z art. 3 i zasoby związane z art. 4 rozporządzenia w sprawie FST. W przypadku zasobów, o których mowa w art. 4 rozporządzenia w sprawie FST, nie przewidziano kwoty elastyczności.

#### 4. Warunki podstawowe

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 12: Warunki podstawowe

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
1. Skuteczne mechanizmy monitorowania rynku zamówień publicznych			Tak	Istnienie mechanizmów monitorowania obejmujących wszystkie umowy w sprawie zamówień publicznych oraz postępowania w sprawie tych zamówień w ramach Funduszy zgodnie z prawodawstwem Unii dotyczącym zamówień. Wymóg ten obejmuje:  1. rozwiązania mające zapewnić gromadzenie faktycznych i wiarygodnych danych dotyczących postępowań w sprawie zamówień publicznych o wartości powyżej unijnych progów zgodnie z obowiązkami sprawozdawczymi na mocy art. 83 i 84 dyrektywy 2014/24/UE oraz art. 99 i 100 dyrektywy 2014/25/UE;	Tak	Link do ustawy : <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf</a>  Link do rocznych sprawozdań z funkcjonowania systemu zamówień publicznych:  <a href="https://www.uzp.gov.pl/baza-wiedzy/analizy-systemowe/sprawozdania-o-funkcjonowaniu-systemu-zamowien-publicznych">https://www.uzp.gov.pl/baza-wiedzy/analizy-systemowe/sprawozdania-o-funkcjonowaniu-systemu-zamowien-publicznych</a>	Zgodnie z obowiązkami wynikającymi z dyrektyw, UZP przygotowuje co 3 lata sprawozdania z monitorowania systemu zamówień publicznych oparte o dane otrzymywane od zamawiających w rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach publicznych, dane pochodzące z Platformy e-Zamówienia, dane pochodzące z TED oraz informacje o wynikach kontroli prowadzonych przez Prezesa UZP.
				2. rozwiązania mające zapewnić, by dane obejmowały co najmniej następujące elementy:  a) jakość i natężenie konkurencji: nazwiska/nazwy zwycięskich oferentów, liczba oferentów na początku postępowania oraz wartość umowy;	Tak	Link do ustawy : <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf</a>  Link do rocznych sprawozdań z funkcjonowania systemu zamówień publicznych:  <a href="https://www.uzp.gov.pl/baza-wiedzy/analizy-">https://www.uzp.gov.pl/baza-wiedzy/analizy-</a>	UZP posiada dostęp do wszystkich danych wymaganych w ramach warunkowości podstawowej (dane pochodzą z bazy TED prowadzonej przez KE ze sprawozdań rocznych przedkładanych Prezesowi UZP przez zamawiających oraz bazy BZP

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				b) informacja o ostatecznej cenie po zakończeniu postępowania i o udziale MŚP jako bezpośrednich oferentów, w przypadku gdy systemy krajowe podają takie informacje;		systemowe/sprawozdania-o-funkcjonowaniu-systemu-zamowien-publicznych	
				3. rozwiązania mające zapewnić monitorowanie i analizę danych przez właściwe organy krajowe zgodnie z art. 83 ust. 2 dyrektywy 2014/24/UE i art. 99 ust. 2 dyrektywy 2014/25/UE;	Tak	<p>Link do ustawy :  <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf</a></p> <p>Link do rocznych sprawozdań z funkcjonowania systemu zamówień publicznych:  <a href="https://www.uzp.gov.pl/baza-wiedzy/analizy-systemowe/sprawozdania-o-funkcjonowaniu-systemu-zamowien-publicznych">https://www.uzp.gov.pl/baza-wiedzy/analizy-systemowe/sprawozdania-o-funkcjonowaniu-systemu-zamowien-publicznych</a></p>	Zgodnie z obowiązkami wynikającymi z dyrektyw, UZP przygotowuje co 3 lata sprawozdania z monitorowania systemu zamówień publicznych oparte o dane otrzymywane od zamawiających w rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach publicznych, dane pochodzące z TED oraz informacje o wynikach kontroli prowadzonych przez Prezesa UZP.
				4. rozwiązania mające zapewnić, by wyniki analiz były udostępniane publicznie zgodnie z art. 83 ust. 3 dyrektywy 2014/24/UE oraz art. 99 ust. 3 dyrektywy 2014/25/UE;	Tak	<p>Link do ustawy :  <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf</a></p> <p>Link do rocznych sprawozdań z funkcjonowania systemu zamówień publicznych:  <a href="https://www.uzp.gov.pl/baza-wiedzy/analizy-systemowe/sprawozdania-o-funkcjonowaniu-systemu-zamowien-publicznych">https://www.uzp.gov.pl/baza-wiedzy/analizy-systemowe/sprawozdania-o-funkcjonowaniu-systemu-zamowien-publicznych</a></p>	UZP publikuje na swojej stronie roczne raporty z funkcjonowania systemu zamówień publicznych oraz okresowe Biuletyny Informacyjne.
				5. rozwiązania mające zapewnić, by wszelkie informacje wskazujące na przypadki podejrzewanej zmywy	Tak	<p>Link do ustawy :  <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf</a></p>	W przypadku powstania w toku kontroli prowadzonej przez UZP podejrzenia, że w postępowaniu mogło dojść do zmywy przetargowej UZP przekazuje stosowną



Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				przetargowej były przekazywane właściwym organom krajowym zgodnie z art. 83 ust. 2 dyrektywy 2014/24/UE oraz art. 99 ust. 2 dyrektywy 2014/25/UE.		Link do rocznych sprawozdań z funkcjonowania systemu zamówień publicznych: <a href="https://www.uzp.gov.pl/baza-wiedzy/analizy-systemowe/sprawozdania-o-funkcjonowaniu-systemu-zamowien-publicznych">https://www.uzp.gov.pl/baza-wiedzy/analizy-systemowe/sprawozdania-o-funkcjonowaniu-systemu-zamowien-publicznych</a>	informację w tym zakresie do UOKiK. Pomiędzy UZP i UOKiK zostało także podpisane porozumienie zakładające współpracę obydwu instytucji, wymianę informacji i doświadczeń. Niezależnie od powyższego instytucje oraz podmioty zamawiające mogą bezpośrednio zwrócić się do UOKiK w przypadku podejrzenia zmywu przetargowej.
2. Narzędzia i zdolności umożliwiające skuteczne stosowanie zasad pomocy państwa			Tak	Instytucje zarządzające dysponują narzędziami i zdolnościami umożliwiającymi im weryfikację zgodności z zasadami pomocy państwa:  1. w odniesieniu do przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji oraz objętych wymogiem odzyskania pomocy.	Tak	Link do ustawy : <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20041231291/U/D20041291Lj.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20041231291/U/D20041291Lj.pdf</a>	Zgodnie z art. 31b pkt 2) ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2021 r., poz. 743 ze zm.) Prezes UOKiK ma obowiązek ogłaszania w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie www informacji o decyzjach KE dotyczących zwrotu pomocy publicznej. Jednocześnie, podmioty udzielające pomocy są zobligowane do zbadania warunków dopuszczalności pomocy publicznej. Zgodnie z art. 37 ust. 5 ustawy, podmioty udzielające pomocy mają obowiązek uzyskać od przedsiębiorców ubiegających się o pomoc publiczną informacje umożliwiające stwierdzenie, czy dany przedsiębiorca znajduje się w trudnej sytuacji na dzień udzielenia pomocy. Co do zasady dotyczy to też sprawozdań finansowych za okres 3 ostatnich lat obrotowych, sporządzonych zgodnie z przepisami o rachunkowości, na podstawie których weryfikowana jest poprawność przedstawianych danych. W przypadku podmiotów objętych postępowaniem upadłościowym wszelkie zdarzenia w tych postępowaniach są obwieszczone, a

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							dotatkowo przedsiębiorca obowiązany jest posługiwać się nazwą firmy wraz z oznaczeniem „w restrukturyzacji” lub „w upadłości”.
				2. poprzez dostęp do specjalistycznych porad i wytycznych w kwestiach pomocy państwa udzielanych przez ekspertów ds. pomocy państwa z podmiotów lokalnych lub krajowych.	Tak	Link do ustawy : <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20041231291/U/D20041291Lj.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20041231291/U/D20041291Lj.pdf</a>	Funkcję krajowego organu ds. pomocy państwa, odpowiedzialnego za skuteczne wdrażanie i stosowanie unijnych przepisów pomocy publicznej, pełni Prezes UOKiK, a w zakresie pomocy publicznej w sektorze rolnym i rybołówstwa - Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Prezes UOKiK opiniuje wytyczne dotyczące pomocy publicznej, projekty programów pomocowych i pomocy indywidualnej, w tym finansowane ze środków strukturalnych, notyfikuje je KE, reprezentuje rząd polski w postępowaniu przed Komisją oraz monitoruje udzielaną pomoc publiczną. Ustawa reguluje obowiązki w zakresie monitorowania pomocy udzielanej przedsiębiorcom, tj. gromadzenia, przetwarzania oraz przekazywana informacji w tym zakresie. UOKiK zapewnia pełną informację na stronie urzędu i zależnie od potrzeb prowadzi dla instytucji wdrażających programy warsztaty dotyczące stosowania pomocy publicznej. W ramach współpracy z UOKiK 2 grupy robocze ds. pomocy publicznej udzielanej w ramach funduszy strukturalnych polityki spójności (dla krajowych i regionalnych programów), koordynowane przez MFiPR, opracowują horyzontalne interpretacje dotyczące udzielania pomocy publicznej.

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
3. Skuteczne stosowanie i wdrożenie Karty praw podstawowych			Nie	Istnienie skutecznych mechanizmów służących zapewnieniu zgodności z Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej („Karta”), które obejmują:  1. ustalenia mające zapewnić zgodność programów wspieranych z Funduszy i ich wdrażania z odpowiednimi postanowieniami Karty;	Nie	W celu spełnienia warunku wypracowano jednolitą procedurę określającą obowiązki wszystkich instytucji zaangażowanych we wdrażanie programów operacyjnych w zakresie zapewnienia ich zgodności z Kartą Praw Podstawowych (KPP). Procedura obejmuje monitorowanie, przygotowanie i zgłaszanie podejrzeń o niezgodności projektów z KPP i dotyczy wszystkich programów realizowanych w ramach wskazanych 8 funduszy. Procedura dotyczy weryfikacji zgodności z KPP zarówno na etapie złożenia wniosku o dofinansowanie jak i w trakcie realizacji projektów.	Jednolita procedura dotyczy weryfikacji zgodności z KPP zarówno na etapie złożenia wniosku o dofinansowanie jak i trakcie realizacji projektów. Podejrzenia o niezgodności projektów i/lub działań Beneficjenta lub IP/IW/IZ z KPP zgłaszane są odpowiednio do IP/IW/IZ/Rzecznika Funduszy UE (w przypadku programów finansowanych z EFMRA, FAM, IZGW i FBW istnieje właściwy odpowiednik). Właściwa instytucja dokonuje analizy, podejmuje czynności weryfikujące stan faktyczny i rozstrzyga o zasadności zgłoszenia. W przypadku potwierdzenia naruszenia artykułów KPP, w zależności od charakteru sprawy, właściwa instytucja przekazuje zgłoszenie naruszenia do odpowiednich służb, tj. RPO, PIP, Rzecznika Praw Pacjenta lub/i właściwych organów ścigania. IZ programu odpowiedzialna jest również za prowadzenie polityki informacyjnej w ww. obszarze.  Zdaniem strony polskiej warunek jest spełniony zgodnie ze stanowiskiem z 7 lipca 2022 r., jednakże wobec braku reakcji KE na to stanowisko - status warunku został oznaczony jako niespełniony.
			Nie	2. rozwiązania dotyczące zgłaszania komitetowi monitorującemu przypadków niezgodności operacji wspieranych z Funduszy z Kartą oraz skarg o nieprzestrzeganie Karty złożonych zgodnie z	Nie	W celu spełnienia warunku wypracowano jednolitą procedurę określającą obowiązki wszystkich instytucji zaangażowanych we wdrażanie programów operacyjnych w zakresie zapewnienia ich zgodności z Kartą Praw Podstawowych (KPP).	Procedura uwzględnia obowiązek IZ Programu w zakresie przygotowania rocznej zbiorczej informacji o wszystkich zgłoszeniach dotyczących niezgodności projektów z KPP oraz skarg, w celu rozpatrzenia przez KM Programu. KM podejmuje decyzję o

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				rozwiązaniami przyjętymi na mocy art. 69 ust. 7.		Procedura obejmuje monitorowanie, przygotowanie i zgłaszanie podejrzeń o niezgodności projektów z KPP i dotyczy wszystkich programów realizowanych w ramach wskazanych 8 funduszy. Procedura dotyczy weryfikacji zgodności z KPP zarówno na etapie złożenia wniosku o dofinansowanie jak i w trakcie realizacji projektów.	podjęciu właściwych działań zaradczych w odniesieniu do zgłoszonych przypadków.  Zdaniem strony polskiej warunek jest spełniony zgodnie ze stanowiskiem z 7 lipca 2022 r., jednakże wobec braku reakcji KE na to stanowisko - status warunku został oznaczony jako niespełniony.
4. Wdrażanie i stosowanie Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych zgodnie z decyzją Rady 2010/48/WE			Tak	Istnienie krajowych ram zapewniających realizację Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, które obejmują:  1. cele ogólne obejmujące wymierne wartości docelowe, mechanizmy gromadzenia danych i monitorowania;	Tak	Link do dokumentu: <a href="https://dziennikustaw.gov.pl/MP/rok/2021/pozycja/218">https://dziennikustaw.gov.pl/MP/rok/2021/pozycja/218</a> <a href="https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20220000767/O/M20220767.pdf">https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20220000767/O/M20220767.pdf</a>	Ramy polityki krajowej dla zapewnienia wdrażania realizacji KPON stanowi Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 przyjęta przez Radę Ministrów 16 lutego 2021 r., która określa cele i działania do osiągnięcia w oznaczonym czasie ze wskaźnikami i odpowiedzialnymi podmiotami, a także mechanizmy monitoringu realizacji celów i działań oraz gromadzenia danych w tym zakresie. Ponadto, w zakresie realizacji procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych, m.in. dla osób z niepełnosprawnościami (OzN) odpowiednim dokumentem strategicznym jest również Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.) przyjęta przez Radę Ministrów 7.06.2022 r (SRUS).  Przyjęcie i wdrożenie SRUS umożliwia zatem realizację celów w obszarze deinstytucjonalizacji wskazanych w Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 oraz zapewni monitoring realizacji

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							wskaźników dotyczących tego obszaru dla OzN.
				2. rozwiązania mające zapewnić, by w ramach przygotowywania i wdrażania programów odpowiednio zostały odzwierciedlone polityka, prawodawstwo i normy w zakresie dostępności;	Tak	<p>Link do dokumentu:</p> <p><a href="https://dziennikustaw.gov.pl/MP/rok/2021/pozycja/218">https://dziennikustaw.gov.pl/MP/rok/2021/pozycja/218</a></p> <p><a href="https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20220000767/O/M20220767.pdf">https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20220000767/O/M20220767.pdf</a></p>	<p>Kryterium zostanie spełnione poprzez zobowiązanie IZ do realizacji następujących działań:</p> <p>(1) wskazania konkretnych artykułów KPON związanych z zakresem wsparcia planowanym do realizacji w ramach programu,</p> <p>(2) zapewnienia zgodności z KPON wszelkich procesów i procedur realizowanych na każdym etapie wdrażania programu, tj. programowania, wyboru i realizacji projektów, a także kontroli projektów, monitorowania i ewaluacji, co znajdzie odzwierciedlenie m.in. w treści procedur/wytycznych/regulaminów określających sposób realizacji poszczególnych procesów związanych z wdrażaniem programu,</p> <p>(3) oceny projektów pod kątem kryterium dotyczącego zgodności z KPON,</p> <p>(4) zapewnienia stosowania standardów dostępności poprzez Wytyczne określające standardy zapewniania dostępności w inwestycjach finansowanych w ramach polityki spójności,</p> <p>(5) realizacji działań informacyjnych/świadomościowych związanych z przestrzeganiem KPON,</p> <p>(6) wprowadzenia do systemu realizacji programu procedury zgłaszania podejrzeń i skarg</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							dotyczących niezgodności interwencji/działań z KPON.
				3. rozwiązania dotyczące sprawozdawania komitetowi monitorującemu przypadków niezgodności operacji wspieranych z Funduszy z Konwencją oraz skarg o nieprzestrzeganie Konwencji złożonych zgodnie z rozwiązaniami przyjętymi na mocy art. 69 ust. 7.	Tak	Link do dokumentu: <a href="https://dziennikustaw.gov.pl/MP/rok/2021/pozycja/218">https://dziennikustaw.gov.pl/MP/rok/2021/pozycja/218</a> <a href="https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20220000767/O/M20220767.pdf">https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20220000767/O/M20220767.pdf</a>	<p>Kryterium zostanie spełnione poprzez wprowadzenie obowiązkowego rocznego raportowania Komitetowi Monitorującemu o zgłoszonych przypadkach niezgodności interwencji/działań z KPON oraz skargach na nieprzestrzeganie KPON.</p> <p>KM będzie informowany o charakterze i liczbie skarg i przypadków niezgodności interwencji realizowanej w ramach programu z zapisami KPON oraz o tym, jakie czynności w związku z ich wystąpieniem podjęły właściwe instytucje. W przypadku naruszeń systemowych lub powtarzających się, po przedstawieniu sprawozdania przez IZ, KM będzie mógł powziąć szereg działań, aby przeciwdziałać ich występowaniu w przyszłości.</p> <p>Zakres prerogatyw KM w tym względzie zostanie określony w regulaminie KM, w oparciu o minimalne uprawnienia określone dla KM wszystkich programów, w tym: (1) możliwość powołania grupy roboczej do rozpatrzenia danego zagadnienia/zidentyfikowanego problemu, (2) przeprowadzenie dalszych analiz w celu opracowania szczegółowych zaleceń/rekomendacji dotyczących najbardziej powtarzalnych naruszeń, czy też (3) intensyfikacji prowadzonych działań świadomościowych i informacyjnych.</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
1.1. Dobre zarządzanie krajową lub regionalną strategią inteligentnej specjalizacji	EFRR	RSO1.1. Rozwijanie i wzmocnienie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	Tak	Strategia (strategie) inteligentnej specjalizacji powinna (powinny) być wspierana przez:	Tak	1) RSI LORIS 2030 Link do dokumentu: <a href="https://rpo.lodzkie.pl/images/konkurs_2.3.1_cop_28122015/RSI_LORIS_2030.pdf">https://rpo.lodzkie.pl/images/konkurs_2.3.1_cop_28122015/RSI_LORIS_2030.pdf</a> 2) Analiza wąskich gardeł dyfuzji innowacji w województwie łódzkim	Warunek jest spełniony poprzez aktualną identyfikację wąskich gardeł dyfuzji innowacyjności w regionie, w oparciu o diagnozę dokumentów strategicznych i programowych, w szczególności: - RSI LORIS 2030 (rozdział pt. „Siły motoryczne i bariery rozwoju innowacyjności oraz transferu technologii w regionie”); - Opracowanie Polityk Sektorowych WŁ w ramach środków pochodzących z PT RPO WŁ 2007-2013 (dokumenty operacyjne zawierające wizje, cele w zakresie rozwoju RIS WŁ oraz opis barier uniemożliwiających rozwój innowacyjności); - Raport pt. Stworzenie narzędzi do monitorowania innowacyjności regionu łódzkiego, z wykorzystaniem PPO na potrzeby aktualizacji RSI LORIS 2030 (zawarto w nim szczegółowe analizy stanu innowacyjności województwa); - Analiza wąskich gardeł dyfuzji innowacyjności w województwie łódzkim (zawarto w niej kompleksowe informacje na temat szeroko rozumianych barier rozwoju innowacyjności oraz cyfryzacji w województwie łódzkim). Analiza jest sporządzana cyklicznie, kolejna edycja planowana jest na koniec 2022 r.
				2. istnienie właściwej regionalnej lub krajowej instytucji lub podmiotu odpowiedzialnego za			

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				zarządzanie strategią inteligentnej specjalizacji;		<p>Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa. (sejm.gov.pl)</p> <p>2) Uchwała Sejmiku Województwa</p> <p>Link do uchwały:  <a href="https://bip.lodzkie.pl/files/sejmik/uchwaly/680.pdf">https://bip.lodzkie.pl/files/sejmik/uchwaly/680.pdf</a></p> <p>3) RSI LORIS 2030</p> <p>Link do dokumentu:  <a href="https://rpo.lodzkie.pl/images/konkurs_2.3.1_cop_28122015/RSI_LORIS_2030.pdf">https://rpo.lodzkie.pl/images/konkurs_2.3.1_cop_28122015/RSI_LORIS_2030.pdf</a></p>	<p>zadaniem ZWŁ, który zapewnia spójność i komplementarność działań podejmowanych w obszarze polityki innowacyjnej, m.in.: kreowania optymalnego klimatu dla realizacji działań innowacyjnych; opracowywania planów działań; planowania i koordynacji realizacji projektów własnych UMWŁ; organizacji prac związanych z monitoringiem, ewaluacją i aktualizacją RSI LORIS 2030; koordynacji funkcjonowania regionalnego systemu innowacji. Zadania te są realizowane przez departamenty UMWŁ.</p> <p>Interesariusze zewnętrzni ze wszystkich branż mogą brać udział w spotkaniach członków Rady Odpowiedzialnego Rozwoju jako obserwatorzy, korzystać z usług Doradców systemu wsparcia Łódzkie dla Biznesu oraz SkyHubu. Natomiast interesariusze z poszczególnych inteligentnych specjalizacji mogą współpracować z COP lub nawiązać kontakt z pracownikami BPPWŁ.</p>
				3. narzędzia monitorowania i ewaluacji w celu pomiaru realizacji celów strategii;	Tak	<p>RSI LORIS 2030</p> <p>Link do dokumentu:  <a href="https://rpo.lodzkie.pl/images/konkurs_2.3.1_cop_28122015/RSI_LORIS_2030.pdf">https://rpo.lodzkie.pl/images/konkurs_2.3.1_cop_28122015/RSI_LORIS_2030.pdf</a></p>	<p>Monitorowanie i ewaluacja wyników realizacji strategii ma charakter ciągły.</p> <p>Monitoring prowadzony był dotychczas w cyklu dwuletnim. Ukazały się 3 raporty (2016, 2018, 2020). Ze względu na przygotowania do aktualizacji RSI w 2021 opublikowano dodatkowy raport z realizacji RSI LORIS 2030.</p> <p>Kolejne raporty z monitoringu RSI LORIS będą ukazywały się w cyklu corocznym począwszy od 2024 r.</p>



Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<p>(„raport z otwarcia” z danymi za 2023 r.). Raporty za dany okres będą publikowane w II kw. roku następnego. Wskaźniki zostaną ustanowione jako jedno z ostatnich zadań aktualizacji RSI LORIS, a rolą interesariuszy będzie dostarczanie danych do systemu.</p> <p>Ewaluacja RSI LORIS 2030 (sporządzana w cyklu 5-letnim). Raport ewaluacyjny ukazał się w 2017 r. Następnym raportem planowany jest na rok 2023 i 2028.</p> <p>Zakładane kamienie milowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Zespół Roboczy ds. Monitoringu, Ewaluacji i Aktualizacji RSI LORIS 2030 Q4 2022 r.</li> <li>- Sporządzenie metodyki ewaluacji Q4 2022 r.</li> <li>- Sformułowanie wniosków i rekomendacji służących aktualizacji RSI LORIS w ramach ewaluacji ex post Q2 2023 r.</li> </ul>
				4. funkcjonowanie współpracy z zainteresowanymi stronami („proces przedsiębiorczego odkrywania”);	Tak	<p>1) Uchwała Zarządu Województwa Łódzkiego w sprawie powołania Rady Odpowiedzialnego Rozwoju</p> <p>Link do uchwały:  <a href="https://bip.lodzkie.pl/zarząd-województwa-lodzkiego/uchwa%C5%82y-zarządu/details/9/1030/uchwa%C5%82y-zarz%C4%85du-w-sprawie-powo%C5%82ania-rady-">https://bip.lodzkie.pl/zarząd-województwa-lodzkiego/uchwa%C5%82y-zarządu/details/9/1030/uchwa%C5%82y-zarz%C4%85du-w-sprawie-powo%C5%82ania-rady-</a></p>	<p>16.12.2015 r. powołano Radę Innowacji WŁ – obecnie Rada Odpowiedzialnego Rozwoju, wspierana przez działającą Grupę Roboczą ds. Polityki Klastrowej i planowaną do powołania w 2023 r. Grupę Roboczą ds. Regionalnej Strategii Innowacji.</p> <p>W województwie istnieją też formy aktywizacji skierowane na powstawanie i rozwój innowacyjnych rozwiązań: budżet obywatelski,</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						<p>odpowiedzialnego-rozwoju-wojew%C3%B3dztwa-%C5%82%C3%B3dzkiego?layout=listone&amp;start=0</p> <p>2) Model przeprowadzania Procesu Przedsiębiorczego Odkrywania województwa łódzkiego</p> <p>Link do dokumentu:  <a href="https://www.bppwl.lodzkie.pl/ftp/Opracowania%20do%20pobrania/Model_PPO_12.2021.zip">https://www.bppwl.lodzkie.pl/ftp/Opracowania%20do%20pobrania/Model_PPO_12.2021.zip</a></p>	<p>przedstawiciele sieci doradczej „Łódzkie dla Biznesu” - CIB, SkyHub innowacji, Biuro Wsparcia Eksportu.</p> <p>W 2021 r. opracowano dokument zawierający model PPO dla województwa łódzkiego. Zawiera on jednolite zasady koordynacji transparentnych i włączających działań podejmowanych w tym zakresie w regionie.</p> <p>Zakładane kamienie milowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Tematyczne Grupy Robocze Q4 2023;</li> <li>- Grupa Robocza ds. Regionalnej Strategii Innowacji Q4 2023 r.;</li> <li>- Zespół Roboczy ds. Budowy Sieci Innowacji WŁ Q4 2023;</li> <li>- Grupy Robocze ad hoc do opracowywania kierunków działań w ramach podobszarów należących do poszczególnych specjalizacji 2024.</li> </ul>
				5. działania mające na celu poprawę krajowych lub regionalnych systemów badań i innowacji, w stosownych przypadkach;	Tak	<p>1) Uchwała Zarządu Województwa Łódzkiego w sprawie powołania Rady Odpowiedzialnego Rozwoju</p> <p>Link do uchwały:  <a href="https://bip.lodzkie.pl/zarad-wojewodztwa-lodzkiego/uchwa%C5%82y-zarzadu/details/9/1030/uchwa%C5%82y-zarz%C4%85du-w-sprawie-powo%C5%82ania-rady-odpowiedzialnego-rozwoju-wojew%C3%B3dztwa-">https://bip.lodzkie.pl/zarad-wojewodztwa-lodzkiego/uchwa%C5%82y-zarzadu/details/9/1030/uchwa%C5%82y-zarz%C4%85du-w-sprawie-powo%C5%82ania-rady-odpowiedzialnego-rozwoju-wojew%C3%B3dztwa-</a></p>	<p>Współpraca z przedstawicielami podmiotów tworzących regionalny system innowacji województwa łódzkiego prowadzona była już na potrzeby przygotowania RSI LORIS 2030. Powołano wówczas Komitet Sterujący, którego członkowie zostali zaproszeni do współpracy w ramach Rady Innowacji Województwa Łódzkiego, która później została przekształcona w Radę Odpowiedzialnego Rozwoju. W 2021 r. członkowie Rady Odpowiedzialnego Rozwoju podjęli regularną współpracę z</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						<p>%C5%82%C3%B3dzkiego?layout=liście&amp;start=0</p> <p>2) Model przeprowadzania Procesu Przedsiębiorczego Odkrywania województwa łódzkiego</p> <p>Link do dokumentu:  <a href="https://www.bppwl.lodzkie.pl/ftp/Opracowania%20do%20pobrania/Model_PPO_12.2021.zip">https://www.bppwl.lodzkie.pl/ftp/Opracowania%20do%20pobrania/Model_PPO_12.2021.zip</a></p>	<p>właściwymi pracownikami Urzędu Marszałkowskiego. W dniu 8 czerwca odbyło się posiedzenie Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego Województwa Łódzkiego poświęcone transformacji energetycznej regionu, co ma szczególne znaczenie dla rozwoju jednej z inteligentnych specjalizacji województwa łódzkiego: energetyka, w tym odnawialne źródła energii.</p> <p>W 2022 roku planowane jest utworzenie Grupy Roboczej ds. Monitoringu, Ewaluacji i aktualizacja RSI LORIS 2030, złożonej z przedstawicieli Urzędu Marszałkowskiego oraz samorządowych jednostek organizacyjnych, których działalność może przyczynić się do wzrostu poziomu innowacyjności regionu.</p>
				6. w stosownych przypadkach, działania wspierające transformację przemysłową;	Tak	<p>1) SRWŁ2030</p> <p>Link do dokumentu:  <a href="http://strategia.lodzkie.pl/wp-content/uploads/2021/05/SRWL-2030_6.05.2021_uchwalona.pdf">http://strategia.lodzkie.pl/wp-content/uploads/2021/05/SRWL-2030_6.05.2021_uchwalona.pdf</a></p> <p>2) TPST WŁ będzie przesłany z programem</p>	<p>Województwo łódzkie w zasadzie od początku swojego istnienia mierzy się z problemem transformacji przemysłowej. Szczególnie istotna była transformacja gospodarcza lat 90, która skutkowałą upadkiem wielkoskalowego przemysłu lekkiego. Problematyka modernizacji przemysłu w kierunku większej innowacyjności, efektywności energetycznej i ekologizacji były przedmiotem wszystkich wojewódzkich strategii rozwoju. Także implementacja założeń gospodarki o obiegu zamkniętym może być szansą dla przedsiębiorstw regionu łódzkiego. Katalizatorem pozytywnych przemian w sektorze przetwórstwa przemysłowego będą także nowoczesne technologie umożliwiające wdrażanie rozwiązań z</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							zakresu przemysłu 3.0 i 4.0: cyfryzacja, robotyzacja, internet rzeczy i usług, integracja systemów i sieci.  Obecnie pojawił się nowy element transformacji przemysłu w regionie: Europejski Zielony Ład i dążenia do osiągnięcia neutralności klimatycznej w perspektywie roku 2050. Wpływa to na konieczność podjęcia procesów restrukturyzacyjnych w obszarze sektora górniczego i energetycznego, szczególnie w obszarze Zagłębia Bełchatowskiego.
				7. środki służące zacieśnieniu współpracy z partnerami spoza danego państwa członkowskiego w obszarach priorytetowych wspieranych w ramach strategii inteligentnej specjalizacji.	Tak	1) SRWŁ 2020 <a href="http://strategia.lodzkie.pl/wp-content/uploads/2019/10/SRWL_2020.pdf">http://strategia.lodzkie.pl/wp-content/uploads/2019/10/SRWL_2020.pdf</a> 2) SRWŁ2030 <a href="http://strategia.lodzkie.pl/wp-content/uploads/2021/05/SRWL-2030_6.05.2021_uchwalona.pdf">http://strategia.lodzkie.pl/wp-content/uploads/2021/05/SRWL-2030_6.05.2021_uchwalona.pdf</a> 3) RSI LORIS 2030 <a href="https://rpo.lodzkie.pl/images/konkurs_2.3.1_cop_28122015/RSI_LORIS_2030.pdf">https://rpo.lodzkie.pl/images/konkurs_2.3.1_cop_28122015/RSI_LORIS_2030.pdf</a> 4) programy regionalne 2014-2020, 2021-2027 Link do RPO WŁ 2014-2020: <a href="https://rpo.lodzkie.pl/dowiedz-sie-wiecej-o-programie/zapoznaj-sie-z-prawem-i-dokumentami/item/196-regionalny-program-operacyjny-województwa-lodzkiego-na-lata-2014-2020">https://rpo.lodzkie.pl/dowiedz-sie-wiecej-o-programie/zapoznaj-sie-z-prawem-i-dokumentami/item/196-regionalny-program-operacyjny-województwa-lodzkiego-na-lata-2014-2020</a>	RPO WŁ na lata 2014-2020, będący podstawowym instrumentem realizacji SRWŁ 2030, na poziomie regionalnym wpiera ekspansję międzynarodową działalności łódzkich MŚP, w tym w kontekście specjalizacji określonych w RSI LORIS 2030. W FEŁ2027 również przewiduje się wsparcie dla branż kluczowych w regionie w zakresie promocji i internacjonalizacji innowacyjnych przedsiębiorstw.  Ponadto Województwo Łódzkie posiada Regionalne Biuro w Brukseli i w Chengdu, gdzie prowadzone są działania służące wymianie doświadczeń z przedstawicielami UE oraz innych regionów, a także zabezpieczeniu interesów województwa i lobbingsowi. Udzielane jest również wsparcie przedsiębiorcom z WŁ w nawiązywaniu współpracy z partnerami biznesowymi odpowiednio z Beneluksu i Chin.  W ostatnich latach województwo łódzkie było partnerem 12 projektów z

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							RPO WŁ 2014-2020, których realizacja wpisywała się w założenia RSI LORIS 2030, 1 z programu Horyzont 2020 (SCREEN) oraz 10 z programu Interreg Europa oraz dwóch z programu Interreg Europa Środkowa, m.in.: DeCarb, ENTeR, LCA4Regions, REPLACE, GPP4Growth, SQUARES, INNO PROVENT, SME-ORGANICS, Beyond EDP, CE-CONNECTOR.
2.1. Ramy strategiczne polityki na rzecz wsparcia renowacji budynków pod kątem efektywności energetycznej budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	EFRR	RSO2.1. Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	Tak	1. Przyjęcie krajowej długoterminowej strategii renowacji na rzecz wsparcia renowacji krajowych zasobów budynków mieszkalnych i niemieszkalnych, zgodnie z wymogami dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2010/31/UE; strategia ta: a) zakłada szacunkowe cele pośrednie na lata 2030, 2040 i 2050; b) przedstawia indykatywny zarys zasobów finansowych na wspieranie realizacji strategii; c) określa skuteczne mechanizmy promowania inwestycji w renowację budynków.	Tak	Link do dokumentu: <a href="https://www.gov.pl/attachment/64841ec3-1e9c-49d9-85f7-2a58bead36b2">https://www.gov.pl/attachment/64841ec3-1e9c-49d9-85f7-2a58bead36b2</a> .	Długoterminowa strategia renowacji budynków wyznacza cele pośrednie na lata 2030, 2040 i 2050, które zostały określone w scenariuszu rekomendowanym renowacji budynków, a także przedstawia analizę różnych wariantów realizacji renowacji: 1. scenariusz szybkiej i głębokiej termomodernizacji, 2. scenariusz termomodernizacji etapowej, 3. scenariusz rekomendowany (rozdział 9). Ponadto, zawiera szczegółowe zestawienie krajowych polityk oraz narzędzi finansowych wspierających renowację budynków, do których przedstawiono wykaz środków budżetowych (rozdział 5). Dodatkowo DSRB zawiera orientacyjną skalę wsparcia renowacji budynków (rozdział 9), oraz wskazuje mechanizmy ułatwiające inwestorem podejmowanie i przeprowadzanie renowacji budynków (rozdział 8). DSRB zawiera wytyczne w zakresie dalszych działań dotyczących wsparcia renowacji budynków w Polsce. DSRB poza wypełnieniem wymogów wynikających z warunku 2.1, spełnia

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							również wymagania nałożone art. 2a dyrektywy 2010/31/UE.
				2. Działania na rzecz poprawy efektywności energetycznej w celu osiągnięcia wymaganych oszczędności energii	Tak	Link do dokumentu: <a href="https://www.gov.pl/web/aktywanpanstwowe/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu-na-lata-2021-2030-przekazany-do-ke">https://www.gov.pl/web/aktywanpanstwowe/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu-na-lata-2021-2030-przekazany-do-ke</a>	Kryterium dotyczące działań na rzecz poprawy efektywności energetycznej w celu osiągnięcia wymaganych oszczędności energii należy uznać za spełnione w oparciu o przekazany do Komisji Europejskiej w dniu 30 grudnia 2019 r. Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030. Ponadto, w dniu 16 czerwca 2021 r., za pośrednictwem Stałego Przedstawiciela RP przy UE, przekazano do Dyrekcji Generalnej ds. Energii (DG ENER) Komisji Europejskiej dokument pn. Informacja w sprawie metod i środków stosowanych w Polsce służących wdrożeniu art. 7, 7a i 7b dyrektywy 2012/27/UE w sprawie efektywności energetycznej - zawierający opis szczegółowej metody funkcjonowania systemów zobowiązujących do efektywności energetycznej oraz alternatywnych środków z dziedziny polityki, o których mowa w art. 7a oraz 7b ww. dyrektywy. W wymienionych dokumentach zawarto informacje na temat działań podjętych i planowanych na rzecz poprawy efektywności energetycznej w celu osiągnięcia wymaganych oszczędności energii, w tym m.in. łącznej kwoty wymaganych oszczędności w zakresie końcowego wykorzystania energii w terminie do 31 grudnia 2030 r.
			Tak	Przedłożenie Komisji zintegrowanego krajowego planu	Tak	Link do dokumentu:	KPEiK zawiera działania na rzecz realizacji 5 wymiarów unii

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
2.2. Zarządzanie w sektorze energetycznym	EFRR	RSO2.1. Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych RSO2.2. Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001 w sprawie energii odnawialnej[1], w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju		w dziedzinie energii i klimatu zgodnie z art. 3 rozporządzenia (UE) 2018/1999 i z zapewnieniem spójności z określonymi w porozumieniu paryskim długoterminowymi założeniami dotyczącymi redukcji emisji gazów cieplarnianych; plan ten obejmuje:  1. wszystkie elementy wymagane we wzorze przedstawionym w załączniku I do rozporządzenia (UE) 2018/1999;		<a href="https://www.gov.pl/web/aktywapanstwowe/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu-na-lata-2021-2030-przekazany-do-ke">https://www.gov.pl/web/aktywapanstwowe/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu-na-lata-2021-2030-przekazany-do-ke</a>	energetycznej: Bezpieczeństwa energetycznego, Wewnętrznego rynku energii, Efektywności energetycznej, Obniżenia emisyjności, Badań naukowych, innowacji i konkurencyjności.  KPEiK wyznacza cele klimatyczno-energetyczne na 2030 r. : <ul style="list-style-type: none"> <li>7% redukcji emisji gazów cieplarnianych w sektorach nieobjętych systemem ETS w porównaniu do 2005 r.,</li> <li>21-23% udziału OZE w finalnym zużyciu energii brutto (cel 23% możliwy do osiągnięcia dzięki dodatkowym środkom unijnym, w tym na sprawiedliwą transformację), uwzględniając: 14% udziału OZE w transporcie i roczny wzrost udziału OZE w ciepłownictwie i chłodnictwie o 1,1 pkt. proc. średniorocznie.</li> <li>wzrost efektywności energetycznej o 23% w porównaniu z prognozami PRIMES2007,</li> <li>redukcję do 56-60% udziału węgla w produkcji energii elektrycznej</li> </ul> Krajowe założenia i cele polskiej polityki energetyczno-klimatycznej szczegółowo opisane zostały w rozdziale drugim dokumentu, natomiast rozdział trzeci wskazuje polityki i środki mające służyć ich realizacji. Analizę skutków planowanych polityk i środków przedstawiono w Załączniku nr 2 do KPEiK.

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				2. zarys planowanych zasobów i mechanizmów finansowych w odniesieniu do środków promujących energię niskoemisyjną.	Tak	Link do dokumentu: <a href="https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu-na-lata-2021-2030-przekazany-do-ke">https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu-na-lata-2021-2030-przekazany-do-ke</a>	<p>KPEiK zawiera działania na rzecz realizacji 5 wymiarów unii energetycznej: Bezpieczeństwa energetycznego, Wewnętrznego rynku energii, Efektywności energetycznej, Obniżenia emisyjności, Badań naukowych, innowacji i konkurencyjności.</p> <p>KPEiK wyznacza cele klimatyczno-energetyczne na 2030 r. :</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• 7% redukcji emisji gazów cieplarnianych w sektorach nieobjętych systemem ETS w porównaniu do 2005 r.,</li> <li>• 21-23% udziału OZE w finalnym zużyciu energii brutto (cel 23% możliwy do osiągnięcia dzięki dodatkowym środkom unijnym, w tym na sprawiedliwą transformację), uwzględniając: 14% udziału OZE w transporcie i roczny wzrost udziału OZE w ciepłownictwie i chłodnictwie o 1,1 pkt. proc. średniorocznie.</li> <li>• wzrost efektywności energetycznej o 23% w porównaniu z prognozami PRIMES2007,</li> <li>• redukcję do 56-60% udziału węgla w produkcji energii elektrycznej</li> </ul> <p>Krajowe założenia i cele polskiej polityki energetyczno-klimatycznej szczegółowo opisane zostały w rozdziale drugim dokumentu, natomiast rozdział trzeci wskazuje polityki i środki mające służyć ich realizacji. Analizę skutków planowanych polityk i środków</p>



Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							przedstawiono w Załączniku nr 2 do KPEiK.
2.3. Skuteczne propagowanie wykorzystania energii odnawialnej w poszczególnych sektorach i w całej UE	EFRR	RSO2.2. Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001 w sprawie energii odnawialnej[1], w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	Tak	Istnienie środków, które zapewniają: 1. zgodność z wiążącym krajowym celem dotyczącym energii odnawialnej na 2020 r. i z udziałem bazowym energii odnawialnej do 2030 r. lub podjęcie dodatkowych środków w przypadku gdy udział bazowy nie jest utrzymywany przez okres jednego roku zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001 i rozporządzeniem (UE) 2018/1999;	Tak	Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (dalej: „ustawa OZE”): <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20150000478/U/D20150478.Lj.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20150000478/U/D20150478.Lj.pdf</a> Ustawa z dnia 17 grudnia 2020 r. o promowaniu wytwarzania energii elektrycznej w morskich farmach wiatrowych (Dz. U. 2021 poz. 234): <a href="https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20210000234/U/D20210234.Lj.pdf">https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20210000234/U/D20210234.Lj.pdf</a>	Instrumenty służące osiągnięciu celu OZE: <ul style="list-style-type: none"> <li>Głównym mechanizmem jest aukcyjny system wsparcia. W ramach aukcji OZE zakontraktowano w l. 2016-2018 - ok. 2000 MW, w 2019 r. – ok. 3000 MW, w 2020 - ok. 2500 MW oraz ok. 2500 MW w 2021 r. Nowelizacja ustawy OZE przedłuży okres udzielania pomocy publicznej w systemie aukcyjnym oraz systemach FIT/FIP.</li> <li>Systemy cen i premii gwarantowanych FIT/FIP dedykowanych małym wytwórcom OZE w technologii biogazowej, biomasowej oraz hydroenergetycznej.</li> <li>Prosumencki system opustów oparty o rozliczenia energii z mikroinstalacji w ramach net-meteringu.</li> <li>Program "Mój Prąd" do 2020 roku zapewnił wsparcie dla 1200 MW. W lipcu 2021 r. rozpoczął się nabór do jego 3. edycji. Kolejna, poszerzona o nowe elementy, tj. punkty ładowania samochodów elektrycznych czy magazyny energii jest w trakcie przygotowania.</li> <li>Programy "Energia Plus" dla przedsiębiorców i „Agroenergia” dedykowany rolnikom.</li> <li>Morskie farmy wiatrowe umożliwią skokowy przyrost mocy zainstalowanej OZE. Rozwój tej technologii będzie stanowić centralny</li> </ul>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							element do osiągnięcia celów energetyczno-klimatycznych.
				2. zgodnie z wymogami dyrektywy (UE) 2018/2001 i rozporządzenia (UE) 2018/1999 – zwiększenie udziału energii odnawialnej w sektorze ciepłownictwa i chłodnictwa zgodnie z art. 23 dyrektywy (UE) 2018/2001.	Tak	Rozporządzenie Ministra Energii z dnia 18 maja 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu obowiązku i warunków technicznych zakupu ciepła z odnawialnych źródeł energii oraz warunków przyłączenia instalacji do sieci (Dz. U. 2017 poz. 1084), <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170001084/O/D20171084.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170001084/O/D20171084.pdf</a>	<p>Promowaniu rozwoju OZE w zakresie produkcji ciepła i chłodu służą:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Rozporządzenie Ministra Energii z dnia 18 maja 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu obowiązku i warunków technicznych zakupu ciepła z odnawialnych źródeł energii poszerzające katalog podmiotów zobowiązanych do zakupu ciepła z OZE.</li> <li>• Program „Czyste Powietrze” umożliwiający wymianę starych i nieefektywnych źródeł ciepła na paliwo stałe na nowoczesne źródła ciepła spełniające najwyższe normy i termomodernizację budynków-kontynuacja do 2029 r.</li> <li>• W celu rozwoju produkcji ciepła i chłodu z OZE powołano Zespół ds. określenia modelu funkcjonowania rynku ciepła, który opracował Strategię dla Ciepłownictwa, określającą kierunki transformacji sektora w Polsce w zakresie niskoemisyjności i będzie stanowić podstawę dla działań podejmowanych w tym obszarze w najbliższych latach.</li> </ul> <p>Ponadto programy wsparcia inwestycyjnego w zakresie indywidualnych źródeł ciepła z OZE, takie jak program "Czyste powietrze" oraz inne programy podlegać będą stosownym zmianom i udoskonaleniom, a zależności od potrzeb otrzymają komplementarne wsparcie.</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
2.4. Skuteczne ramy zarządzania ryzykiem związanym z klęskami żywiołowymi	EFRR	RSO2.4. Wsparcie przystosowania się do zmiany klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	Tak	<p>Istnienie krajowego lub regionalnego planu zarządzania ryzykiem związanym z klęskami żywiołowymi i katastrofami i, opracowanego na podstawie ocen ryzyka, z uwzględnieniem prawdopodobnych skutków zmian klimatu i istniejących strategii na rzecz przystosowania się do zmian klimatu; plan ten obejmuje:</p> <p>1. opis kluczowych ryzyk, ocenionych zgodnie z art. 6 ust. 1 decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1313/2013/UE, odzwierciedlający bieżący profil ryzyka i jego ewolucję w orientacyjnym okresie 25–35 lat. Ocena opiera się – w przypadku ryzyk związanych z klimatem – na prognozach i scenariuszach dotyczących zmian klimatu;</p>	Tak	Spełnieniem warunku jest krajowy plan zarządzania ryzykiem opracowany na podstawie ocen ryzyka, z uwzględnieniem prawdopodobnych skutków zmian klimatu oraz istniejących strategii adaptacji do zmian klimatu. Polska opracowała w celu spełnienia kryteriów w ramach warunku: Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny ryzyka oraz Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny zdolności zarządzania ryzykiem odpowiadające im zakresem przedmiotowy.	Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny ryzyka zawiera w szczególności rozdziały opisujące: 1) identyfikację ryzyka, analizę oraz szacowanie, 2) typologię zagrożeń, 3) matrycę ryzyka, 4) zagrożenia naturalne, 5) zagrożenia cywilizacyjne i powodowane intencjonalną działalnością człowieka 6) potencjalne skutki dla ludności, gospodarki, mienia infrastruktury i środowiska naturalnego;
				2. opis środków w zakresie zapobiegania klęskom żywiołowymi i katastrofom oraz gotowości i reagowania na klęski żywiołowe i katastrofy podejmowanych w odpowiedzi na zidentyfikowane kluczowe ryzyka. W odniesieniu do wspomnianych środków zostaną określone priorytety w zależności od danych ryzyk i ich wpływu na gospodarkę, braków w zakresie zdolności oraz	Tak	Spełnieniem warunku jest krajowy plan zarządzania ryzykiem opracowany na podstawie ocen ryzyka, z uwzględnieniem prawdopodobnych skutków zmian klimatu oraz istniejących strategii adaptacji do zmian klimatu. Polska opracowała w celu spełnienia kryteriów w ramach warunku: Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny ryzyka oraz Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny zdolności zarządzania ryzykiem	Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny zdolności zarządzania ryzykiem zawiera: 1) cele strategiczne, 2) działania zmierzające do osiągnięcia celów strategicznych i redukcji ryzyka 3) część A Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego (KPZK): charakterystykę zagrożeń i ich ocenę ryzyka, zadania i obowiązki uczestników zarządzania

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				skuteczności i wydajności, z uwzględnieniem ewentualnych rozwiązań alternatywnych;		odpowiadające im zakresem przedmiotowy.	<p>kryzysowego dla faz: zapobieganie i przygotowanie</p> <p>4)część B KPZK : zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego dla faz: reagowanie i odbudowa</p> <p>5)wdrażanie środków zapobiegania ryzyku i zapewnienia gotowości:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- współpraca między siłami uczestniczącymi</li> <li>- zestawienie organów odpowiedzialnych na odp. poziomie administracyjnym kraju</li> <li>-procedury zarządzania kryzysowego, w tym ochrony infrastruktury krytycznej,</li> <li>- procedury organizacji łączności, monitorowania zagrożeń, informowania, ostrzegania i alarmowania</li> <li>-komunikację ryzyka</li> <li>-organizację ratownictwa i opieki medycznej i ewakuacji z obszarów zagrożonych,</li> <li>-zasady oraz tryb oceniania i dokumentowania szkód</li> <li>-procedury uruchamiania rezerw strategicznych</li> <li>-priorytety ochrony i odtwarzania infrastruktury krytycznej</li> <li>-finansowanie.</li> </ul>
				3. informacje na temat zasobów i mechanizmów finansowania dostępnych na pokrycie kosztów operacyjnych i kosztów utrzymania związanych z	Tak	Spełnieniem warunku jest krajowy plan zarządzania ryzykiem opracowany na podstawie ocen ryzyka, z uwzględnieniem prawdopodobnych skutków zmian klimatu oraz istniejących	<p>Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny zdolności zarządzania ryzykiem zawiera:</p> <p>1cele strategiczne,</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				zapobieganiem klęskom żywiołowym i katastrofom oraz gotowością i reagowaniem na klęski żywiołowe i katastrofy.		strategii adaptacji do zmian klimatu oraz istniejące strategie adaptacji do zmian klimatu. Polska opracowała w celu spełnienia kryteriów w ramach warunku: Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny ryzyka oraz Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny zdolności zarządzania ryzykiem odpowiadające im zakresem przedmiotowy.	<p>2) działania zmierzające do osiągnięcia celów strategicznych i redukcji ryzyka</p> <p>3) część A Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego (KPZK): charakterystykę zagrożeń i ich ocenę ryzyka, zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego dla faz: zapobieganie i przygotowanie</p> <p>4) część B KPZK : zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego dla faz: reagowanie i odbudowa</p> <p>5) wdrażanie środków zapobiegania ryzyku i zapewnienia gotowości:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- współpraca między siłami uczestniczącymi</li> <li>- zestawienie organów odpowiedzialnych na odp. poziomie administracyjnym kraju</li> <li>- procedury zarządzania kryzysowego, w tym ochrony infrastruktury krytycznej,</li> <li>- procedury organizacji łączności, monitorowania zagrożeń, informowania, ostrzegania i alarmowania</li> <li>- komunikację ryzyka</li> <li>- organizację ratownictwa i opieki medycznej i ewakuacji z obszarów zagrożonych,</li> <li>- zasady oraz tryb oceniania i dokumentowania szkód</li> <li>- procedury uruchamiania rezerw strategicznych</li> <li>- priorytety ochrony i odtwarzania infrastruktury krytycznej</li> </ul>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							-finansowanie.
2.5. Aktualizowane planowanie koniecznych inwestycji w sektorze wodno-kanalizacyjnym	EFRR	RSO2.5. Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	Tak	Dla każdego sektora lub obu tych sektorów istnieje krajowy plan inwestycji, który obejmuje:  1. ocenę obecnego stanu wdrożenia dyrektywy Rady 91/271/EWG i dyrektywy Rady 98/83/WE;	Tak	Link: <a href="https://www.gov.pl/attachment/a7096f8e-5961-4719-8c03-4b36cf61f56a">https://www.gov.pl/attachment/a7096f8e-5961-4719-8c03-4b36cf61f56a</a>	Warunek spełniony jest poprzez przyjęcie Programu inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Program Inwestycyjny) oraz VI aktualizacji Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych (AKPOŚK 2022). Ocena obecnego stanu wdrożenia dyrektywy 91/271/EWG przedstawiona jest w AKPOŚK 2022 w rozdziale 10. Ocena inwestycji zaplanowanych w AKPOŚK 2022 w aspekcie wypełnienia warunków dyrektywy 91/271/EWG oraz w zał. 3 (kolumny 31-34). Plan Inwestycyjny zawiera ocenę stanu wdrożenia dyrektywy 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wraz z wyznaczeniem kluczowych potrzeb inwestycyjnych wymaganych do wdrożenia tej dyrektywy oraz do spełnienia wymagań wynikających z jej rewizji, dyrektywy 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r.
				2. określenie i planowanie, w tym indykatywne szacunkowe dane finansowe, wszelkich inwestycji publicznych:  a) wymaganych do wdrożenia dyrektywy 91/271/EWG, wraz z określeniem priorytetów ze względu na wielkość aglomeracji i wpływ na środowisko oraz z podziałem inwestycji na poszczególne aglomeracje;	Tak	Link: <a href="https://www.gov.pl/attachment/a7096f8e-5961-4719-8c03-4b36cf61f56a">https://www.gov.pl/attachment/a7096f8e-5961-4719-8c03-4b36cf61f56a</a>	W AKPOŚK 2022 priorytetyzację aglomeracji niespełniających warunków dyrektywy 91/271/EWG opisano w rozdziale 6.2. (oraz w kolumnie 14 załącznika nr 3), planowane inwestycje w rozdziale 7, ocenę potrzeb finansowych na realizację inwestycji ujęto w rozdziale 11. Program Inwestycyjny identyfikuje 14 obszarów działań służących zapewnieniu jakości i bezpieczeństwa oraz przedstawia priorytety zidentyfikowane na poziomie

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				<p>b) wymaganych do wdrożenia dyrektywy 98/83/WE;</p> <p>c) wymaganych, aby zaspokoić potrzeby wynikające z dyrektywy (UE) 2020/2184, w szczególności w odniesieniu do zmienionych parametrów jakości określonych w załączniku I do tej dyrektywy;</p>			<p>regionalnym ze wskazaniem kategoryzacji inwestycji w sektorze zaopatrzenia w wodę (Tabela 14 w Programie Inwestycyjnym, s. 51). Wykaz inwestycji zgłoszonych przez gminy i przedsiębiorstwa świadczące usługi w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę w procesie ankietyzacji zawierają Załączniki 1 i 2 do Programu inwestycyjnego).</p>
				<p>3. oszacowanie inwestycji niezbędnych do odnowienia istniejącej infrastruktury wodno-ściekowej, w tym sieci, w zależności od ich wieku i planów amortyzacji;</p>	Tak	<p>Link:  <a href="https://www.gov.pl/attachment/a7096f8e-5961-4719-8c03-4b36cf61f56a">https://www.gov.pl/attachment/a7096f8e-5961-4719-8c03-4b36cf61f56a</a></p>	<p>Informacje dotyczące odnowienia istniejącej infrastruktury kanalizacyjnej ujęte są w AKPOŚK w rozdziale 7. Omówienie inwestycji zaplanowanych na lata 2021-2027 w aglomeracjach (oraz w kolumnie 44-45, 49-50 oraz 52 załącznika nr 3). Z planów inwestycyjnych wynika, że w ramach AKPOŚK 2022 planowane jest zmodernizowanie 3 173 km sieci kanalizacyjnej, w tym 1 036 km w aglomeracjach niespełniających warunków dyrektywy 91/271/EWG. W Programie Inwestycyjnym zawarto szacunkowe koszty wskazanych inwestycji, w tym koszty wynikające z wymogu badania większej liczby parametrów jakości wody, jak i modernizacji sieci dystrybucji wody z uwzględnieniem jej wieku i planów amortyzacji oraz oszacowano nakłady finansowe na odnowienie infrastruktury. Szacunkowe koszty całkowite oszacowane na podstawie danych statystycznych ekstrapolowanych na obszary priorytetowe za pomocą wyznaczonego na podstawie ankietowania PWiK i gmin wskaźnika</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							przeliczeniowego wyniosły ok. 44 mld złotych, w tym ok. 26 mld zł na inwestycje związane z siecią dystrybucji (w tym modernizacji sieci).
				4. wskazanie potencjalnych źródeł finansowania publicznego, jeżeli są potrzebne w celu uzupełnienia opłat pobieranych od użytkowników.	Tak	Link: <a href="https://www.gov.pl/attachment/a7096f8e-5961-4719-8c03-4b36cf61f56a">https://www.gov.pl/attachment/a7096f8e-5961-4719-8c03-4b36cf61f56a</a>	<p>Informacja o źródłach finansowania ujęta w rozdziale 12. (oraz w kolumnach 114-122 załącznika nr 3) przewiduje, że głównymi źródłami finansowania inwestycji ujętych w AKPOŚK 2022 będą:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. środki unijne w ramach programów polityki: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko,</li> <li>• Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko,</li> <li>• Programy Regionalne,</li> </ul> </li> <li>2. Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych,</li> <li>3. krajowe fundusze ekologiczne: NFOŚGW i WFOŚGW</li> <li>4. środki własne gmin.</li> </ol> <p>W Planie Inwestycyjnym oceniono możliwości finansowania inwestycji z zysków pochodzących z opłat od użytkowników oraz, w przypadku potrzeby ich uzupełnienia, wskazano możliwe źródła finansowania ze środków krajowych i zagranicznych. Publiczne fundusze krajowe pochodzą głównie z funduszy zarządzanych przez NFPŚGW i WFOŚGW oraz budżetów JST i budżetu centralnego. Głównymi środkami finansowania z zagranicznych</p>



Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							źródeł są fundusze strukturalne i Fundusz Spójności. Inne zagraniczne źródła to środki np.: Mechanizmu finansowego EOG czy Norweskiego Mechanizmu Finansowego.
2.6. Aktualizowane planowanie w zakresie gospodarowania odpadami	EFRR	RSO2.6. Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	Tak	<p>Istnienie planu (planów) gospodarowania odpadami, jak określono w art. 28 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE, obejmujący (obejmujące) całe terytorium państwa członkowskiego; plan ten obejmuje (plany te obejmują):</p> <p>1. analizę bieżącej sytuacji w zakresie gospodarowania odpadami na danym obszarze geograficznym, w tym rodzaj, ilość i źródło powstających odpadów oraz ocenę kształtowania się tych danych w przyszłości, z uwzględnieniem spodziewanych skutków środków określonych w programie (programach) zapobiegania powstawaniu odpadów opracowanym (opracowanych) zgodnie z art. 29 dyrektywy 2008/98/WE;</p>	Tak	<p>Spełnienie kryterium zapewniają: KPGO 2022, nowo dodany załącznik do KPGO 2022.</p> <p>Link do Krajowego planu gospodarki odpadami 2022</p> <p><a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20160000784/O/M20160784.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20160000784/O/M20160784.pdf</a></p> <p>Link do aktualizacji KPGO - Załącznik dot. luki inwestycyjnej</p> <p><a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000509/O/M20210509.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000509/O/M20210509.pdf</a></p>	<p>KPGO 2022 z nowo dodanym w 2021 r. załącznikiem zawiera aktualną w odniesieniu do obszaru całego kraju analizę stanu gospodarki odpadami komunalnymi dla poszczególnych rodzajów odpadów z uwzględnieniem ilości, składu morfologicznego i źródeł ich powstawania.</p> <p>Analiza Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego (IOŚ-PIB), stanowiąca podstawę do opracowania ww. załącznika do KPGO 2022, jako elementu realizującego m.in. warunek 2.6 w części dot. określenia luki inwestycyjnej w sektorze odpadowym, zawiera analizę dotyczącą aktualnego stanu, w tym ocenę istniejącego potencjału instalacji gospodarki odpadami i PSZOK oraz prognozy zmian ilości i jakości wytwarzanych w Polsce odpadów komunalnych w perspektywie lat 2019-2035.</p> <p>Analizę sporządzono na podstawie danych wejściowych dla 2018 r. (najnowsze dostępne).</p> <p>Bazą do określenia zapotrzebowania inwestycyjnego była przeprowadzona analiza ilościowa i jakościowa wytwarzania odpadów komunalnych w szczególności na podstawie danych GUS, sprawozdań marszałków</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							województw z realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi i dostępnych badań składu morfologicznego.
				2. cenę istniejących systemów zbierania odpadów, w tym materialnego i terytorialnego zakresu selektywnego zbierania oraz środków służących poprawie jego funkcjonowania oraz potrzeby stworzenia nowych systemów zbierania;	Tak	<a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.d.xsp/WMP20160000784/O/M20160784.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.d.xsp/WMP20160000784/O/M20160784.pdf</a> <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.d.xsp/WDU20170000019/O/D20170019.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.d.xsp/WDU20170000019/O/D20170019.pdf</a> <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.d.xsp/WDU20210000906/O/D20210906.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.d.xsp/WDU20210000906/O/D20210906.pdf</a> .	<p>KPGO zawiera ocenę istniejących systemów zbierania odpadów, w tym zakresu rzeczowego i terytorialnego selektywnego zbierania oraz środków usprawniających jej działanie, a także potrzeby nowych systemów zbiórki. W wyniku tej oceny w KPGO wskazano potrzebę wprowadzenia jednolitych standardów selektywnego zbierania odpadów komunalnych na terenie całego kraju, które następnie zostały określone w rozporządzeniu ws. szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów.</p> <p>Załącznik do KPGO 2022, na podstawie przeprowadzonej analizy potrzeb w zakresie systemu selektywnego zbierania, wskazuje, że w kolejnych latach powinien nastąpić rozwój PSZOK wraz z punktami napraw i wymiany rzeczy używanych oraz określa potrzeby w tym zakresie.</p>
				3. ocenę luki inwestycyjnej uzasadniającą potrzebę zamknięcia istniejących obiektów gospodarowania odpadami oraz wprowadzenia dodatkowej lub zmodernizowanej infrastruktury gospodarowania odpadami, z informacją o źródłach dostępnych dochodów na	Tak	<p>Spełnione poprzez przyjęcie nowego załącznika do KPGO 2022</p> <p>Link do aktualizacji KPGO - Załącznik dot. luki inwestycyjnej</p> <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.d.xsp/WMP20210000509/O/M20210509.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.d.xsp/WMP20210000509/O/M20210509.pdf</a>	<p>Na rzecz realizacji kryterium została przeprowadzona Analiza IOS-PIB oraz opracowany i opublikowany w roku 2021 Załącznik do KPGO 2022, w których zawarto ocenę potrzeb inwestycyjnych w skali kraju w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, infrastruktury selektywnego zbierania odpadów oraz instalacji do przetwarzania odpadów. Po przeprowadzonych analizach</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				<p>pokrycie kosztów operacyjnych i kosztów utrzymania;</p>			<p>zidentyfikowano jako priorytetowe instalacje do recyklingu oraz działania inwestycyjne w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów. W załączniku przedstawiono również informacje o źródłach finansowania kosztów eksploatacji i utrzymania instalacji w kraju.</p>
				<p>4. informacje dotyczące kryteriów lokalizacji do celów identyfikacji przyszłych lokalizacji obiektów oraz dotyczące wydolności przyszłych instalacji przetwarzania odpadów.</p>	Tak	<p>Spełnione poprzez art. 35 ust. 1 pkt 4 lit. c) ustawy o odpadach, KPGO 2022, załącznik do KPGO 2022, WPGO</p> <p>Link do Krajowego planu gospodarki odpadami 2022</p> <p><a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20160000784/O/M20160784.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20160000784/O/M20160784.pdf</a></p> <p>Link do aktualizacji KPGO - Załącznik dot. luki inwestycyjnej</p> <p><a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000509/O/M20210509.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000509/O/M20210509.pdf</a></p>	<p>Uchwalanie i obowiązywanie planów gospodarki odpadami reguluje ustawa z 14 grudnia 2012 r. o odpadach, zgodnie z którą plany gospodarki odpadami opracowuje się na poziomie krajowym i wojewódzkim. WPGO powinien być zgodny z KPGO i służyć realizacji zawartych w nim celów, które należy uznać jako uniwersalne w skali całego kraju. Wobec tego Załącznik do KPGO 2022 – ocena luki inwestycyjnej - zawiera oszacowanie potrzeb na moce przerobowe instalacji w skali kraju. Funkcjonująca i planowana infrastruktura wraz z lokalizacją i przepustowością dotyczące odpadów komunalnych określone są natomiast wprost w planach inwestycyjnych (załącznik do WPGO), w których procesie przyjmowania bierze udział minister do spraw klimatu, aby zapewnić jednolite zasady planowania w gospodarce odpadami dla całego kraju.</p> <p>W uzasadnionych przypadkach KPGO 2022 określa kryteria lokalizacji instalacji i obiektów gospodarki odpadami, tj. w zakresie: lokalizacji PSZOKów; instalacji dla odpadów medycznych i weterynaryjnych; składowania odpadów w podziemnych</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							wyrobiskach górniczych, np. z grupy 01, 06 i 10 i innych również niebezpiecznych np. z procesów oczyszczania spalin.
2.7. Ramy priorytetowego traktowania w przypadku koniecznych środków ochrony obejmujących współfinansowane unijne	EFRR	RSO2.7. Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	Tak	W przypadku interwencji wspierających środki ochrony przyrody w związku z obszarami Natura 2000 objętymi zakresem dyrektywy Rady 92/43/EWG:  istnienie ram działań priorytetowych na podstawie art. 8 dyrektywy 92/43/EWG, które obejmują wszystkie elementy wymagane we wzorze ram działań priorytetowych na lata 2021–2027 uzgodnionym przez Komisję i państwa członkowskie, w tym określenie środków priorytetowych i oszacowanie potrzeb w zakresie finansowania.	Tak	Link do dokumentu:  <a href="http://www.gdos.gov.pl/files/artykuly/5073/PAF_icon.pdf">http://www.gdos.gov.pl/files/artykuly/5073/PAF_icon.pdf</a>	Działania dotyczące utrzymania dotychczasowej gospodarki na terenach siedlisk gatunków przyrodniczych i poprawie ich ochrony w formie czynnej, przewidują m.in. :  • zachowanie siedlisk przyrodniczych i populacji gatunków, w tym: - ekstensywna gospodarka rolna, rybacka i leśna uwzględniająca ochronę siedlisk - zabezpieczenie/odtworzenie miejsc rozrodu gatunków chronionych - wykup gruntów • odtwarzanie zdegradowanych siedlisk i wzmacnianie zagrożonych gatunków: - powstrzymanie naturalnej sukcesji siedlisk - przywrócenie/polepszenie reżimu hydrologicznego - zwalczanie gatunków ekspansywnych/obcych - restytucja gatunków zagrożonych - udrożnienie ciągłości korytarzy ekologicznych - utrzymanie ośrodków hodowli/rehabilitacji dzikich zwierząt. • wsparcie zarządzania i nadzoru nad obszarami Natura 2000:

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<ul style="list-style-type: none"> <li>- opracowanie/aktualizacja planów zadań ochronnych /planów ochrony wszystkich obszarów Natura 2000</li> <li>- monitoring sieci Natura 2000</li> <li>- badania i działania dot. edukacji i komunikacji dot. ochrony obszarów sieci Natura 2000</li> <li>- budowa /rozwój infrastruktury turystycznej rozprawdzającej ruch turystyczny</li> </ul> na obszarach sieci Natura 2000.
3.1. Kompleksowe planowanie transportu na odpowiednim poziomie	EFRR	RSO3.2. Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	Nie	<p>Funkcjonowanie multimodalnego mapowania istniejącej i planowanej infrastruktury – z wyjątkiem szczebla lokalnego – do 2030 r., które:</p> <p>1. zawiera ocenę ekonomiczną planowanych inwestycji, opartą na analizie zapotrzebowania i modelach przepływów transportowych, które powinny uwzględniać spodziewany wpływ otwarcia rynków usług kolejowych;</p>	Nie	<p>Dokumenty z poziomu krajowego dostępne na stronach:</p> <p><a href="https://www.gov.pl/web/infrastruktura">https://www.gov.pl/web/infrastruktura</a></p> <p><a href="https://cupt.gov.pl/cupt/zmr-zintegrowany-model-ruchu">https://cupt.gov.pl/cupt/zmr-zintegrowany-model-ruchu</a></p> <p>Regionalny Plan Transportowy Województwa Łódzkiego dla realizacji warunku podstawowego Celu Polityki 3 (w zakresie transportu) w perspektywie finansowej 2021-2027.</p>	<p>Na poziomie krajowym spełnienie kryterium zapewnia m.in. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r. oraz stosowne dokumenty wdrożeniowe, a także przygotowanie i wdrożenie Zintegrowanego Modelu Ruchu.</p> <p>Na poziomie regionalnym spełnienie kryterium zapewnia Regionalny Plan Transportowy Województwa Łódzkiego dla realizacji warunku podstawowego Celu Polityki 3 (w zakresie transportu) w perspektywie finansowej 2021-2027.</p>
				<p>2. jest spójne z elementami zintegrowanego krajowego planu w dziedzinie energii i klimatu dotyczącymi transportu;</p>	Nie	<p>Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030 (KPEIK)</p> <p><a href="https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu-na-lata-2021-2030-przekazany-do-ke">https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu-na-lata-2021-2030-przekazany-do-ke</a></p>	<p>Na poziomie krajowym spełnienie kryterium zapewnia KPEIK i spójne z nim dokumenty wdrożeniowe.</p> <p>Na poziomie regionalnym spełnienie kryterium zapewnia Regionalny Plan Transportowy Województwa Łódzkiego</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						Regionalny Plan Transportowy Województwa Łódzkiego dla realizacji warunku podstawowego Celu Polityki 3 (w zakresie transportu) w perspektywie finansowej 2021-2027.	dla realizacji warunku podstawowego Celu Polityki 3 (w zakresie transportu) w perspektywie finansowej 2021-2027.
				3. obejmuje inwestycje w korytarze sieci bazowej TEN-T zgodnie z definicją w rozporządzeniu w sprawie CEF, zgodnie z odpowiednimi planami prac dotyczącymi korytarzy sieci bazowej TEN-T;	Nie	Dokumenty z poziomu krajowego dostępne na stronach: <a href="https://www.gov.pl/web/infrastruktura">https://www.gov.pl/web/infrastruktura</a>	Na poziomie krajowym spełnienie kryterium zapewnia m.in. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r. oraz stosowne dokumenty wdrożeniowe, obejmujące swym zakresem inwestycje w korytarze sieci bazowej TEN-T.  Kryterium nie wymaga spełnienia na poziomie regionalnym.
				4. w przypadku inwestycji poza korytarzami sieci bazowej TEN-T, w tym na odcinkach transgranicznych, zapewnia komplementarność przez zapewnienie wystarczającego rozwoju połączeń sieci miejskich, regionów i lokalnych społeczności z siecią bazową TEN-T i jej węzłami;	Nie	Dokumenty z poziomu krajowego dostępne na stronach: <a href="https://www.gov.pl/web/infrastruktura">https://www.gov.pl/web/infrastruktura</a>  Regionalny Plan Transportowy Województwa Łódzkiego dla realizacji warunku podstawowego Celu Polityki 3 (w zakresie transportu) w perspektywie finansowej 2021-2027.	Na poziomie krajowym spełnienie kryterium zapewniają stosowne dokumenty wdrożeniowe obejmujące swym zakresem inwestycje poza korytarzami sieci bazowej TEN-T.  Na poziomie regionalnym spełnienie kryterium zapewnia Regionalny Plan Transportowy Województwa Łódzkiego dla realizacji warunku podstawowego Celu Polityki 3 (w zakresie transportu) w perspektywie finansowej 2021-2027.
				5. zapewnia interoperacyjność sieci kolejowej oraz, w stosownych przypadkach, przedstawia sprawozdanie z wdrażania europejskiego systemu zarządzania ruchem	Nie	Bieżące przekazywanie informacji do KE w oparciu o Krajowy Plan Wdrażania TSI Sterowanie w Polsce o statusie zabudowy ERTMS na infrastrukturze kolejowej i Suplement do KPW TSI Sterowanie o postępie	Na poziomie krajowym kryterium spełnione poprzez bieżące przekazywanie informacji do KE w oparciu o przyjęty Narodowy Plan Wdrażania ERTMS w Polsce o statusie

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				kolejowym (ERTMS) zgodnie z rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) 2017/6;		migracji do systemu ERTMS dla uczestników rynku kolejowego	zabudowy ERTMS na infrastrukturze kolejowej.  Kryterium nie wymaga spełnienia na poziomie regionalnym.
				6. wspiera multimodalność, określając potrzeby w zakresie transportu multimodalnego lub przeladunkowego oraz terminali pasażerskich;	Nie	Dokumenty z poziomu krajowego dostępne na stronach: <a href="https://www.gov.pl/web/infrastruktura">https://www.gov.pl/web/infrastruktura</a>  Regionalny Plan Transportowy Województwa Łódzkiego dla realizacji warunku podstawowego Celu Polityki 3 (w zakresie transportu) w perspektywie finansowej 2021-2027.	Na poziomie krajowym spełnienie kryterium zapewnia m.in. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r. i stosowne dokumenty wdrożeniowe, obejmujące swym zakresem kwestie transportu multimodalnego.  Na poziomie regionalnym spełnienie kryterium zapewnia Regionalny Plan Transportowy Województwa Łódzkiego dla realizacji warunku podstawowego Celu Polityki 3 (w zakresie transportu) w perspektywie finansowej 2021-2027.
				7. obejmuje środki istotne z punktu widzenia planowania infrastruktury, mające na celu promowanie paliw alternatywnych zgodnie z odpowiednimi krajowymi ramami polityki;	Nie	Krajowe ramy polityki rozwoju infrastruktury paliw alternatywnych przyjęte przez RM 29 marca 2017 r. <a href="https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/rzad-przyjal-krajowe-ramy-polityki-rozwoju-infrastruktury-paliw-alternatywnych-3">https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/rzad-przyjal-krajowe-ramy-polityki-rozwoju-infrastruktury-paliw-alternatywnych-3</a>  Regionalny Plan Transportowy Województwa Łódzkiego dla realizacji warunku podstawowego Celu Polityki 3 (w zakresie transportu) w perspektywie finansowej 2021-2027.	Na poziomie krajowym spełnienie kryterium zapewniają Krajowe ramy polityki rozwoju infrastruktury paliw alternatywnych oraz spójne z nimi stosowne dokumenty wdrożeniowe.  Na poziomie regionalnym spełnienie kryterium zapewnia Regionalny Plan Transportowy Województwa Łódzkiego dla realizacji warunku podstawowego Celu Polityki 3 (w zakresie transportu) w perspektywie finansowej 2021-2027.
				8. przedstawia rezultaty oceny ryzyk dla bezpieczeństwa ruchu	Nie	Dokumenty z poziomu krajowego dostępne na stronach:	Na poziomie krajowym spełnienie kryterium zapewnia Narodowy

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				drogowego zgodnie z istniejącymi krajowymi strategiami bezpieczeństwa ruchu drogowego, wraz z mapowaniem dróg i odcinków narażonych na takie ryzyka oraz ustaleniem związanych z tym priorytetów inwestycyjnych;		<a href="https://www.gov.pl/web/infrastruktura">https://www.gov.pl/web/infrastruktura</a> <a href="https://www.krbrd.gov.pl">https://www.krbrd.gov.pl</a>  Regionalny Plan Transportowy Województwa Łódzkiego dla realizacji warunku podstawowego Celu Polityki 3 (w zakresie transportu) w perspektywie finansowej 2021-2027.	Programu Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego na lata 2021 – 2030 wraz ze stosownymi dokumentami wdrożeniowymi sektora drogowego, obejmującymi kwestie bezpieczeństwa ruchu drogowego.  Na poziomie regionalnym spełnienie kryterium zapewnia Regionalny Plan Transportowy Województwa Łódzkiego dla realizacji warunku podstawowego Celu Polityki 3 (w zakresie transportu) w perspektywie finansowej 2021-2027.
				9. dostarcza informacji na temat zasobów finansowania odpowiadających planowanym inwestycjom, koniecznych do pokrycia kosztów operacyjnych i kosztów utrzymania istniejącej i planowanej infrastruktury.	Nie	Regionalny Plan Transportowy Województwa Łódzkiego dla realizacji warunku podstawowego Celu Polityki 3 (w zakresie transportu) w perspektywie finansowej 2021-2027.	Na poziomie krajowym spełnienie kryterium zapewnione poprzez stosowne programy utrzymaniowe opracowane na poziomie krajowym lub informacje o sposobie zapewnienia środków na utrzymanie inwestycji i ich wartości, przedstawione w raporcie z samooceny spełnienia warunku.  Na poziomie regionalnym spełnienie kryterium zapewnia Regionalny Plan Transportowy Województwa Łódzkiego dla realizacji warunku podstawowego Celu Polityki 3 (w zakresie transportu) w perspektywie finansowej 2021-2027.
4.1. Ramy strategiczne polityki na rzecz aktywnej polityki rynku pracy	EFS+	ESO4.2. Modernizacja instytucji i służb rynków pracy	Tak	Istnienie ram strategicznych polityki na rzecz aktywnych polityk rynku pracy w świetle wytycznych dotyczących zatrudnienia; ramy te obejmują:	Tak	Ramy strategiczne polityki na rzecz aktywnej polityki rynku pracy stanowi ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1409, z późn. zm.) wraz z aktami wykonawczymi. Spełnienie kryterium	Urząd pracy ma obowiązek przygotować IPD dla każdego bezrobotnego w terminie 60 dni od dnia rejestracji w urzędzie. Urząd pracy ustalając sytuację bezrobotnego i dostosowując dla niego pomoc bierze pod uwagę wiele



Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy ESO4.1. Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy – w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży – dla osób długotrwale bezrobotnych oraz grup		1. rozwiązania w zakresie sporządzania profilów osób poszukujących pracy i oceny ich potrzeb;		zapewnia Indywidualny Planu Działania (IPD) - art. 34a Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf</a>	czynników, m.in. wykształcenie, doświadczenie zawodowe, umiejętności i uprawnienia zawodowe, dyspozycyjność, czas pozostawania bez pracy, miejsce zamieszkania, zaangażowanie w samodzielne poszukiwanie pracy i możliwości podjęcia pracy lub działalności gospodarczej. Ww. informacje pozyskiwane są podczas rejestracji bezrobotnego oraz w wywiadzie (w tym z wykorzystaniem kwestionariusza udostępnianego w systemie teleinformatycznym przez ministra właściwego do spraw pracy). Powiatowy urząd pracy w okresie realizacji IPD ma obowiązek kontaktować się z bezrobotnym co najmniej raz na 60 dni w celu monitorowania sytuacji i postępów w realizacji działań przewidzianych w IPD. Ww. kontakt może być realizowany przez powiatowy urząd pracy w formie spotkania, rozmowy telefonicznej lub wymiany informacji drogą elektroniczną / pocztową.
				2. informacje o wolnych miejscach pracy i możliwościach zatrudnienia z uwzględnieniem potrzeb na rynku pracy;	Tak	Spełnienie kryterium zapewnia Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (art. 4 ust. 1 pkt 7 lit. e) <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf</a> Centralna Baza Ofert Pracy <a href="http://oferty.praca.gov.pl/">http://oferty.praca.gov.pl/</a>	Powiatowe urzędy pracy w ramach usługi pośrednictwa pracy przyjmują i realizują oferty pracy przestrzegając zasady jawności ofert pracy. Każda przyjęta i realizowana oferta pracy przez urząd pracy jest automatycznie przekazywana do internetowej bazy ofert pracy udostępnianej przez ministra właściwego do spraw pracy, której rolę pełni obecnie Centralna Baza Ofert Pracy (CBOP). CBOP to nieograniczony dostęp do aktualnej informacji o

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej;					ofertach pracy w kraju i za granicą, upowszechnionych przez sieć EURES. CBOP umożliwia także prezentowanie informacji o organizowanych przez powiatowe urzędy pracy stażach, przygotowaniu zawodowym dorosłych, a także organizowanych przez powiatowe i wojewódzkie urzędy pracy szkoleniach, targach i giełdach pracy, praktykach studenckich organizowanych w instytucjach publicznych oraz wyszukiwanie praktyk i staży zgłaszanych przez pracodawców. CBOP jest zintegrowana z innymi systemami takimi jak Wortal PSZ (psz.praca.gov.pl), praca.gov.pl, Syriusz Std (wykorzystywanym przez powiatowe urzędy pracy), WUP Viator (wykorzystywanym przez wojewódzkie urzędy pracy). CBOP dostępna z komputera, tabletu i smartfona.
				3. rozwiązania służące zapewnieniu, by opracowanie tych ram, ich wdrożenie, monitorowanie i przegląd były prowadzone w ścisłej współpracy z odpowiednimi zainteresowanymi stronami;	Tak	<p>Ustawa z 20.04 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (rozdział 5, rozdział 8, art. 22)  <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf</a></p> <p>Ustawa z 24.07 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego  <a href="https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20150001240/U/D20151240Lj.pdf">https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20150001240/U/D20151240Lj.pdf</a></p> <p>Rozporządzenie MPiPS z 22.07 2011 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy</p>	<p>W procesie kształtowania, wdrażania, monitorowania i przeglądu działań na rzecz aktywnej polityki rynku pracy podstawową rolę odgrywają:</p> <p>1. system rad rynku pracy, działających przy ministrze właściwym do spraw pracy, marszałku województwa (WUP), i starosty (PUP). W skład rad rynku pracy wchodzi m.in. przedstawiciele wszystkich reprezentatywnych organizacji pracodawców i związków zawodowych, Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, organów samorządu terytorialnego i przedstawiciele nauki. Konsultacje społeczne aktów prawnych regulujących</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						<a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.d.xsp/WDU20111550920/O/D20110920.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.d.xsp/WDU20111550920/O/D20110920.pdf</a>	całokształt zasad i procedur funkcjonowania PSZ, prowadzone na każdym etapie prac nad projektowanym rozwiązaniem 2. Rola Rady Dialogu Społecznego. Przegląd otoczenia prawnego rynku pracy, jego kształt oraz stan są również przedmiotem prac Rady Dialogu Społecznego, a wprowadzanie zmian prawa dotyczących aktywnych polityk rynku pracy przed ich wdrożeniem jest przedmiotem konsultacji w tej instytucji dialogu. 3. Rola Konwentu Dyrektorów Wojewódzkich Urzędów Pracy i Rada Forum Dyrektorów Powiatowych Urzędów Pracy.
				4. rozwiązania dotyczące monitorowania, ewaluacji i przeglądu aktywnych polityk rynku pracy;	Tak	Spełnienie kryterium zapewnia Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (rozdział 8, art.22) i Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.d.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.d.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf</a> <a href="https://www.gov.pl/web/rodzina/efektywnosc-form-promocji-zatrudnienia">https://www.gov.pl/web/rodzina/efektywnosc-form-promocji-zatrudnienia</a> <a href="https://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy/bezrobocie-rejestrowane">https://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy/bezrobocie-rejestrowane</a>	Minister wł. ds. pracy, z Prezesem GUS prowadzi badanie "Bezrobotni i poszukujący pracy zarejestrowani w urzędach pracy", w którym zbierane są m. in. dane nt. liczby aktywizowanych bezrobotnych w rozbiciu na formy aktywizacji. Minister wł. ds. pracy co rok dokonuje analizy efektywności wybranych form aktywizacji bezrobotnych realizowanych przez PUP, finansowanych z Funduszu Pracy. Kluczowe mierniki to efektywność zatrudnieniowa i kosztowa. W POWER 2014-2020 realizowany jest projekt „Wypracowanie metodologii i wdrożenie monitorowania efektywności zatrudnieniowej podstawowych form aktywizacji zawodowe bezrobotnych w okresie dłuższym niż 12 miesięcy od zakończenia działań urzędu pracy”.

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<p>Minister wł. do spraw pracy publikuje na str. internetowej co rok katalog podstawowych form aktywizacji zawodowej rozumianych jako usługi i instrumenty rynku pracy finansowane ze środków Funduszy Pracy, dla których w danym roku są określane wskaźniki, o których mowa w art. 4 ust. 11 pkt 2 lit b i c ustawy</p> <p>Opiniowanie planów i sprawozdań Funduszu Pracy należy do kompetencji rad rynku pracy, a monitoring i ocenę polityk rynku pracy realizuje Rada Dialogu Społecznego.</p>
				5. w odniesieniu do interwencji na rzecz zatrudnienia ludzi młodych – sprawdzone empirycznie, ukierunkowane ścieżki kariery przeznaczone dla ludzi młodych niepracujących, niekształących się ani nieszkolących się, w tym działania informacyjne i oparte na wymogach jakościowych uwzględniających kryteria wysokiej jakości przygotowania zawodowego i staży, w tym w kontekście realizacji programów gwarancji dla młodzieży.	Tak	<p>Spełnienie kryterium zapewnia:</p> <p>Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Rozdz. V, art. 50 ust. 1, art. 53)</p> <p>Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy (Dz. U. z 2011 r., poz. 920)</p> <p>Rozporządzenie MPiPS z dnia 20 sierpnia 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków odbywania stażu przez bezrobotnych (Dz. U. z 2009 r., poz. 1160)</p> <p>Rozporządzenie MPiPS z dnia 11 kwietnia 2014 r. w sprawie przygotowania zawodowego dorosłych (Dz. U. z 2014 r., poz. 497)</p>	<p>Wsparcie osób młodych, w tym młodzieży NEET, w aktywizacji zawodowej odbywa się w ramach GdM. Plan realizacji GdM w Polsce, zatwierdzony 1.08.2022, osadzony jest na 4 filarach – urzędach pracy, ochotniczych hufcach pracy, projektach centralnych i programie pożyczkowym. W wyniku diagnozy sytuacji osób młodych na rynku pracy, opartej o dane z GUS i Eurostatu, wyróżniono 4 grupy priorytetowe:</p> <p>(1) Osoby w wieku 15–17 lat, które porzucają naukę lub zaniedbują obowiązek szkolny lub edukację;</p> <p>(2) Osoby w wieku 18–29 lat:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• zarejestrowane jako bezrobotne;</li> <li>• młodzież NEET;</li> </ul>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<ul style="list-style-type: none"> <li>osoby bezrobotne lub poszukujące pracy, osoby kończące naukę lub absolwenci uczelni wyższych;</li> </ul> (3) Osoby, które opuściły opiekę zastępczą; (4) Kobiety poniżej 30 roku życia wychowujące dzieci.  W Planie zawarto priorytety wsparcia np. wysoka jakość ofert, w tym staży, jako kluczowych form aktywizacji osób młodych i rozwoju ich umiejętności. Standardy jakości staży, obowiązujące przy wdrażaniu GdM regulowane są ustawą o promocji zatrudnienia (...) (Dz.U.2022poz.690) i rozp. MPiPS z 20.08.2009 w sprawie szczegółowych warunków odbywania stażu przez bezrobotnych (Dz.U.z2009r.poz.1160).
4.2. Krajowe ramy strategiczne na rzecz równości płci	EFS+	ESO4.3. Wsparcie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w tym poprzez dostęp do przystępnej	Tak	Istnienie krajowych ram strategicznych polityki na rzecz równouprawnienia płci, które obejmują:  1. identyfikację w oparciu o rzetelne podstawy wyzwań związanych z równouprawnieniem płci;	Tak	Krajowy Program Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2022-2030 <a href="https://monitorpolski.gov.pl/MP/2022/640">https://monitorpolski.gov.pl/MP/2022/640</a>  Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1249) i krajowe programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie <a href="https://dziennikustaw.gov.pl/D2021000124901.pdf">https://dziennikustaw.gov.pl/D2021000124901.pdf</a>	KPDRT obejmuje następujące priorytety: Polityka antydyskryminacyjna, Praca i zabezpieczenia społeczne, Edukacja, Zdrowie, Dostęp do dóbr i usług, Budowanie świadomości, Gromadzenie danych i badania, Koordynacja.  Zidentyfikowano następujące wyzwania dla równości między kobietami a mężczyznami: 1. Niższy poziom zatrudnienia kobiet 2. Luka płacowa i luka emerytalna na niekorzyść kobiet 3. Niski odsetek kobiet na najwyższych stanowiskach 4. Niski poziom kobiet w STEM

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		cenowo opieki nad dziećmi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu					Jeżeli chodzi o przemoc wobec kobiet, zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249), działania przeciw przemocy są uregulowane w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, który jest przyjmowany przez Radę Ministrów.
				2. środki na rzecz rozwiązania problemu zróżnicowania sytuacji kobiet i mężczyzn w zakresie zatrudnienia, płac i emerytur oraz na rzecz promowania równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w tym przez poprawę dostępu do wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, wraz z celami końcowymi, przy jednoczesnym poszanowaniu roli i autonomii partnerów społecznych;	Tak	Krajowy Program Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2022-2030 <a href="https://monitorpolski.gov.pl/MP/2022/640">https://monitorpolski.gov.pl/MP/2022/640</a>	Priorytet II – Praca i zabezpieczenia społeczne - obejmuje działania na rzecz: równowagi między życiem zawodowym a prywatnym rodziców i opiekunów; włączenia społecznego pod kątem równouprawnienia płci; wyrównywania szans kobiet i mężczyzn na rynku pracy; zwiększania zatrudnienia kobiet, zwłaszcza w starszych grupach wiekowych oraz żyjących w ubóstwie; zwiększenia udziału kobiet na stanowiskach kierowniczych oraz prowadzących działalność gospodarczą również w obszarach nowych technologii, dążenie do równości płac kobiet i mężczyzn za tą samą wykonywaną pracę lub pracę o równej wartości, wyeliminowanie różnic w płacach i emeryturach ze względu na płeć, zarządzania różnorodnością oraz klauzul społecznych w zamówieniach publicznych. W programie wskazane są ramy czasowe dla każdego z zadań, instytucje odpowiedzialne i współpracujące, a także wskaźniki z wartością bazową i docelową.
				3. rozwiązania dotyczące monitorowania, ewaluacji i	Tak	Krajowy Program Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2022-	Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania opracowuje i przedkłada

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				przeglądu ram strategicznych polityki i metod gromadzenia danych w oparciu o dane segregowane ze względu na płeć;		2030 <a href="https://monitorpolski.gov.pl/MP/2022/640">https://monitorpolski.gov.pl/MP/2022/640</a>  Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1249) i krajowe programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie <a href="https://dziennikustaw.gov.pl/D2021000124901.pdf">https://dziennikustaw.gov.pl/D2021000124901.pdf</a>	Radzie Ministrów do 31 marca każdego roku, sprawozdanie za poprzedni rok, zawierające m.in. raport z realizacji KPDRT.  Ponadto, celem wsparcia działań Koordynatora Programu, powołany zostanie Zespół, którego zadaniem będzie cykliczne monitorowanie osiągania zakładanych wskaźników, ujętych w załączniku nr 1 do KPDRT. Powołanie Zespołu nastąpi na podstawie przepisów ustawy o Radzie Ministrów. Zadania Zespołu Monitorującego KPDRT mogą także odnosić się do sygnalizowania ryzyka w realizacji poszczególnych priorytetów, a także wskazywania na poziom osiąganych zmian w życiu społecznym i gospodarczym.  Dane segregowane ze względu na płeć będą cyklicznie zbierane. Przewidziano też działania na rzecz rozbudowy systemu gromadzenia danych równościowych, w tym w rozbiciu na płeć.  Zgodnie z art. 11 ustawy, sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie jest składane corocznie, w terminie do 30 września, Sejmowi i Senatowi Rzeczypospolitej Polskiej przez Radę Ministrów.
				4. rozwiązania dotyczące zapewnienia, aby opracowanie tych ram, ich wdrożenie, monitorowanie i przegląd były	Tak	Krajowy Program Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2022-2030	KPDRT poddano szerokim konsultacjom ze stronami zainteresowanymi:

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				<p>prowadzone w ścisłej współpracy z odpowiednimi zainteresowanymi stronami, w tym podmiotami ds. równości, partnerami społecznymi i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego.</p>		<p><a href="https://monitorpolski.gov.pl/MP/2022/640">https://monitorpolski.gov.pl/MP/2022/640</a></p> <p>Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1249) i krajowe programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie</p> <p><a href="https://dziennikustaw.gov.pl/D2021000124901.pdf">https://dziennikustaw.gov.pl/D2021000124901.pdf</a></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• „Zgłoś pomysł” 4.07-19.11.2020 r. poprzez formularz internetowy na stronie Pełnomocnika Rządu ds. Równego Traktowania.</li> <li>• publicznym (24.11-18.12.2020 r.)</li> <li>• w BIP MRiPS</li> <li>• z KWRiST (17.11.2020 r.-11.05.2021 r.)</li> </ul> <p>Realizacja działań przewiduje współpracę z partnerami społecznymi, organizacjami pozarządowymi i samorządami. Współpraca ta będzie przebiegała w różnoraki sposób, w zależności od sposobu obranego przez instytucję wiodącą np. na zasadzie powierzenia realizacji zadania publicznego, konkursu czy zamówień publicznych.</p> <p>Odpowiednie podmioty ds. równości, partnerzy społeczni i organizacje społeczeństwa obywatelskiego wchodzi w skład zespołów, których zadaniem jest m.in. monitorowanie realizacji obu programów.</p> <p>Oba sprawozdania wymienione w kryterium 3 podlegają szerokim konsultacjom z wszystkimi interesariuszami.</p>
4.3. Ramy strategiczne			Tak	Istnienie krajowych lub regionalnych ram strategicznych	Tak	Link do dokumentów:	Ramy strategiczne zostały określone w



Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
polityki na rzecz systemu kształcenia i szkolenia na wszystkich szczeblach	EFS+ EFRR	<p>ESO4.6. Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami</p> <p>ESO4.7. Wspieranie uczenia się przez całe życie, w</p>		<p>polityki w zakresie systemu kształcenia i szkolenia, które obejmują:</p> <p>1. oparte na rzetelnych danych systemy przewidywania i prognozowania umiejętności;</p>		<p><a href="https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/">https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/</a></p> <p><a href="https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow">https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow</a></p>	<p>1.Strategiina rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),</p> <p>2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytet 4. Zbudowanie efektywnego systemu diagnozowania i informowania o obecnym stanie i zapotrzebowaniu na umiejętności,</p> <p>3. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszar oddziaływania VI Doradztwo zawodowe, Temat działania 19: Tworzenie efektywnych mechanizmów informowania o zapotrzebowaniu na zawody, kwalifikacje i umiejętności na poziomie krajowym i regionalnym.</p> <p>Ponadto, corocznie ustalana jest prognoza zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy.</p>
				<p>2. mechanizmy i usługi monitorowania losów absolwentów do celów wysokiej jakości i skutecznego poradnictwa zawodowego dla osób uczących się w każdym wieku;</p>	Tak	<p>Link do dokumentów:</p> <p><a href="https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/">https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/</a></p> <p><a href="https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow">https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow</a></p>	<p>Ramy strategiczne zostały określone w</p> <p>1.Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),</p> <p>2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytet 4. Zbudowanie efektywnego systemu diagnozowania i informowania o obecnym stanie i zapotrzebowaniu na umiejętności,</p> <p>3. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszar oddziaływania VI Doradztwo</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		szczegółności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej RSO4.2. Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez					zawodowe, Temat działania 19: Tworzenie efektywnych mechanizmów informowania o zapotrzebowaniu na zawody, kwalifikacje i umiejętności na poziomie krajowym i regionalnym.  Ponadto, funkcjonuje system monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów ELA, monitoring karier absolwentów publicznych i niepublicznych szkół ponadpodstawowych.
				3. środki na rzecz zapewnienia równego dostępu do wysokiej jakości, przystępnego cenowo, odpowiedniego, wolnego od segregacji kształcenia i szkolenia sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz uczestnictwa w takim kształceniu i szkoleniu i ukończenia go, a także nabywania kluczowych kompetencji na wszystkich poziomach, w tym na poziomie szkolnictwa wyższego;	Tak	Link do dokumentów: <a href="https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/">https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/</a>  <a href="https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow">https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow</a>	Ramy strategiczne zostały określone w: 1. Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), 2. ZSU 2030 (część ogólna) – Priorytet 1 oraz Priorytet 6, 3. ZSU 2030 (część szczegółowa) – Obszar oddziaływania I Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe (...). Ponadto: a) akty prawne podkreślające równy dostęp do kształcenia (m.in.: ustawa Prawo oświatowe, ustawa o systemie oświaty, ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego, opracowywana ustawa o wsparciu dzieci, uczniów i rodzin (wpis

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online					do wykazu prac legislacyjnych Rady Ministrów nr UD319)), b) przedsięwzięcie MEiN: „Włączeni w edukację” (wdrożenie edukacji włączającej wysokiej jakości, zapewniającej wszystkim dzieciom i uczniom warunki do rozwijania indywidualnego potencjału oraz nabywania wiedzy i umiejętności niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania w życiu dorosłym i włączenia społecznego; obejmuje prace legislacyjne i działania wdrożeniowe w tym zakresie).
				4. mechanizm koordynacji obejmujący wszystkie poziomy kształcenia i szkolenia, w tym szkolnictwo wyższe, oraz jasny podział obowiązków między odpowiednimi organami krajowymi lub regionalnymi;	Tak	Link do dokumentów: <a href="https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/">https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/</a>  <a href="https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow">https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow</a>	Ramy strategiczne zostały określone w: 1. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytet 5. Wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów współpracy i koordynacji międzyresortowej oraz międzysektorowej w zakresie rozwoju umiejętności, 2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – wszystkie Obszary oddziaływania poprzez wskazanie podmiotów kluczowych dla realizacji Tematu działania. Dodatkowo ma zastosowanie w szczególności rozdział 3. „Zasady realizacji Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 jako polityki publicznej”, 3. Ustawie o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji – rozdział 8 ustawy (Koordynacja funkcjonowania Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji),

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<p>4. Ustawie o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości – art. 4c ustanawiający:</p> <p>a) Radę Programową do spraw kompetencji,</p> <p>b) sektorowe rady do spraw kompetencji.</p> <p>Ponadto: projekt MEiN: „Wsparcie i rozwój mechanizmów współpracy i koordynacji na szczeblu krajowym i regionalnym w zakresie uczenia się przez całe życie”.</p>
				5. rozwiązania dotyczące monitorowania, ewaluacji i przeglądu ram strategicznych polityki;	Tak	<p>Link do dokumentów:</p> <p><a href="https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/">https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/</a></p> <p><a href="https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow">https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow</a></p>	<p>Ramy zostały określone w:</p> <p>1. ZSU 2030 (część ogólna) – Priorytet 5. oraz rozdział 10.</p> <p>2. ZSU 2030 (część szczegółowa) – rozdział 3.</p> <p>3. Ustawie o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji – rozdział 8 ustawy</p> <p>4. Ustawie o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości – art. 4c ustanawiający:</p> <p>a) Radę Programową do spraw kompetencji,</p> <p>b) sektorowe rady do spraw kompetencji.</p> <p>Ponadto:</p> <p>a) funkcjonowanie Międzyresortowego Zespołu do spraw uczenia się przez całe życie i Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji,</p> <p>b) projekt MEiN „Wsparcie i rozwój mechanizmów współpracy i koordynacji</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							na szczeblu krajowym i regionalnym w zakresie uczenia się przez całe życie”. Przegląd śródkresowy i ewaluacja wdrażania ZSU 2030, w tym ewaluacja koordynacji jej wdrażania na poziomie krajowym i wojewódzkim, zostały przewidziane do realizacji przez Ministerstwo Edukacji i Nauki. Planowana data przeglądu śródkresowego i ewaluacji: III kw. 2024 – I kw. 2025).
				6. środki skierowane do osób dorosłych o niskich umiejętnościach zawodowych i niskich kwalifikacjach i osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społeczno-ekonomicznej oraz ścieżki poprawy umiejętności;	Tak	Link do dokumentów: <a href="https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/">https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/</a>  <a href="https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow">https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow</a>	Ramy zostały określone w: 1. Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) 2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytety: 1. Podnoszenie poziomu umiejętności kluczowych u dzieci, młodzieży i osób dorosłych; 2. Rozwijanie i upowszechnianie kultury uczenia się nastawionej na aktywny i ciągły rozwój umiejętności; 4. Zbudowanie efektywnego systemu diagnozowania i informowania o obecnym stanie i zapotrzebowaniu na umiejętności; 6. Wyrównywanie szans w dostępie do rozwoju i możliwości wykorzystania umiejętności. 3. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszary oddziaływania: I Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe dzieci, młodzieży i dorosłych; IV Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną; V Rozwijanie umiejętności w

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<p>miejscu pracy; VI Doradztwo zawodowe; VIII Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności.</p> <p>Ponadto:</p> <p>a) funkcjonowanie Uniwersytetów Drugiego i Trzeciego Wieku</p> <p>b) przedsięwzięcie MEiN: „Lokalne Ośrodki Wiedzy i Edukacji”</p> <p>c) projekt FRSE: „Szansa - nowe możliwości dla dorosłych”</p> <p>d) program Senior+.</p>
				7. środki na rzecz wspierania nauczycieli, osób prowadzących szkolenia i kadry akademickiej w odniesieniu do odpowiednich metod nauczania, oceny i walidacji kompetencji kluczowych;	Tak	<p>Link do dokumentów:</p> <p><a href="https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/">https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/</a></p> <p><a href="https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow">https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow</a></p>	<p>Ramy zostały określone w:</p> <p>1. ustawie Karta Nauczyciela – Rozdział 7a: Finansowanie dokształcania i doskonalenia zawodowego nauczycieli,</p> <p>2. rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli, szczegółowych celów szkolenia branżowego oraz trybu i warunków kierowania nauczycieli na szkolenia branżowe,</p> <p>3. ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce – Dział XII Finansowanie systemu szkolnictwa wyższego i nauki oraz gospodarka finansowa uczelni (m.in. „Doktorat wdrożeniowy”),</p> <p>4. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytety: 2. Rozwijanie i upowszechnianie kultury uczenia się (...); 5. Wypracowanie</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							skutecznych i trwałych mechanizmów (...); 6. Wyrównywanie szans w dostępie do rozwoju (...), 5. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszary oddziaływania: III Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące; IV Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną; VII Współpraca pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną; VIII Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności.
				8. środki na rzecz wspierania mobilności osób uczących się i kadry oraz transnarodowej współpracy podmiotów świadczących usługi w zakresie kształcenia i szkolenia, w tym przez uznawanie efektów uczenia się i kwalifikacji.	Tak	Link do dokumentów: <a href="https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/">https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/</a>  <a href="https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow">https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow</a>	Ramy zostały określone w: 1. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej ws. postępowania w celu uznania świadectwa lub innego dokumentu (...), 2. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej ws. kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych, 3. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej ws. warunków, jakie musi spełnić osoba ubiegająca się o uzyskanie dyplomu zawodowego (...), 4. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytety: 2 Rozwijanie i upowszechnianie kultury uczenia się (...); 5 Wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów (...), 5. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszary oddziaływania: III Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej –

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<p>kadry uczące; IV Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną; VII Współpraca pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną; VIII Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności.</p> <p>Ponadto funkcjonowanie:</p> <p>a) Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej,</p> <p>b) Narodowego Centrum Nauki,</p> <p>c) Sieci Badawczej Łukasiewicz,</p> <p>d) Narodowego Centrum Badań i Rozwoju,</p> <p>e) Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji.</p>
4.4. Krajowe ramy strategiczne polityki na rzecz włączenia społecznego i walki z ubóstwem	EFS+ EFRR	ESO4.8. Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji RSO4.3.	Nie	<p>Istnienie krajowych lub regionalnych ram strategicznych polityki lub ram ustawodawczych na rzecz włączenia społecznego i ograniczenia ubóstwa, które obejmują:</p> <p>1. opartą na rzetelnych danych diagnozę ubóstwa i wykluczenia społecznego, w tym ubóstwa dzieci, w szczególności pod względem równego dostępu do dobrej jakości usług dla dzieci znajdujących się w trudnej sytuacji, a także pod względem bezdomności, segregacji przestrzennej i edukacyjnej, ograniczonego dostępu do podstawowych usług i</p>	Nie	<p>Link do dokumentów:</p> <p><a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000843/O/M20210843.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000843/O/M20210843.pdf</a></p>	<p>Diagnoza w Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu (KPPUiWS) dotyczy ubóstwa i wykluczenia społecznego,. Dokument zawiera analizę danych ogólnokrajowych oraz według makroregionów, stopnia urbanizacji, typów gospodarstw domowych. W diagnozie uwzględnione zostały takie problemy jak ubóstwo dzieci, bezdomność, ograniczony dostęp do usług społecznych oraz specyficzne potrzeby grup zagrożonych wykluczeniem. Diagnoza zawiera również informacje dotyczące dostępu do edukacji, w tym edukacji wczesnej i opieki. Opisany został obszar wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, wykluczenia mieszkaniowego, ubóstwa osób</p>



Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne		infrastruktury oraz szczególnych potrzeb osób w każdym wieku znajdujących się w trudnej sytuacji;			pracujących i osób starszych oraz przedstawiona została sytuacja cudzoziemców - tytuły pobytowe, dostęp do usług. Diagnoza obejmuje również usługi w ramach pomocy społecznej - usługi w miejscu zamieszkania a domy pomocy społecznej, środowiskowe domy samopomocy, mieszkania chronione. Przy opracowaniu diagnozy opierano się m.in. na danych Głównego Urzędu Statystycznego, Eurostatu oraz sprawozdaniach resortowych.
				2. środki na rzecz zapobiegania i zwalczania segregacji we wszystkich dziedzinach, w tym ochrony socjalnej, rynków pracy sprzyjających włączeniu społecznemu i dostępu do wysokiej jakości usług dla osób w trudnej sytuacji, w tym migrantów i uchodźców;	Nie	Link do dokumentów: <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000843/O/M20210843.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000843/O/M20210843.pdf</a>	<p>KPPUiWS koncentruje się na :</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• przeciwdziałaniu ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży,</li> <li>• przeciwdziałaniu bezdomności,</li> <li>• rozwijaniu usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, starszych i innych potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,</li> <li>• wspieraniu osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania podmiotów ekonomii społecznej,</li> <li>• wspieraniu integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz ich integracji na rynku pracy.</li> </ul> <p>We wszystkich obszarach uwzględniono działania na rzecz przejścia z opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej.</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				3. środki na rzecz przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej;	Nie	Link do dokumentu: <a href="https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20220000767/O/M20220767.pdf">https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20220000767/O/M20220767.pdf</a>	<p>Opracowywano Strategię rozwoju usług społecznych polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.) – Strategię DI. Zawiera ona diagnozę obszarów procesu DI wraz z wnioskami, wizję, cele strategiczne oraz kierunki interwencji i zasady realizacji polityki publicznej w danym obszarze. Strategia będzie realizowana w obszarach: opieki nad dzieckiem, w tym z niepełnosprawnością, nad osobami starszymi, wsparcia osób z niepełnosprawnościami, wsparcia osób w kryzysie psychicznym i w kryzysie bezdomności.</p> <p>Strategia DI obejmować będzie np:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. priorytetowe podejście do usług społecznych realizowanych w środowisku</li> <li>2. rozwój lokalnych i zindywidualizowanych usług, które ograniczą opiekę instytucjonalną</li> <li>3. wykorzystanie potencjału instytucjonalnej opieki długoterminowej na rzecz rozwoju nowych usług środowiskowych</li> <li>4. zabezpieczenie usług stacjonarnej opieki długoterminowej, jako ostatni i najmniej pożądany element systemu</li> <li>5. rozwój mieszkalnictwa treningowego i wspomaganego z koszykiem usług</li> <li>6. system koordynacji i standaryzacji usług społecznych – funkcja koordynatora usług społecznych</li> </ol>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							7. systemową usługę asystencji osobistej.
				4. rozwiązania dotyczące zapewnienia, aby opracowanie tych ram, ich wdrożenie, monitorowanie i przegląd były prowadzone w ścisłej współpracy z odpowiednimi zainteresowanymi stronami, w tym partnerami społecznymi i odpowiednimi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego.	Nie	Link do dokumentów:  <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000843/O/M20210843.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000843/O/M20210843.pdf</a>	<p>Oba dokumenty opracowano we współpracy z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego i interesariuszy problematyki ubóstwa i wykluczenia społecznego. Uwzględniono rezultaty pracy niezależnych tematycznych grup eksperckich dla obszarów: rodzina i dziecko, os. starsze, z niepełnosprawnościami, z zaburzeniami psychicznymi, bezdomne i cudzoziemcy. Grupy eksperckie wypracowały założenia, wykorzystane do zaplanowania działań w KPPUiWS i Strategii DI.</p> <p>Monitorowanie działań odbywać się będzie w partnerstwie i z udziałem interesariuszy, w tym organizacji społeczeństwa obywatelskiego i podmiotów społecznych zaangażowanych bezpośrednio w obszarach objętych dokumentami</p> <p>W resorcie właściwym ds. rodziny i zabezpieczenia społecznego powołane zostaną Zespoły z udziałem organizacji społeczeństwa obywatelskiego i podmiotów społecznych, administracji centralnej, samorządów wojewódzkich i lokalnych. Dane do monitorowania realizacji działań będą zbierane zgodnie z przyjętym harmonogramem w ramach każdego z Priorytetów (KPPiUWS) i opracowanego zestawu wskaźników rezultatu (Strategia DI).</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
4.6. Ramy strategiczne polityki na rzecz opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej	EFS+ EFRR	ESO4.11. Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej	Nie	Istnienie krajowych lub regionalnych ram strategicznych polityki na rzecz zdrowia, które obejmują:  1. mapowanie potrzeb w zakresie opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej, w tym pod względem personelu medycznego i pielęgniarstwa, w celu zapewnienia zrównoważonych i skoordynowanych środków;	Nie	Niespełniony Spełnienie warunku zapewni przyjęcie:  • mapy potrzeb zdrowotnych (MPZ) w nowej formule, zgodna z nowelizacją ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej, wraz z krajowym planem transformacji (KPT) i wojewódzkimi planami transformacji (WPT) oraz Strategii Rozwoju Usług Społecznych (SRUS) opracowywana przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej w zakresie deinstytucjonalizacji usług społecznych (wykraczającym poza opiekę zdrowotną).,	Spełnienie kryterium zapewni publikacja MPZ w zmienionej formule, obejmującej analizy oraz wyzwania systemu opieki zdrowotnej.  Analizy przedstawione w MPZ stanowią diagnozę systemu, a dzięki prognozom i rekomendowanym kierunkom działań, przyczynią się do zapewnienia równego dostępu do opieki, wspierania odporności oraz poprawy jakości.  MPZ zostały przygotowane w taki sposób, aby obejmowały wszystkie potrzeby w zakresie systemu opieki zdrowotnej, zidentyfikowane na podstawie gromadzonych danych, możliwych do oceny na dany moment i zgodnie z aktualnym stanem wiedzy. Obejmują one swoim zakresem cały system, czyli wszystkie poziomy opieki opisane rodzajami świadczeń (od POZ po opiekę paliatywną i hospicyjną), z uwzględnieniem zasobów w systemie.  Dokumentami wdrożeniowymi są plany transformacji na poziomie wojewódzkim i krajowym.  W proces mapowania opieki długoterminowej rozumianej szeroko wpisuje się także przygotowana przez MRiPS Strategia Rozwoju Usług Społecznych.
			Nie	2. środki na rzecz zapewnienia efektywności, trwałości, dostępności i przystępności cenowej usług opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej, w tym ze szczególnym uwzględnieniem	Nie	Niespełniony Spełnienie warunku zapewni przyjęcie:  • polityki publicznej Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021–	Spełnieniem kryterium jest przyjęcie w drodze uchwały RM dokumentu Zdrowa Przyszłość.  Jego celem jest zapewnienie obywatelom równego i adekwatnego do potrzeb zdrowotnych dostępu do

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		RSO4.5. Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej		osób wykluczonych z systemów opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej oraz osób, do których najtrudniej jest dotrzeć;		2027 z perspektywą do 2030 r. (Zdrowa Przyszłość) oraz SRUS,	wysokiej jakości świadczeń zdrowotnych przez przyjazny, nowoczesny i efektywny system ochrony zdrowia. Dokument określa ramy strategiczne działań koniecznych do podjęcia na podstawie diagnozy z MPZ. Stanowi kompleksową odpowiedź na nowe wyzwania stojące przed szeroko definiowaną polityką społeczno-gospodarczą współczesnego państwa, w tym przede wszystkim w obszarze zdrowia.  Działania zaplanowane w dokumencie zostały podzielone na obszary, do których dopasowano cele. Dla realizacji celów określono kierunki interwencji oraz wskazano stosowne narzędzia. Przy projektowaniu tego dokumentu strategicznego w centrum został postawiony pacjent, a wszelkie działania są podporządkowane przede wszystkim konieczności zapewnienia równej dostępności do świadczeń zdrowotnych.
				3. środki na rzecz wspierania usług środowiskowych i opartych na rodzinie poprzez deinstytucjonalizację, w tym profilaktyki i podstawowej opieki zdrowotnej, opieki w domu i usług środowiskowych.	Nie	Niespełniony Spełnienie warunku zapewni przyjęcie:  • polityk publicznych Strategia Deinstytucjonalizacji: opieka zdrowotna nad osobami z zaburzeniami psychicznymi, Strategia Deinstytucjonalizacji: opieka zdrowotna nad osobami starszymi, SRUS.	Celem wypełnienia tego kryterium w zakresie opieki zdrowotnej przygotowano dwa dokumenty o charakterze strategicznym:  a) Strategia Deinstytucjonalizacji: opieka zdrowotna nad osobami z zaburzeniami psychicznymi,  b) Strategia Deinstytucjonalizacji: opieka zdrowotna nad osobami starszymi.  Stanowią one załączniki do dokumentu Zdrowa Przyszłość. Dodatkowo MRiPS przygotowało podobny dokument

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<p>adresujący kwestie związane z polityką społeczną.</p> <p>Realizacja założeń dokumentów przyczyni się do:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li><input type="checkbox"/> poprawy jakości życia i zdrowia seniorów oraz ich opiekunów (rozwój zasobów kadrowych, form opieki dziennej, domowej oraz innowacyjnych form opieki, wsparcie opiekunów nieformalnych i koordynacja opieki środowiskowej),</li> </ul> <p>wzmocnienia równego dostępu do opieki zdrowotnej oraz przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej (inwestycje w kadry i poprawa jakości kształcenia, zmiana organizacji udzielania świadczeń zdrowotnych i inwestycje infrastrukturalne).</p>

## 5. Instytucje programu

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. k) oraz art. 71 i 84 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 13: Instytucje programu

Instytucje programu	Nazwa instytucji	Imię i nazwisko osoby kontaktowej	Położenie	Adres e-mail
Instytucja zarządzająca	Zarząd Województwa Łódzkiego, obsługiwany przez: Departament Polityki Regionalnej, Departament Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2027, Departament Finansów, Departament Promocji	Marszałek Województwa Łódzkiego - Grzegorz Schreiber Dyrektor Departamentu Polityki Regionalnej – Tadeusz Polak		sekretariat.marszalek@lodzkie.pl
Instytucja audytowa	Ministerstwo Finansów, Departament Audytu Środków Publicznych	Minister właściwy ds. finansów publicznych – Magdalena Rzeczkowska Dyrektor Departamentu Audytu Środków Publicznych - Dominik Zalewski		sekretariat.DAS@mf.gov.pl
Organ otrzymujący płatności od Komisji	Ministerstwo Finansów, Departament Instytucji Płatniczej	Minister właściwy ds. finansów publicznych – Magdalena Rzeczkowska Dyrektor Departamentu Instytucji Płatniczej - Dorota Jaworska		sekretariat.IP@mf.gov.pl

Podział kwot refundowanych z tytułu pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, jeżeli wskazano więcej niż jeden podmiot otrzymujący płatności od Komisji

Podstawa prawna: Art. 22 ust. 3 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Tabela 13A: Część wartości procentowych określonych w art. 36 ust. 5 lit. b) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, która zostałaby refundowana podmiotom otrzymującym płatności od Komisji w przypadku pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (w punktach procentowych)

## 6. Partnerstwo

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. h) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Jednym z kluczowych warunków pozwalających na efektywne wykorzystanie funduszy europejskich jest realizacja zasady partnerstwa. Jej podstawę stanowi podejście oparte na wielopoziomowym systemie rządzenia oraz zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego i partnerów społecznych, realizowane na etapach przygotowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji Programu.

Realizacja Programu będzie odbywała się zgodnie z zasadą partnerstwa w rozumieniu prawa unijnego oraz krajowego na wszystkich etapach jego realizacji. W tym miejscu warto również podkreślić, iż w województwie łódzkim (WŁ) już podczas prac nad SRWŁ2030 w znacznym stopniu zaangażowani byli reprezentanci różnych działających w regionie podmiotów i instytucji, a także, dzięki prowadzonym konsultacjom, szeroka społeczność lokalna. Zaangażowanie partnerów było następnie kontynuowane podczas dalszych prac nad programowaniem perspektywy 2021-2027 w regionie.

Zgodnie z art. 8 rozporządzenia 2021/1060 przepisów IZ będzie realizować swoje zadania we współpracy z właściwymi władzami lokalnymi i regionalnymi, władzami miast, organami publicznymi, partnerami gospodarczymi i społecznymi, właściwymi podmiotami reprezentującymi społeczeństwo obywatelskie, takimi jak partnerzy działający na rzecz środowiska, organizacje pozarządowe, oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równouprawnienia płci i niedyskryminacji, w stosownych przypadkach zaś organizacjami badawczymi i uniwersytetami. Współpraca ta będzie realizowana z pełnym poszanowaniem odpowiednich kompetencji instytucjonalnych i prawnych partnerów oraz będzie miała charakter doradczy dla potrzeb realizacji Programu.

Włączenie partnerów nastąpi m.in. poprzez ich udział w konferencjach, warsztatach, webinarium oraz spotkaniach konsultacyjnych, konsultacjach Programu, pracach Komitetu Monitorującego (KM) czy w akcjach informacyjno-edukacyjnych.

W proces przygotowania programu włączeni zostali partnerzy społeczni i gospodarczy, organizacje pozarządowe, przedstawiciele strony rządowej, samorządowej, pracownicy UMWŁ, przedstawiciele jednostek podległych samorządowi WŁ oraz wszystkie zainteresowane podmioty.

W prace nad Programem zaangażowani zostali przede wszystkim członkowie ciał opiniotwórczo-doradczych, których wiedza i doświadczenie od lat wspiera UMWŁ w kształtowaniu polityki regionalnej – powołanego w grudniu 2013 r. Regionalnego Forum Terytorialnego Województwa Łódzkiego (RFT WŁ) oraz powołanego w marcu 2015 r. Komitetu Monitorującego Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020. Ważną rolę w procesie przygotowywania projektu programu odegrali również członkowie Łódzkiej Wojewódzkiej Rady Działalności Pożytku Publicznego (ŁWRDPP), której obecny skład (4 kadencja) został powołany we wrześniu 2019 r. Innym ważnym ciałem, którego opinia była brana pod uwagę przy przygotowywaniu projektu Programu jest Wojewódzka Rada Dialogu Społecznego Województwa Łódzkiego (WRDS WŁ), na posiedzeniu której regularnie omawiane są najważniejsze wyzwania WŁ.

W ramach prac nad FEŁ2027 przyjęto uchwałę nr 30/21 ZWŁ z 18.01.2021, na mocy której powołano Grupę Roboczą ds. programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2027. Grupa ta skupia przedstawicieli komórek organizacyjnych i jednostek podległych samorządowi WŁ.

W lutym 2021 r., działając w oparciu na art. 54 ust. 2, w związku z art. 39 ust. 1 ustawy z 03.10.2008 o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko upubliczniono obwieszczenie o przystąpieniu do opracowania projektu programu FEŁ2027 oraz zebrano uwagi do założeń dokumentu. Zainteresowane osoby oraz podmioty mogły składać wnioski w formie elektronicznej (mailowo) oraz w formie papierowej za pośrednictwem poczty lub przynosząc formularz bezpośrednio do siedziby departamentu odpowiedzialnego za opracowywanie Programu lub za pośrednictwem biura podawczego UMWŁ. Do założeń Programu zgłoszono 64 uwagi z których zdecydowana większość została uwzględniona.



W związku z trwającymi pracami nad FEŁ2027 w dniach 16.03 – 05.05.2021 na <https://elodzkie.pl/> udostępniono formularz umożliwiający zgłoszenie propozycji przedsięwzięć, planowanych do realizacji w latach 2021-2027 przy wykorzystaniu środków unijnych. Informacja o możliwości zgłaszania przedsięwzięć opublikowana została również na <https://rpo.lodzkie.pl/> oraz <https://ngo.lodzkie.pl/>. Kilkukrotnie wysłana została również w tej sprawie informacja mailowa do JST, przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych.

Za pomocą formularza zgłoszono prawie 870 propozycji projektów. Zgłaszając projekt należało przyporządkować go do jednej z ogólnie zakreślonych kategorii tematycznych (innowacje i przedsiębiorczość, cyfryzacja, ochrona powietrza, gospodarka wodno-kanalizacyjna, gospodarka o obiegu zamkniętym, adaptacja do zmian klimatu, bioróżnorodność, transport miejski, transport pozamiejski, transport intermodalny, transport drogowy, transport kolejowy, turystyka, kultura, rewitalizacja, zatrudnienie, aktywizacja zawodowa, włączenie społeczne, zdrowie, kształcenie) – można było również wskazać w formularzu inną kategorię. Otrzymane propozycje przedstawiały zapotrzebowanie pełnego przekroju zainteresowanych podmiotów, w szczególności zaś jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, instytucji kultury, przedsiębiorców, instytucji naukowych i badawczych.

Zarówno zgłoszone uwagi jak i propozycje przedsięwzięć zostały szczegółowo przeanalizowane, czego efektem było poznanie lokalnych i regionalnych potrzeb oraz identyfikowanych wyzwań. Pozwoliło to poszerzyć zakres planowanej interwencji w projekcie FEŁ2027 (m.in. poprzez dodanie nowych typów projektów oraz lepsze dopasowanie alokacji programu do wskazywanych przez partnerów potrzeb).

10.08.2021 ZWŁ przyjął uchwałę nr 755/21 w sprawie przyjęcia projektu programu regionalnego FEŁ2027 celem przedłożenia do konsultacji społecznych (prekonsultacje). Od następnego dnia rozpoczął się proces wstępnych konsultacji tego dokumentu. W dniach 11.08 – 17.09.2021 na <https://elodzkie.pl/> udostępniony został formularz umożliwiający zgłoszenie uwag do projektu FEŁ2027. Informacje o konsultacjach wysłano mailowo do wszystkich gmin w WŁ oraz do bazy NGO z regionu, włączając w to organizacje członkowskie ŁWRDPP. 12.08 wiadomość mailową ws. konsultacji projektu otrzymali również członkowie KM. Tego samego dnia wysłano również newsletter do bazy kontaktowej NGO w WŁ, informujący o konsultacjach Programu, który dotarł do 757 odbiorców. Zaproszenie do udziału w konsultacjach otrzymali też członkowie RFT WŁ.

Informacja o konsultacjach, analogicznie do procesu zbierania propozycji przedsięwzięć, została również zamieszczona na <https://rpo.lodzkie.pl/> i w oficjalnym publikatorze urzędowym UMWŁ [https://bip.lodzkie.pl.](https://bip.lodzkie.pl/)

16 i 18.08.2021 odbyły się spotkania informacyjno-konsultacyjne – odpowiednio – z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego oraz organizacjami pozarządowymi. W trakcie spotkań przedstawiono projekt zapisów Programu oraz odpowiedziano na wszystkie pytania i wątpliwości uczestników spotkania.

08.09 jako element konsultacji zorganizowana została – transmitowana „na żywo” przez media społecznościowe – rozmowa z przedstawicielem IZ, podczas której odbiorcom przybliżono treść Programu, jak również zachęcono do udziału w konsultacjach.

Dodatkowo 16.09 w formie wideokonferencji odbyło się posiedzenie WRDS WŁ, w trakcie którego członkowie Rady mieli okazję zapoznania się z projektem Programu. W spotkaniu wzięli udział m.in. przedstawiciele organizacji zrzeszających przedsiębiorców.

W wyniku podjętych działań informacyjno-promocyjnych zebrano uwagi, które poddano szczegółowej analizie, w wyniku której było możliwe lepsze dostosowanie Programu do zgłoszonych potrzeb.

30.11.2021. ZWŁ przyjął kolejną wersję programu FEŁ2027 wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, a 02.12.2021 rozpoczęły się formalne konsultacje społeczne dokumentu. Informacja o konsultacjach ponownie została opublikowana na <https://rpo.lodzkie.pl/> oraz w oficjalnym publikatorze urzędowym UMWŁ [https://bip.lodzkie.pl.](https://bip.lodzkie.pl/) Informacje o konsultacjach opublikowane zostały również na <https://biznes.lodzkie.pl/> oraz <https://ngo.lodzkie.pl/>. Opublikowano ogłoszenie prasowe w prasie o zasięgu regionalnym, informacja o konsultacjach pojawiła się również na tablicy informacyjnej UMWŁ. W ramach konsultacji zorganizowany został również cykl spotkań konsultacyjnych:

-9 grudnia – konferencja otwierająca konsultacje u udziałem pana Marszałka Grzegorza Schreibera. Tego samego dnia odbyło się również posiedzenie ŁWRDPP, w trakcie którego przedstawiono projekt dokumentu;

-13 grudnia – spotkania z przedstawicielami MOF i Zespołu ds. transformacji obszarów górniczych WŁ;

-15 oraz 20 grudnia – dwa spotkania o charakterze „otwartym”, w szczególności dla członków RFT WŁ, jednostek samorządu terytorialnego z WŁ, przedsiębiorców i NGO;

-16 grudnia – posiedzenie WRDS WŁ.

Konsultacje społeczne w styczniu 2022 r. zamknął cykl spotkań w formie wysłuchania publicznego (4-5.01.2022). Spotkania te zostały sprofilowane pod kątem różnych grup – przedsiębiorców, przedstawicieli świata nauki, partnerów społecznych i gospodarczych oraz młodzieży. Zorganizowane zostało również dodatkowe spotkanie dla przedstawicieli z obszaru transformacji obszarów górniczych.

Wyniki konsultacji społecznych wraz z odniesieniami do zgłoszonych uwag zostały ujęte w sprawozdaniach przyjętych uchwałami ZWŁ oraz opublikowane na <https://rpo.lodzkie.pl/>. Zgłoszone uwagi odnosiły się m.in. do rozszerzenia lub doprecyzowania zakresu wsparcia w poszczególnych priorytetach, uzupełnienia katalogu grup docelowych, zmian wysokości proponowanej alokacji czy zmian wskaźników. Większość ze zgłoszonych w ramach konsultacji uwag została ujęta w projekcie FEŁ2027 bądź była już w nim uwzględniona, ponieważ odnosiła się do kwestii mających odzwierciedlenie w treści Programu.

Realizacja zasady partnerstwa na etapie wdrażania, monitorowania i ewaluacji odbywać się będzie poprzez udział partnerów w pracach KM, co zapewni ich partycypowanie w najważniejszych elementach realizacji Programu, w szczególności zgodnie z regulacjami zawartymi w artykułach 38-40 rozporządzenia 2021/1060. KM jako kluczowy organ angażujący partnerów będzie pełnił istotną rolę w realizacji FEŁ2027 – jego implementacji i ewaluacji. W pracach Komitetu Monitorującego zostanie zapewniony udział przedstawicieli organizacji pozarządowych reprezentujących grupy zagrożone dyskryminacją.

Zgodnie z zasadą partnerstwa niezależne organy ochrony praw podstawowych i organizacje praw człowieka będą zaangażowane we wszystkie etapy programowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji inwestycji w infrastrukturę edukacyjną społeczną i zdrowotną, a także w projekty EFS+, aby zapewnić poszanowanie zasad niezależnego życia, niesegregacji i niedyskryminacji zgodnie z Konwencją ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych i Kartą praw podstawowych.

Ponadto zasada partnerstwa będzie uwzględniała dostęp do ewaluacji przeprowadzonych w odniesieniu do Programu oraz informacji o działaniach naprawczych, podjętych w związku z jej wynikami.

## 7. Komunikacja i widoczność

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. j) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Komunikacja o Programie to informowanie o ofercie, rezultatach projektów (w tym oczekiwanych) i o wpływie Funduszy Europejskich (FE) na rozwój regionu i UE i o wartościach UE leżących u podstaw projektów. W konsekwencji zwiększy się widoczność zrealizowanych projektów, a tym samym podniesie świadomość mieszkańców nt. roli i znaczenia UE. Komunikacja wynika także z potrzeby zachowania transparentności wydatków z budżetu unijnego.

Komunikacja o Programie jest elementem krajowego systemu komunikacji marki Fundusze Europejskie. W komunikacji akcentowane są strategie UE, podkreślając wkład projektów w ich realizację. Korzyści rozwojowe będą podkreślane nie tylko na poziomie regionalnym, ale też w kontekście celów rozwojowych całej UE.

Działania komunikacyjne prowadzi IZ we współpracy z instytucjami w systemie wdrażania i partnerami społeczno-gospodarczymi. W celu uniknięcia podwójnych standardów obowiązkiem właściwej komunikacji objęte są również inne organy właściwych władz publicznych, jeżeli ich zakres odpowiedzialności obejmuje planowanie, finansowanie, realizację lub nadzór nad realizacją projektów dofinansowanych z FE.

Wymiar unijny zapewniony jest przez m.in. zapraszanie KE na wydarzenia związane z projektami, uwzględnianie wystąpień KE w scenariuszu wydarzeń, cytowanie KE w informacji prasowej.

Szczegóły założeń przedstawionych w tym rozdziale znajdują się w Strategii komunikacji programu.

Działania informacyjne i promocyjne mają na celu:

- podnoszenie świadomości potencjalnych beneficjentów nt. możliwości finansowania i aktywizowanie do pozyskiwania FE

- wsparcie w realizacji projektów

- rozpowszechnianie wiedzy na temat celów, osiągnięć i korzyści wynikających z realizacji polityki spójności

- zapewnienie powszechnej akceptacji społecznej dla działań realizowanych przy pomocy Programu i FE

- zwiększenie świadomości na temat wartości UE w tym równości, niedyskryminacji, włączenia społecznego w celu zwalczania negatywnych stereotypów dotyczących grup narażonych na dyskryminację.

Działania prowadzone są wyłącznie w obszarze FE w zakresie ww. celów, z wyłączeniem działań mających inny zakres np. promowania instytucji lub osób i działań o charakterze politycznym.

Docelowi odbiorcy komunikacji:

- beneficjenci (faktyczni i potencjalni)

- uczestnicy projektów (faktyczni i potencjalni)

- społeczństwo regionu, w tym osoby o niskim poziomie wiedzy o FE, osoby młode, seniorzy, środowiska opiniotwórcze.

Beneficjenci i społeczeństwo regionu to z punktu widzenia realizacji celów Programu grupy priorytetowe. Do nich przekazywane są najbardziej zindywidualizowane komunikaty pokazujące możliwości oraz efekty. Obowiązki informacyjno-promocyjne beneficjentów są uwzględnione w umowie o dofinansowanie.

Odpowiednia komunikacja ma zastosowanie do schematów pomocowych, wiązek projektów a operacje strategiczne podlegają specjalnym działaniom promocyjnym.

Głównymi kanałami dotarcia z informacjami do opinii publicznej są: telewizja, Internet, prasa oraz radio. Duży nacisk położony jest na bezpośredni kontakt z mieszkańcami np. poprzez organizację spotkań, eventów itp. Działania w zakresie komunikacji w Internecie są prowadzone przede wszystkim za pośrednictwem strony Programu i w mediach społecznościowych. W procesie ich projektowania

uwzględniana jest współpraca z lokalnymi mediami, w tym portalami społecznościowymi. IZ wykorzysta również własne media. Działania komunikacyjne są dostosowane do osób z niepełnosprawnościami.

### **Budżet**

Szacunkowy budżet na działania komunikacyjne IZ wynosi ok. 9,7 mln €, w tym 8,3 mln € wsparcia z UE (0,3% alokacji programu). Kwoty w podziale na grupy docelowe i cele określone są w rocznych planach.

Budżet jest wstępnie podzielony na 3 cele:

- 25 %: potencjalni beneficjenci
- 30 %: beneficjenci
- 45 %: społeczeństwo regionu

Szacunkowy udział kwot w poszczególnych latach: 2021: 0%; 2022: 0%; 2023: 10%; 2024: 20%; 2025: 20%; 2026: 15%; 2027: 10%; 2028: 10%; 2029: 10%; 2030: 5%.

### **Monitoring i ewaluacja**

Działania komunikacyjne podlegają ewaluacji i monitoringowi pod kątem ich jakości, trafności w realizacji celów komunikacyjnych i skuteczności w dotarciu do grup docelowych (m.in. badania ankietowe/ jakościowe, analizy użyteczności).

Ocena strategiczna obejmuje systematyczne monitorowanie osiągania założonych celów i wskaźników Strategii komunikacji. Dodatkowo realizowane jest regularne badanie społeczeństwa pod kątem oceny wiedzy, świadomości i rozpoznawalności FE w celu dostarczenia rekomendacji do planowania kolejnych działań i podejmowania działań naprawczych.

Monitoringowi i ocenie w Strategii Komunikacji podlegają m.in. wskaźniki oddziaływania (jedn. miary: %, sposób pomiaru: badania społeczne, częstotliwość pomiaru: co 2 lata, wartość bazowa (wb.) na 2020 r.):

- Odsetek respondentów dostrzegających wpływ FE na rozwój regionu (wb. 70%)
- Znajomość celów, obszarów lub działań, na które przeznaczane są FE w programie (wb. 60%)
- Odsetek mieszkańców regionu uważających, że osobiście korzystają z FE (wb. 40%).

8. Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami

Podstawa prawna: art. 94 i 95 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 14: Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami

Planowane stosowanie art. 94 i 95 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	Tak	Nie
Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe i stawki ryczałtowe w ramach priorytetu zgodnie z art. 94 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	<input type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>
Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o finansowanie niepowiązane z kosztami zgodnie z art. 95 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	<input type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>

## Aneks 1: Wkład Unii w oparciu o stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe i stawki ryczałtowe

### A. Podsumowanie głównych elementów

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy	Kategoria regionu	Szacunkowy udział łącznej alokacji finansowej w ramach priorytetu, do którego stosowane będą uproszczone metody rozliczania kosztów (SCO), w %	Rodzaj(-e) operacji objętej (-ych) finansowaniem		Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów		Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	Rodzaj uproszczonej metody rozliczania kosztów (standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe)	Kwota (w EUR) lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) uproszczonej metody rozliczania kosztów
					Kod(1)	Opis	Kod(2)	Opis			

(1) Oznacza kod dla wymiaru „Zakres interwencji” w tabeli 1 załącznika I do rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz w załączniku IV do rozporządzenia w sprawie EFMRA.

(2) Oznacza kod wspólnego wskaźnika, o ile ma zastosowanie.

Aneks 1: Wkład Unii w oparciu o stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe i stawki ryczałtowe

B. Szczegółowe informacje według rodzaju operacji

C. Obliczanie standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych

1. Źródło danych wykorzystanych do obliczenia standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych (kto przygotował, zgromadził i zapisał dane, miejsce przechowywania danych, daty graniczne, walidacja itd.):

2. Proszę określić, dlaczego proponowana metoda i obliczenia na podstawie art. 94 ust. 2 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów są właściwe dla danego rodzaju operacji:

3. Proszę określić sposób dokonania obliczeń, w tym w szczególności założenia przyjęte w odniesieniu do jakości lub ilości danych. W stosownych przypadkach należy zastosować dane statystyczne i poziomy odniesienia oraz przedstawić je – na wniosek – w formacie pozwalającym na wykorzystanie przez Komisję.

4. Proszę wyjaśnić, w jaki sposób zapewniono, by jedynie wydatki kwalifikowalne były uwzględniane przy obliczaniu standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych:

5. Ocena przez instytucję(-e) audytową(-e) metody obliczania i kwot oraz ustaleń mających zapewnić weryfikację danych, ich jakość, sposób gromadzenia i przechowywania.

--



## Aneks 2: Wkład Unii w oparciu o finansowanie niepowiązane z kosztami

### A. Podsumowanie głównych elementów

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy	Kategoria regionu	Kwota, której dotyczy finansowanie niepowiązane z kosztami	Rodzaj(-e) operacji objętej (-ych) finansowaniem		Warunki, które należy spełnić/rezultaty, które należy osiągnąć, uruchamiające refundację przez Komisję	Wskaźnik		Jednostka miary warunków, które należy spełnić/rezultatów, które należy osiągnąć, uruchamiających refundację przez Komisję	Przewidywany rodzaj metody stosowanej do refundacji kosztów beneficjentowi lub beneficjentom
					Kod (1)	Opis		Kod (2)	Opis		

(1) Oznacza kod dla wymiaru „Zakres interwencji” w tabeli 1 załącznika I do rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz w załączniku IV do rozporządzenia w sprawie EFMRA.

(2) Oznacza kod wspólnego wskaźnika, o ile ma zastosowanie.

## B. Szczegółowe informacje według rodzaju operacji

Art. 22 ust. 3 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Do realizacji w ramach FEŁ2027 planowane są następujące operacje o znaczeniu strategicznym:

**Budowa linii łączącej Bełchatów z linią nr 131.**

Projekt zakłada realizację odcinka nowej zelektryfikowanej linii kolejowej łączącej Bełchatów (LK24) z linią nr 131 o długości ok. 24 km wraz z infrastrukturą do obsługi podróży. W połączeniu z innymi inwestycjami realizowanymi w ramach Programu Uzupełniania Lokalnej i Regionalnej Infrastruktury Kolejowej - Kolej+ projekt pozwoli na poprawę spójności terytorialnej województwa łódzkiego poprzez utworzenie nowego kolejowego ciągu komunikacyjnego położonego w południowo-zachodniej części województwa łódzkiego, co umożliwi rozszerzenie oferty regionalnych połączeń pasażerskich na osi Piotrków Trybunalski - Bełchatów - Wieluń. Inwestycja przyczyni się do aktywizacji społecznej i gospodarczej obszaru objętego Terytorialnym Planem Sprawiedliwej Transformacji.

Realizacja projektu planowana jest w okresie: maj 2026 – grudzień 2029.

1. Opis procesu transformacji i wskazanie terytoriów w obrębie państwa członkowskiego, które będą najbardziej dotknięte jej negatywnymi skutkami

Podstawa prawna: art. 11 ust. 2 lit. a) i b), art. 6

### 1.1

Europejskie Prawo o Klimacie ma na celu osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2050 r. i ograniczenie emisji netto GHG do 2030 r. o co najmniej 55% w stosunku do 1990 r. Cele klimatyczne dla Polski wyznaczono w Krajowym planie na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030 (KPEiK). Dodatkowo Polityka Energetyczna Polski do 2040 (PEP 2040) nakreśla kierunki transformacji energetycznej Polski. PEP 2040 i KPEiK determinują harmonogram odejścia w Polsce do 2049 r. od wydobywania węgla i jego użycia w energetyce konwencjonalnej ustalony przez sygnatariuszy umowy społecznej dotyczącej transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego. KPEiK i PEP 2040 będą podlegały aktualizacji w kontekście celów Prawa o Klimacie. Ustalenia tych dokumentów są kluczowe dla kształtu TPST, ponieważ określają ramy dla działań restrukturyzacyjnych względem sektorów wygaszanych oraz podlegających transformacji, z drugiej zaś są podstawą do określenia negatywnych skutków społeczno-gospodarczych transformacji w kierunku neutralności klimatycznej.

PEP 2040 wyznacza ścieżkę transformacji w kierunku neutralności klimatycznej z uwzględnieniem krajowych uwarunkowań. Zgodnie z PEP 2040 udział węgla w strukturze produkcji energii elektrycznej (e.e.) do 2030 r. nie będzie przekraczać 56%. Minimalny udział OZE w PEP 2040 założono na poziomie 23% w końcowym zużyciu energii brutto w 2030 roku, osiągając poziom 32% w elektroenergetyce i 28% w ciepłownictwie, ale 14% w transporcie. Ponadto PEP 2040 zakłada do 2030 r. redukcję zjawiska ubóstwa energetycznego do poziomu max. 6% gospodarstw domowych oraz odejście od spalania węgla w gospodarstwach domowych w miastach. Oczekuje się, iż działania te doprowadzą w 2030 r. do ograniczenia emisji CO<sub>2</sub> o 30% (w stosunku do 1990 r.) oraz wzrost efektywności energetycznej o 23%.

KPEiK jest w trakcie aktualizacji i zostanie poddany przez polski rząd konsultacjom społecznym. Przyjęty KPEiK będzie zawierał odniesienie do obecnego TPST, gwarantując w ten sposób możliwie najszersze dostosowanie łódzkiego TPST do zaktualizowanego KPEiK.

Obecna wersja KPEiK zawiera cele TPSTWŁ przedstawione poniżej.

Z uwagi na skalę wydobywania węgla i potencjał produkcji e.e., największym emitentem CO<sub>2</sub> (w wartościach bezwzględnych) w UE jest Elektrownia Bełchatów (ELB), emitująca w 2020 r. 30,1 mln ton CO<sub>2</sub>, o mocy osiągalnej 5102 MW. PGE GiEK, właściciel ELB i Kopalni (KWB), wyłączyła już 1 blok w 2019 r. W rezultacie roczna produkcja e.e. w ELB zmniejszona została o ponad 15% w latach 2018-20. W latach 2010-20 zatrudnienie w KWB i ELB zmniejszyło się ogółem o 3,8 tys. osób, czyli o 33,8%, w tym 800 osób w ramach Programu Dobrowolnych Odejść. W przeliczeniu emisji na ekwiwalent produkcji i jednostki mocy, ELB emituje dużo mniej CO<sub>2</sub> niż wiele innych instalacji w UE. ELB jest modernizowana i ogranicza negatywny wpływ na środowisko. Prognozy PGE zakładają dla Kompleksu Energetycznego Bełchatów (KEB) **ok. 80% redukcję emisji CO<sub>2</sub> względem 2020 r.**, z 30,1 do 6,9 mln ton w 2030 r. Zmniejszy się też produkcja e.e. brutto z 27,4 TWh (18% energii wyprodukowanej w Krajowym Systemie Elektroenergetycznym – KSE) w 2020 r. do 6,9 TWh w 2030 r. i zużycie węgla z 34,8 w 2020 r. do 8,4 mln ton w 2030 r. ELB odnotuje też do 2030 r. spadek produkcji e.e. z węgla brunatnego o 74,8%. Na uzupełnienie e.e. w KSE pozwolą nowe moce z OZE, w tym farmy wiatrowe na morzu i inne dające w sumie 48-51 GW. Prognozowane w 2023 r. wielkości produkcji e.e. brutto i emisji CO<sub>2</sub> wyniosą kolejno: 23,67 TWh i 26,08 mln ton.

#### **Prognozowany przez PGE harmonogram głównych etapów transformacji:**

·do 31.12.2026 pozyskanie pozwoleń na budowę dla części proj. OZE (ok. 130 MW); rozpoczęcie realizacji części proj. OZE; produkcja e.e brutto - 14,2 TWh, wydobywanie węgla - 17,3 mln ton, emisja CO<sub>2</sub> - 14,3 mln ton

·do 31.12.2028 zakończenie wydobycia w Polu Bełchatów, a jeden z bloków ELB o mocy 380 MW zgłoszony będzie już do wyłączenia do 31.12.2030 r.; produkcja e.e brutto – 11,8 TWh, wydobycie węgla – 14,4 mln ton, emisja CO<sub>2</sub> – 11,9 mln ton

·do 31.12.2030 zakończenie realizacji przez GK PGE proj. z OZE na terenach powydobywczych KWB (min. 130 MW); wyłączenie jednego bloku ELB o mocy 380 MW; produkcja e.e brutto – 6,9 TWh, wydobycie węgla – 8,4 mln ton, emisja CO<sub>2</sub> – 6,9 mln ton.

PGE GiEK posiada koncesję na prowadzenie eksploatacji złóż węgla w polach Bełchatów i Szczerców. Dla leżącego na OT złoża Złoczew, uznanego w PEP 2040 za perspektywiczny zasób ze względu na strategiczny charakter, w dzisiejszych uwarunkowaniach nie przewiduje się eksploatacji. Z uwagi na wieloletnią rezerwę terenów pod odkrywkę i brak możliwości inwestowania uwzględniono ten obszar w zasięgu OT. W 2021 r. GDOS uchylił decyzję środowiskową dla wydobycia węgla ze złoża Złoczew. W świetle obowiązujących przepisów niemożliwe jest udzielenie koncesji bez decyzji środowiskowej.

Osiągnięcie neutralności klimat. do 2050 r. zakłada też Strategia GK PGE do 2030 r., m.in. przez rozwój OZE, transformację ciepłownictwa w kierunku zeroemisyjnym i brak nowych inwestycji węglowych. Rząd RP przygotował też koncepcję wydzielenia z grup kapitałowych spółek energetycznych z udziałem Skarbu Państwa aktywów wytwarzających e.e. w jednostkach węglowych i ich integrację w ramach podmiotu, który będzie prowadził inwestycje utrzymaniowe i modernizacyjne niezbędne do podtrzymania dyspozycyjności eksploatowanych bloków węglowych. Wraz z podłączaniem do KSE nowych nisko- lub zeroemisyjnych źródeł wytwórczych, będą wycofywane z użytkowania bloki węglowe. Krajowy miks wytwórczy będzie ewoluował w kierunku źródeł o niskiej i zerowej emisji CO<sub>2</sub>. Jednym z możliwych rozwiązań jest wykorzystanie energii jądrowej po 2030 r. W Programie Polskiej Energetyki Jądrowej Bełchatów wskazano jako potencjalną lokalizację dla budowy drugiej elektrowni jądrowej (brak ostatecznej decyzji). W PGE S.A. trwają analizy dot. możliwości budowy ok 2030 r., alternatywnej dla el. jądrowej, elektrowni gazowo-parowej na gaz ziemny z opcją zastąpienia go zielonym wodorem.

Na OT funkcjonują wszystkie rodzaje OZE (171,5 MW), a planowane inwestycje zwiększą udział OZE w zużyciu energii. Zwiększenie efektywności energetycznej przez termomodernizacje i rozwiązania energooszczędne pozwolą ograniczyć niekorzystne dla klimatu zjawiska i przybliżyć OT do osiągnięcia neutralności klimat. w 2050 r. Transformacja pozwoli na wzrost udziału energii ze źródeł nisko i zeroemisyjnych w OT, szczególnie na terenie KEB. Szacuje się, że w 2030 r. w KEB całkowita moc zainstalowana z OZE może wynieść 700 MW, w tym: 600 MW farm fotowoltaicznych, 100 MW farm wiatrowych. W OT planuje się też budowę magazynów energii o mocy do 300 MW. Produkcja e.e. z nowych „zielonych” źródeł może wynieść ok. 1050 GWh. Transformacja w dalszych latach może iść w kierunku produkcji zielonego wodoru i technologii utylizacji CO<sub>2</sub> z wykorzystaniem wodoru.

## 1.2.

Punktem wyjścia do wskazania terytoriów najbardziej dotkniętych skutkami transformacji w Polsce był aneks D do Sprawozdania krajowego dla Polski na 2020 r., w którym wskazano podregiony w woj. śląskim (7 podreg.), wielkopolskim (koniński) i dolnośląskim (wałbrzyski), jako szczególnie narażone na negatywne skutki transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu. Dodatkowo w Umowie Partnerstwa zidentyfikowano podregiony woj. łódzkiego (obszary w podreg. piotrkowskim i sieradzkim) oraz małopolskiego (Małopolska Zach.) jako obszary, które też odczują skutki transformacji w dłuższej perspektywie.

Perspektywa zamknięcia 2 kopalń Małopolska Zach. jest odległa, jednak transformacja pobliskiego Śląska będzie miała wpływ na małopolskich pracowników dojeżdżających do pracy na Śląsku oraz małopolskie MŚP w łańcuchach dostaw zależnych od śląskich kopalń węgla. Śląsk, największy region górniczy w UE, jest ciągle w dużym stopniu zależny gospodarczo od sektora wydobycia węgla. Śląsk będzie stopniowo odchodził od wydobycia węgla aż do 2049 r. i wymaga dodatkowych wysiłków na rzecz dywersyfikacji gospodarczej, przekwalifikowania i podnoszenia kwalifikacji, przeciwdziałania wyludnianiu się i rewitalizacji. W Wielkopolsce Wsch. działalność związana z wydobyciem węgla brunatnego i wytwarzaniem energii była do niedawna ważnym elementem gospodarki lokalnej. Szybkie

odchodzenie od wydobycia i spalania węgla brunatnego w podreg. konińskim do 2030 r. (lub nawet wcześniej) ma już istotny wpływ na lokalną gospodarkę i rynek pracy. Na Dolnym Śląsku podreg. wałbrzyski w przeszłości w dużym stopniu opierał się na przemyśle wydobywczym, ale ze względu na niedokończoną transformację ciągle cierpi z powodu niskiego poziomu rozwoju gospodarczego, degradacji infrastruktury, znacznego udziału węgla w ogrzewaniu i niezrekultywowanych obszarów pogórnich. Kombinat górniczo-energetyczny w Bełchatowie w dłuższej perspektywie uciepi ze względu na stopniowe wycofywanie się z wydobycia i spalania węgla brunatnego. Elektrownia w Bełchatowie ma jednak kluczowe znaczenie dla produkcji e.e. w Polsce, a wygaszanie elektrowni stanowi istotne wyzwanie dla bezpieczeństwa dostaw e.e. w Polsce.

Jako najbardziej dotknięte negatywnymi skutkami transformacji w Łódzkiem wskazano 35 gmin z podreg. piotrkowskiego i sieradzkiego o pow. 3667 km<sup>2</sup> (20% obszaru woj.), zamieszkałe przez 416,6 tys. os. (17% mieszk. woj.). OT obejmuje gminy: Bełchatów, Drużbice, Kleszczów, Kluki, Rusiec, Szczerców, Żelów, Działoszyn, Kiełczygłów, Nowa Brzeźnica, Pajęczno, Rząśnia, Siemkowice, Strzelce Wielkie, Sulmierzyce, Gorzkowice, Rozprza, Wola Krzysztoporska, Dobryszce, Gomunice, Kamieńsk, Lgota Wielka, Ładzice, Radomsko, Czarnożyły, Konopnica, Osjaków, Ostrówek, Wieluń, Wierzchlas, Widawa, Złoczew i miasta: Piotrków Trybunalski, Radomsko, Bełchatów.

Podstawą delimitacji OT była lokalizacja na styku obu podreg. złóż węgla brunatnego, zasięg obszaru i terenu górniczego, leja depresji, zatrudnienie i dojazdy do KWB i ELB na OT, sieci powiązań przedsiębiorstw, wpływy do budżetów JST z działalności GK PGE.

**W gospodarce OT dominuje sektor górniczo-energetyczny.** KWB i ELB (PGE GiEK) oraz spółki świadczące usługi wsparcia są łącznie największym pracodawcą na OT i w woj. Wg PGE S.A. w 2020 r. w KWB pracowało 4631 os. (78% ogółu pracujących w górnictwie i branży wydobywczej w woj.) i 2899 os. w ELB (30% ogółu zatrudnionych w woj. w produkcji i zaopatrywaniu w energię, gaz i ciepłą wodę). W spółkach zależnych od PGE pracowało 5,5 tys. os.

Ograniczanie wydobycia węgla obniży zatrudnienie w KWB i ELB o 40,4% z 7530 do 4485 os. w 2030 r. Wśród pracowników 74,5% to osoby 45+. W latach 2021-2030 uprawnienia emerytalne nabędzie 1272 pracowników ELB i 1773 pracowników KWB, łącznie 3045 os.

Gdyby KWB nie podlegała transformacji to 3045 miejsc pracy podlegałyby nowym rekrutacjom. Transformacja, zgodnie z Green Deal i celami klimatycznymi UE powoduje, że ww. **miejsca pracy nie będą odtwarzane**. Wg analiz na każde miejsce pracy w kopalni przypadają 4 miejsca pracy w regionie. Nieodtworzenie 1773 miejsc pracy w KWB skutkować będzie utratą 7092 miejsc pracy w regionie co w połączeniu z odejściem na emeryturę 1272 pracowników ELB daje łącznie 8364 utraconych miejsc pracy. Wpłyne to na stan zatrudnienia w OT i w woj., jeśli nie otrzyma ono wsparcia i jeśli KEB nie stworzy nowych szans zatrudnienia. Konieczne będzie też przekwalifikowanie do 2030 r. (w perspektywie zatrudnienia po 2030 r.) 1627 pracowników ELB i 2858 pracowników KWB. Liczba pracowników wymagających przekwalifikowania może być niższa jeśli KEB będzie pracował po 2030 r. PGE S.A. nie planuje przesunąć pracowników do innych spółek/zakładów, ale je dopuszcza.

Zmiany w KEB wpłyną na sytuację w spółkach zależnych od PGE, w tym dywersyfikację ich działalności i konieczność przekwalifikowania pracowników gdyż 66,9% to osoby poniżej 45 lat mające wiele lat pracy do emerytury.

Ostateczna liczba osób tracących pracę i wymagających przekwalifikowania zależeć będzie m.in. od decyzji biznesowych, w tym tempa zamykania odkrywek i sposobu przeznaczenia obsz. pogórnich pod kątem tworzenia nowych miejsc pracy.

Wśród pracujących w KWB i ELB dominują mężczyźni (88%). Kobiety są zwykle nieaktywnymi zawodowo członkami rodzin pracowników, a bezrobocie wśród nich jest dużo wyższe, szczególnie w pow. bełchatowskim (w 2020 r. 61% kobiet wśród bezrobotnych). Transformacja może pogłębić problem bezrobocia wśród kobiet, w tym z gosp. domowych górniczych oraz wśród młodych osób z wyksz. wyższym, które nie znajdują na OT atrakcyjnych miejsc pracy.

PGE GiEK poza miejscami pracy wnosi **znaczące środki na rzecz jst** OT z podatków i opłat, w tym od nieruchomości, za korzystanie ze środowiska, PIT i CIT. W 2019 r. suma opłat dla gmin OT wyniosła 288 mln zł, z czego 212,6 mln zł dla gmin pow. bełchatowskiego (39,2% dochodów własnych). Najwyższy udział

dochodów z PGE w dochodach własnych miały gminy: Szczerców 80,3%, Rząśnia 79,4%, Sulmierzyce 78,6% i Kleszczów 53,6%. W wyniku znacznego ograniczenia wydobycia węgla i produkcji energii do 2030 r. **przewiduje się duży spadek wpływów do budżetów gmin, pow. i woj.** z podatków i opłat PGE, co może **spowolnić rozwój gospodarczy OT**. Brak perspektyw znalezienia pracy może skutkować **wzrostem migracji, szczególnie osób młodych** pogłębiając depopulację OT, a lokalna społeczność może być krytyczna do zmian, o ile nie zostaną zaangażowane odpowiednie środki finansowe, które ograniczą negatywne skutki transformacji.

Eksploatacja węgla spowodowała **negatywne skutki środowiskowe**, przekształcenia pow. ziemi, gleb, wód i krajobrazu. To największe wyrobisko w Polsce i jedno z największych w Europie. Budowa kopalni wiązała się z wycinką lasów, wyłączeniem terenów z rolniczego użytkowania, przełożeniem koryt rzek, odwadnianiem złoża i powstaniem leja depresji o zasięgu 482 km<sup>2</sup> (w 2025 r. ok. 390 km<sup>2</sup>). Stanowi on zagrożenie dla wód podziemnych i potęguje suszę. Wzrosła też pow. gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji (w 2019 r. Łódzkie na 3. m. w kraju).

1.3.

n/d

## 2. Ocena wyzwań związanych z transformacją w przypadku każdego ze wskazanych terytoriów

Podstawa prawna: art. 11 ust. 2 lit. c)

Terytorium: Obszar Transformacji

### 2.1. Diagnoza skutków gospodarczych, społecznych i terytorialnych transformacji w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050

Podstawa prawna: art. 11 ust. 2 lit. c)

Wygaszanie wydobycia węgla brunatnego i produkcji energii elektrycznej z tego paliwa, bez podjęcia skutecznej interwencji może wywołać negatywne **skutki gospodarcze**: spadek PKB, zatrudnienia w sektorach górniczym, energetycznym i okołogórnictwa, spadek zamożności mieszkańców i jst, spadek stopy inwestycji, a w konsekwencji regres gospodarczy OT.

Źródłem względnej zamożności podreg. piotrkowskiego jest KEB, odpowiadający za ok. połowę PKB tego podregionu i ok. 12% PKB woj. Ograniczanie działalności i inwestycji przez KEB w ostatnich latach skutkuje zmniejszającą się dynamiką rozwoju gospodarczego OT.

GK PGE jest największym pracodawcą w Łódzkiem, dającym pracę wraz ze spółkami zależnymi ponad 13 tys. os. i generującym dodatkowe tysiące miejsc pracy w sektorach okołogórnictwa i w lokalnych MŚP.

Zakładane, bardzo znaczące ograniczenie wydobycia węgla brunatnego do 2030 r. spowoduje, że sektor górniczy na OT stanie się sektorem schyłkowym, a sektorem podlegającym transformacji będzie sektor energetyczny przechodzący z zasilania węglem brunatnym na OZE. Do 2030 r. przewiduje się ograniczenie zatrudnienia w tych sektorach do poziomu 4,5 tys. osób. W związku z zakładaną transformacją osoby te będą wymagały przekwalifikowania i nabycia nowych kompetencji.

Ograniczenie wydobycia węgla i produkcji energii elektrycznej wpłynie na ograniczenie zakresu działalności i zatrudnienia w spółkach zależnych od PGE obsługujących KEB m.in. w takich obszarach jak: transport, gosp. magazynowa, budownictwo, przetwórstwo przemysłowe, konstrukcje stalowe, remonty maszyn i urządzeń dla górnictwa, produkcja elementów gumowych, usługi ochrony, gastronomia. W spółkach zależnych pracuje ogółem 5,5 tys. os.

Transformacja gospodarki w kierunku neutralności klimatycznej wpłynie **na zmianę profilu gospodarczego OT** i jego większą dywersyfikację. Słabo zdywersyfikowana gospodarka OT daje małe możliwości podjęcia satysfakcjonującej pracy poza sektorem górnictwo-energetycznym. Dla rozwoju OT kluczowe będzie zwiększenie poziomu przedsiębiorczości, efektywniejsze wykorzystanie zasobów własnych, w tym m.in. obiektów i terenów pogórnictwa pod nową działalność, wykorzystanie potencjału IOB do transferu innowacji, inkubacji nowych przedsiębiorstw. Przedsiębiorstwa przemysłowe OT cechują się stosunkowo niskim poziomem cyfryzacji i automatyzacji. Transformacja przyczyni się do ukształtowania nowoczesnego modelu gospodarczego opartego na technologiach zeroemisyjnych i cyfrowych oraz gospodarce obiegu zamkniętego.

Problemem OT jest niska innowacyjność przedsiębiorstw i bardzo słabo rozwinięty sektor B+R. Transformacja przyczyni się do realizacji inwestycji w sektorze B+R, wspierania transferu technologii i rozwoju współpracy między przedsiębiorcami i B+R.

OT charakteryzuje się niedostatecznie rozwiniętym sektorem usług, a wyjątkiem jest prężnie rozwijająca się branża logistyczna, która może stać się jedną z szans rozwojowych tego obszaru.

Zachodzące procesy transformacji mogą przyczynić się do **pogorszenia sytuacji finansowej gmin**, których dochody w znacznej części uzależnione są od wpływów z działalności GK PGE. Dzięki wpływom z PGE gminy OT realizują dziś znaczną część swoich zamierzeń inwestycyjnych.

Inwestycje finansowane z FST i innych źródeł mogą ograniczyć negatywne skutki transformacji i utrzymać OT na ścieżce wzrostu gospodarczego.

Najważniejsze **społeczne skutki** procesu transformacji to **pogorszenie się sytuacji na rynku pracy** wynikające z ograniczenia miejsc pracy w sektorach górnictwie, energetycznym i okołogórnictwa oraz **konieczność przekwalifikowania** części pracowników i **zdobycia przez nich nowych kompetencji zawodowych**. Spośród pracowników PGE GiEK 29% ma wykształcenie wyższe, a 40% średnie. Potencjał ten może i powinien być skutecznie wykorzystany do budowy zielonej gospodarki. Najbardziej pożądane będą kwalifikacje związane m.in. z rozwojem nowoczesnej energetyki (w tym OZE), logistyki, branży automotive, usług medyczo-rehabilitacyjnych oraz kompetencje cyfrowe. Poszukiwane będą nowe umiejętności związane m.in. z rozwojem przemysłu 4.0, GOZ i inżynierii mechanicznej. WŁ wraz z GK PGE podejmuje już działania minimalizujące przyszłe skutki transformacji dla pracowników ELB i KWB, w tym m.in.: utworzenie na OT w 2021 r. Centrum Rozwoju Kompetencji.

Wyzwaniem będzie **utrzymanie w OT aktywności zawodowej osób** zatrudnionych w górnictwie i branżach pokrewnych. GK PGE rozpoczęła już proces transformacji spółek zależnych, kooperujących dotychczas z ELB i KWB, w kierunku rozwoju kompetencji związanych ze świadczeniem usług na rzecz energetyki z OZE, co pozwoli na utrzymanie miejsc pracy.

PGE GiEK będzie prowadziło rekrutacje tylko w niezbędnym zakresie, aby zagwarantować ciągłość działania kopalni i elektrowni z uwzględnieniem bieżących planów produkcyjnych, co istotnie wpłynie na **brak możliwości odtwarzania miejsc pracy (utrata ponad 8 tys. miejsc w regionie, w tym 3 tys. w KEB) i wzrost stopy bezrobocia**. Wydzielenie aktywów węglowych do innego podmiotu nie wpłynie na plany dot. redukcji zatrudnienia, zmieni się jedynie pracodawca. W przypadku braku możliwości stworzenia nowych i dobrze płatnych miejsc pracy oraz możliwości rozwoju własnych firm pogłębiał będzie się proces migracji mieszkańców OT, głównie młodych. Konsekwencją tych procesów będzie dynamiczne wyludnianie się OT, głównie m. Bełchatowa. Do 2030 r. tempo spadku ludności Bełchatowa wyniesie ok. 12% i będzie znacząco wyższe od śr. woj. (4,8%). Nastąpi też znaczące pogorszenie struktury demograficznej (wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym) przede wszystkim m. Bełchatowa. Wyzwaniem będzie **przeciwdziałanie silnej depopulacji OT**.

Skutki transformacji, w przypadku braku wdrożenia TPST, najbardziej odczują mieszkańcy OT, **zwiększy się stopa bezrobocia i poziom ubóstwa**, a słabo zdywersyfikowana gospodarka nie zapewni możliwości podjęcia satysfakcjonującej pracy. Zaangażowanie środków krajowych i europejskich, w tym przede wszystkim FST, będzie szansą na stworzenie nowych miejsc pracy.

Znaczącym problemem OT jest **niska aktywność zawodowa kobiet** wynikająca m.in. z dominacji sektora górnictwo-energetycznego, w którym udział pracujących kobiet nie przekracza 20% i



niewystarczającego poziomu rozwoju usług opieki nad dziećmi. Transformacja gospodarcza może dodatkowo negatywnie wpłynąć na sytuację zawodową kobiet i sytuację materialną rodzin.

Problemem jest **niskie uczestnictwo dorosłych mieszkańców w kształceniu ustawicznym**, czyli uczeniu się przez całe życie, a tym samym zdobywanie nowych kompetencji na rynku pracy, w tym cyfrowych. Transformacja wpłynie na konieczność dostosowania kształcenia zawodowego do potrzeb nowoczesnej gospodarki, **zmianę profilu kształcenia, w tym m.in. górniczych szkół zawodowych** (2 w Kamieńsku). Otwieranie nowych kierunków kształcenia związanych m.in. z OZE i innymi zawodami przyszłości będzie wiązało się z modernizacją infrastruktury i wzrostem kompetencji kadry nauczycielskiej. Konieczne będzie też dostosowanie do potrzeb OT kierunków kształcenia na uczelniach wyższych.

Zmniejszające się dochody gmin związane z transformacją mogą się przełożyć na **pogorszenie jakości i dostępności usług publicznych**, szczególnie tych kierowanych do seniorów.

Wyzwaniem będzie **budowa świadomości mieszkańców OT i efektywne zarządzanie procesem transformacji**.

Pozytywny wpływ transformacji zaznaczy się wyraźnie w **skutkach terytorialnych**. Jednym z kluczowych wyzwań OT jest niska jakość powietrza powodowana głównie przez **niską emisję** (z indywidualnych źródeł ogrzewania wykorzystujących głównie paliwa stałe), odpowiedzialną za powstawanie smogu i przekroczenia norm BaP w pyłe zawieszonym PM10, pyłu zawieszonego PM10. Łódzkie zajmowało 5. m. w Polsce pod względem zużycia węgla kamiennego w gospodarstwach domowych ogółem w kraju. Niekorzystny wpływ na jakość powietrza ma też **emisja punktowa**, w której kształtowaniu decydującą rolę odgrywa ELB (pow. 86% CO<sub>2</sub>, pow. 80% SOX, 75% NOX w emisji punktowej Łódzkiego). Jej źródłem są także: cementownia w Działoszynie i zakłady energetyczne (w Piotrkowie Tryb., Radomsku, Wieluniu).

Transformacja spowoduje istotne zmiany w **sektorze energetycznym**, bazującym na węglu brunatnym, z relatywnie niskim udziałem produkcji energii z OZE i prosumenckiej. Skutkiem przejścia na gospodarkę neutralną dla klimatu będzie konieczność zdynamizowania realizacji instalacji OZE, w tym prosumenckich, tworzenia klastrów energii i spółdzielni energetycznych oraz magazynów energii dla wzmocnienia stabilności systemu, co wymusi modernizację i przebudowę systemu elektroenergetycznego w zakresie inteligentnych rozwiązań i przystosowania do przyłączania nowych mocy z OZE. Skutkiem transformacji będzie konieczność dostosowania sieci dystrybucyjnych i przesyłowych do zmienionych rozplądów energii w sieci, związanych z wyłączeniem bloków węglowych w ELB. Wykorzystywanie przez sektor komunalno-bytowy do produkcji ciepła przede wszystkim węgla kamiennego i niska efektywność energetyczna budownictwa mieszkaniowego, spowodują konieczność termomodernizacji i wprowadzania proekologicznych rozwiązań w ciepłownictwie. Sieci ciepłownicze będą rozwijane głównie w kierunku zaopatrzenia w energię z OZE, szczególnie w Bełchatowie obsługiwanym w całości przez przewidzianą do wyłączenia ELB. Pozytywnym skutkiem transformacji będą poprawa jakości powietrza, ograniczenie emisji CO<sub>2</sub> i metali ciężkich.

Skutkiem transformacji będzie konieczność zaoferowania tańszych, czystszych, zdrowszych i bardziej dostępnych opcji **transportu**. Wymusi to wspieranie elektromobilności, wykorzystywania paliw alternatywnych (m.in. wodorowych). Dla zapewnienia dostępności transportowej mieszkańcom OT, w tym do nowych miejsc pracy i działalności gosp., konieczna będzie budowa zrównoważonego systemu transportowego wykorzystującego ekologiczne formy mobilności.

Dla zaistnienia zmian niezbędna będzie powszechnie dostępna, nowoczesna **infrastruktura teleinformatyczna**, umożliwiająca wyrównanie poziomu dostępności do Internetu i zapewniająca przepustowość min. 1 Gb/s.

**Wieloletnia eksploatacja węgla brunatnego spowodowała wielkoskalową degradację** powierzchni ziemi, gleb, zasobów wodnych (lej depresji), krajobrazu i spadek różnorodności biologicznej. Łódzkie pod względem pow. gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji, zajmuje 3. miejsce w kraju.

Ograniczenie wydobycia węgla i przejście na gospodarkę neutralną dla klimatu wymusi przyspieszenie **rekultywacji terenów pogórnich** i obszarów sąsiadujących, przywracanie równowagi ekologicznej poprzez remediację i rekultywację (m.in. zalesianie, przywracanie właściwych stosunków wodnych i walorów przyrodniczych na OT). Działania te będą prowadzone zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci” przez podmiot wskazany w koncesji, zgodnie z prawem krajowym. Pozytywnym skutkiem transformacji będzie **poprawa jakości środowiska przyrodniczego** i jego **potencjału do dostarczania usług ekosystemowych**, a w konsekwencji lepsza **adaptacyjność OT do zmian klimatu**. Dzięki planowanemu na terenach pogórnich centrum rekreacyjno-turystyczno-kulturowemu wraz z budową 2 jezior, nastąpi **wzmocnienie atrakcyjności przyrodniczej i turystycznej OT**, co pozwoli częściowo wypełnić lukę miejsc pracy i stworzyć warunki dla wykreowania konkurencyjnego produktu turystycznego.

W przypadku złoża węgla brunatnego Złoczew problemem jest wieloletnie wyłączenie obszaru z procesów inwestycyjnych. Transformacja pozwoli na zachowanie potencjału przyrodniczego tego terenu, wymusi nowy model rozwoju i pozwoli na ustanowienie w części obszaru **enklawy ekologicznej**. Plany wykorzystania go pod kątem gospodarczym wymagać będą zmian w zapisach dokumentów strategicznych i planistycznych na poziomie lokalnym (SUiKZP i MPZP).

2.2. Potrzeby i cele w zakresie rozwoju do roku 2030 służące osiągnięciu neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050

Podstawa prawna: art. 11 ust. 2 lit. d)

## **GOSPODARKA W TRANSFORMACJI**

### **Wyzwania:**

- Stworzenie nowych miejsc pracy
- Rozwój innowacyjnej i zdywersyfikowanej gospodarki, wykorzystującej ICT
- Podniesienie poziomu przedsiębiorczości
- Zmobilizowanie sektora przemysłu na rzecz czystej GOZ

### **CEL 1. KONKURENCYJNA, INNOWACYJNA I NEUTRALNA DLA KLIMATU GOSPODARKA OPARTA NA INTELIGENTNYM ROZWOJU, ZDYWERSYFIKOWANYM PRZEMYSŁE, NOWOCZESNYCH TECHNOLOGIACH I ATRAKCYJNYCH MIEJSCACH PRACY**

Osiągnięcie celu nastąpi dzięki tworzeniu atrakcyjnych miejsc pracy i przedsiębiorstw poza sektorem górnym i inwestycjom w działania badawcze i innowacyjne. Nowy zielony model zdywersyfikowanej gospodarki, oparty będzie na zeroemisyjnym i zasobooszczędnym przemyśle wdrażającym GOZ i OZE, a także nowoczesnych usługach i zaawansowanych technologiach.

### **Rezultaty:**

- Zmniejszenie luki miejsc pracy wynikającej z ograniczenia działalności sektora górnego i energetyki konwencjonalnej
- Zdywersyfikowana, innowacyjna i zasobooszczędna gospodarka, w tym wdrażająca rozwiązania GOZ i ICT
- Zwiększony potencjał badawczo-rozwojowy i innowacyjny poprzez 49 wspartych laboratoriów badawczych
- Wysoki poziom przedsiębiorczości m.in. dzięki stworzeniu możliwości powstawania nowych podmiotów gospodarczych na terenach pogórnich i w strefach inwestycyjnych oraz wsparcie 759 firm
- Rozwinięta produkcja i usługi na rzecz zielonej gospodarki, w tym OZE

-Nowe źródła dochodów jst

## **SPOŁECZEŃSTWO W TRANSFORMACJI**

### **Wyzwania:**

- Przekwalifikowanie pracowników, szczególnie sektora górnictwo-energetycznego i podniesienie kompetencji zawodowych
- Rozwój kapitału ludzkiego oraz ograniczenie depopulacji
- Aktywizacja mieszkańców OT i zarządzanie procesem transformacji
- Poprawa jakości i dostępu do usług społecznych
- Ograniczenie skali ubóstwa i wykluczenia społecznego

## **CEL 2. WYKWALIFIKOWANE, ŚWIADOME I AKTYWNI WŁĄCZONE SPOŁECZEŃSTWO, O RÓWNYM DOSTĘPIE DO WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH**

Osiągnięcie celu nastąpi dzięki dostosowaniu kompetencji i kwalifikacji mieszkańców OT do nowego modelu gospodarki, rozwojowi bazy edukacyjno-szkoleniowej, usług doradczych, aktywizacji zawodowej niepracujących, szczególnie kobiet.

GK PGE będzie wspierać przebranżowienie mieszkańców OT, tworzenie nowych miejsc pracy w energetyce OZE m.in. przez utworzone we współpracy z Samorządem Województwa Centrum Rozwoju Kompetencji w Rogowcu (pow. bełchatowski).

Dla osiągnięcia celu istotna będzie też aktywizacja społeczna mieszkańców OT, w tym zwiększanie akceptacji dla procesów transformacji z wykorzystaniem potencjału NGO i lokalnych liderów transformacji spośród mieszkańców OT. Rozwijane będą kompetencje urzędników zarządzających procesem transformacji.

Skutki transformacji złagodzi wsparcie rozwoju usług społecznych, w tym m.in. w formach zdeinstytucjonalizowanych.

### **Rezultaty:**

- Nowe kompetencje zawodowe i kwalifikacje osób najbardziej dotkniętych procesem transformacji, w tym 4070 osób uzyskujących kwalifikacje
- Zwiększenie możliwości zatrudnienia w nowych, przechodzących transformację sektorach
- Ograniczenie migracji z OT dzięki zapewnieniu godnych warunków życia
- Większa aktywność zawodowa mieszkańców OT, w tym szczególnie kobiet
- Zwiększenie akceptacji społecznej dla transformacji
- Efektywne zarządzanie procesem transformacji
- Lepszy dostęp do usług społecznych

## **PRZESTRZEŃ W TRANSFORMACJI**

### **Wyzwania:**

- Zmniejszenie poziomu emisji zanieczyszczeń na rzecz czystego środowiska
- Dostarczenie czystej, przystępnej cenowo i bezpiecznej energii
- Racjonalne wykorzystanie złóż surowców naturalnych i rekultywacja terenów pogórnictwa
- Przyspieszenie przejścia na zrównoważoną i inteligentną mobilność

### **CEL 3. PRZESTRZEŃ O WYSOKIEJ JAKOŚCI ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO ORAZ KRAJOBRAZU, GWARANTUJĄCA ADAPTACJĘ DO ZMIAN KLIMATU ORAZ CHARAKTERYZUJĄCA SIĘ DOBRĄ DOSTĘPNOŚCIĄ KOMUNIKACYJNĄ**

Osiągnięcie celu nastąpi dzięki **przemianom sektora energetycznego** polegającym na rozwoju nisko- i zeroemisyjnych źródeł wytwarzania energii w OT, w tym instalacji OZE (m.in. na terenach pogórnich) oraz realizacji magazynów energii. Dopełnienie stanowić będą oparte na OZE inwestycje w produkcję ciepła i chłodu wraz z magazynami.

Kluczowa będzie **rekultywacja terenów pogórnich**, zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci”, remediacja zdegradowanych ekosystemów, racjonalne gospodarowanie złożami surowców oraz wodą.

Istotna będzie **dekarbonizacja systemu transportowego** i zmniejszanie wykluczenia transportowego poprzez inwestycje w zrównoważoną mobilność lokalną.

#### **Rezultaty:**

-Zmiana miksu energetycznego w Polsce, w kierunku zeroemisyjnym poprzez zmniejszenie produkcji energii elektrycznej z węgla brunatnego z 27,4 do 6,9 TWh w Elektrowni Bełchatów

-Nowoczesna, dostępna i neutralna dla klimatu energetyka

-Rozwinięta energetyka z OZE (m.in. magazyny energii, energetyka prosumencka) poprzez dodatkowe moce zainstalowane w OZE w wysokości 12 MW w ramach projektów finansowanych z FST

-Dywersyfikacja dostaw energii elektrycznej poprzez rozwój OZE

-Sprawne systemy ciepłownicze i chłodnicze oparte na źródłach niekonwencjonalnych

-Zmniejszenie emisji CO<sub>2</sub> w procesie wytwarzania energii elektrycznej o około 80%

-Zrekultywowane tereny pogórnice

-Stabilne ekosystemy (o wysokiej równowadze i różnorodności biologicznej) odporne na zmiany klimatu i suszę, z potencjałem do świadczenia usług ekosystemowych

-Wysoka jakość powietrza zapewniająca wysoki komfort życia lokalnej społeczności

-Zrównoważona mobilność lokalna

Podsumowując, mechanizm sprawiedliwej transformacji przygotowuje OT do przejścia od monokultury opartej na węglu brunatnym do bardziej zróżnicowanej gospodarki lokalnej poprzez przekwalifikowanie lokalnej siły roboczej, tworzenie nowych zielonych miejsc pracy i przedsiębiorstw oraz przyczyni się do dekarbonizacji produkcji energii elektrycznej.

2.3. Spójność z innymi odpowiednimi krajowymi, regionalnymi lub terytorialnymi strategiami i planami

Podstawa prawna: art. 11 ust. 2 lit. e)

Planowana transformacja energetyczna woj. Łódzkiego wpisuje się w **Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)**. Realizacja założeń TPST WŁ w pozytywny sposób wpłynie na osiągnięcie:

· Celu szczegółowego I – *Trwałego wzrostu gospodarczego opartego coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną*, w tym transformację do gospodarki niskoemisyjnej, wsparciem przedsiębiorczości, rozwojem innowacyjnych firm;

· Celu szczegółowego II – *Rozwoju społecznie wrażliwego i terytorialnie zrównoważonego*, w tym rozwojem rynku pracy, wsparciem grup zagrożonych ubóstwem;

· Celu szczegółowego III – *Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu*.

Działania przewidziane w ramach Planu są spójne z założeniami i celami polityki energetyczno-klimatycznej Polski zawartymi w aktualnym **Krajowym planie na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030**. Transformacja energetyczna OT przyczyni się do osiągnięcia krajowych celów klimatyczno-energetycznych na 2030 r. tj.:

·7% redukcji emisji gazów cieplarnianych w sektorach nieobjętych ETS w porównaniu do poziomu w 2005 r.;

·21-23% udziału OZE w finalnym zużyciu energii (cel 23% będzie możliwy do osiągnięcia w sytuacji przyznania Polsce dodatkowych środków unijnych, w tym przeznaczonych na sprawiedliwą transformację, uwzględniając: 14% udział OZE w transporcie, roczny wzrost udziału OZE w ciepłownictwie i chłodnictwie o 1,1 pkt. proc. średniorocznie);

·wzrostu efektywności energetycznej o 23% w porównaniu z prognozami PRIMES 2007;

·redukcji do 56-60% udziału węgla w produkcji energii elektrycznej.

Założenia TPST WŁ wpisują się również w kierunki rozwoju i przeobrażeń systemu energetycznego wynikającego z **PEP 2040**, która jest spójna z zapisami aktualnego Krajowego planu na rzecz energii i klimatu. Działania wynikające z TPST WŁ wpłyną na realizację celów i projektów wskazanych w trzech filarach PEP 2040, tj.:

1.Sprawiedliwą transformację.

2.Zeroemisyjny system energetyczny.

3.Dobrą jakość powietrza.

Cele i działania TPST WŁ są zbieżne z **Polityką ekologiczną państwa 2030** – strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej, której głównym celem jest: *Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców*. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez działania na rzecz: poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego, zrównoważonego gospodarowania zasobami środowiska, a także łagodzenia zmian klimatu i adaptacji do nich oraz zarządzania ryzykiem klęsk żywiołowych, przy jednoczesnym rozwijaniu kompetencji ekologicznych społeczeństwa oraz poprawie efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska.

Zapisy TPST WŁ są komplementarne z celami **Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności** tj. dokumentu programowego określającego cele związane z odbudową i tworzeniem odporności społeczno-gospodarczej Polski po kryzysie wywołanym pandemią COVID-19 oraz proponującego reformy i inwestycje. Realizacja TPST WŁ przyczyni się do osiągnięcia:

·Jakościowego, innowacyjnego rozwoju gospodarki prowadzącego do zwiększenia jej produktywności, uwzględniającego transformację cyfrową kraju i społeczeństwa;

·Zielonej transformacji gospodarki oraz rozwoju zielonej, inteligentnej mobilności;

·Wzrostu kapitału społecznego i jakości życia, w szczególności poprzez zapewnienie poprawy stanu zdrowia obywateli oraz wyższej jakości edukacji i kompetencji dostosowanych do potrzeb nowoczesnej gospodarki;

·Celu horyzontalnego: Wzmacniania spójności społecznej i terytorialnej kraju.

Podstawowym dokumentem na poziomie regionalnym wyznaczającym kierunki rozwoju jest strategia rozwoju województwa. Planowane kierunki interwencji wynikające z zapisów Planu przyczynią się do realizacji celów przewidzianych w **Strategii rozwoju województwa łódzkiego 2030**, w którym OT górnictwo-energetycznej został wskazany jako **Obszar Strategicznej Interwencji – Obszar Nowej Energii**.

W TPST WŁ zawarto ustalenia dla OT w zakresie restrukturyzacji w kierunku neutralności klimatycznej oraz łagodzenia skutków transformacji społeczno-gospodarczej regionu. Planowana transformacja ma również kreować nowy model rozwoju gospodarczego przy uwzględnieniu działań związanych m.in. z rozwojem przedsiębiorczości i dywersyfikacją gospodarki, wdrożeniem koncepcji niskoemisyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym, przekwalifikowaniem kadr, tworzeniem alternatywnych miejsc pracy, zapobieganiem nierównościom społecznym i wykluczeniu, postępowaniem mającym na celu regenerację

i renaturalizację terenów pogórnich, zwiększeniem wykorzystania OZE i efektywnością energetyczną.

Działania na OT będą istotnie przyczyniać się do osiągnięcia celów Strategii:

-Nowoczesnej i konkurencyjnej gospodarki,

-Obywatelskiego społeczeństwa równych szans,

-Atrakcyjnej i dostępnej przestrzeni,

-Celu horyzontalnego: Efektywnie i odpowiedzialnie zarządzane województwo.

TPST WŁ jest również spójny z **Regionalną Strategią Innowacji dla Województwa Łódzkiego – LORIS 2030**, której celem jest podniesienie innowacyjności i konkurencyjności regionu poprzez rozwój inteligentnych specjalizacji. W RSI LORIS uznano, że branża energetyczna z uwzględnieniem OZE oraz efektywności energetycznej ma szczególny potencjał innowacyjny i może być regionalną lokomotywą wzrostu. Działania przewidziane w Planie związane z pobudzaniem aktywności przedsiębiorców oraz innych podmiotów w zakresie rozwoju badań i innowacji, wdrażaniem rozwiązań proinnowacyjnych, dywersyfikacją gospodarki, a także kształtowaniem nowego modelu gospodarki w kierunku obiegu zamkniętego, zawierają się w priorytetach wynikających z LORIS 2030.

## 2.4. Rodzaje realizowanych operacji

Podstawa prawna: art. 11 ust. 2 lit. g)–k) oraz art. 11 ust. 5

Wsparcie w ramach FST będzie ograniczone do zasięgu terytorialnego, wyznaczonego w TPST WŁ.

### **RODZAJE PRZEWIDYWANYCH OPERACJI Z FST na OT W RAMACH CELU OPERACYJNEGO 1**

- ▶ inwestycje produkcyjne w MŚP, w tym w mikroprzedsiębiorstwach i start-upach, prowadzące do dywersyfikacji gospodarczej, modernizacji i restrukturyzacji;
- ▶ tworzenie nowych przedsiębiorstw przy udziale IOB, w tym inkubatorów przedsiębiorczości i usługi konsultingowe, prowadzące do utworzenia miejsc pracy;
- ▶ inwestycje w B+R (infrastruktura, badania), w tym stworzenie centrum laboratoryjnego służącego rozwojowi obiektów autonomicznych;
- ▶ wsparcie transferu technologii oraz rozwoju współpracy między przedsiębiorcami a sferą B+R;
- ▶ wdrożenie innowacji, wyników prac B+R;
- ▶ wspieranie rozwiązań w zakresie GOZ, Przemysłu 4.0 i efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach;
- ▶ wsparcie inwestycji służących zagospodarowaniu terenów zdegradowanych lub pogórnich na potrzeby rozwoju nowych funkcji gospodarczych, w tym m.in. z zakresu OZE, inwestycji przemysłowo-usługowych;
- ▶ wspieranie cyfryzacji przedsiębiorstw, rozwój cyfrowych baz danych, w tym danych o terenach przemysłowych.

### **RODZAJE PRZEWIDYWANYCH OPERACJI Z FST na OT W RAMACH CELU OPERACYJNEGO 2**

- ▶ podnoszenie i zmiana kwalifikacji pracowników i osób poszukujących pracy, w tym wsparcie kształcenia ustawicznego w formach szkolnych i pozaszkolnych;
- ▶ tworzenie lub rozwój centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego, w tym centrum rozwoju kompetencji;

- ▶ dostosowanie kształcenia zawodowego do wymagań nowoczesnej, cyfrowej i neutralnej dla klimatu gospodarki;
- ▶ inwestycje w infrastrukturę kształcenia zawodowego i ustawicznego lub szkoleniową;
- ▶ kompleksowe wsparcie dla pracowników sektora górnictwo-energetycznego i sektorów okołogórnictwa, w tym działania typu outplacement;
- ▶ działania ukierunkowane na wsparcie pracodawców we wprowadzaniu elastycznych form zatrudnienia, w tym pracy zdalnej;
- ▶ inwestycje w infrastrukturę służącą świadczeniu usług społecznych i deinstytucjonalizacji.

Działania związane z aktywizacją zawodową osób pozostających bez pracy, w tym biernych zawodowo, szczególnie kobiet, będą finansowane ze środków EFS+ FEŁ2027.

### **RODZAJE PRZEWDYWANYCH OPERACJI Z FST na OT W RAMACH CELU OPERACYJNEGO 3**

- ▶ rozwój infrastruktury wytwarzania energii elektrycznej z OZE (zgodnie z kryteriami zrównoważonego rozwoju zawartymi w dyrektywie PE i Rady (UE) 2018/2001) i magazynowania energii elektrycznej z OZE, w tym na terenach górniczych i pogórnictwa;
- ▶ poprawa efektywności energetycznej systemów ciepłowniczych i chłodniczych oraz inwestycje w produkcję ciepła i chłodu, pod warunkiem, że są one dostarczane wyłącznie z OZE oraz magazyny energii ciepła i chłodu;
- ▶ działania na rzecz usunięcia lub zmniejszenia zanieczyszczenia elementów środowiska (m.in. gleb, ziemi lub wód gruntowych) realizowane z uwzględnieniem zasady „zanieczyszczający płaci”;
- ▶ zagospodarowanie terenów zdegradowanych na potrzeby nowych funkcji, w tym m.in. dla rozwoju zielonej infrastruktury;
- ▶ inwestycje w inteligentną i zrównoważoną mobilność lokalną, w tym dekarbonizację sektora transportu i jego infrastruktury.

**Synergie i komplementarność między planowanymi operacjami a innymi programami w ramach celu „Inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu” (wspieranie procesu transformacji), innymi instrumentami finansowymi (Fundusz Modernizacyjny Unijnego Systemu Handlu Uprawnieniami do Emisji) oraz synergie i komplementarność z planowanym wsparciem z innych mechanizmów sprawiedliwej transformacji (II i III filar MST). W ramach filarów II i III mechanizmu sprawiedliwej transformacji mogą zostać wsparte wszystkie obszary tematyczne wymienione w TPST oraz obszary zgodne z załącznikiem II rozporządzenia (UE) 2021/523 regulującego zasady działania II filaru, a także z punktem 6 preambuły rozp. (UE) (2021/1229) w zakresie III filaru. Finansowanie innych sektorów będzie rozważane pod warunkiem zachowania spójności projektów z TPSTWŁ.**

### **RODZAJE KOMPLEMENTARNYCH OPERACJI NA OT FINANSOWANYCH SPOZA FST:**

Dla osiągnięcia celów TPST WŁ i transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu w sposób odpowiedzialny społecznie ważna będzie realizacja działań **komplementarnych i zwiększających efekt synergii w stosunku do działań objętych wsparciem z FST**. Działania te będą finansowane m.in. z II i III filaru MST, Funduszy Europejskich dla Łódzkiego 2021-2027, Krajowego Planu Odbudowy, Krajowych Programów 2021-2027 (FEnIKS, FENG, FERS, FERK), Funduszu Modernizacyjnego i Funduszu Innowacyjnego w ramach Unijnego Systemu Handlu Uprawnieniami do Emisji, Programu Life, Horyzont Europa, NFOŚiGW. **Z racji częściowo zbieżnego zakresu interwencji MST (w tym FST), EFRR i EFS+, zastosuje się odpowiednie procedury weryfikacyjne i kontrolne w celu uniknięcia podwójnego finansowania na etapie procedur aplikacyjnych projektów w ramach poszczególnych programów.** Działania te to m.in.:

-wspieranie działalności gospodarczej bazującej na selektywnym zbieraniu odpadów i recyklingu odpadów oraz przygotowania ich do ponownego użycia (np. punktów napraw);

-wspieranie kształcenia, w tym rozwój infrastruktury edukacyjnej;

-kształtowanie postaw przedsiębiorczości wśród mieszkańców OT oraz aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy, w tym biernych zawodowo, szczególnie kobiet;

-pomoc w poszukiwaniu pracy dla osób poszukujących pracy;

-działania na rzecz aktywizacji społecznej mieszkańców OT w zakresie procesów transformacji;

-wsparcie lokalnych samorządów z OT w zakresie zarządzania procesem transformacji;

-wspieranie organizacji pozarządowych i PES w zakresie aktywizacji i edukacji społeczności lokalnych;

-rozwój i promocja sektora turystycznego oraz przemysłów czasu wolnego i kreatywnych, z wykorzystaniem potencjału terenów górniczych i pogórnich oraz dziedzictwa kulturowego (w tym tradycji górniczych);

-rozwój sektora usług rehabilitacyjnych i zdrowotnych, w tym wykorzystujących potencjał wód geotermalnych;

-rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej;

-rozbudowa infrastruktury cyfrowej, inwestycje w digitalizację, cyfryzację oraz łączność cyfrową, wykorzystanie ICT dla rozwoju e-usług;

-rozwój infrastruktury kolejowej, w tym w szczególności służącej skomunikowaniu Bełchatowa;

-inwestycje w rozwój i modernizację infrastruktury gazowej, przesyłowej i dystrybucyjnej w celu poprawy efektywności energetycznej oraz wprowadzenia do systemu gazów odnawialnych i niskoemisyjnych pod warunkami wynikającymi z pkt 12 zał. V do rozp. Invest EU (2021/53);

-poprawa efektywności energetycznej budynków (m.in. termomodernizacja budynków i budownictwo pasywne);

-modernizacja systemu elektroenergetycznego w kierunku inteligentnych rozwiązań, dalszego przyłączenia OZE i magazynowania energii;

-inwestycje w rozwój technologii wodorowych i innych paliw alternatywnych;

-rozwój infrastruktury wodno-ściekowej;

-inwestycje w rewitalizację obszarów miejskich i wiejskich;

inwestycje służące odbudowie stosunków wodnych i zmniejszeniu skutków suszy, w tym m.in. działania na rzecz: ograniczenia niedoboru wody spowodowanego oddziaływaniem leja depresji od odkrywki Bełchatów-Szczerców, rozwój systemów gospodarowania wodami opadowymi, ze szczególnym uwzględnieniem retencji i rozwiązań powtórnego wykorzystania wód w miejscu ich powstawania, inwestycje pozwalające na wykorzystanie wód powstających z odwadniania złoża; renaturyzacja przekształconych cieków, zwiększanie lesistości.



### 3. Mechanizmy zarządzania

Podstawa prawna: art. 11 ust. 2 lit. f)

#### 3.1. Partnerstwo

##### **Etap przygotowania TPST**

We wrześniu 2020 r. Zarząd WŁ powołał Zespół ds. transformacji terenów górniczych WŁ jako organ opiniotwórczo-konsultacyjny w procesie przygotowania projektu TPST pod przewodnictwem Marszałka WŁ oraz Wicemarszałków WŁ. W prace Zespołu włączono: przedstawicieli władz powiatowych, miejskich i gminnych z OT, Politechniki Łódzkiej, przedstawicieli związków zawodowych, związków pracodawców i stowarzyszeń, Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. o/Katowice, Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, Spółki PGE GiEK, a także przedstawicieli administracji samorządowej szczebla wojewódzkiego oraz administracji rządowej centralnej i terenowej.

W 2020 r. powołano także grupę roboczą składającą się z przedstawicieli Biura Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi i Departamentu Polityki Regionalnej UMWŁ, której rolą było przygotowanie Planu.

W IV kw. 2020 r. przeprowadzono nabór propozycji projektów do TPST – wnioski zgłosiły m.in. JST, IOB, prywatne przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe (NGO), PGE i inne podmioty. Wniesione propozycje stanowiły punkt wyjścia dla wyznaczenia głównych celów TPST.

W styczniu 2021 r. Wojewódzka Rada Dialogu Społecznego WŁ powołała Zespół problemowy WRDS ds. transformacji regionu bełchatowskiego, w skład którego weszli przedstawiciele strony społecznej procesu transformacji – związki zawodowe, związki pracodawców, przedstawiciele UMWŁ i Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi.

Od lutego 2021 r. prowadzono rozmowy z kluczowymi interesariuszami TPST w tym m.in. członkami Zespołu ds. transformacji, jst z OT, Spółką PGE GiEK, związkami zawodowymi, IOB i NGO, które pozwoliły m.in. na określenie wyzwań, wizji i typów operacji.

Kolejnym etapem uspołecznienia opracowania TPST były konsultacje społeczne trwające 8-21.06.2021, do których włączono przedstawicieli samorządów terytorialnych różnego szczebla, partnerów społecznych, gospodarczych, NGO oraz innych interesariuszy procesu transformacji. W konsultacjach wzięły udział 23 podmioty zgłaszając ogółem 163 uwagi, z których 48 zostało uwzględnionych w pełni, a 23 częściowo. Uzyskane uwagi pozwoliły na przygotowanie TPST odpowiadającego na potrzeby związane z łagodzeniem skutków transformacji.

W październiku 2021 r. ZWŁ powołał pełnomocnika ds. transformacji regionu bełchatowskiego oraz Zespół doradczy celem wsparcia procesu transformacji w regionie.

W dniach od 23.12.2021 do 26.01.2022 r. odbyła się druga tura konsultacji społecznych. TPST WŁ zostało pozytywnie zaopiniowane przez: Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi, Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektorat Sanitarny, Łódzką Wojewódzką Radę Działalności Pożytku Publicznego, Wojewódzką Radę Dialogu Społecznego, Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego. W trakcie konsultacji wpłynęło 26 uwag, z których 10 zostało uwzględnionych w pełni, a 4 częściowo.

##### **Etap wdrażania, monitorowania i ewaluacji TPST**

Dla zapewnienia udziału szerokiego grona interesariuszy we wdrażaniu, monitorowaniu i ewaluacji TPST, powołane zostanie Forum ds. TPST dla WŁ (pełniące funkcję opiniotwórczo-konsultacyjną i inicjującą), na którym zainteresowane podmioty będą mogły wyrażać opinie, zgłaszać uwagi i inicjować realizację przedsięwzięć.

Jednocześnie został opracowany plan komunikacji, który obejmuje m.in. działania informacyjno-komunikacyjne dotyczące transformacji w regionie w okresie wdrożeniowym. Działania komunikacyjne powinny koncentrować się głównie na mieszkańcach OT, a istotną rolę odgrywać będą partnerzy społeczni.

### 3.2. Monitorowanie i ewaluacja

Do postępu realizacji TPST planuje się środki i działania w zakresie monitorowania i ewaluacji tj. monitorowanie w oparciu o przyjęte wskaźniki, dokonywanie przeglądów okresowych i rewizje planu, wykorzystanie systemu informatycznego do monitorowania. Monitorowanie obejmie w szczególności realizację głównych etapów transformacji na 2026 i 2028 r. w odniesieniu do wydobycia w KWB oraz zużycia węgla brunatnego, produkcji energii z węgla brunatnego, a także redukcji emisji GHG w ELB.

Planowana jest również ewaluacja TPST, realizowana z uwzględnieniem podstawowych kryteriów: trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności i trwałości, która przyczyni się do większej efektywności wdrażania TPST.

### 3.3. Podmiot lub podmioty koordynujące i monitorujące

Funkcję Instytucji Zarządzającej środkami FST w ramach programu Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 pełnić będzie Zarząd Województwa Łódzkiego. Tym samym odpowiedzialny będzie on za procesy programowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji przedsięwzięć wpisujących się w założenia TPST WŁ.

IZ zapewni realizację zasady partnerstwa poprzez uwzględnienie w składzie Komitetu Monitorującego Program Regionalny FEŁ2027 partnerów zaangażowanych w proces transformacji w regionie, w tym m.in. przedstawicieli sektora publicznego, organizacji związkowych i organizacji pracodawców, partnerów gospodarczych oraz organizacji młodzieżowych i pozarządowych działających na rzecz sprawiedliwej transformacji.

Utrzymana zostanie działalność Pełnomocnika ZWŁ ds. transformacji regionu bełchatowskiego, jako podmiotu promującego działania ZWŁ w zakresie sprawiedliwej transformacji na wyznaczonym Obszarze Transformacji oraz zapewnione będzie funkcjonowanie zespołu opiniodawczo-doradczego w zakresie TPST WŁ.

#### 4. Wskaźniki produktu lub rezultatu specyficzne dla danego programu

Podstawa prawna: art. 12 ust. 1 rozporządzenia w sprawie FST

Uzasadnienie konieczności stosowania wskaźników produktu lub rezultatu specyficznych dla danego programu w oparciu o rodzaje przewidywanych operacji

--

Tabela 1. Wskaźniki produktu

Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
-----------------	--------------------	----------	-----------------	---------------------	--------------------

Tabela 2. Wskaźniki rezultatu

Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
-----------------	--------------------	----------	-----------------	--	-----------------	--------------------	---------------	-------

## DOKUMENTY

Tytuł dokumentu	Rodzaj dokumentu	Data dokumentu	Lokalny numer referencyjny	Nr referencyjny Komisji	Pliki	Data wysłania	Nadawca
-----------------	------------------	----------------	----------------------------	-------------------------	-------	---------------	---------